

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Grafik Tasarımı Anasanat Dalı/Grafik Tasarımı

DİJİTAL FOTOĞRAF ÖNCESİ ÇAĞDAŞ TÜRK FOTOĞRAF SANATI

Yüksek Lisans

Tezi Hazırlayan: Fatma Nur GÜLER

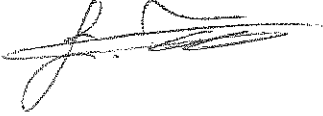
T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

30.09.2013

Enstitümüz *Grafik Tasarımı* Anasanat dalı yüksek lisans öğrencilerinden 115110115 numaralı *Fatma Nur GÜLER* "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Dijital Fotoğraf Öncesi Çağdaş Türk Fotoğraf Sanatı*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 02/09/2013 tarih ve 2013/10 sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 48. maddesi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DOÇ.DR.ERGÜN TURAN

G. Güler
ÜYE
PROF. GÜLER ERTAN

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. AHMET SÜREYYA KOÇTÜRK

YEMİN METNİ

Yuksek lisans tezi/doktora tezi/donem projesi olarak sunduğum "Dijital Fotoğraf Öncesi Çağdaş Türk Fotoğraf Sanatı" başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldııkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

10./10/2013

Fatma Nur GÜLER

ÖZET

Bu tez, Çağdaş Türk Fotoğrafi'nin tarihsel ve sanatsal gelişiminin dijital fotoğrafa geçiş yıllarına(1923-1995) kadar olan sürecini ele almaktadır. Bu amaç çerçevesinde fotoğrafı daha iyi anlamak için ilk bölümde öncelikle fotoğrafın icadı, Osmanlı'ya gelişi ve cumhuriyet sonrası kullanım alanları ele alınmıştır. Cumhuriyet sonrası dönem özellikle 10'a yıllık dilimler şeklinde değerlendirilmiştir.

1950 sonrası Türk Fotoğrafi'nda çağdaş kırırandanmaların artmaya başladığı, bir yandan da toplumsal olayların fotoğraf sanatımızda etkin olduğu yıllardır. Tezin bu bölümünden sonra toplumsal olayların fotoğraf sanatımızı yönlendirmesi ele alınıp görseller örnek olarak kullanılmıştır. Fotoğrafçılarımız, bir yandan sosyal gerçekçi bir yaklaşım içinde olurken bir yandan da başarılı bir çizgi oluşturarak Türk Fotoğrafi'ni önemli bir konuma taşımışlardır. Bu yüzden tez içinde Türk Fotoğrafi'nin 1950-1960 yıllarının çağdaş fotoğrafa geçiş dönemi olduğu,1960-1985 yıllarının Çağdaş Türk Fotoğrafi'nin şekillendiği yıllar olduğu belirtilmiştir. Yine bu dönemlerde fotoğrafçılığımıza katkısı olan fotoğraf derneklerimiz ve etkinliklerimiz, sanatçılarımızın hayatları, çalışmaları ve sanata bakış açıları ele alınmıştır.

Son bölümde dijital fotoğrafın icadı, analog ve dijital arasındaki fark ele alınmış; dijital fotoğrafın Türkiye'de kullanımı ve yol açtığı eleştiriler değerlendirilmiştir. Bu tez, Çağdaş Türk Fotoğrafi hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlere bir kaynak olması amacıyla hazırlanmış; birçok kaynaktan fotoğrafçılarımızın hayatları alınarak bir derleme yapılmıştır.

SUMMARY

This thesis discusses the historical and artistic progress of the Contemporary Turkish Photograph till the years of the switch to digital photograph (1923-1995). In order to comprehend photograph better within this approach, firstly the definition, the area of usage, the process of the invention, and the developmental stages of photograph after the invention were discussed, and its status in our day was evaluated briefly. The art of photography in the Ottoman Empire, which was an important transition period for Turkish Photography till the proclamation of the republic, is discussed; and in the second part, some information about the photographs and photographers that have formed the base of our photography in the second part.

After 1950, these were the years when contemporary actions of Turkish photography began; on the other hand social events were effective in these years. After this part of the thesis, the guidance of art in photography is discussed and used as visual examples. The photographers have carried the Turkish photography to an important position by being in a social realistic approach and creating a successful line in the photography art. Therefore, it is indicated that the transition period of the Turkish photography was in the years between 1950 -1960, 1960-1985 were the years that contemporary Turkish photography was formed. Photography associations which contributed our photography art, activities and lives of artists, their studies and their views of art in these periods are discussed.

The last part of the thesis, invention of the digital photography, the difference between analogue and digital are discussed. Moreover, the usage of the digital photography in Turkey and the criticisms are considered. This thesis is prepared with the aim of being a source for the people who want to get information about Turkish photography art; there is a compilation of our photographers' lives which has taken from many sources.

ÖNSÖZ

İnsanoğlu yeryüzünde var olduğu ilk andan itibaren, içindeki merak dürtüsüyle rastlantısal veya bilinçli olarak yaşamını değiştiren birçok buluş gerçekleştirmiştir. Bu buluşlardan biri de kuşkusuz fotoğrafıdır. Fotoğraf, mağara duvarlarına resim yapan ilk insandan başlayarak 1826 yılında icat edilene kadar insanın yüzey üzerinde kalıcı bir şeyler bırakma gayretinin bir sonucudur.

Ülkemizde fotoğrafa geldiğimizde ise; icadı Osmanlı'nın gerileme dönemine denk gelmesinden dolayı şanslı olan fotoğraf; ülkemize Ortadoğu'yu gezmek amacıyla gelen yabancı gezginler tarafından geliştirilmiştir. Başlangıçta halk tepki gösterdiği bu makineye kısa bir süre sonra alışacak; fotoğrafçılar sokakta makinelerini halka çevirebileceklerdi. Bunda, fotoğrafın kişinin kendi silüetini görme imkanı sağlayan bir araç olması elbette önemlidir. Cumhuriyetin ilanından sonra nüfus kâğıtlarına fotoğraf yapıştırılması zorunluluğu ise fotoğrafla halk arasındaki bağı güçlendirecek; ama ülkemizde halkın fotoğrafa bir sanat olarak ilgi göstermesi günümüze kadar pek mümkün olmayacaktır. Ülkemize bir imparatorluğun zor günlerinde yerleşen fotoğraf, cumhuriyet sonrası bir toplumun tarihsel geçiş evresinin de en önemli tanığı olmuştur. Fotoğrafın bu toplumsal olaylara yönelme eğilimi ise sanatsal gelişiminin arka planda kalmasına neden olacaktır. Özellikle ülkemizde 1980'lerden günümüze fotoğrafın büyük bir tüketim aracı haline gelip her gün onlarcasının hayatımıza sunuluyor olması bu duruma bir örnektir.

Bu noktada fotoğrafa bürokratik ve halk desteği olmadan kendini vererek gönüllü çalışmalar yapan fotoğrafçılarımızı anmak gerekecektir. Gültekin Çizgen, Şakir Eczacıbaşı, Ara Güler, Ozan Sağdıç, Fikret Otyam, Şahin Kaygun, Güler Ertan, Ersin Alok, Şemsi Güner 1980'lerin aktif fotoğrafçılarıdır ve birçoğu fotoğraf alanındaki eksiklerimizi giderecek çalışmalarda bulunmuşlardır. Yine Nazif Topçuoğlu, Ahmet Öner Gezgin gibi sanatçılarımız fotoğrafımızın çağdaş yüzüdür. Günümüzde Kamil Fırat ve Faruk Akbaş'ın büyük çabalarının ürünü olan Çanakkale ve Antalya'daki fotoğraf okulları unutulmaması gereken bir detaydır. Yaptığı araştırmalar ve derlemeleriyle Türk Fotoğraf Sanatı'nın adeta başucu lambası olan Seyit Ali Ak bir dönem fotoğraf yazınının da önemli bir ismi olmuştur. Burada ismini yazamadığım daha birçok fotoğraf sanatçımızın hayatlarını ve çalışmalarını yakından tanımak amacıyla yazmaya karar verdiğim bu tezin bu konuda ilgisi olan kişilere yardımcı olmasını umuyorum. Öncelikle, bu tez üzerinde çalıştığım sürece bana yol gösteren ve fotoğraf bilgisiyle yardımcı olan danışmanım Doç. Ergün Turan'a teşekkürlerimi sunuyorum. Yine araştırmalarım süresince bana yardımcı olan Taksim Atatürk Kitaplığı ve İFSAK çalışanlarına teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca bu çalışmanın yazım aşamasında tüm sıkıntılarında yanımda olan aileme, Gamze Dumlu'ya ve özellikle Tarık Yavuz'a teşekkür etmek isterim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
YEMİN	
METNİ.....	I
ÖZET.....	II
SUMMARY.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	XII

1.BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1 FOTOĞRAFIN İCADI VE OSMANLI'YA GELİŞİ	
1.1.1 Yüzey Üzerinde Görüntü Oluşumu.....	2
1.1.2 Fotoğrafın İcadı.....	3
1.2.1 Fotoğrafın Osmanlı'ya Gelişi.....	3
1.2.2 İlk Müslüman Türk Stüdyo Fotoğrafçıları.....	6
Rahmizade Behaaddin Bediz.....	6
Arif Hikmet Koyunoğlu.....	6
Naciye Suman.....	7
1.3.1 1900'lerin Başında Osmanlı ve Kurtuluş Mücadelesi.....	8
1.3.2 Asker Kökenli Fotoğrafçılarımız.....	8
Burhan Felek.....	8
Esat Nedim Tengizman.....	9
Etem Tem.....	10
1.4.1 Cumhuriyet Sonrası Türk Fotoğrafı.....	11
Othmar Pfershy.....	12
1.4.2 1930'larda Türkiye'de Fotoğraf.....	13

1.4.3 1940'larda Türkiye'de Fotoğraf.....	14
1.5.1 Amatör Türk Fotoğraf Sanatçıları	15
Ali Ersan.....	15
Cemal Göral.....	15
Cemal Işıksel.....	15
Faik Şenol.....	16
Ferit İbrahim.....	17
Muhterem Gökmen.....	18
Namık Görgüç.....	19
Selahattin Giz.....	20
1.6.1 Türkiye'de Dakikalıkçılık.....	21

2.BÖLÜM

2.1 TÜRK FOTOĞRAFI'NDA GEÇİŞ YILLARI(1950-1960)

2.1.1 1950'lerde Türkiye'de Fotoğraf.....	23
2.2.1 Amatör Türk Fotoğraf Sanatçıları.....	24
Ali Sami Tepeciklioğlu.....	24
Baha Gelenbevi.....	25
Bekir Sıtkı Fırat.....	26
Cafer Türkmen.....	27
Cemal Işın.....	28
Eleni (Fotiadu) Küreman.....	28
Fahri Yetman.....	29
Fikret Minisker.....	30
Haluk Konyalı.....	30
Hikmet Feridun Es.....	32
Hikmet İldız.....	32
Hilmi Şahenk.....	33

Hüsnü Cantürk.....	34
İhsan Erkişç.....	35
İlhan Arakon.....	35
İsmet Gümüşdere.....	37
İhsan Celal Antel.....	38
Kemal Baysal.....	38
Limasollu Naci.....	40
Lütfi Özkök.....	41
Mustafa Kapkın.....	42
Mustafa Türkyılmaz.....	44
Münif Febim Özarman.....	44
Nurettin Erkişç.....	45
Sabit Karamani.....	46
Sami Güner.....	47
Semiha Es.....	48
Şinasi Barutçu.....	49
Turgut Gökberk.....	49
Turhan Doyran.....	50
Vehbi Yazgan.....	51
Yıldız Moran.....	52
Zeki Faik İzer.....	53

3.BÖLÜM

3.1 SOSYAL GERÇEKÇİ BİR DÖNEM VE ÇAĞDAŞ TÜRK FOTOĞRAFINA GEÇİŞ YILLARI

3.1.1 1960'lardan 1985'e Türkiye'de Fotoğraf.....	55
3.2.1 Çağdaş Türk Fotoğrafçıları(1960-1985).....	70
Adnan Ataç.....	70
Afife Bilek.....	70

Ahmet Öner Gezgin.....	74
Ahmet Ertuğ.....	75
Ahmet Esmer.....	76
Alberto Modiano.....	77
Ali Rıza Akalın.....	78
Ani Çelik Arevyan.....	79
Ara Güler.....	80
Aramis Kalay.....	83
Arif Aşçı.....	84
Atilla Torunoğlu	85
Barbaros Gürsel.....	85
Burhan Doğançay.....	86
Cemal Turgay.....	86
Cengiz Akduman.....	87
Cengiz Karlıova.....	88
Coşkun Aral.....	88
Çerkes Karadağ.....	90
Emine Ceylan.....	91
Ergun Çağatay.....	92
Ersin Alok.....	93
Faruk Akbaş.....	95
Fethi Sabunsoy.....	96
Fikret Otyam.....	97
Filiz Otyam.....	98
Gökşin Sipahioğlu.....	99

Güler Ertan.....	101
Gölnur Sözman.....	103
Göltekin Çizgen.....	104
Güneş Karabuda.....	105
Halim Kulaksız.....	106
Hüsnü Gürsel.....	107
İbrahim Demirel.....	108
İbrahim Zaman.....	109
İlteriş Sezer.....	110
İsa Çelik.....	110
İzzet Keribar.....	111
Kamil Fırat.....	112
Kemal Cengizkan.....	114
Laleper Aytek.....	115
Levend Kılıç.....	115
Lütfü Dağtaş.....	116
Maggie Danon.....	116
Mehmet Avcıdırlar.....	117
Mehmet Bayhan.....	118
Mehmet Kısmet.....	118
Mehmet Ünal.....	119
Muhlis Hasa.....	120
Nadir Ede.....	121
Nazif Topçuoğlu.....	121
Necmettin Külahçı.....	122

Nevzat Çakır.....	123
Nevzat Yıldırım.....	124
Nusret Nurdan Eren.....	124
Nuri Bilge Ceylan.....	125
Orhan Cem Çetin.....	126
Osman Aziz Yeşil.....	127
Ozan Sağdıç.....	127
Reha Bilir.....	129
Reha Günay.....	129
Sabit Kalfagil.....	130
Sait Maden.....	131
Sedat Pakay.....	132
Sedat Tosunoğlu.....	133
Selim Seval.....	134
Selmin Başak.....	134
Seyit Ali Ak.....	134
Süha Aray.....	135
Şahin Kaygun.....	136
Şakir Eczacıbaşı.....	138
Şemsi Güner.....	139
Tahsin Aydoğmuş.....	140
Tayfun Kocaman.....	141
Tarık Şıpka.....	142
Tuğrul Çakar.....	142

Yaşar Atankazanır.....	143
Yılmaz Kaini.....	145
Yusuf Darıyerli.....	146
Yusuf Tuvi.....	146
Zeynep Orhon Targaç.....	148

4.BÖLÜM

4.1 ÇAĞDAŞ TÜRK FOTOĞRAFI'NDA DİJİTALE DOĞRU

4.1.1 1985 Sonrası Türkiye'de Fotoğraf.....	149
4.1.2 Dijital Fotoğraf ve Türkiye.....	151
SONUÇ.....	155
KAYNAKÇA.....	161
ÖZGEÇMİŞ.....	163

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

		Sayfa No
1.1.1.1	Altamira Mağarası	2
1.1.2.1	J. N. Niepce -Yeryüzünün ilk fotoğrafı- 1826	3
1.2.1.1.	James Robertson-İstanbul'un çekilen ilk fotoğraflarından	4
1.2.2.1	R.Behaeddin Bediz'in kendi portresi	6
1.2.2.2	A.Hikmet Koyunoğlu'nun kendi portresi	6
1.2.2.3	Arif Hikmet Koyunoğlu-Sarıkamış'ta Kayakçılar1917	7
1.2.2.4	N. Suman'ın kendi portresi	7
1.2.2.5	Naciye Suman-Hanımlar Fotoğrafhanesinden bir fotoğraf	7
1.3.2.1	Burhan Felek'in kendi portresi	8
1.3.2.2	E.Nedim Tengizman'ın kendi portresi	9
1.3.2.3	E. Nedim Tengizman-Orman Çiftliği Açılışı-1925	10
1.3.2.4	Etem Tem'in kendi portresi	10
1.3.2.5	Etem Tem,Atatürk-1922	10
1.4.1.1	Othmar Pfershy'nin kendi portresi	12
1.4.1.2	Othmar Pfershy	13
1.5.1.1	Cemal Işıksel'in kendi portresi	15
1.5.1.2	Cemal Işıksel, Atatürk	16
1.5.1.3	Faik Şenol	17
1.5.1.4	Ferit İbrahim'in kendi portresi	17
1.5.1.5	Ferit İbrahim'e poz veren üç kız-1928	18
1.5.1.6	Muhterem Gökmen- kendisi ve Atatürk	18
1.5.1.7	Namık Görgüç'ün kendi portresi	19
1.5.1.8	Selahattin Giz'in kendi portresi	20
1.5.1.9	Selahattin Giz	20
1.6.1.1	Sokak Fotoğrafçılığı(Alaminüt)'nü gösteren fotoğraf I	21
1.6.1.2	Sokak Fotoğrafçılığı(Alaminüt)'nü gösteren fotoğraf II	21
1.6.1.3	Seyit Ali Ak	22

1.6.1.4	İbrahim Demirel'in portresi	22
2.2.1.1	Ali Sami Tepeciklioğlu	24
2.2.1.2	Baha Gelenbevi'nin kendi portresi	25
2.2.1.3	Baha Gelenbevi-Kadın	26
2.2.1.4	Bekir Sıtkı Fırat'ın bir fotoğrafı -dergi kapağı	26
2.2.1.5	Cafer Türkmen-Kadın	27
2.2.1.6	Eleni Küreman'ın kendi portresi	28
2.2.1.7	Fikret Minisker	30
2.2.1.8	Haluk Konyalı'nın kendi portresi	30
2.2.1.9	Hikmet Feridun Es eği Sema Es ile birlikte	32
2.2.1.10	Semiha Es-Hayat Mecmuası	32
2.2.1.11	Hilmi Şahenk	34
2.2.1.12	Hüsnu Cantürk	34
2.2.1.13	İhsan Erkılıç'ın kendi portresi	35
2.2.1.14	İlhan Arakon'un kendi portresi	35
2.2.1.15	İlhan Arakon	36
2.2.1.16	İhsan Celal Antel, Bursa	38
2.2.1.17	Kemal Baysal'ın kendi portresi	38
2.2.1.18	Kemal Baysal-Genç Kız Bağı	39
2.2.1.19	Limasollu Naci'nin kendi portresi	40
2.2.1.20	Limasollu Naci	40
2.2.1.21	Lütfü Özkök'ün kendi portresi	41
2.2.1.22	Lütfi Özkök-Nazım Hikmet	42
2.2.1.23	Mustafa Kapkın'ın kendi portresi	42
2.2.1.24	Mustafa Kapkın-Nü	43
2.2.1.25	M. F. Özarman'ın kendi portresi	44
2.2.1.26	M.Fehim Özarman-Kadın	45
2.2.1.27	Nurettin Erkılıç'ın kendi portresi	45
2.2.1.28	Nurettin Erkılıç	46

2.2.1.29	Sabit Karamani'nin kendi portresi	46
2.2.1.30	Sabit Karamani	46
2.2.1.31	Sami Güner'in kendi portresi	47
2.2.1.32	Sami Güner	48
2.2.1.33	Semiha Es'in kendi portresi	48
2.2.1.34	Semiha Es-Kore Cephe	48
2.2.1.35	Şinasi Barutçu'nun kendi portresi	49
2.2.1.37	Şinasi Barutçu, Grupta Dalga	49
2.2.1.38	Turgut Gökberk-Kastamonu Kuruçay Mahallesi	50
2.2.1.39	Turhan Doyran	51
2.2.1.40	Y.Moran'ın kendi portresi	52
2.2.1.41	Yıldız Moran	52
2.2.1.42	Zeki Faik İzer'in kendi portresi	53
2.2.1.43	Zeki Faik İzer	54
3.1.1.1/2	Ara Güler	56
3.1.1.3	Gültekin Çizgen	58
3.1.1.4	Sabit Kalfagil	58
3.1.1.5	Ara Güler-Picasso	59
3.1.1.6	Ozan Sağdıç-Eren Eyüboğlu	59
3.1.1.7	Çerkes Karadağ-Cihan Ünal Tiyatro	59
3.1.1.8	Şahin Kaygun	60
3.1.1.9	Sami Güner'in Turkey tanıtım kitabı	67
3.2.1.1	Adnan Ataç	70
3.2.1.2	Afife Bilek	74
3.2.1.3	Ahmet Öner Gezgin'in kendi portresi	74
3.2.1.4	Ahmet Öner Gezgin	75
3.2.1.5	Ahmet Ertuğ'un kendi portresi	75
3.2.1.6	Ahmet Ertuğ	76
3.2.1.7	Ahmet Esmer'in kendi portresi	76

3.2.1.8	Ahmet Esmer	77
3.2.1.9	Alberto Modiano'nun kendi portresi	77
3.2.1.10	Alberto Modiano-Yaşamdan Kareler Serisinden	78
3.2.1.11	Ali Rıza Akalın'ın kendi portresi	78
3.2.1.12	Ali Rıza Akalın	79
3.2.1.13	Ani Çelik Arevyan'ın kendi portresi	79
3.2.1.14	Ani Çelik Arevyan	80
3.2.1.15	Ara Güler ve Picasso birlikte	81
3.2.1.16	Ara Güler-Edirne 1954	83
3.2.1.17	Aramis Kalay	84
3.2.1.18	Arif Aşçı'nın kendi portresi	84
3.2.1.19	Arif Aşçı-İstanbul Panorama	84
3.2.1.20	Atilla Torunoğlu Yabalı Köylü fotoğrafının önünde	85
3.2.1.21	Barbaros Gürsel'in kendi portresi	85
3.2.1.22	Burhan Doğançay'ın kendi portresi	86
3.2.1.23	Cemal Turgay-1959	87
3.2.1.24	Cengiz Akduman'ın kendi portresi	87
3.2.1.25	Cengiz Akduman	87
3.2.1.26	Cengiz Karlıova'nın kendi portresi	88
3.2.1.27	Cengiz Karlıova	88
3.2.1.28	Coşkun Aral'ın kendi portresi	88
3.2.1.29	Coşkun Aral	89
3.2.1.30	Çerkes Karadağ'ın kendi portresi	90
3.2.1.31	Çerkes Karadağ	91
3.2.1.32	Emine Ceylan'ın kendi portresi	91
3.2.1.33	Emine Ceylan	91
3.2.1.34	Ergun Çağatay'ın kendi portresi	92

3.2.1.35	Ersin Alok'un kendi portresi	93
3.2.1.36	Ersin Alok	95
3.2.1.37	Faruk Akbaş'ın kendi portresi	95
3.2.1.38	Faruk Akbaş	96
3.2.1.39	Fethi Sabunsoy'un kendi portresi	96
3.2.1.40	Fethi Sabunsoy	97
3.2.1.41	Fikret Otyam'ın kendi portresi	97
3.2.1.42	Fikret Otyam	98
3.2.1.43	Filiz Otyam eşi Fikret Otyam ile birlikte	98
3.2.1.44	Filiz Otyam	99
3.2.1.45	Gökşin Sipahioğlu'nun kendi portresi	99
3.2.1.46	Gökşin Sirahioğlu-1968 Olayları	100
3.2.1.47	Güler Ertan'ın kendi portresi	101
3.2.1.48	Güler Ertan	103
3.2.1.49	Gölnur Sözmen'in kendi portresi	103
3.2.1.50	Gölnur Sözmen	103
3.2.1.51	Göltekin Çizgen'in kendi portresi	104
3.2.1.52	Göltekin Çizgen	105
3.2.1.53	Güneş Karabuda'nın kendi portresi	105
3.2.1.54	Halim Kulaksız'ın kendi portresi	106
3.2.1.55	Halim Kulaksız-Sergiden bir fotoğraf	106
3.2.1.56	Hüsnü Gürsel'in kendi portresi	107
3.2.1.57	Hüsnü Gürsel-Nostalji	107
3.2.1.58	İbrahim Demirel'in kendi portresi	108
3.2.1.59	İbrahim Demirel	108
3.2.1.60	İbrahim Zaman'ın kendi portresi	109
3.2.1.61	İbrahim Zaman	110
3.2.1.62	İlteriş Sezer	110

3.2.1.63	İsa Çelik'in kendi portresi	110
3.2.1.64	İsa Çelik	111
3.2.1.65	İzzet Keribar'ın kendi portresi	111
3.2.1.66	İzzet Keribar	112
3.2.1.67	Kamil Fırat'ın kendi portresi	112
3.2.1.68	Kamil Fırat-Nesnelerin Estetiği arayışının olduğu fotoğraflarından	113
3.2.1.69	Kemal Cengizkan'ın kendi portresi	114
3.2.1.70	Kemal Cengizkan	114
3.2.1.71	Laleper AYTEK'in kendi portresi	115
3.2.1.72	Laleper AYTEK	115
3.2.1.73	Levend Kılıç'ın kendi portresi	115
3.2.1.74	Lütfü Dağtaş'ın kendi portresi	116
3.2.1.75	Maggie Danon'un kendi portresi	116
3.2.1.76	Mehmet Avcıdırlar'ın kendi portresi	117
3.2.1.77	Mehmet Bayhan'ın kendi portresi	118
3.2.1.78	Mehmet Kısmet'in kendi portresi	118
3.2.1.79	Mehmet Kısmet	119
3.2.1.80	Mehmet Ünal'ın kendi portresi	119
3.2.1.81	Mehmet Ünal	120
3.2.1.82	Nadir Ede'nin kendi portresi	121
3.2.1.83	Nadir Ede	121
3.2.1.84	Nazif Topçuoğlu'nun kendi portresi	121
3.2.1.85	Nazif Topçuoğlu	122
3.2.1.86	Necmettin Külâhçı'nın kendi portresi	122
3.2.1.87	Necmettin Külâhçı	123
3.2.1.88	Nevzat Çakır'ın kendi portresi	123
3.2.1.89	Nevzat Çakır	123

3.2.1.90	Nevzat Yıldırım	124
3.2.1.91	N.Bilge Ceylan'ın kendi portresi	125
3.2.1.92	Nuri Bilge Ceylan	125
3.2.1.93	Orhan Cem Çetin'in kendi portresi	126
3.2.1.94	Orhan Cem Çetin	126
3.2.1.95	Osman Aziz Yeşil'in kendi portresi	127
3.2.1.96	Osman Aziz Yeşil	127
3.2.1.97	Ozan Sağdıç'ın kendi portresi	127
3.2.1.98	Ozan Sağdıç	128
3.2.1.99	Reha Bilir'in kendi portresi	129
3.2.1.100	Reha Bilir	129
3.2.1.101	Reha Günay'ın kendi portresi	129
3.2.1.102	Reha Günay	130
3.2.1.103	Sabit Kalfagil'in kendi portresi	130
3.2.1.104	Sabit Kalfagil	130
3.2.1.105	Sait Maden'in kendi portresi	131
3.2.1.106	Sedat Pakay'ın kendi portresi	132
3.2.1.107	Sedat Pakay-New York	132
3.2.1.108	Sedat Tosunoğlu'nun Cumalıkızık Serisi'ni gösteren bir kapak	133
3.2.1.109	Selmin Başak	134
3.2.1.110	Seyit Ali Ak'ın kendi portresi	134
3.2.1.111	Seyit Ali Ak	135
3.2.1.112	Süha Aray	136
3.2.1.113	Şahin Kaygun'un kendi portresi	136
3.2.1.114	Şahin Kaygun	137
3.2.1.115	Şakir Eczacıbaşı'nın kendi portresi	138
3.2.1.116	Şakir Eczacıbaşı	139
3.2.1.117	Şemsi Güner'in kendi portresi	139

3.2.1.118	Şemsi Güner	140
3.2.1.119	Tahsin Aydoğmuş'un kendi portresi	140
3.2.1.120	Tahsin Aydoğmuş	141
3.2.1.121	Tayfun Kocaman'ın kendi portresi	141
3.2.1.122	Tayfun Kocaman	141
3.2.1.123	Teoman Madra'nın kendi portresi	142
3.2.1.124	Tuğrul Çakar'ın kendi portresi	142
3.2.1.125	Tuğrul Çakar	143
3.2.1.126	Yaşar Atankazanır'ın kendi portresi	144
3.2.1.127	Yaşar Atankazanır	144
3.2.1.128	Yılmaz Kaini'nin kendi portresi	145
3.2.1.129	Yılmaz Kaini	145
3.2.1.130	Yusuf Darıyerli'nin kendi portresi	146
3.2.1.131	Yusuf Darıyerli	146
3.2.1.132	Yusuf Tuvi'nin kendi portresi	146
3.2.1.133	Yusuf Tuvi	147
3.2.1.134	Zeynep Orhon Targaç'ın kendi portresi	148
3.2.1.135	Zeynep Orhon Targaç	148
4.1.2.1	Emine Ceylan-Rüya	153

GİRİŞ

‘Dijital Sanatlar Olmadan Önce Cumhuriyet Sonrası Çağdaş Türk Fotoğraf Sanatı’ başlığını taşıyan bu tez çalışmasında, Türkiye’de fotoğraf sanatının temel gelişim sürecinde Çağdaş Fotoğraf Sanatımızın dijital fotoğraf olmadan önceki analog dönemi ele alındı(1923-1995.)

Burada ilk olarak fotoğrafın icadı ve Osmanlı’ya fotoğrafın gelişi ele alınarak Çağdaş Türk Fotoğraf Sanatı’nın zeminini hazırlayan süreç değerlendirildi. Bu süreçte fotoğrafın tanımı ve fotoğrafın işlevi ele alınıp genel bir giriş yapıldı. Ardından fotoğrafın çıkış noktası sayabileceğimiz mağara resimleri ve ilk insanların yüzey üzerine neden görüntü oluşturdukları, bunun fotoğrafın icadındaki önemi incelenmeye çalışıldı. Burada karşımıza çıkan kavram Camera Obscuraydı. Bu yüzden Camera Obscuranın Aristodan Niepce’e kadar olan gelişimi tarihsel süreci içinde kısaca incelendi. Ardından camera obscura ve fotoğrafın İcadı kısa bir şekilde ele alındı. Fotoğrafın icadından sonra günümüze gelene kadar geçirdiği evreler de buraya eklendi. Osmanlı’dan cumhuriyete geçişte fotoğrafın bir belge aracı olarak kullanılması ve yakın tarihimize ait verileri sunması ele incelenip cumhuriyet sonrası fotoğraf sanatına ulaşıldı. Bu dönem 10’ar yıllık zaman dilimleri olarak incelenerek aktif çalışmalarda bulunmuş fotoğrafçılarımızın hayatı ele alındı.

İkinci bölümde fotoğraf sanatımız 1950-1960 ve 1960-1985 yılları arasında ele alınarak gerekçesi sunuldu. Bu iki dönemde de aktif olan fotoğraf sanatçılarımızın biyografileri ve birer fotoğraf çalışması ele alındı.

Son bölümde dijital fotoğrafın icadı ve Türkiye’ye gelip günümüzdeki kullanım alanları kısa bir şekilde ele alındı. Çağdaş Türk Fotoğrafı’nın gelişimi, tarihsel sırasına göre ele alınarak bir zaman çizelgesi içinde nasıl ilerlediği konu alınırken bu alanda var olan kaynaklar ve dokümanlar titiz ve düzgün bir şekilde incelenip kullanıldı.

1.BÖLÜM

1.1 FOTOĞRAFIN İCADI VE OSMANLI'YA GELİŞİ

1.1.1 Yüzey Üzerinde Görüntü Oluşumu

1840 yılında John F.W.Heschel(1729-1871), icadı gereği başlı başına Aydınlanma Çağı ve Sanayi Devrimi döneminin ürünü olan; iki boyutlu bir yüzey üzerine üç boyutlu görüntünün aktarılmasını sağlayan buluşa “fotoğraf” adını verdi. Bunu yaparken, Eski Yunanca olan ve kısaca “ışıkla çizmek, iz bırakmak” anlamına gelen “fotos” ve “graphy” sözcüklerini kullandı. Peki bu ifade nereden geliyordu? Yapılan araştırmalar sonucu yeryüzünde “çizmek, iz bırakmak” eylemini ilk gerçekleştiren insanların Buzul Çağı insanı olduğuna ulaşıyoruz. O dönem için günümüzde kabul edilen sav ise şöyle: Mağara insanı, hayatını devam ettirebilmek için avlanmak zorunda olduğu hayvanları, av öncesi “büyü-ayin” düşüncesine dayanarak resmedip böylece avının iyi geçeceğine inanıyordu. Bu, aynı zamanda insanoğlunun içindeki merak dürtüsünün de ilk eylemiydi.

FOTO 1.1.1.1 Altamira Mağarası(Üst Paleolitik Çağ, yaklaşık kırk bin yıl öncesi)

Zaman içinde iklim koşullarının elverişli hale gelmesiyle, yeryüzünün ilk sanatçıları olarak kabul edilen bu insanlar, su kenarlarına yerleşip gözlerini doğaya çevirdiler. İlk gördükleri ise su yansımaları ve doğada oluşan gölgeler oldu. Ayrıca yüzey üzerinde oluşan gölgenin keşfi insan beyninde ışık-gölge kavramını oluşturmaya başlayan gözlemdi. M.Ö 5.yüzyılda Çinli filozof Mo-Ti'nin ilk kez karanlık kutu(camera obscura) diye bir kutudan bahsetmesi de muhtemelen ışık-gölge kavramının zaman içinde geliştirilmiş bir ürünüydü. Yine aynı yıllarda Yunan filozofu Aristoteles, karanlık kutu prensibine benzer bir odanın varlığından söz eder. Karanlık kutuya ait en eski resmi kayıt ise X. yüzyıla denk gelmektedir (Batı dünyasının ALHAZEN adıyla tanıdığı, gerçek adı Basralı Hasan İbnü'l Heysem(965-1038) olan Arap Bilim Adamına ait bu resmi kayıt günümüzde Londra'da özel bir arşivde yer almaktadır.) X. yüzyıldan sonra birçok filozof, mucit, bilim adamı ve ressam çalışmalarında karanlık kutudan yararlanarak onun üzerinden birçok deney ve çalışma gerçekleştirecek ve bu çalışmalar 1826 yılında görüntünün yüzey üzerinde elde edilmesine kadar da devam edecektir.

1.1.2 Fotoğrafın İcadı

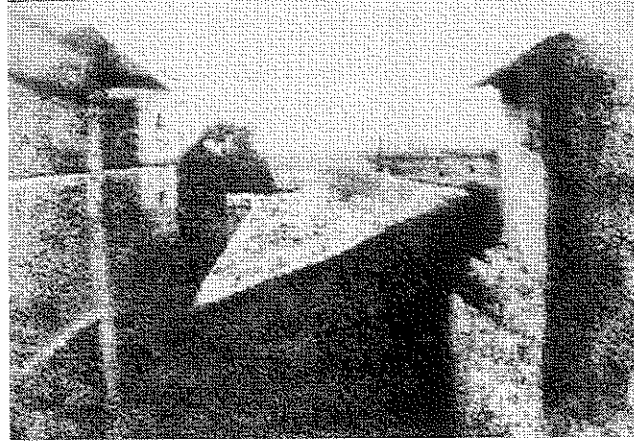

FOTO 1.1.2.1 J. N. Niepce -Yeryüzünün ilk fotoğrafı- 1826

Bir süredir yüzey üzerinde görüntü elde edebilmek için çalışmalar yapan Joseph Nicephore Niepce ismindeki mucit, 1826 yılında evinin camından ahırının görüntüsüne 8 saatlik bir pozlama sonucunda ulaştı. Bu pozlama, mağara resminden 1826 yılına kadar geçen sürede insanlığın merak dürtüsünü belgelemeyi başardığı ilk görüntüydü. O günden sonra çalışmalarına devam eden J.N.Niepce, yaşının çok ilerlediği düşüncesiyle, kendisi gibi fotoğraf üzerine çalışmalar yapan L.Daguerre ismindeki mucitle bir ortaklık anlaşması yaptı. Böylece tüm araştırmalarını onunla paylaşarak, icadının kalıcı olmasını sağlayan kapıyı aralamış olacaktı.

Niepce'in ölümünden sonra, L.Daguerre çalışmalarına devam etti. Cıva buharından geliştirdiği yönteme "Daguerreotype" adını verdi ve yeni görüntüler elde etmeyi başardı. "Daguerre yeni buluşunu François Arago'ya(1786-1853) açıkladı. Arago, yöntemi uyguladı ve sonuç karşısında şaşırıldı. 7 Ocak 1839'da Fransız Bilimler Akademisi'nde Dagerreyotipi heyecanlı bir konuşmayla tanıttı."¹

1.2.1 Fotoğrafın Osmanlı'ya Gelişi:

Osmanlı İmparatorluğu'nda sanat, günümüzde "geleneksel sanatlar" diye adlandırdığımız, Klasik Türk Sanatı'nı temel alıp İslam Sanatı'yla gelişimine yön vermiş bir sentezler topluluğundan oluşmaktadır. Bu sentez topluluğuna şeklini veren ise İslam dininin tasvir etme üzerindeki bakış açısıdır. Tasvir etmeye yönelik birçok hadis, Türklerin İslamiyet'i kabul ettikten sonra tasvirden uzak durarak, daha çok İslam dininin getirisi olan sanat dallarına yönelmesine neden olur.Bu yüzden ülkemizde, Osmanlı'nın gerileme dönemini yaşadığı XVIII. yüzyıla kadar batılı tarzda diye tabir etmeye alıştığımız sanat dallarından söz etmemiz mümkün değildir; fakat sadece bir

¹ Levend Kılıç, Fotoğrafa Başlarken, Dost Kitabevi Yayınları(2007), 20s.

sanat dalı diğerlerinden ayrılarak daha şanslı bir konuma yerleşecektir: fotoğraf. Öncelikle Osmanlı'nın Batılılaşma çabalarına ağırlık verip ıslahatlar gerçekleştirdiği bir dönemde icat edilmiş olması onu bu konuma taşır. İcadından kısa bir süre sonra da İstanbul'da duyuruluşuyla uyandırdığı merak bu tespiti kanıtlamaktadır. Peki, fotoğraf bu duyuruşun ardından Osmanlı'da kullanılmaya başlamış mıydı? Osmanlı'da fotoğraf çeken ilk isimler kimlerdi? Çekilen ilk fotoğraflar nelerdi? Gibi sorular bizi Avrupalı gezgin fotoğrafçılara ulaştırmaktadır. Avrupalı bu gezginler, sanayi devriminin ulaşım yollarını geliştirmesiyle XVI. yüzyıldan beri büyük merak duydukları gizemli doğuya açılmanın yolunu yakaladıklarında fotoğraf makinesini de Osmanlı'ya getirmiş olacaktı. Avrupalının makineleriyle önce doğuya ve son durak olarak İstanbul'a gelişi, XVI. yüzyıl Avrupası'nda önemli bir konuma gelen "oryantalizm" farklı bir uzantısı olur. "Fotoğrafla Oryantalizm" alt başlığıyla ifade edebileceğimiz bu gelişme, aynı zamanda ülkemizin fotoğrafçılık tarihinin başlangıç noktasıdır.

Bu başlangıcın en önemli tanığı o dönemde de etkin bir şehir olan İstanbul olacaktır. O yılların İstanbul'u, Gustave Flaubert'in ifadesiyle Mevlevilerden çıkılıp operaya gidilen acayip bir şehirdir. Mekânlarında ve sokaklarında yaşanan bu renklilikle birleşen kültür birikiminin yaşanmışlığı ilk kez 1850'lerin başında darphaneyi modernleştirmek için İstanbul'a gelen İskoç kökenli James Robertson'un objektifinde hayat bulur. J.Robertson özellikle İstanbul'un geniş açı perspektif görünümüne sahip kareler çekmeyi tercih etmiştir.

FOTO 1.2.1.1. James Robertson-İstanbul'un çekilen ilk fotoğraflarından

1860'ların başına geldiğimizde İstanbul ve ardından Anadolu'da birçok gezgin fotoğrafçı aktif rol üstlenecektir. "Anadolu'nun uzak ve zor bozkırlarına rağmen ellerindeki esrarlı kutunun marifetini ortaya koymak istercesine bu gezgin fotoğrafçılar her şeyi çekmeye başlamışlardır. Bunlar arasında Fredric Fesquet, Kampa, Maxime du Camp, Ernest de Caraza, Alfred Nicholas Normand, John Show Smith, Jacop August Lorent ve Francis Frith öne çıkan

fotoğrafçılardır.”² Bu fotoğrafçıların çekimlerine baktığımızda manzara çekimlerinin ortak özellik olduğunu görürüz. Gezgin fotoğrafçıların diğer bir ortak özelliği ise stüdyo fotoğrafçılığını da Osmanlı’ya getirmiş olmalarıdır. “Stüdyo fotoğrafçılığında ilk hareketlenme imparatorluğa gelen Bay Kompa isimli kişi ile başlamıştır. 17 Temmuz 1842 günlü Ceride-i Havadis gazetesi, Bay Daguerre’in öğrencilerinden Bay Kompa’nın İstanbul’a geldiğini ve bütün gün Beyoğlu Vue’de dolaşarak çekimler yaptığını bildirmiştir.”³ Bu gelişmeden kısa bir süre sonra İstanbul’un Galata semtinde birçok fotoğraf stüdyosu açılır. İstanbul’un ilk yerli fotoğraf stüdyosu Basile Kargopolulo tarafından Pera’da; ilk ticari fotoğrafhanesi ise İtalyan ressam ve fotoğrafçısı Carlo Naya tarafından Beyoğlu Doğruyol’da açılmıştır.

İstanbul’da o dönemde stüdyonun adı olarak ise uzun yıllar Abdullah Freres(Abdullah Biraderler) adeta bir marka olarak varlık sürdürecektir. Bunun dışında Pascal Sebah, Guillaume Berggren, Phebus(Boğos) Tarkulyan, Vassilaki Kargopolulo gibi isimler Osmanlı için diğer önemli stüdyo fotoğrafçılarıdır. Bu stüdyolarla özdeşleşen fotoğraf kareleri Türk kıyafetleri ve dekorları içindeki Hristiyan modellerdir. Bu yaklaşım, Osmanlı ve yaşamına olan ilginin devam ettiğini gösteren önemli somut bir örnektir. O zaman bu noktada şu söylenebilir: Osmanlı İmparatorluğu’nda ilk figürlü fotoğraf kareleri, oryantalist yaklaşımların ağır bastığı kurgulanmış dekor içindeki insandır. Yine Osmanlı Fotoğrafçılığı’nda insan ilk olarak burada karşımıza çıkar. Fotoğrafa doğal yollardan insan unsurunun katılması ise biraz daha zaman alacak; ancak fotoğrafın çekilmesine halk tepki göstermemeye başladığında fotoğrafçılar objektiflerini onlara ve sokaktaki doğal yaşamlarına çevirebileceklerdir. Burada şunu belirtmekte fayda vardır. Şu ana kadar Osmanlı’da fotoğraf üzerine anlatılan bütün çekimler gezgin fotoğrafçılar tarafından ortaya konmuştur. Osmanlı bu dönemde batılılaşma çabaları içinde olsa da, yeniliklerin derine inerek kalıcı olmaması halkın birçok yenilikten habersiz kalmasına neden olmuş; hanedan ve halk arasındaki uçurum giderek büyümüştür. Bu uçurum sanat alanında da kendini gösterir. Sanata büyük ilgi duyan gerileme dönemi padişahlarından II. Mahmut’un devlet dairelerine astırttığı fotoğraflarına başlangıçta halkın büyük tepki göstermesi anlattığımız duruma yerinde bir örnektir. Müslüman halkın bir süre fotoğrafa tepki göstermesi hala günah inanışından gelmektedir. Fotoğraf bir yandan da ekonomik bir güç ve kimya ve teknik bilgisi isteyen bir alandır. Bu durum ticaretle uğraşmayan ve kimya-teknik bilgiye pek sahip olmayan Müslüman halkın fotoğraftan uzak kalmalarına diğer önemli nedendir. Bu yüzden Osmanlı halkından fotoğrafla ilgilenen ilk kişiler ticaretle uğraşan ve kimya bilgisine sahip olan Ermeni ve Rum asıllı gayrimüslimler olmuştur. Zaman içinde bu durumun değişmesine katkı sağlayan en önemli olay, Mühendishane mektebine resim ve ardından fotoğraf dersinin eklenmesiyle bu dersler için İngiltere’den

² Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Fotoğrafın Tarihi(2012), 192s.

³ Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Fotoğrafın Tarihi(2012), 192s.

bir camera obscura getirilmesi olur. Böylece kısa sürede ressam sınıfından mezun olan Ali Sami Aközer, Ali Rıza Bey ve Yüzbaşı Hüsnü Bey gibi isimler Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk Müslüman Türk fotoğrafçıları olarak tarih sahnesinde yer alır. Bu fotoğrafçılar asker kökenli olmaları ve saray tarafından durum tespit etmek amacıyla Anadolu'yu fotoğraflandırmak amacıyla farklı şehirlere gönderilmeleriyle gayrimüslim fotoğrafçılardan da ayrılırlar. Yukarıda belirtilen isimler dışında kısa sürede fotoğraf alanında kendini yetiştiren Rahmizade Bahaeddin Bediz, Raif Efendi, Sevilleli Ahmet Emin, Üsküdarlı Hasan Rıza, Fahreddin Türkan Paşa ve Bahriyeli Sami gibi isimler bu dönem Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli diğer Müslüman Türk fotoğrafçılarıdır.

1.2.2 İlk Müslüman Türk Stüdyo Fotoğrafçıları

Rahmizade Behaeddin Bediz(19 Haziran 1875-26 Aralık 1951)

Türk Fotoğrafçılık tarihiyle ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında Rahmizade Behaeddin Bediz'in ilk Müslüman Türk fotoğrafçısı, açtığı Resne Fotoğrafhanesi'nin ise İlk Müslüman Türk Fotoğrafhanesi olduğu görülmektedir. Bu noktada Resne Fotoğrafhanesinin Türk Fotoğrafı için bir dönüm noktası olduğunu söylemek yerinde bir ifade olacaktır.

FOTO 1.2.2.1 R.Behaeddin Bediz'in kendi portresi

Sırasıyla Girit, İzmir, İstanbul ve Ankara'da açtığı fotoğraf stüdyolarındaki çalışmalarıyla yaşadığı dönem için belge niteliği oluşturduğu portre çekimleri estetik öğeleri barındıran ifadeleriyle karşımıza çıkmaktadır. Fotoğrafçılığının yanı sıra fotoğraf eğitmenliğiyle de Hamza Rüstem, Şinasi Barutçu gibi fotoğrafçılarımızın yetişmesini sağlamıştır. Resne Fotoğrafhanesini kapattıktan sonra Ankara'ya yerleşerek bir dönem Türk Tarih Kurumu'nun fotoğraf departmanında çalışmıştır. Sanatçı 1951 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Arif Hikmet Koyunoğlu(1888-1982)

“Askerlik ve politikada olduğu kadar sanat alanında da kuruluşundan itibaren bir milletin yapısal bütünlüğünü tamamlayan, yaşadığı çağın gerçek tanığı sanatçılar vardır. Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu bunlardan biriydi.”⁴ İlk fotoğraf makinesini 1903 yılında alan Türk mimar ve fotoğraf sanatçısı Arif Hikmet Koyunoğlu, 1908-1914 yılları arasında Sanay-i Nefise mektebinde eğitim gördü.

FOTO 1.2.2.2 A.Hikmet Koyunoğlu'nun kendi portresi

⁴ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 84s.

Fotoğraf çalışmalarına ilk olarak dış mekânda nasıl fotoğraf çekilebileceğini öğrenerek başladı. bir süre sonra ilk Türk stüdyo fotoğrafçılarından biri olarak Cağaloğlu semtinde Yeraltı Fotoğrafhanesi'ni açtı. Stüdyosunda fotoğrafını çektiği birçok insanın ortak özelliği en yalın ifadeleriyle objektife yansımış olmalarıydı. 1917 yılında orduya katıldığında Erzurum-Sarıkamış yöresindeki Türk asker kayakçılarının fotoğraflarını çekmesi ise günümüzde önemli tarihsel görsel belgelerimiz arasında yer almaktadır.

FOTO 1.2.2.3 Arif Hikmet
Koyunoğlu-Sarıkamış'ta
Kayakçılar1917

Naciye Suman(23 Nisan 1881-23 Temmuz 1973)

İlk kadın fotoğrafçımız olan Naciye Suman, eşinin Viyana'dan dönüşte getirdiği fotoğraf malzemelerini aile bütçesine katkı sağlamak amacıyla kullanma kararı verdiğinde "*Hanımlar Fotoğrafçısı-Naciye*" tabelasıyla 1919 yılının başlarında bir fotoğraf stüdyosu açtı.

FOTO 1.2.2.4 N. Suman'ın kendi portresi

Kısa sürede özellikle Kurtuluş Savaşı sırasında cephedeki eşlerine fotoğraf göndermek isteyen hanımların sıklıkla gidip fotoğraf çektiği bir yer haline gelen stüdyo, dönemin önemli ihtiyacı olan Müslüman kadının objektif önüne geçmesi sorununa da bir çözüm getirmiş oluyordu. Naciye Suman 1930 yılında fotoğrafhanesini kapatana kadar stüdyo çalışmalarını burada sürdürdü ve geriye onlarca Müslüman Türk kadınının portresinin görüntüsü belge olarak günümüze ulaştı.

FOTO 1.2.2.5 Naciye Suman-Hanımlar Fotoğrafhanesinden bir fotoğraf

Şu ana kadar ele aldığımız ve Osmanlı'da etkinlik göstermiş tüm fotoğrafçılar tarafından çekilmiş olan kareler, toplumumuzun geçmişten günümüze dek var olduğu süre içindeki görsel soy ağacını oluşturan ilk belge örnekleridir. Belgelemede fotoğraftan yararlanma yaklaşımı ise 20.yüzyılın başında iyiden iyiye kendini hissettirecektir.

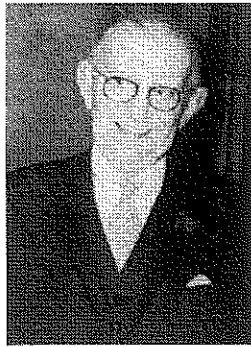
1.3.1 1900'lerin Başında Osmanlı ve Kurtuluş Mücadelesi:

1900'lerin başında Osmanlı'nın bulunduğu durum kendine yakın bir devlet bulma politikasına dönüşür. Yönetimde etkin olan dönemin İttihat ve Terakki partisi, I.Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında girilmesine neden olan bir parti olarak tarih sayfalarında yer alır. Osmanlı'nın I.Dünya Savaşı'na katılması aldığı son nefes olacaktır. Savaş sonunda, yenilen devletlerarasında en ağır şartlara sahip olan Mondros Ateşkes Antlaşması'nı Osmanlı hanedanının imzalaması ülkemiz için bir dönemin bitip başka bir dönemin başlayacağı bir dönüm noktası olur. Antlaşma sonrası Anadolu'da birçok direniş faaliyetinin başlaması, günümüzde "Kurtuluş Mücadelesi" olarak bir tarih bilinciyle ele alınmakta; bu dönemi destekleyen en önemli belgeler ise çekilen fotoğraf kareleri olmaktadır.

"Türkiye'deki fotoğrafçıların belki de gerçek anlamda ilk röportaj fotoğrafları bu yıllarda görülmeye başlar. Bu savaşlar döneminin ünlü fotoğrafçıları olarak bilinen Burhan Felek, Esat Tengisman, Ethem Tem, Hikmet Koyunoğlu'nun yanında, günümüze önemli belgelerin aktarılmasını sağlamış pek çok isimsiz kahraman, asker fotoğrafçı vardır."⁵

1.3.2 Asker Kökenli Fotoğrafçılarımız

Burhan Felek(İstanbul 1889-İstanbul 1982)

Gazeteci, spor adamı ve yazarlığıyla ön plana çıkan Burhan Felek, 1911 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Gazetecilik hayatına *Donanma Dergisinde* başladı. Haber amaçlı fotoğrafçılık kareleri I.Dünya Savaşı, özellikle de Çanakkale Cephesi'ne dayanmaktadır. "Çanakkale Savaşı yıllarında "Karargâh-ı Umumi Fotoğrafçısı" olan Burhan Felek, Gelibolu Yarımadası'nın 7 km derinliğine kadar giren düşman birliklerinin açtığı yarayı saptamak amacıyla gönderildi."

FOTO 1.3.2.1 Burhan Felek'in kendi portresi

⁵ Engin Çizgen-Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'de Fotoğraf/Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi 3.cilt, İletişim Yayınları(1983),796s.

1918 yılında Tasvir-i Efkâr gazetesinde spor ve haber fotoğrafçısı olarak çalışmaya başladı. Milliyet, Yeni Ses, Vakit, Millet ve Tan gazetelerinde fıkra ve mizahi hikâye yazarlığı da yaptı. Daha sonra Cumhuriyet'te 29 yıl, ardından 1982'ye kadar Milliyette çalıştı.

“Türk Basın Birliği'nin kurucularından olan Burhan Felek, Gazeteciler Cemiyeti(28 yıl) ve Milli Olimpiyat Komitesi başkanlığını üstlendi. İstanbul Üniversitesi, kendisine “Fahri Doktorluk” unvanı verdi.(1980) Gezi yazılarını içeren **Hint Masalları** (1943) ilk olmak üzere çeşitli gazete yazılarını kitaplaştırdı. Giovanni Guareschi'nin **Don Camillo** dizisinden iki kitabı Türkçe'ye çevirdi. Teon Verneill'den uyarladığı Melek Hanım'ın Aşkı, İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda oynandı.

Burhan Felek'in, fotoğraf malzemesi satan İstanbul Eminönü Meydanı'ndaki “Selanik Bonmarşesi” adına hazırladığı **Fotoğraf Rehberi** adlı kitabı 1917'de yayınlandı. Gazeteciler Cemiyeti'nin 1976 Kongresi'nde kendisine “Şeyh-ül Muharririn(Yazarların Şeyhi) unvanı, ölümünden sonra ise Fransa hükümeti tarafından Legion D'honneur nişanı verildi. Burhan Felek yazılarında yarattığı halk tiplerini, toplum yaşamımızdaki değişimi, kültürel farklılıklardan doğan çelişkileri ve öz değerlerimizi fotoğrafçı duyarlılığıyla yansıtmıştır.”⁶

Esat Nedim Tengizman(İstanbul 1898-İstanbul 1980)

“...Aynı paralelde, ülkemizde bir toplumsal bellek oluşturmak amacıyla günün en etkili görsel belgesi olarak kabul edilen fotoğrafa gereken önemi verenlerin başında, cepheye giderken “Bu ölüm kalım mücadelemizde bir harp fotoğrafçısını yanımızda götürelim. Bana öyle birini bulun.” Emrini veren Mustafa Kemal vardır.

FOTO 1.3.2.2 E.Nedim Tengizman'ın kendi portresi

Esat Nedim Tengizman ve Etem Tem adlı yedek subaylar, günümüze Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetin ilk yıllarından somut izler taşıyan eşsiz kareler bırakmışlardır.”⁷

Öğretmen okulu mezunu olan Tengizman, terhis belgesini alana kadar cepheden günümüze ulaşan fotoğrafların birçoğunun sahibidir. Özellikle I. Ve II. İnönü, Sakarya Meydan Savaşı ve Dumlupınar Savaşlarını fotoğraflandırmış, Mustafa Kemal'in yanında karargâh karargâh dolaşmış, hem

⁶ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi, 2001, 241s

⁷ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 59s.

savaşlardaki genel durumu hem de Mustafa Kemal'i fotoğraflamıştır. Savaş sonrasında savaşta yakılan ve yeniden yapılan kentlerin belgelendirilmesi görevini üstlenerek 3 yıl süren bir çalışmanın sonunda *Vatan* adlı bir albüm hazırladı.

FOTO 1.3.2.3 E. Nedim Tengizman-Orman Çiftliği Açılışı-1925

Son olarak 4 yıl çalıştığı *Hayat Mecmuası*'nda kendi çektiği fotoğraflardan derlediği bir Atatürk albümü yayınladı. Bir trafik kazası sonrasında hayatı son bulan Tengizman'ın fotoğraf arşivi de buna benzer bir talihsizlikle, Üsküdar Çiçekçi semtinde oturduğu köşkün yanmasıyla yok olmuştur. Türkiye Tarihi ve Türkiye Fotoğrafçılığı'nın tarihi fotoğrafçılık bölümünü oluşturan önemli fotoğraf kareleri ile adını günümüze bırakan bir kişiliktir.

Etem Tem(Halep ?- Ankara 1971)

Etem Tem'in fotoğraf çekmeye başlaması savaştığı cephede gerçekleşmiştir. I.Dünya Savaşı sırasında, Kafkas Cephesi'nde savaşırken ordu birlikleriyle girdiği Bakü'de bir fotoğraf makinesi alarak savaş sırasında hiçbir şeyden haberi olmayan insanları bilgilendirme amacındadır. İngilizlerin Bakü'yü boşalttıkları sırada bir gemi ile İstanbul'a geçer.

FOTO 1.3.2.4 Etem Tem'in kendi portresi

FOTO 1.3.2.5 Etem Tem,Atatürk-1922

İstanbul'dan İzmir'e, Antalya'ya, oradan Ankara ve Eskişehir'e geçerek İstiklal Savaşı boyunca birçok anı fotoğraflandırır. Bu anlardan en bilindik olanı Kocatepe'de çekilmiş olan Atatürk fotoğrafıdır.

Kocatepe fotoğrafının dışında yakından tanıdığımız birçok Atatürk fotoğrafı yine sanatçı tarafından çekilmiştir.Savaş sonrası uzun yıllar Milliyet

gazetesinde foto muhabirliği yapan sanatçı 1971 yılında Ankara'da vefat eder. Burada değinmek gerekmektedir ki, cumhuriyetin ilanı ile başlayan ulusallaşma çabaları içinde Etem Tem, Burhan Felek ve Esat Nedim Tengizman'ın hem görsel tarihimizi oluşturdukları, hem de Türk Fotoğrafçılığının temelini ouşturdukları için yerlerini ayrı tutmak gerekmektedir.

Bu örnekler çekilen onlarca fotoğraftan sadece birkaçıdır. Durum tespit etmek ve ülkenin kurtuluş mücadelesine bir nebze fayda sağlamak amacıyla onlarca kahraman ve duyarlı asker fotoğrafçı yeni bir Türkiye Toplumunun temellerinin atıldığı yılları geleceğe aktarabilmek için en önemli işi üstlerine görev alarak toplumun görsel tarih belgelerini oluşturmuşlardır. Bu noktada işgallerle başa çıkıp savaşılan yıllarda fotoğrafın ülkede ne kadar sanat olduğunu sorgulamak yerinde bir sorgulama olmayacağından, fotoğrafın belgelemede en önemli görsel araç olduğuna bir kez daha dikkat çekmekte fayda vardır.

1.4.1 Cumhuriyet Sonrası Türk Fotoğrafı

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ve cumhuriyetin ilanından sonra kendini ortaya koymaya başladığı yeni modern yüzüyle dünya üzerindeki medeniyetler sahnesine çıkan Türkiye'nin bundan sonraki savaşı laik ve modern bir ülke olmasını sağlayacak devrimleri ülke genelinde benimsetmek olacaktır. Öncelik köhneleşmiş Osmanlı bürokrasisinin izlerini değiştirmeye verildi. Yönetim şeklinin oturtulmasından sonra ise cumhuriyet Türkiye'sinde yaşam, bilim ve sanat alanındaki yeniliklere ağırlık verildi.

1920'lerin başında ülkemizde sanat, I.Dünya Savaşı ve sonrasındaki Kurtuluş Savaşlarıyla durma noktasına gelmişti. Savaşlar öncesi özellikle, Osmanlı'nın son dönemindeki batılılaşma çabaları çerçevesinde sanatsal faaliyetlerin desteklendiğini; fotoğrafın başta İstanbul olmak üzere Anadolu'da da kullanılmaya başladığını bilmekteyiz. Yine bu dönemde Sanayi Nefise Mektebi'nin açılması ve yetenekli öğrencilerin sanat eğitimi almaları için yurtdışına gönderilmeleri sanat adına önemli gelişmelerdendir. O zaman bu noktada şu tespiti yapmak yanlış olmaz: Osmanlı'nın gerileme döneminde pastadan kendine pay bulan sanat, cumhuriyet sonrası kendi hamurunu yoğurur seviyeye gelebilecektir. Osmanlı'da açılan birçok fotoğrafhanenin cumhuriyetin ilanından sonra yeni isimleri ve modern bakış açılarıyla sayılarının giderek artması bu tespitimize güzel bir örnektir. Osmanlı'dan kalan bir gelenek şeklinde asker kökenli fotoğrafçılarımızın belge fotoğrafçılığına öncülük etme yaklaşımı da tespit için bir diğer örnektir. Cumhuriyet sonrasında belge fotoğrafçılığına ulusal duygularıyla ağırlık vererek Türkiye Basıncılığının ve Görsel Tarihinin ilk örneklerini günümüze ulaştırmayı başaran Muhterem Gökmen, Esat Nedim Tengizman, Burhan Felek, Etem Tem, Ferit İbrahim, Selahattin Giz, Namık Görgüç, Faik Şenol, Cemal Göral,

Cemal Işksel ve Ali Ersan gibi fotoğrafçılarımız aynı zamanda Cumhuriyet sonrası Türk Fotoğrafçılığının bir giriş bölümüdür. Çektikleri Atatürk, devrimler ve Yeni Türkiye fotoğraflarıyla o ana kadar söz üzerine kurulu bir tarihi olan Türkiye'nin yazı üzerine kurulu tarihinin oluşturulmasında üstlendikleri rol, ulusal yaklaşımlarının objektiflerine yansımış şeklidir. Bu yılların Türkiye fotoğrafı için diğer önemli bir ismi ise Avusturya asıllı fotoğrafçımız Othmar Pfershy'dir.

Othmar Pfershy

1926 yılında İstanbul'a gelen Pfershy, ilk olarak Pera'nın tanınmış fotoğrafçılarından Photo Francais adlı fotoğrafhanede çalışacaktır. 5 yıl burada çalıştıktan sonra 1981 yılında Beyoğlu'nda kendi fotoğraf stüdyosunu açarak çalışmalarını bağımsız olarak sürdürme kararı alır. İstanbul'da kaldığı süre içinde İstanbul'un birçok köşesini yetenekli objektifiyle buluşturmayı başaracaktır.

FOTO 1.4.1.1 Othmar Pfershy'nin kendi portresi

İstanbul fotoğraflarında genellikle boğazdaki balıkçılar, boğaz manzaraları ve bu manzaralara takılan insanlar yer alır. Sanatçının kent çekimlerine baktığımızda bunların dönemin önemli manzara kareleri olduğunu, hatta Ozan Sadıç'ın da deyişle Türk Fotoğrafçıların manzaraya bakmayı Othmar'dan öğrendiğini söyleyebiliriz. 1932 yılında Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun'un kabulüyle, Türk vatandaşı olmadığı için İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalan sanatçı önce İskenderiye'ye, ardından Anadolu'ya geçerek burada beş yıl boyunca karış karış gezdiği Anadolu şehirlerinin on altı bin fotoğrafını çekti. Bu fotoğraflarında modern Türkiye yaklaşımına eğilerek modern fabrikaları, okulları, açılan üniversiteleri, sağlık kuruluşlarını, sokakları, caddeleri, meydanları hatta stadyumları çalışma alanı içine aldı. Bu mekânlar içindeki insan yaşamına da eğilim ata binenleri, tenis oynayanları, piyano çalanları; 19 Mayıs gibi Türkiye'ye özgü bayramlardaki insanların mutluluklarını gözlemledi.

Bir ülkeyi ancak bu kadar güzel anlatabilecek görsel bir yetenek avcısı olan sanatçının fotoğraflarına bakıldığında çektiği herhangi bir fotoğraf karesinde adı yazmıyor olsa, fotoğrafa birçok kişi o kareyi Türkiye asıllı bir fotoğrafçının çektiğini düşünecektir. Oysa o, çok sonradan gelip yerleştiği bu toprakları özümsemeyi başaran döneminin en önemli fotoğraf sanatçılarından biri olmuştur. Bu yüzden burada belirtmek gerekecektir; 1932 yılındaki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat Ve Hizmetler Hakkında Kanun, Othmar Pfershy gibi sanatçıları görmeyi unutan talihsiz bir yaklaşımdır.

Cumhuriyet sonrası modern Türkiye'yi göstermek için bilinçli olarak birçok fotoğraf çekiliyordu. FOTO 1.4.1.2 Othmar Pfershy

Cumhuriyetin ilanından 1930'lu yılların başına geldiğimizde, devrimlerin benimsenmesine verilen ağırlıkla geçen yılları daha birçok fotoğraf karesiyle incelememiz mümkündür. Savaş yıllarından kalan belgeleme yaklaşımının modern dünyaya geçişi kanıtlamak istercesine ağırlığını hissettirdiği fotoğraflara daha dikkatli baktığımızda sadece gerçeğe hizmet ettiğini kavramış olmalıyız. Gerçeği fotoğrafla ortaya koyma eğilimi gazetecilik, tarih bilinci, belgeleme gibi konu başlıklarıyla fotoğrafı buluştururken; fotoğrafın estetik kaygılar içinde sanatsal bir üretimden yoksun kaldığını görmekteyiz. Bu durum elbette ülkenin bulunduğu koşullardan dolayı bir zorunluluk haline gelmiş ve ancak 1930'lı yıllardan sonra fotoğrafta estetik kıpırdanmaları yaşanmaya başlayacaktır.

1.4.2 1930'larda Türkiye'de Fotoğraf

1930'lu yılların Türkiye'sinde fotoğraf alanında yaşanan ilk önemli gelişme, 1932 yılında Halkevlerinde fotoğrafçılık kurslarının verilmeye başlamasıdır. Hürü Kaya, "*Halkevlerinin Etkinlikleri İçinde Fotoğrafın Kullanımı ve Yeri(1932-1951)*" adlı tez çalışmasında halkevlerinin fotoğraf alanındaki çalışmalarını üç ana başlık altında toplamıştır. Bunlar: Belgesel çalışmalar, propaganda ve sanatsal çalışmalardır. Yine aynı tez çalışmasında belgesel çalışmaların daha çok kıyıda köşede kalmış doğal ve tarihi güzelliklerin ve halkevlerindeki etkinliklerin fotoğrafla tanıtılması amacını taşıdığına değinilmiştir. Propaganda fotoğraflarında, CHP'nin tiyatro, müzik gibi araçları kullanarak devrimleri sloganlaştırmasının yanı sıra sinema ve broşürlerde fotoğrafın etkili bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Son olarak sanatsal çalışmalar ise, birçok Amatör Türk Fotoğrafçısının yetişip çalışma olanağı bulması ve fotoğrafı toplum içinde sanat boyutuna taşımaya yardımcı olan çalışmalarını kapsamaktadır.

Halkevlerinin fotoğraf üzerindeki bu çabasının bir ürünü olarak Türkiye'nin ilk fotoğraf yarışması 1939 yılında düzenlenmiştir(Öncesinde, 1933 yılında Ankara Halkevi bir fotoğraf yarışması düzenlemiştir; ancak başarılı olamamıştır.) Bu yarışmanın düzenlenmesinde Ferit Celal Güven, Cemil Uybadın, Muvaffak Uyanık, Vedat Nedim Tör gibi aydınların ve Gazi Eğitim Enstitüsü öğretmenlerinin çabaları önemlidir. Vedat Nedim Tör'ün yine

bu yıllarda fotoğrafı ilgilendiren başka bir girişi karşımıza çıkar. 1933-1937 yılları arasında V.N.Tör'ün Kemalist Devrimleri kamuoyuna daha kalıcı bir şekilde tanıtmak amacıyla üç ayda bir yayınladığı "La Turquie Kemaliste" dergisi, birçok devletin kullandığı bürokrasi yanlısı görüntüleri o yıllarda kullanan adeta bir görsel silahtır.

Ülkemizde portre fotoğrafçılığının gelişimi de 1930'lu yıllara rastlar. "1934'te çıkan soyadı yasasıyla nüfus kâğıtlarının işleme sokulması, eski yazı olanların yenilenmesi, vesikalık çekiminin yurt çapında pazar oluşturması ve uygarlık projelerinin günlük yaşantıya yansması fotoğrafçılığın "yaygın iş kolu" konumuna gelmesini sağlayan etkenlerdendir."⁸ Bu gelişmeyle ülke genelinde gayrimüslim fotoğraf stüdyolarında bir azalma yaşanırken, Türklerin açtığı fotoğraf stüdyosu sayısında bir artış görülür.

Türkiye'yi yurtiçi ve yurtdışında tanıtmayı amaçlayan diğer bir proje, 1936 yılında açılan "Türkiye, Güzellik, Tarih ve İş Memleketi" adlı fotoğraf sergisidir. Basın Genel Direktörlüğü'nün belgesel amaçlı bu girişime verdiği önem sergideki 652 değişik kare ile açıklanabilir. Bu kareler Matbuat Müdürlüğü'nde görevli fotoğrafçıların çektiği 5,000 fotoğraf arasından seçilmiştir.

1930'larda fotoğraf eğitimi için de girişimler olduğu karşımıza çıkmaktadır. 1937 yılında Şinasi Barutçu'nun çabalarıyla Gazi Eğitim Enstitüsü'nde ve Ortaöğretim Öğretmen Okulu'nda fotoğraf dersi okutulmaya başlanır. Şinasi Barutçu, yetenekli ve özverili fotoğraf öğretmenliğiyle 1940'lı yıllarda birçok fotoğraf sanatçısının yetişmesini sağlamıştır.

1.4.3 1940'larda Türkiye'de Fotoğraf

"1940 yılında Münif Fehim, Hüsnü Cantürk, Suat Fenik, İlhan Arakon ve İhsan Erkiç, Eminönü Halkevi'nde açtıkları fotoğraf sergisiyle fotoğrafın da sergilenebileceğinin ilk örneğini oluştururlar."⁹ Fotoğrafın sergilenebileceği gerçeğinin ortaya konmasının verdiği cesaret, Türkiye'yi tanıtmak amacıyla yurtiçi ve yurtdışında açılan sergiler, ülke geneli düzenlenen fotoğraf faaliyetleri ve yarışmalarıyla desteklenmiştir. 1940'ların ikinci yarısı, dünyanın içine girdiği ikinci bir dünya savaşıyla toplumlar etkili bir duraklama yaşayacaklardır. Savaşa girmediği halde dünya genelinde hissedilen duraklama, Türkiye'yi de yakından etkiler. Savaşın bitiminde ise savaş yıllarında oluşan boşluğun bir getirisi olarak demokrasi alanında önemli gelişmeler kaydedilir. 1945 sonrası, Türkiye için de demokrasi değişikliğine giderek çok partili hayata geçişin başlangıcı olur. Yaşanan siyasi değişim, Türkiye'nin propaganda ve basın fotoğrafçılığını ilerleten önemli bir olgudur. Öncelikle gazetecilik basımında bir atılım gerçekleştiririz. "1948 yılında

⁸ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 59s.

⁹ Prof.Güler Ertan, Fotoğraf Sanatı ve Türkiye(Cumhuriyet Sonrası Türk Fotoğrafı),Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Toplantı Notları, Siemens Yayınları, İstanbul 6s

gelişmiş bir teknikle yayın hayatına başlayan Yeni İstanbul Gazetesi geniş bir foto muhabir kadrosu oluşturmuştur. Zeki Bükey, Mehmet Biber, Limasollu Naci ve Ara Güler ilk foto muhabirleri arasında bulunmaktadır. Yine aynı yıl Hürriyet Gazetesi, gazete fotoğrafçılığına önem veren ikinci büyük gazete olarak basına katıldığında, yazıların yerini büyük ölçüde görüntüler almaya başlamıştır. Olayları izleyip fotoğraflarla haber olarak verme ilkesi bütün gazeteleri etkileyen bir tutum olarak basınımız içinde hızla yayılmıştır.”¹⁰

Fotoğraf eğitiminin ve propaganda fotoğrafçılığının 1940’larda kazandığı önem, yine 1945 sonrası fotoğrafta dernekleşme faaliyetlerini sağlayacaktır. 1945’te “İzmir Fotoğrafçılar Derneği” ve 1946’da “Fotoğrafçılar Küçük Sanat Kooperatifi” adlarıyla kurulan dernekler, kurumlaşma atılımları içinde fotoğrafın derli toplu bir şekle girmesini sağlarken fotoğrafçılarımıza destek verecek bir kurum eksikliğini de geçici olarak gidermiş oluyordu.

1.5.1 Amatör Türk Fotoğraf Sanatçıları (1923-1950)

Ali Ersan(İstanbul 1906-İstanbul 1979)

1924 yılında Vakit gazetesinde foto muhabirliğine başladı ve döneminin en iyi foto muhabirlerinden biri olarak tanındı. 1924-1974 yılları arasında foto muhabirliği mesleğini sürdüren Ersan,1948 yılı Londra Olimpiyatları sırasında çektiği fotoğraflarla Hürriyet gazetesinin çok sayıda satışa ulaşmasını sağladı. Ersan aynı zamanda Türkiye Spor Yazarları Derneği üyesiydi. 1979’da İstanbul’da vefat etti.

Cemal Göral(İstanbul 1898-İstanbul 1965)

1898 yılında İstanbul’da doğan Cemal Göral, tıp eğitimi aldığı yıllarda I.Dünya Savaşı’nın başlamasıyla eğitimini yarıda bırakarak Çanakkale Cephesi’nde savaştı. Cumhuriyetin ilanından sonra foto muhabirliğine başladı. Cumhuriyet, Yenigün, Ulus, Zafer,Son Saat,Son Telgraf,Son Posta, Vatan ve Tasvir gibi çeşitli gazetelerde uzun yıllar çalıştı. Bir dönem Dünya gazetesinde idare müdürü olarak çalıştı. 1965’te, İstanbul Esentepe’de kaldırılma çıkan bir arabanın altında kalarak yaşamını yitirdi.

Cemal Işıksel(İstanbul 1905-İstanbul 1989)

1905 yılında İstanbul’da doğan Cemal Işıksel, babasının memuriyeti nedeniyle 1919’da ailesiyle Ankara’ya taşındı. Lise yıllarında babasının desteğiyle fotoğrafa başladı. Birçok fotoğrafçımız gibi Hukuk eğitimi almış olan Işıksel, Hakkı Tarık Us’un önerisiyle Vatan gazetesi Ankara foto muhabiri oldu.

FOTO 1.5.1.1 Cemal Işıksel’in kendi portresi

¹⁰ [http:// www.belgeselfotograf.com/turkiyedefotograf.phtml](http://www.belgeselfotograf.com/turkiyedefotograf.phtml)(erişim tarihi: 18.04.13)

Kısa sürede de Ankara'nın bir numaralı foto muhabiri konumuna geldi Vakit gazetesinden sonra sırasıyla Cumhuriyet, Hakimiyet ve Milliyet gazetelerinde çalıştı. Özellikle 1956-1963 yılları arasında foto muhabirliğini aktif bir şekilde sürdürdü, 1963'te bıraktı. Çektiği fotoğrafları arasında çoğunluğu Atatürk fotoğrafları oluşturdu. Atatürk'ün ilk fotoğraflarını Afyon gezisine gittiği sırada Ankara Garı'nda çekti.

FOTO 1.5.1.2 Cemal Işıksel, Atatürk(Cemal Işıksel tarafından çekilmiş fotoğraflarına bakarken) (4 Temmuz 1929)

Bunun yanı sıra Atatürk'ün birçok yurt gezisine katıldı ve fotoğraflarını çekti. 10 Kasım 1965 tarihinde, Ankara Alman Kültür Merkezi'nde ilk Atatürk Fotoğrafları Sergisi'ni açtı. Ölümüne değin de yirmi altı Atatürk fotoğrafları sergisi açtı. 1969 yılında kronolojik bir Atatürk Fotoğrafları albümü yayınladı.

Atatürk severliğini ortaya koyduğu bu çalışmalarının yanı sıra önemli birçok siyaset adamının fotoğraflarını çekti. Bunlar arasında dönemin İngiltere, Afgan, İran, Yunanistan gibi ülkelerin devlet adamları bulunmaktaydı. 1956'da kendisine Basın Şeref Kartı, 1982'de DGSA Fotoğraf Enstitüsü tarafından onur belgesi verilen Işıksel, 1989 yılında vefat etti.

Faik Şenol(1912-1981)

1927 yılında foto muhabirliğine Vakit gazetesinde başladı, ardından 24 yıl Akşam gazetesinde çalıştı. Bu gazeteler dışında Son Saat, Memleket, Hadise, Tan ve Yenigün gibi çeşitli gazetelerde çalıştı. 1951 yılına dek foto muhabirliği yaptı. Foto muhabirliği dışında Sacit Öget, Adnan Akın ve Halim San isimindeki üç arkadaşı ile Türkiye'nin ilk spor ansiklopedisini 1946'da çıkardı. Önce Hadise gazetesiyle Radyo Haftası Mecmuasını, ardından Hadise yayın evini kurarak birçok kitap yayınladı. 1962 yılına kadar fotoğraf çeken Şenol, Basın Şeref Kart Sahibi idi. 1981 yılında vefat etti.

FOTO 1.5.1.3 Faik Şenol, Türkiye Güzellik Kraliçesi Keriman Halis'in fotoğrafını çekerken-1932

Ferit İbrahim(İstanbul 1882-İstanbul 1953)

Hayatı ile ilgili yazılan birçok biyografi yazısına göre ilk foto muhabirimiz olan Ferit İbrahim 1882 yılında Üsküdar'da doğdu. Küçük yaşta babasını kaybedince fotoğrafçının eğitimiyle annesi ilgilendi. 16 yaşındayken okuldaki başarısını mükâfatlandırmak amacıyla annesinin aldığı fotoğraf makinesiyle fotoğraf çekmeye başlayacaktı. Ferit İbrahim ile ilgili kaynaklarda, daha o yaşlarda fotoğrafı çok sevdiği ve bir daha vazgeçemediği belirtilmektedir.

FOTO 1.5.1.4 Ferit İbrahim'in kendi portresi

Üniversite için hukuk fakültesine kaydını yaptırdığı yıllarda bir yandan çalışıyor, bir yandan da Hukuk Fakültesi'ndeki eğitimine devam ediyordu. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra bakanlıktaki bir karışıklıktan dolayı işinden oldu; ancak bu olay onun ilk foto muhabirimiz olmasını sağlayacak yolu kendisine açtı. Bu olaydan sonra Faik Sabri isimindeki dergi sahibinin teklifi üzerine dergide çalışmaya başladı ve böylece ilk foto muhabirimiz olarak resmi kayıtlara geçti. Ferit İbrahim, o günlerde dergiye gönderdiği fotoğrafları için "günlük gazetelerde çıkan ilk resimlerimdir" der. İstanbul'da çalıştığı ilk günlük gazete *ikdam'dır*. Hem burada çalışıyor, hem de yabancı dergilere fotoğraf satarak geçimini sağlıyordu. Fotoğrafçılıkla iç içe geçen hayatı boyunca özellikle haber fotoğrafları ön plana çıkan İbrahim, özellikle I.Dünya Savaşı'na kadar başta Tasvir-i Efkâr gazetesi olmak üzere çeşitli gazetelerde çalıştı. Yine o yıllarda İngiltere Daily Graphic, Fransa L'illustration, Viyana Blain gibi gazetelerde fotoğrafları yayınlandı. Yaşamı boyunca fotoğrafçılığın yanı sıra ressamlık, müzisyenlik, sinema operatörlüğü gibi işlerle de uğraşan, çok yönlü kişiliğiyle ön plana çıkan Ferit İbrahim 1953 yılında vefat etti. Son eşi Fifi, ölümünün ardından İbrahim'in fotoğraf arşivini elden çıkartarak Yunanistan'a gitti. Böylece Türk fotoğrafçılığı için çok önemli olan bir arşiv talihsizce dağılmış oldu.

Ferit İbrahim'in stüdyo çekimlerinde dönemin insanların yaşayış biçimiyle ilgili birçok şey öğrenmek mümkündür. FOTO 1.5.1.5 Ferit İbrahim'e poz veren üç kız-1928

Muhterem Gökmen(İstanbul 1902-İstanbul 1997)

“Kendi kaleminden özgeçmişi:

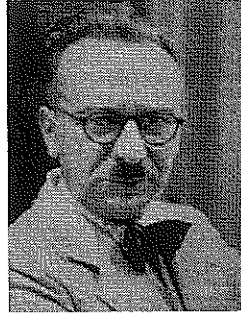
“1919'da Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra fotoğrafçılığa başladım. Babamın bir körüklü fotoğraf makinesi vardı. Bir gün gazetede 'iyi bir makinesi olan fotoğrafçı aranıyor' diye ilan görünce babam makineyi bana öğretti ve Cağaloğlu'na gidip küçük bir gazetede işe başladım. Beni polis müdürlüğüne göndermeyi, birkaç resim çekmemi istediler. Dönüşte gazeteye alınmışım. Yaz tatilinden bir ay sonra Sedat Simavi'nin Babıali'de çıkarmaya başladığı Dersaadet gazetesine girdim. Ondan sonra da 1926 sonuna kadar Vakit ve Akşam gazetelerinde çalıştım. Hem okula gidiyor, bilhassa öğleden sonraları da gazeteye resim çekiyordum. Bu sıralarda Atatürk ve Latife Hanım'la tanışmışım. İki defa Çankaya'da Mustafa Kemal'in evine gittim. Fotoğraflarını çektim. Çekilen fotoğrafların kendisine verilmesini Atatürk istedi. İkinci gidişimde kapıdan girerken yaverler elimdeki albüme baktılar.

FOTO 1.5.1.6 Muhterem Gökmen- kendisi ve Atatürk

Latife Hanım'ın ilk gelişimde çekilmiş bu fotoğraflarında bacakları biraz fazla açılmıştı. Gazetede yayınlanan bu fotoğraf dedikoduya sebep olmuş ve Mustafa Kemal de üzülmiş. Yaverler o albümden o resmi çıkarmamı ve Atatürk'e göstermememi tembih ettiler. Ankara'da, İzmir'de, Atatürk'ün ben çok resimlerini çekmiştim. Çekilen resimleri sonradan kendisine verdiğimde bana poz bile verirdi. 1926'da Ankara'da bir tıp kongresi oldu. Ben de o kongreye gitmiştim. Sokakta, Ankara Oteli karşısında yolda giderken bir otomobil yanımda durdu. Kılıç Ali Bey beni çağırdı. "Muhterem Atatürk Kastamonu'da şapka giydi. Bugün Ankara'ya geliyor. Biz Kastamonu'ya gidiyoruz. Haydi, sen de gel." Dedi ve arabaya beni aldı. Ankara'dan yola çıktık. Biraz sonra mola verdik, Karanlık bir yerdi. Atatürk buraya geldi, oturdular. Ben de sehpalı makinemi ayarlayıp Atatürk'ün resmini çektim ve Ankara'ya geçip burada resmimin çıkmasını sağladım."¹¹

Namık Görgüç(İstanbul 1895-İstanbul 1947)

1895 yılında İstanbul'da doğdu. Vefa Lisesi'nde okuduktan sonra I.Dünya Savaşı'na İhtiyat Zabiti olarak katıldı. "Askerlik sonrası belediyede memurluğu sırasında fotoğrafçılığı amatör olarak sürdürürken Beylerbeyi semtinden komşusu ve akrabası Yunus Nadi'nin önerisi üzerine yeni kurulan (7 Mayıs 1924) Cumhuriyet gazetesine fotoğrafçı olarak girmiştir. Cumhuriyet basınının portresi yeni oluşmaya başlamıştır.

FOTO 1.5.1.7 Namık Görgüç'ün kendi portresi

Selahattin Giz, "Ustam" dediği Namık Görgüç'ü şöyle anlatıyor: "Eskiden fotoğraf öğrenimi usta çırak ilişkisi içinde yürürdü.

*Sonra şahsi kabiliyetimizle bir şeyler yapmaya çalışırdık. Namık Görgüç, gazete fotoğrafçılarımızın üstadıdır. Bundan hiç şüphemiz olmasın. Daha önce foto muhabirliği yapan kimseler vardır belki. Namık Görgüç, gazete fotoğrafçılığının başı başına saygıdeğer bir iş olduğunu kanıtlamıştır. Meslekte daima yenilik peşinde koşmuş, yenilik getirmiş tek adamdır."*¹²

Namık Görgüç dönemin diğer fotoğrafçıları gibi foto muhabirliğinde ilerlerken, bir yandan da fotoğraf tekniği ve estetiği üzerine yazılar yazdı. Rakım Çalapala'nın yayınladığı *Genç Amatör* ve Sedat Simavi'nin yayınladığı *Yedigün* dergilerinde fotoğraflarıyla birlikte fotoğraf yazıları da yayınlandı. Cumhuriyet gazetesinde 24 yıl çalışan Görgüç, 1947 yılında vefat etti.

¹¹ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 156s.

¹² Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 161s.

Selahattin Giz(Selanik 1914- İstanbul 1994)

1914 yılında Selanik'te doğan Selahattin Giz'in ailesi Balkan Savaşı'ndan sonra İstanbul'a yerleşti. Giz, ilk fotoğraflarını Galatasaray Lisesi'nde okurken aldığı fotoğraf makinesi ile çekti. "Gönüllü foto muhabiri olarak geçirdiği birkaç yaz tatilinden sonra, lise öğrenimi biter bitmez 30 lira aylıkla Cumhuriyet gazetesinde çalışmaya başladı. 1931 yılından 1973'e değin (42 yıl) aynı gazetede çalıştı.

FOTO 1.5.1.8 Selahattin Giz'inkendi portresi

Kendi ünlü deyişiyle "sefirden sefile" her türlü insanı görüntüleyerek, onları tarihin değişmez bir parçası olarak saptadı."¹³

"1948-1952 yılları arasında Faik Şenol, Faruk Fenik, Müeddep Erkmen ile çekilen olay fotoğraflarını bitmiş olarak kısa zamanda yerine ulaştırma amacıyla kurulan Basın Foto adlı grubun çalışmalarına katıldı İşleri kolaylaştıran laboratuvar arabaları vardı. 3000 bin kadar Atatürk fotoğrafı çekti. 1991'de Selahattin Giz'in fotoğraflarıyla 1930larda Beyoğlu adlı albüm yayımlandı. Gazeteciler cemiyeti tarafından mesleğe 50 yıldan fazla emeği geçenlere verilen "Burhan Felek Hizmet Ödülü" nü aldı. Basın şeref kart sahibiydi. Selahattin Giz, özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında kısıtlı olanaklarla çektiği Atatürk ya da sosyal yaşam fotoğraflarıyla dönemin çilesini, gururunu, devrimlerini, dar kalıpları kırma tutkusunu, sağlıklı bir toplum yapısına kavuşma savaşımını çarpıcı bir biçimde yansıtmıştır. O, mesleki deneyim ve anı dağarcığı zengin bir fotoğrafçıydı. Anılarını o gün duyduğu heyecanla anlatırdı."¹⁴

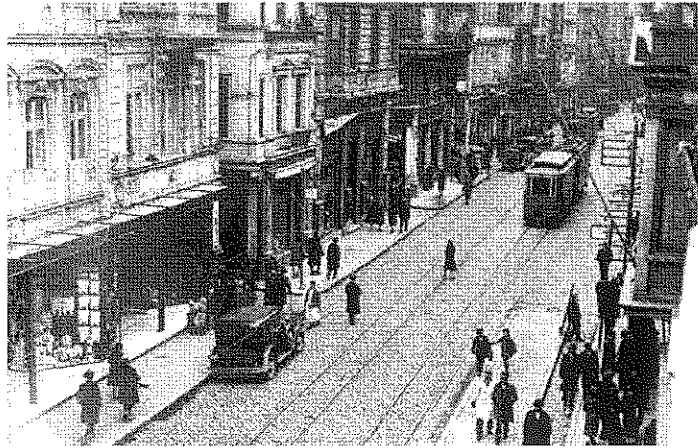

FOTO 1.5.1.9 Selahattin Giz fotoğrafları, İstanbul Fotoğrafları Sergisinden(1955), 2012

¹³ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 159s.

¹⁴ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 160s.

Cumhuriyet Döneminde ülkemizde önemli bir ekmek teknesi ve fotoğrafçılık mesleği olan alaminütçülük, Türk Fotoğraf Sanatı'nın içinde durup değerlendirilmesi gereken naif bir renktir.

1.6.1 Türkiye’de Dakikalıkçılık(Alaminütçülük)

Dakikalıkçılık ya da halk arasındaki adıyla “ alaminütçülük” Türkiye sokak fotoğrafçılığının en bilinen geleneksel yüzüdür. Seyit Ali, Ak’ın deyişiyle de fotoğraf folkronunun “naif” ve “iş bitirici” bir motifidir. “Dakikalıkçının iki demirbaş malzemesi vardır.

FOTO 1.6.1.1 Sokak Fotoğrafçılığı(Alaminüt)’nı gösteren fotoğraf I

Bunlardan biri, üstünde “İstanbul Hatırası” ya da bulunduğu semtin adı yazan, işlemeli, genellikle siyah renkli fon perdesidir. Diğeri üçayaklı ahşap kutudur. Bu kutunun önüne kolaylıkla netleme işlemi yapabilmek amacıyla körüğü ray üzerinde hareket eden eski bir fotoğraf makinesi bağlanmıştır.”¹⁵1940’lı yıllar, özellikle İstanbul Eminönü semti için dakikalıkçılar mekânıdır. Naif bir şekilde; ancak özenle hayatlarını bu işe veren Nafiz Kocakuş, Mustafa Gözgörün ve İbrahim Demirel gibi isimleri burada anmak gerekecektir. Bu isimler bütün hayatları boyunca siyah bir fon perdesinin önünde yüzlerce insanın fotoğrafını çekerek fotoğrafçılığı meslek olarak sürdürmüşlerdir.

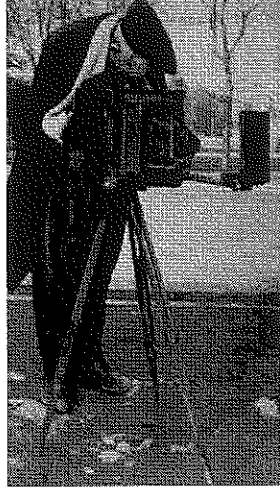

FOTO 1.6.1.2 Sokak Fotoğrafçılığı(Alaminüt)’nı gösteren fotoğraf II

Alaminütçü makineler o dönemin süslemeci tavrının ön plana çıktığı büyük bir kültür ve geçim kaynağıdır. Özellikle 1950’lerden sonra Anadolu’dan büyük şehir İstanbul’a göç eden insanların memleketlerine fotoğraflarını göndermek için ilk uğradıkları yer olurlar. Büyük bir umutla İstanbul’a göç eden ailenin

¹⁵ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 141s.

reisi baba, ailesini yanına alarak fon üzerinde "İstanbul Hatırası" yazan alaminütçüde fotoğraf çektirir. Fondaki "İstanbul Hatırası" ifadesi İstanbul'da

olduğunun bir göstergesi olarak, adeta burada ben de varım diyen bir hayat mücadelesinin alaminütçü tezgâhındaki birkaç saniyelik ifadesidir. Alaminütçü tezgâhlarına sık uğrayan bir başka insan grubu da askerlerdir. Memleketteki ailesi veya eşi için hasret giderme ve belki sonrasında hatıra kalması düşüncesiyle bu tezgâhlarda fotoğraflarını çektirmişlerdir. Kısaca ülkemizde dakikalıklık, büyük şehirde var olma gayretinin yansıyan bir penceresi olarak, kişinin naif bir şekilde kendini görebilme veya gösterebilme düşüncesine dili sade ve sıradan olan bir tercümandır.

FOTO 1.6.1.3 Seyit Ali Ak

Zamanla hızlı bir şekilde değişimler yaşayan toplumumuz içinde, önce siyah fon perdesi önünde anı fotoğrafçılığı amacıyla başlayan alaminütçüler, zamanla vesikalık fotoğraf çekimine yönelmişlerdir. Çok değil, 1990'lı yılların başına kadar işlek caddelerin köşe başlarında "vesikalık çekilir" yazan panolara rastlamak mümkündür. 1990'lardan sonra gelişen teknolojiyle dijital fotoğraf hayatımıza girdi ve fotoğraf çektirmek daha ucuz bir hale geldi. Gelişen teknoloji aynı zamanda birçok dijital fotoğraf stüdyosunun açılmasını sağlarken bu alaminütçü tezgâhların zamanla yok olmasına neden oldu.

FOTO 1.6.1.4 İbrahim Demirel'in portresi

2.BÖLÜM

2.1 TÜRK FOTOĞRAFI'NDA GEÇİŞ YILLARI(1950-1960)

2.1.1 1950'lerde Türkiye'de Fotoğraf

1950'lerin başı Türk Fotoğrafında estetik denemelere geçilen bir ara dönemdir. Bu zaman dilimine kadar ülkemizde bir alt okul gibi etkinlik gösteren fotoğraf, 1950-1960 yılları arasındaki bu geçiş döneminde Seyit Ali Ak'ın da deyişiyle fidelik dönemini yaşamıştır. 1950'lerin Türkiyesinin toplumsal değişimini ve bunun fotoğrafa yansımaları belirleyen ise tamamen II. Dünya Savaşı sonrası yaşanan gelişmeler olur.

II. Dünya Savaşı'nın fotoğraf sanatımıza iki önemli etkisi vardır. Bunlar:

- 1.Globalleşen teknolojinin gelişmekte olan ülkelere büyük etkisi.
- 2.Fotoğraf malzemesi sıkıntısı.

II. Dünya Savaşı sonrası savaşın etkileri geçmeden global bir sanayi ağı kurulmaya ve kapitalizm kendini iyiden iyide göstermeye başladığında bu ağın etrafında gelişmiş ülkelerin yeni hedefi gelişmekte olan ülkelerdi. Türkiye de II. Dünya Savaşı'na katılmayan gelişmekte olan bir ülke olarak, savaş sonrası hızla gelişen bu teknolojiden kısa sürede etkilenecek 1950'lere ciddi sorunlarla geldi. Bu ciddi sıkıntıların, ilki sanayi kollarının büyük kentlerde birden yer almasıyla tarım ve köy yaşamının değersizleşmesiydi. İnsan gücüne gereksinim arttıkça maddi anlamda değersizleşmeye başlayan köy yaşamının terk edilip köyden kente büyük bir göç dalgasının önünü de açılıyordu.

Yaşanan yoğun göçler, başta İstanbul olmak üzere birden dolup taşan kentlerdeki yığına dönüşen insan fazlalığıyla ortaya çıkan alt yapı eksikliklerini beraberinde getirir. Gecekondu, kenar mahalle gibi kavramlar toplumumuza o günlerden başlayarak kalan trajik ifadelerdir.

Toplum içinde bu olaylar yaşanırken kendisine bir çalışma konusu arayan girişimci 1950 kuşağı Türk Fotoğraf Sanatçısı, yöneldiği köy gerçeği ile tüm bu sıkıntılar içindeki ifade renkliliğini fark ederek objektifini köyden kente göç eden insana ve Anadolu'ya çevirmeye başlayacaktı. Kent kıyılarına sıkışıp kalmış yaşamlarını en çarpıcı şekliyle portrelerinde taşıyan bu göç insanları, kendilerini bir çalışma alanı içinde bulacak ve birçoğu objektiflere bilerek veya bilmeyerek poz vereceklerdi. 1950'lerin ikinci yarısına gelindiğinde Türk Fotoğrafçısının çalışma alanının çoğunu göç insanı, kenar mahalleler, köy yaşamı ve Anadolu oluşturmaktaydı.

İşlenen konularla Türk Fotoğrafçılığının geçiş dönemindeki fotoğrafımıza bir bakış açısı gelir, portrede ifade arayışına gidilerek kadraj içinde kalan insanın estetik duruşu yakalanmaya çalışılır. Bütün bu ifadeler içindeki kompozisyona da sahip çıkan fotoğrafımız,1960'ların başında

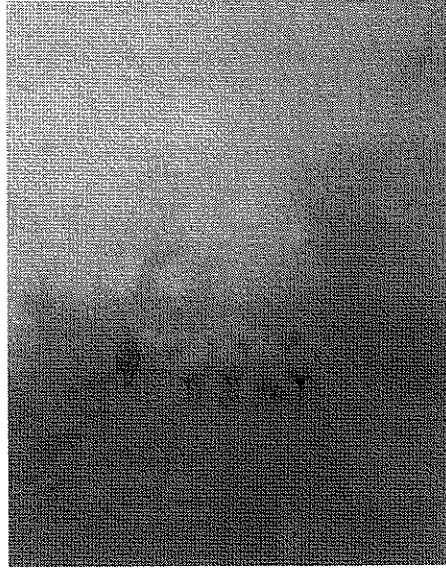
neredeysse kendi toplumunun psiko-sosyal ve ruhsal analizini yapan bir sanat doktoru konumuna gelecektir.

1950'ler tüm toplumsal gerçekliğin fotoğraflandırılma gayretinin yanı sıra basın alanındaki girişimlerin de arttığı yıllardır. 1950'lerin başında Faik Şenol, Selahattin Giz, Faruk Fenik ve Müeddep Erkmen gibi fotoğrafçılarımız bir araya gelerek basın-fotoyu oluştururlar. Oluşan bu basın kadrosu akıllara bir kez daha fotoğrafta dernekleşme fikrini getirir. Bu çerçevede 1950'de Türkiye Amatör Foto Kulübü(TAFK); 1959'da İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği(İFSAK) kurulur. 1952 yılında çıkartılmaya başlanan Hayat Mecmuası ise dünyadan ve yurttan haberleri ele alan temiz baskılı ve seçkin fotoğrafçı kadrosuyla kısa sürede haftalık olarak yayınlanan bir dergi haline dönüşerek ülke genelinde büyük bir ilgi görmüştür.

1950 kuşağı fotoğrafçısının ortak özelliklerinden biri kendi kendini yetiştirme çabasıdır. Ülkemizde o yıllara kadar fotoğraf alanında eğitim veren bir kurum veya okulun olmayışı fotoğrafı Halkevleri ve dernekler içinde öğrenilmeye çalışılan bir konuma sürüklemiştir. 1950 kuşağı Türk Fotoğrafçıları anlatılan sebeplerden ötürü, sanat eğitimi almış insanlar ve farklı meslek gruplarından kendini fotoğrafa adayarak yetenekli objektiflerden oluşmaktadır. Ortak amaçları ise iyi fotoğraf yapmaktır.

2.2.1 Amatör Türk Fotoğraf Sanatçıları (1923-1950)

Ali Sami Tepeciklioğlu(1919 Aydın-?)

1919 yılında Aydın'da doğdu. Eğitimine İstanbul'da devam etti. 1937 yılında Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi. İlk fotoğraf çalışmalarını lise yıllarındayken Fatih Halkevi'nde gerçekleştirdi. Üniversite eğitimini İstanbul Yüksek Mühendis Mektebi'nde tamamlayarak inşaat mühendisi oldu. Karayolları Genel Müdürlüğü'nün çeşitli kademelerinde 1979'un ağustos ayına kadar çalışıp emekli oldu. Fotoğrafa on üç yaşındayken başladı ve fotoğraf, o günden sonra hayatının sonuna kadar yaşamının vazgeçilmez bir parçası oldu.

FOTO 2.2.1.1 Ali Sami Tepeciklioğlu

Lise yıllarından 1941'e kadar Fatih Halkevi'nde aralıksız fotoğraf çalışmaları yapan sanatçı 1941'de Horhor Caddesi'ndeki Halkevi'nde açılan sergiye 25 kadar siyah beyaz fotoğrafıyla katıldığında iki fotoğrafı birincilik ve ikincilik derecesi aldı. Bu sergi sonrasında II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi

ve malzeme sıkıntısı yaşanması çalışmalarına ara vermesine neden oldu. Tekrar fotoğraf çekmeye 1951'de başladı. "1952 yılında yedeksubaylık görevi sırasında diyapozitif çekmeye başladı. 15 Ocak- 2 Şubat 1968 tarihinde Ankara Doğu Galerisi'nde ilk renkli fotoğraf sergisini açtı. 1972 yılı Ocak ayında Darüşşafaka Galerisi'nde bir diyapozitif sergi açtı. Toplam olarak 70 kadar kişisel ve karma sergide çalışmalarını gözler önüne serdi. Aldığı ödül sayısı 60'ın üzerinde oldu."¹⁶

Sanatçı hobi olarak gazetecilikle ilgilendi. **Hayat Tarih** ve **Hayat Mecmuası**'nda çalıştı. Özellikle tarihimize ilgili çekici konulara ilişkin araştırmalar ve röportajlar yaptı. Bir süre **Hürriyet Haber Ajansı**'nda da çalıştı. İFSAK'a 1970 yılında üye oldu, bir süre de yönetim kurulunda çalıştı. 1972-1975 yılları arasında İFSAK başkanlık görevini üstlendi. Ali Sami Tepeciklioğlu mesleği bünyesinde yurdun dört bir köşesine uzanabildiği günlük yaşam gözlemlerini etkili yöresel görüntülere dönüştürebilmiştir.

Baha Gelenbevi(İstanbul 1907-İstanbul 1984)

1907 yılında İstanbul'da doğdu. Çok yönlü kişiliği onu kısa sürede bir kültür adamı olmaya yönlendirdi. Paris'te Tarım Mühendisliği eğitimi alan Baha Gelenbevi burada 15 yıl kaldı. Paris'te kaldığı yıllarda sinemaya ilgi duyarak sekiz sinema çekimleri yaptı. 35 yaşında yurda döndüğünde, 15 yıl içinde 9 filmin yönetmenliğini üstlenmiş olması sinema alanındaki yetkinliğinin bir göstergesiydi.

FOTO 2.2.1.2 Baha Gelenbevi'nin kendi portresi

İlki 1939 yılında olmak üzere Eminönü Halkevi'nde olmak üzere 14 kişisel fotoğraf sergisi açmış; döneminin birçok karma sergisine katılmıştır. Yurtiçi ve yurtdışında birçok ödül alan sanatçı, FIAP tarafından kendi ülkesinde sağladığı katkılardan dolayı sanatçılara verdiği Hon FIAP unvanını almıştır. Bunun dışında Türk Sinema Sanatçıları Derneği Başkanlığı (1958), Türk Sanatı Şurası Sinema Üyeliği (1960), Turizm Bakanlığı Sinema Danışma Kurulu Başkanlığı (1961), UNESCO Sinema Şeref Misafiri (1952), Kanada Dünya Renkli Fotoğraf Kongresi Altın Madalyası (1967), Paris İlerici Fotoğraf Birliği Kurucu Üyeliği (1960) gibi ödül ve girişimleri bulunan sanatçımız 1984'te vefat etmiştir.

"Onun, tarihi ve turistik değerlerimizden, minimal soyut çalışmalara varan ataklığına, yurtdışındaki çeşitli fotoğraf ajanslarına ve ünlü magazinlere yolladığı çok değişik konulardaki röportajlarını da çalışmaları arasına ekleyebiliriz. 1960'lı yıllarda Serbest ifade başlığı altında gerçekleştirdiği çalışmalara "Fotoğrafi Enformel" ile "Fotoğraf ve Ötesi" adlı sergileri örnek

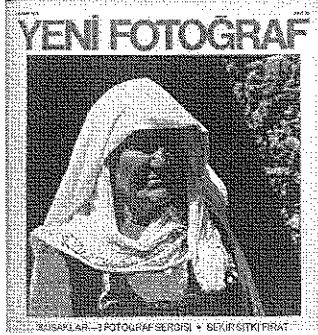
¹⁶ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 285s.

gösterilebilir. Baha Gelenbevi, düşünsel soyut bir armoni arayışı içindedir. Bu tutkusu ömür boyu sürmüştür.”¹⁷

FOTO 2.2.1.3 Baha Gelenbevi-Kadın

Bekir Sıtkı Fırat(1930 Akçalı Köyü-Kemaliye/Erzincan -?)

1930 yılında Erzincan'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da, liseyi Edirne Öğretmen Okulu'nda tamamladı. Lise yıllarında hem resim dersine hem de fotoğrafa ilgisi başladı. Mezuniyetinden sonra öğretmenlik yapmak için Anadolu'ya geçti. Gazi Eğitim Enstitüsü'nün sınavlarına girerek resim bölümünü kazandı, ilk fotoğraf sergisini de burada açtı.

FOTO 2.2.1.4 Bekir Sıtkı Fırat'ın bir fotoğrafı -dergi kapağı

1951'de mezun olduktan sonra askerliğini yapmak için gittiği Kars'ta manzara fotoğrafları çekimine yöneldi. 1953'te Diyarbakır'a resim öğretmeni olarak atandı, burada çalıştığı altı yıl boyunca öğrencilerine fotoğraf kursları açtı. 1965'te Diyarbakır'da resim ve fotoğraflardan oluşan karma bir sergi açtı. 1969'da Ankara'ya tayin oldu. Ankara'da profesyonel çalışmalara yoğunlaşan sanatçı, Devlet Resim ve Heykel Sergileri ve Türkiye Amatör Foto Kulübü üyesi olarak Ankara'da açılan fotoğraf sergisinde izleyicilerin oyları ile birincilik aldı. “Bu yıllardan sonra fotoğraf makinesi anlatım gücü,

¹⁷Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 212s.

gördüklerini süratle tespit ve Anadolu'yu tanıtmaya tutkusu ağırlık kazanınca, kendisini tamamen fotoğraf çalışmalarına verdi. 1966-1967 yıllarında gittiği Almanya'da Linhof Makineleri kursuna iştirak etti ve bu kursu başarıyla tamamladı. Bu arada Bayerische Staatslehrenstalt Für Fotografie'de fotoğraf gelişmelerini ve tekniklerini izleme olanağı buldu. Yurtiçinde katıldığı yarışmalarda çeşitli ödül ve mansiyonlar kazandı. 7.1.1997 tarihinde Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde renkli ve siyah-beyazlardan oluşan **Memleketim** isimli sergi ve bundan sonra 30.4.1977'de de İstanbul Oya Sanat Galerisi'nde bir sergi açtı.”¹⁸

Doğa sevgisiyle çok seyahat edip gezdiği yerlerin fotoğraflarını çeken sanatçı doğaya olan tutkusunu hemen hemen her fotoğraf karesinde hissettirecektir. Bunu yaparken memleketine sahip çıkan bir edası vardır. Özellikle Erzincan ve yöresini fotoğraflandırır. Doğa fotoğrafçılığı kadar sosyal yönü de ağır basan fotoğrafçı, GESAM(Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği) kurucu üyeliği ve başkanlığıyla FSK(Fotoğraf Sanatı Kurumu) kurucu üyeliğini yapmıştır.

Cafer Türkmen (Ordu 1920-İstanbul 2006)

1920 yılında Ordu'da doğdu. 1934 yılında nüfus kağıdında fotoğraf olması zorunluluğu ile ilgili kanun Cafer Türkmen'in fotoğrafçılık hayatını belirleyen önemli bir nokta oldu. Ortaokulda okuduğu yıllara denk gelen bu gelişme fotoğrafçılık hayatının başlangıç noktasını oluşturur. 1939 yılında Balıkesir Öğretmen Okulu'nu, 1946'da Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Öğretmenliğini bitirerek öğretmen oldu. Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Şinasi Barutçu'nun öğrencisiydi.

FOTO 2.2.1.5 Cafer Türkmen-Kadın

Bir dönem değişik ortaöğretim kurumlarında resim öğretmenliği yaptı. Bu yıllarda sosyal gerçekçi bir yaklaşımla Kuş Cenneti Manyas Gölü'nün kurutulmak istenmesi üzerine projeye engel olmak amacıyla yörede birçok fotoğraf çekti. Ortaöğretimdeki resim öğretmenliği görevini bırakarak sırasıyla İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Zooloji ve Hidrobiyoloji Enstitüsü'nde mikro fotoğraf uzmanlığı, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Bölümü'nde önce fotoğraf öğretmeni, sonrasında öğretim görevlisi olarak çalıştı. Yaşamı boyunca çektiği onlarca fotoğraf olmasına karşın kişisel fotoğraf sergisi açmamış olan sanatçı sadece bir dönem karma fotoğraf sergilerine katıldı.

¹⁸ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 291s.

Cemal Işın(1914 İstanbul- 14 Nisan 2000 İstanbul)

1914 yılında İstanbul'da doğdu. Kabataş Lisesi'nde okudu. Lise öğrenciliği süresince okulda yapılan futbol turnuvalarının fotoğraflarını çekerek fotoğrafçılığa başladı. Yine bu yıllarda günlük *Spor Postası* gazetesini çıkardı. Lise yıllarında gerçekleştirdiği özverili fotoğraf çekimleri onun sonraki yıllarda oluşturacağı fotoğraf kariyerinin başlangıcıydı. Liseyi bitirdikten sonra deneyimlerinden yararlanarak 16mm'lik kültür filmleri yapmaya başladı. Yıllarda bir yandan da kendini yetiştirmeye çalıştı. Bir süre sonra *Tasvir-i Efkar*, *Her Gün* ve *İstiklal* gazetelerinin aylıklı fotoğrafçısı oldu. Son olarak Sedat Simavi'nin *Yedigün* dergisinde çalıştı.

Fotoğraf alanındaki bilgisini ilerletmek için Fransa'ya gitti. Burada ofset baskı, matbaa fotoğrafçılığı ve renkli fotoğraf üzerine kurs gördü. Yurda dönüşünde önce Basın Yayın Umum Müdürlüğü'nde, ardından Başbakanlık Arşivi'nde fotoğrafçı olarak çalıştı. Bir dönem *Tercüman* gazetesi fotoğraf servisi şefliği yaptı. Fotoğraf üzerine yazılar kaleme alan sanatçı Pratik Fotoğraf Rehberi' adlı kitabını 1939 yılında Eskişehir'de yayınladı. Ölümünden 6 ay öncesine kadar kendi kurduğu karanlık odasında durmak bilmeyen bir özveriyle çalıştı. Geride fotoğrafla geçen 70 yılı arkasında bıraktığı 14 Nisan 2000 tarihinde İstanbul'da vefat etti.

Eleni (Fotiadu) Küreman(1921 İstanbul-?)

“(Kendi Kaleminden):

Ortaöğrenimimi tamamladıktan sonra gazeteci Samim Nazif Tansuğ'un delaletiyle 1947 yılında Babiali'ye ayağımı attım. Bu sıralarda Assosaited Press Ajansı'nda foto muhabiri olarak çalışan Bay Nok'tan fotoğraf çekmeyi ve film banyo etmeyi öğrendim. Bay Nok önemli bir iş için Türkiye'den ayrılacaktı. Beni ajansın Türkiye temsilcisi Bayan Donna'ya tanıttı. Ve kendini gelinceye kadar A.P Ajansı'na çalışmamı önerdi. O günlerde Türkiye'ye gelecek ve temaslar yapacaktı. Ajans bu heyeti takibe beni görevlendirdi ve böylece 1947 yılının 15 Mayıs'ında ilk foto muhabirliğine başlamış oldum.

O yılın 19 Mayıs törenlerini takip için İnönü Stadına A.P Ajansı'nın kartıyla girerken beni Amerikalı gazeteci sanmışlardı. Bir süre A.P Ajansı'nda çalıştıktan sonra Vakit ve Son Dakika gazetesi sahibi, liseden hocam Rasim Us beni çağırdı. Gazetesinde çalışmamı önerdi. Daha sonraları Cemalettin Saraçoğlu'nun çıkardığı Yeni Sabah, ardından Son Posta gazetesinde, Son Dakika'da, bu arada muhtelif spor ve magazin dergilerinde çalıştım.

FOTO 2.2.1.6 Eleni Küreman'ın kendi portresi

En son 1972 yılında çalıştığım **Yeni Gün** gazetesinden emekli oldum. A.P Ajansı'nda çalışırken çektiğim fotoğraflar 18x24 ölçüsünde glasaj (karton fotoğraf kâğıdı yüzeyinde yapılan parlatma işlemi/S.A.Ak) edilmiş olarak Amerika'ya yollanıyordu. Aynı yöntemi çalıştığım diğer gazetelerde de uyguladım. Bu Babiali'de ilk kez oluyordu. Sabahattin Ali'nin öldürülmesi ve Ali Ertekin'in Edirne'deki duruşması, 1952 yılındaki Sütluçe'deki infilak, Veli Efendi Hipodromu yangını aklımda kalan önemli çalışmalardan birkaçı. Bu arada şunu da belirtiyim, çalıştığım gazete **Son Dakika** polisiye olaylara ağırlık veren bir gazete idi ve ben bu olayların içinde idim. Sabah bir kralı, bir devlet başkanını karşılarken geceleri eroin imalathanelerine, kumarhanelere, yangınlara gidiyordum. Babiali'nin ünlü fotoğrafçıları Selahattin Giz, rahmetli Burhan Tan, Cemal Göral, Faik Şenol, Ahmet Tuna ve Hilmi Şahenk ile çalıştım. Daha sonra Müeddep Erkmen, Sait Şenol, Meftun Olgaç, Ahmet Uran Baran, Ayhan Günsev ve Ali Ersan çalışma arkadaşlarım oldu.

Benim çalıştığım sürede Babiali'de benden başka kadın muhabir yoktu. Kadın olmam nedeniyle güçlükle karşılaşmadım. Aksine herkesten ilgi ve destek gördüm. 1950 yılından önce Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü'den büyük ilgi gördüm. Her karşılaştığımızda hatırımı sorar, kadın foto muhabiri olduğum için bana ayrıca yakınlık gösterirdi. Daha sonraki yıllarda Demokrat Parti iktidarının ileri gelenleri Bayar, Menderes, Köprülü de büyük yakınlık göstermişlerdi.

Fotoğraf çekmeyi 1961 yılında benim gibi gazeteci olan Kayhan Küreman'la evlendikten sonra bıraktım. Yunanca ve Fransızca biliyorum.”¹⁹

Fahri Yetman(1925 İstanbul-?)

“2.Dünya Savaşı yıllarında izlediği yabancı dergilerin etkisinde kalarak bulabildiği bayat filmlerle ilk denemelerine başladı. DGSA Mimari Bölümünü bitiren Yetman, Ankara'ya yerleşti(1950.) Şinasi Barutçu'nun kurduğu ilk fotoğraf kulüplerimizden biri olan Türkiye Amatör Foto Kulübü'nde(1961) ve AFSAD'da yönetim kurulu üyeliği yaptı. Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği bir yarışmada (1963) fotoğrafının satın alınması, Yapı Kredi Bankası'nın bir yarışmasında (1964) dereceye girmesi Yetman'ın fotoğrafa bağlanmasına neden oldu. 1965 yılından günümüze değin karma sergilere, yarışmalara katıldı ve 1969-72 yıllarında Mimarlar Odası Fotoğrafçılık Kolu çalışmalarını yürüttü.”²⁰ **Fikret Minisker (1911 İstanbul-1973 İstanbul)**

¹⁹ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 292s.

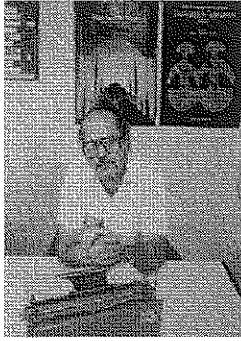
²⁰ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 169s.

1911 yılında İstanbul'da doğdu. Uzun yıllar PTT'de çalıştı. Bu yıllarda fotoğraf çalışmalarına başladı. PTT'den emekli olduktan sonra fotoğraf bilgisinin de yardımıyla Sirkeci'de optik teknik üzerine bir fotoğraf dükkanı açtı. Kısa sürede Sirkeci piyasasında en çok aranan fotoğraf makinesi ve fotoğraf aletleri tamircisi konumuna geldi. Fikret Minisker fotoğraf camiasında olayları çözen ve insanları bir araya getiren özelliğiyle tanınıyordu. . Elektroniğe ve mekaniğe olan ilgisi birçok fotoğrafçı arkadaşının sorununu çözmeye yardımcı olduğu gibi dönemin fotoğrafçı kadrosunu bir araya getirdiği etkinlikleriyle tanınan bir kişilikti. Sanatçı, kendi çalışmalarında ise özellikle romantik doğa fotoğraflarına yöneldi. 1973 yılında, birikimini oğlu Ergin Minisker'e bırakarak İstanbul'da vefat etti.

FOTO 2.2.1.7 Fikret Minisker

Haluk Konyalı(Bakırköy/İstanbul 1928- 6 Kasım 1995 İstanbul)

Aile mesleği lokantacılık olan bir ailenin çocuğu olarak 1928 yılında Bakırköy'de doğdu. Ailesi lokantacılık mesleğini devam ettirmesini istiyordu; ama O güzel sanatlara olan tutkusunu bastırmayıp önce Galatasaray Lisesi, ardından 1947 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun oldu. Burada Zeki Faik İzer'den fotoğraf eğitimi aldı. Bu eğitim onun fotoğraf kariyeri için bir dönüm noktasıydı.

FOTO 2.2..1.8 Haluk Konyalı'nın kendi portresi-Fotoğraf:Seyit Ali Ak

1951'de akademiden mezun olup askere gitti. Askerlik görevini yaparken bile burada bir fotoğraf laboratuvarı kurup askeri öğrencilere büyük bir titizlikle fotoğraf dersleri verdi. Askerlik görevini bitirdikten sonra iş yaşamına fotoğrafçı olarak atıldı. Bu noktada fotoğraftan çok da haberdar olmayan bir piyasayla karşılaştı. Haluk Konyalı işinin hiç de kolay olmadığını bilinciyle fotoğraf çalışmalarına şair Behçet Kemal Çağlar ile şiirli

diyapozitif gösterileri gerçekleştirerek başladı. Çeşitli kartpostal çalışmaları yaptı ve tecrübesini ilerletti. Türkiye'nin ilk renkli takviminin çıkmasına 1957 yılında katkısı oldu, o günden sonra takvim piyasası da yavaş yavaş oluşmaya başladı. Sonrasında bir konserve fabrikasını ikna edip bütün mamullerinin etiketlerini ücret almadan fotoğrafladı. Bu etiketler öncelikle ambalajda büyük bir yenilikti ve oldukça ucuzdu; bu yüzden reklam piyasasında büyük yankı yaptı ve matbaalar ofset baskıya dönmeye başladılar. Haluk Konyalı böylece, ülkemizin baskı konusunda yurtdışına olan bağımlılığını ortadan kaldırarak İstanbul'u merkez haline getirmeyi başarmış oldu.

İstanbul'da kısa sürede reklam piyasası oluştu. Artık fotomodellere ihtiyaç vardı. Bu seferki engel o dönemde ailelerin fotomodelliğe çok sıcak bakmamalarıydı. Sanatçı bu sefer kendi ailesinden kişileri fotomodel olarak kullandı ve halk üzerinde olumlu etki yarattı. Kısa sürede piyasada fotomodel bulma sıkıntısı ortadan kalktı ve özellikle tekstil piyasasında katalog, broşür, afiş ve poster furyası başladı. Bütün bu çabalar, bir sanatçının ülkesinin reklam sektörü üzerindeki özverisini göstermek için yeterliydi. Denilebilir ki Haluk Konyalı, fotoğrafın reklam sektörü içinde kullanımını sağlayarak grafik sanatların da Türkiye'de hızlı bir şekilde gelişmesini sağlayarak önemli girişimleri gerçekleştirdi.

Sanatçı çalışmalarına devam etti. Bu dönemde öncelikle teknolojik yeniliklerin daha çok özümseyip benimsenmesi gerekiyordu. Bunun bilinciyle Avrupa ve Japonya'dan getirdiği yeni model makinelerle işlerini daha kolay ve kısa sürede gerçekleştirebildi. Haftanın yedi günü hiç dinlenmeden çalışıp yorucu tempo onu hasta ettiğinde amatör fotoğrafçıya hizmet etme düşüncesiyle bir fotoğraf mağazası açmaya karar verdi; ama çalışmalarına devam edemiyorum düşüncesiyle mağazayı kısa sürede ortağına devredip asıl tutkusu olan sanat ve kültür içerikli çalışmalara yöneldi. Önce, Topkapı Sarayı'nın bağımsız fotoğrafçılığını yaptı. Ardından dış kaynaklı yüzün üstündeki kitabı, Suudi Arabistan'da Mekke- Medine kitabını, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın isteği üzerine 1982'de hac hizmetlerinin iyileştirilmesi için görsel tasarımlar yapıp fotoğraflandırdı. Ayrıca bir Amerikan firmasına üç boyutlu renkli Hac filmi hazırladı. Anadolu medeniyetleri, hat sanatı, Ayasofya gibi kültür mirasımıza ait birçok birikimin görsel-ışitsel programlarını ve İstanbul Üniversitesi'nin on üç fakültesi için, "*Zevkle yaptığım en büyük çalışmam,*" dediği, 27 adet değişik konuyu kapsayan sanat tarihine ait programları hazırladı. Görsel-ışitsel teknikle hazırlanan bu programlar fakültelerde bir dönem ders olarak okutuldu.

Türk Fotoğraf ve Grafik Sanatı'nda reklamcılığın gelişimi için eşsiz çalışmaları arkasında bırakarak, özellikle fotoğrafla geçen bu yoğun hayatı 1995'te vefat etmesiyle noktalandı.

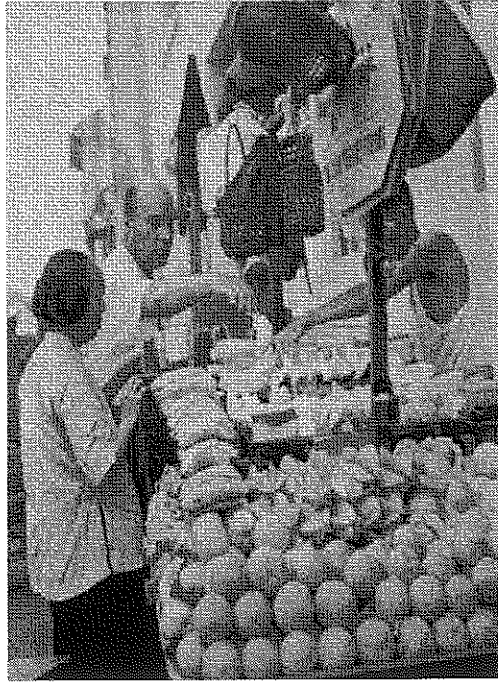
Hikmet Feridun Es(İstanbul 1909-İstanbul 1992)

1909 yılında İstanbul'da doğan Hikmet Feridun Es, gazeteciliğe lise yıllarında ilgi duymaya başladı. Üniversite eğitimini yarıda bırakarak Akşam gazetesinde çalışmaya başladı. Sonrasında Yedigün Dergisi ABD muhabirliği ve Hürriyet Gazetesi için gezi röportajları yaptı. Kore Savaşı'nda eşi Semiha

Es ile birlikte savaş muhabirliği yaptı. Özellikle değişik ve az tanınmış ülkeleri gezmeyi tercih ederek buraların fotoğraflarını çekip röportajlarla tanıtımlarını sağladı. Vietnam Savaşı ve Kongo İç Savaşında da haber fotoğrafçılığı yapan Es, 1992'de İstanbul'da vefat etti.

FOTO 2.2.1.9 Hikmet Feridun Es eşi Sema Es ile birlikte

Bu fotoğraf Hikmet Feridun Es ve Semiha Es'in "Hayat Mecmuası" nın farklı sayıları için çektikleri fotoğraflardan biridir. Hikmet Feridun Es'in birçok yurtdışı gezisine eşi Semiha Es de katılarak eşinin gezi sırasındaki görüntülerini günümüze ulaştıran fotoğrafları çeker

FOTO 2.2.1.10 Semiha Es-Hayat Mecmuası, 11 Mayıs 1956 sayı 6

Hikmet Ildız(29 Nisan 1921 İstanbul- 7 Ocak 2001 İstanbul)

1921'de İstanbul'da doğdu. Hikmet Ildız'ın fotoğrafa ilgisi çocukluk yaşlarına kadar uzanmaktadır. Bu ilgi o kadar fazladır ki lise eğitimini yarıda bırakarak daha 17 yaşındayken kombine tren biletiyle Anadolu'yu gezmesini sağlar. Bu gezi onun fotoğrafçılık kariyerinin dönüm noktası olacaktır.

Askerlik yıllarına kadar İstanbullu amatörlerin katıldığı ortak sergilere katıldı. Askerlik yılları II. Dünya Savaşı'na denk geldiğinden üç yıl Erzurum'da askerlik görevi yaptı. Burada çektiği fotoğraflar onu fotoğrafçılığa tamamen ısındırarak sonrasında fotoğrafsız geçmeyecek bir hayatın başlangıcı oldu. Askerden döndüğünde ilk olarak Galatasaray'daki *Foto Pastel*de çalıştı. Yine bu yıllarda Galatasaray'da Hüsnü Cantürk'ün stüdyosunda, en son olarak Necip Fazıl Kısakürek'in çıkardığı *Büyük Doğu* dergisinde gazeteci olarak çalıştı. 1946'da İstiklal Caddesi'nde açtığı stüdyoyla şipşakçılığa başladı. 1947'de *Yedigün*'de, 1948'de *Hürriyet*'te çalışan sanatçı son olarak *Her Gün* gazetesinde çalıştı. "1951'de İstiklal Caddesi Atlas Sineması karşısında fotoğraf ajansı İFA'yı kurdu. 1955'te **Fotoğraflarla Türkiye** adında aylık aktüalite, 1957'de **Her Şey** adında haftalık siyasi aktüalite dergisini çıkardı.

Her yere yetişme düşüncesiyle 1940'lı yıllarda motosiklet, 1954'te de deniz motoru aldı. Edirne'den Bağdat'a değin motosikletiyle haber kovaladı. Türk Kuşu uçaklarıyla İstanbul'un havadan fotoğraflarını çekti. Bir ara sualtı fotoğrafçılığını denedi.1960'ta Ajansını İstiklal Caddesi Tokathyan Pasajı'na taşıdı ve gazetecilikten uzaklaşmaya başladı. 1981'de 60 yaşında emekli oldu. 1989'da stüdyosunu tamamen kapatırken elindeki fotoğrafları çuvalla eskiciye verdi."²¹ Hikmet İldız, olaya "tam zamanında" yetişmeyi her seferinde başarmış, fotoğraf konusunda gözü başka bir şey görmeyecek seviyede kendini işine vermiş bu fotoğrafçı yerine göre konuşan, giyinen, davranan; tam anlamıyla bir fotoğraf tutkunu olarak 2001'de İstanbul'da vefat etti.

Hilmi Şahenk(Adana 1903-İstanbul 1972)

1903 yılında Adana'da doğan Hilmi Şahenk, gazeteciliğe 1925 yılında Milliyet gazetesinde foto muhabiri olarak başladı. Ayrıca İstanbul Belediyesi'nde modern bir fotoğraf stüdyosu kurarak uzun bir zaman burayı yönetti. Böylece belediyeye zengin bir fotoğraf arşivi kazandırdı.Uzun yıllar çeşitli gazete ve dergilerde de çalıştı. Bu yayınlar sırasıyla İkdam, Politika, Tan, Ulus, Vatan, Milliyet ve Hayat Mecmuası'ydı. Bunun dışında Beyoğlu Şehir Galerisi'nde havadan çekilmiş 200 fotoğraftan oluşan *Değişen ve Güzelleşen İstanbul*, Amerikan Haberler Bürosu'nda *Fotoğraflarla Zirai Kalkınma* konulu çalışmaları oldu ve bunları sergiledi. Gazeteciler Cemiyeti'nin üyeleri arasında ilk kez düzenlediği(Temmuz 1955) yarışmada Hilmi Şahenk, Yeşildirek yangınında itfaiye erlerinin yangından kurtardıkları bir yaralıyı götürmelerini gösteren fotoğrafıyla birinci oldu. İstanbul'un tümyönlerini barındıran fotoğrafları İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşeri Dairesi Başkanlığı yayınları tarafından 1996 yılında *Bir Zamanlar İstanbul* adıyla yayımlandı. Basın şeref kart sahibi olan Şahenk 1972'de İstanbul'da vefat etti.

²¹ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 173s.

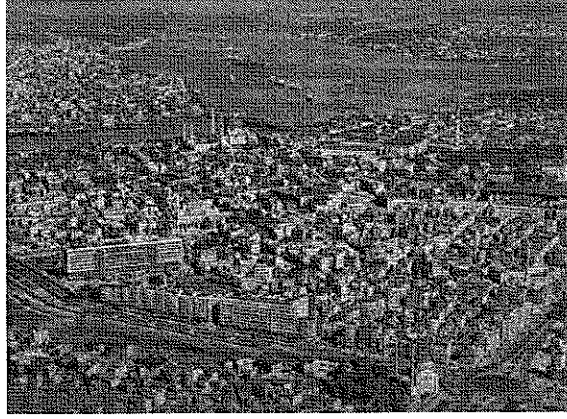

FOTO 2.2.1.11 Hilmi Şahenk-Havadan çekilmiş İstanbul fotoğrafı-1958

Hüsnü Cantürk(1910 Elazığ-1979 İstanbul)

İş yaşamına elektrikçi olarak atılan sanatçı, daha sonra bugünkü Beyazıt Sahafılar Çarşısı'nın yerinde bulunan Hakkaklar Çarşısı'nda Hakkak İsmail Yumni Bey'in yanında çalışmaya başladı. Bu iş onun hayatını değiştirerek sanata yöneldiği bir hayatın da başlangıcı olacaktı.

O yıllarda Güzel Sanatlar Akademisi'nde ders veren Hakkak İsmail Yumni Bey'in dükkanına dönemin İlhan Arakon, İhsan Erkalıç gibi fotoğrafçı dostları gelip sohbet ediyorlardı. Bu ortam Hüsnü Cantürk'ü kısa sürede sanata ve fotoğrafa yakınlaştırdı. Sanatçı Yumni Bey'in ölümünden sonra önce Beyoğlu'nda, ardından Küçükparmakkapı'da bir fotoğraf stüdyosu açarak sinema çekimlerine yöneldi. İlk filmini İlhan Arakon ile çekti(Garipler Adası) Bu filmi, 1957 Kör Kuyu,1958 Bir Yudum Su, 1959 Bizim Mahalle, 1960 Felaket Kadını,1961 Kaderin Önüne Geçilmez,1962 Kurşun Yağmuru, 1963 Zifaf Gecesi, 1964 Çöpçatanlar Kampı, 1965 Seveceksen Yiğit Sev, 1966 Ölüm Temizler, İnsan Bir Kere Ölür, 1967 Ayrılık Olmasaydı, Anadolu Kızı, 1968 Çöl Kartalı (Şeyh Ahmet), 1969 Kadere Boyun Eğdiler, 1974 Tutku filmleri izledi.

Sanatçı fotoğraf çalışmalarında daha çok yaşamış tarihi mekanları tercih ederek başarılı ışık kullanımını bu fotoğraflarında hissettirdi.

FOTO 2.2.1.12 Hüsnü Cantürk

İhsan Erkılıç(İstanbul 1906-İstanbul 1983)

Türk amatör fotoğrafçıların öncülerinden kabul edilen İhsan Erkılıç, 1906 yılında İstanbul'da doğmuştur. Öğretmen okulu mezunudur. Öğretmen okulu mezunu olması 1940-1950 yılları arasında Fatih Halkevi fotoğraf kursunu yönetmesinde ona çok yardımcı olacaktır.

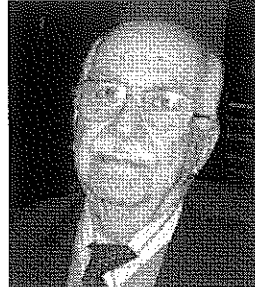
FOTO 2.2.1.13 İhsan Erkılıç'ın kendi portresi

Fatih Halkevi'nde İhsan Erkılıç'tan ders alıp Türk amatör fotoğrafçılığında başarılı işler yapmış Fikret Minisker, Rıdvan Tezel, Cafer Türkmen, Nurettin Erkılıç, Kemal Baysal, Hikmet Ildız, Erhan Temal, Fethi Tan ve Kazım Tekin gibi isimler vardır.

İlk büyük sergisini dört arkadaşıyla beraber 1940 yılında Eminönü Halkevi'nde açmıştır. *“Yedigün mecmuasının 405.sayısında İbrahim Hoyi, sergi üzerine yazdığı bir yazıda: “Üstat Münif Fehim, Suat Tenik, Hüsnü Cantürk, İhsan Erkılıç ve İlhan'ın açmış oldukları fotoğraf sergisinde yüz seksen beş fotoğraf teşhir edilmiştir. Bu fotoğrafların her birinde, sanatlarına aşık, meftun, aynı zamanda titiz beş sanatkar bize muhtelif zaviyelerden türlü türlü şaheserler yaratmışlardır derken hiç de mübalağaya sapsmış olmuyorum. Zevkle tekniğin ve şuurlu bir çalışmanın mahsulü olan bu fotoğraflarda gözümüze çarpan en büyük hassa, arz ettikleri çeşitliliğidir.”* diyor.”²²

Bu fotoğraf arkadaşlığı ve sergiler onları İFSAK'ı kurmaya yönlendirir. İlk olarak “Erenköy Amatör Foto Kulübü” adıyla, ardından “İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği” adıyla 1959 yılında İFSAK'ı kurmuşlardır. İhsan Erkılıç'ın fotoğrafları ise büyük bir talihsizlik yaşayarak Eyüp'te oturduğu evin çökmesiyle birçok negatif enkaz altında kaldığı için günümüze ulaşmamıştır. Sanatçı 1983'te İstanbul'da vefat etmiştir.

İlhan Arakon(Edirne 1916-İstanbul 2006)

Fotoğrafçı, görüntü yönetmeni, sanat yönetmeni, yönetmen, senarist ve yapımcı olan sanatçı 22 Ekim 1916'da Edirne'de doğdu. 1930'lu yıllarda fotoğraf çekmeye başladı. 1937 yılında girdiği Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü ailesinin Ankara'ya taşınmasından dolayı son sınıfta bırakarak çalışma hayatına atıldı.

FOTO 2.2.1.14 İlhan Arakon'un kendi portresi

²²Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 211s.

Aslında sanata ilgisi dayısı Ressam Nazmi Ziya'nın etkisinde kalarak resim yapmasıyla başlasa da, teknolojiye duyduğu ilgi onu fotoğrafa yaklaştırdı

1940 yılında Suat Tenik, İhsan Erkılıç ve Hüsnü Cantürk'le Eminönü Halkevi'nde açtıkları sergi Türkiye'nin ilk fotoğraf sergisiydi. Özellikle yakın arkadaşı olan Abidin Dino ile çalışmaları oldu. "Bunlardan en ilginç Dino Ayasofya'nın resmini yaparken O, fotoğraflarını çekiyor, sonra bir karşılaştırma yapıyorlardı. "Benim asıl fotoğraf mektebim budur" diyen Arakon, 1941'de aralarında Avni Arbaş, Nuri İyem, Turgut Uyar, Selim Turan, Mümtaz Yener ve Abidin Dino'nun bulunduğu ressamların kurduğu Yeniler Grubunun(1941-1952) o zamanki Beyoğlu Gazeteciler Birliği Lokali'nde (Lale Sineması Karşısı) açtığı Liman Sergisi'ne fotoğraflarıyla katıldı. Ünlü ressamlarımızın işleri arasında bir tek Arakon'un altı fotoğrafı vardı. Belki bu sergi sanat bağlamında Türkiye'de fotoğrafın yetkinliğini kanıtladığı, kabul gördüğü sergi olarak tarihe geçecektir."²³ Yine aynı yıl Ankara Çocuk Tiyatrosu'nda yönetmenliğe başlayan Arakon için bu yıllar II. Dünya Savaşı'ndan dolayı geçireceği en durgun yıllar olacaktı. 1944'sinema endüstrisine yönelerek ilk filmi çekti. Girişimci yönüyle Türkiye Sinemasında birçok konuda ilkleri gerçekleştirdi. Bu ilkler arasında Türkiye'ye ilk "zoom" objektifi getirmesi, 1953 yılında **İlk Renkli Türk Belgesel Filmini** ve **İlk Konulu Türk Filmini** çekmesi, **İlk Sinemaskop Film** çekimini gerçekleştirmesi, Sinema/film haberciliği konusunda ülkemizde ilk ajans olan A.D.S 'yi kurması, 1974 yılında Türkiye'de ilk defa İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi(İDGSA) film arşivi tarafından başlatılan eğitim çalışmalarına katılarak sinema kurslarında öğretmen olarak görev alması gösterilebilir.

FOTO 2.2.1.15 İlhan Arakon

²³ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 238s.

1974'ten 2006 yılına kadar Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-Televizyon Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışan Arakon'a üniversite tarafından "Onursal Profesörlük" unvanı layık görüldü. Sanatçı 2006 yılında vefat etti.

İsmet Gümüştöre(1925 İstanbul-?)

"(Kendi kaleminden)

İlkokul eğitimimi Eyüp'te yaptım. Yine Eyüp'te ortaokulun son sınıfında geçirdiğim bir hastalık nedeniyle iki yıl üst üste sınıfta kalınca, o sırada geçerli olan koşullar gereği devamsızlıktan okulla ilişğim kesildi. Oysa okumak istiyordum. Fakat o sıralar tek yapabildiğim komşumuz fotoğrafçı Necati Mete Bey'in atölyesinde zaman öldürmekten ibaretti. Bir gün Necati Bey benden bir ricada bulundu. Mevsim kıştı ve atölye bir mangal ateşiyile ısınyordu. 10x15 ölçüsünde ıslak bir fotoğraf uzatmıştı Necati Bey bana. 'Ne olur İsmet, bu fotoğrafı mangal ateşinin üzerinde gezdirerek kurutuver.' Dediğini aynen yaptım, hem de Necati Bey'in beğenebileceği biçimde. 'Ne olur İsmet, bu fotoğrafı...' derken, o da ben de bu anın benim yaşamımı değiştireceğini düşünmüyorduk!

Koyun ticareti ve toptan kasaplıkla yaşamlarını sürdüren bir aileden geliyorum. Fotoğrafla uzaktan yakından ilgisi olmayan ben, fotoğraf olayının içinden buldum kendimi. Düşünüyorum da, hiçbir şey rastlantı değil gibi geliyor bana. Sanki birileri bir drama yazmış, ben de bu rolü sevmiştim. Ve yine öğrendim ki, insan sevdiği mesleği tıpkı benim gibi oyun oynar biçimde yaptığı sürece özgürlük duygusunu da yaşayabiliyormuş.

Sonralar, okuyamadığım için kendimi kitaplara adadım, dünyadan da büyük olan kitaplar beni içlerine öyle bir çektiler ki, bir kitap kurdu oldum çıktım. Ve okuduğum kitaplardan çok yararlandım. Bilinir ki foto muhabiri olarak temel konumuz insan ve doğa ilişkileridir. Kitaplar insanı ve doğayı bize en iyi biçimde yansıttıklarından, mesleğimde çok yararlarını gördüm. 1945 yılında Cumhuriyet gazetesinde merhum Selahattin Giz'in yanında foto muhabirliğine başladım. Çeşitli spor dergilerinde, günlük gazete olarak da sırasıyla İstanbul Exspress, Tercüman ve Hürriyet gazetelerinde çalıştım. İçlerinde Hürriyet gazetesi en uzun soluklu çalıştığım gazete oldu. 1968'den bu yana önce spor fotoğraflarından oluşan sergilerimi İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya'da olmak üzere 12 kez spor kamuoyuna sundum. Son sergilerimde ise, doğa ve insan kavramlarını ön plana çıkararak olayın keyfini yaşadım. Katıldığım yarışmalarda 3 kez yılın en iyi fotoğrafı ödüllерinin sahibi oldum. Bir süredir serbest gazeteci olarak mesleğimi sürdürüyorum. Özlemim kırmızı,

yeşil ışıkların egemen olduğu ve uzun yıllardır yaşadığım karanlık odanın sihirli atmosferidir.”²⁴

İhsan Celal Antel (1894 İstanbul- 1965 Bursa)

1894 yılında İstanbul’da doğdu. Mercan İdadi’sinden mezun oldu. Bir süre I.Dünya Savaşı Galiçya Cephesi’nde savaştı. Savaş sonrası Ulum-i Tabiiye (Tabii Bilimler) Enstitüsünü bitirdi. İhtisas için 1920’de Almanya’ya gitti,1925’te döndü. Sonrasında Bursa’ya yerleşti ve Türkiye’nin ilk konserve fabrikasını burada açtı. Spora ve sanata yoğun ilgi duyuyordu. İlgi alanı ise fotoğrafı.

FOTO 2.2.1.16 İhsan Celal Antel, Bursa

Bu ilgiyle kısa sürede fotoğraf çalışmalarına başladı. Objektifini kimi zaman önemli anlar ve kişilere, kimi zaman da sıradan olay ve kişilere çevirerek ortak noktası insan olan bir konu örüntüsü içinde çalışıyordu. Bu objektifin görüntülediği fotoğraflar, 1935 yılında Kodak Fotoğraf Yarışması’nda, 1936 yılında Ankara’da açılan Büyük Fotoğraf Sergisi’nde ve Union Française fotoğraf sergisinde birincilik ödülleri ve şeref diploması aldı.

Kemal Baysal(Zonguldak,1920-?)

Fotoğrafçılığa 9 yaşında ilgi duymaya başlayan Baysal’ın babası Zonguldak’ın ünlü fotoğrafçısı Nazım Baysal’dır. Fotoğrafa olan yeteneğini ise 1933 yılında 13 yaşındayken çektiği, Ulus gazetesinde Cumhuriyet’in 10.yılı kutlamaları nedeniyle yayınlanan, Zonguldak’a ilişkin fotoğraflarla ortaya koydu.

FOTO 2.2.1.17 Kemal Baysal’ın kendi portresi

²⁴Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 170s.

Bu yıllarda Zonguldak **Kara Elmas** gazetesi foto muhabirliği, Ulus'un Zonguldak foto muhabirliği ve fotoğrafhane çalışması yaptı. O dönemde Zonguldak'ta lise olmadığından lise eğitimi için İstanbul'a geldi.

Bu yıllarda Eminönü Halkevinin açtığı fotoğrafçılık yarışmasında ve Karlı Dere Fotoğrafi'yla Ankara'da peyzaj dalında birincilik kazandı. Ertesi yıl aynı yarışmaya 40 kadar büyük boy fotoğrafla katılan Kemal Baysal'ın **Genç Kız Başı** yine Türkiye birinciliği kazanacaktı.

Baysal, 1939'da lise bitirme imtihanlarında başarısız olduğunda o yıllarda Güzel Sanatlar Akademisi'ne Ortaokul mezunlarının öğrenci olarak kabul edilmesi onu buraya yönlendirdi. Bu durum, Baysal için işleri daha da zorlaştırdı, hem okumak, bir yandan da para kazanmak zorundaydı. Böylece Tasvir-i Efkar gazetesine foto muhabiri olarak girdi. Bir yıl kadar gazetede çalıştı; ancak akademi ve gazetecilik ona yetmediği için Almanya'ya gitmeye karar verdi. Savaş yıllarını geçiren Almanya'da dil öğrendi. Gittiği "Kunst Und Werk" adlı fotoğraf okulunun bombalanması üzerine Viyana'ya geçti. Burada sinemacılığı öğrenmeye çalıştı. 1945 yılında bir film stüdyosunda kamera asistanı olarak çalışmaya başladı. Kuzey Denizi'nde çekim yaptığı sırada savaş haberiyle tedirgin olup Türkiye'ye dönmek zorunda kaldı. Yurda dönüşte ikinci kez akademiye girerek bir yıl eğitim aldı. Beklentileri yine farklılaşan sanatçı, bu kez Amerika'ya gitmeye karar verdi. New York'ta Discolour Photography adlı okula girdi. Deneyimleri nedeniyle üç yıllık okulun üçüncü sınıfına alındı. Bir yıl sonra okulu bitirdi. O sırada dostu Ali İpar'ın eşi Virginia Blues, Kaliforniya'da üniversite stüdyolarında film çevirecek olması onun film stüdyolarına girmesini sağladığında kısa sürede burada sinema ve fotoğrafçılığın ince ayrıntılarını öğrendi.

Bu kazanım ülkeye döndüğünde Baysal'ın mesleki kariyerinde çabuk bir şekilde ilerlemesini sağlayacaktı. Yurda dönüşte aralarında *Ya İstiklal Ya Ölüm* adlı çalışmanın da yer aldığı, dört film çekti. İstiklal Caddesi'ndeki Fransız Konsolosluğu'nun yanında bir fotoğraf stüdyosu açtı ve 1956'ya kadar burada çalıştı. 1956'dan 1960'a kadar Taksim Meydanı'nda bir hanın alt katında portre fotoğrafçılığı yaptı.

FOTO 2.2.1.18 Kemal Baysal-Genç Kız Başı

Baysal diğer stüdyolardan farklı bir yöntemle, çektiği portre fotoğraflarının baskısını da yapıyordu. Stüdyosuna portresini çekirmek amacıyla dönemin ünlü sahne ve sinema sanatçılarıyla politikacıları geldi. Adnan Menderes'in Türkiye'nin kalkınması ile ilgili bir film çekilmesi isteği üzerine Baysal filmin kameramanlığını üstlendi. Binlerce metre çekilen bu filme turistik görüntü ve

kurum görüntüleri hâkimdi. Çekilen filmler o yıllardaki imkânsızlıktan dolayı İtalya'da yıkatılınca durumdan hoşnut olmayan Baysal, Gayrettepe'de ilk film laboratuvarını kurdu. İlk olarak film banyosu üretimi yapan Baysal'ın, Cumhurbaşkanı'nın yurtdışı gezileri, Mareşal Fevzi Çakmak'ın cenaze töreni ve Farah Diba ile evlenen Şah Rıza Pehlevi'nin Türkiye ziyareti filme aldığı ilk görüntüler olacaktı. Fotoğraf ve sinema sanatımıza getirdiği yeni yaşam çizgisiyle ülkemize birçok şey kattı.

Limasollu Naci(Limasol, Kıbrıs 1920-İstanbul 1992)

Sanatçı 1920 yılında Kıbrıs Limasol'da doğdu. 4 yaşında göçmen olarak ailesiyle birlikte Antalya'ya geldi. İlkokul ve ortaokulu Antalya'da okudu. Lise öğreniminin bir kısmını Antalya'da, bir kısmını Afyon'da tamamladı. Kısa süreli bir kurstan sonra Afyon Lisesi'nde bir yıl İngilizce öğretmenliği yaptı.

FOTO 2.2.1.19 Limasollu Naci'nin kendi portresi

Fotoğrafa Antalya'da Fikri Göksay'ın fotoğraf atölyesinde başladı, ortaokul 2. sınıfa kadar burada çalıştı. Küçük yaşta usta çırak ilişkisiyle yetiştiği fotoğraf atölyesi bütün hayatı boyunca fotoğrafla iç içe geçecek bir yaşamı kendisine kazandıracaktı. 1940'lı yıllarda İstanbul'a geldi ve öğrenimini burada, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili Ve Edebiyatı Bölümü'nde sürdürdü. Bir süre İstiklal Caddesi'nde Kanzler'in* stüdyosunda çalıştı. Sonrasında Foto Sait ile kentin meydanlarında ilk kez seyyar fotoğrafçılığı, halk arasındaki deyimıyla “şipşakçılık” ı denedi. Fotoğraf mesleğini Foto Şen,

Beşiktaş-Foto Yılı gibi stüdyolarda sürdürdü. 1 Aralık 1947'de öğrenimini sürdürdüğü fakültenin lokalinde ilk kişisel sergisini açtı. Açtığı diğer sergilerinde birçok fotoğrafı satıldı ve basın bu sergilere yoğun ilgi gösterdi. Ünlü ressamlarımızın oluşturduğu Yeniler Grubu'nun Fransız Konsoloslğu Sanat Galerisi'nde açtığı sergiye 40 kadar fotoğrafla katıldığında bu fotoğrafları arasında 1948 yılı haziran ayında İtalya'nın Turin Şehri'nde düzenlenen uluslar arası yarışmalı fotoğraf sergisinde birincilik alan çalışmaları da yer aldı.

FOTO 2.2.1.20 Limasollu Naci

*Kanzler: Dönemin önemli fotoğraf stüdyolarından Beyaz Rus asıllı Jules Kanzler'in fotoğraf stüdyosunun ismidir.

O yılların popüler dergisi Yıldız'a bir fotoğrafının kapak olması, Vatan gazetesinin kültür sayfası hazırlaması, Cumhuriyet gazetesinin "Süngerciler Arasında" başlıklı röportajının fotoğraflarını çekmesi bu yıllardaki fotoğrafçılık hayatıyla ilgili diğer önemli gelişmelerdi.

Lütfi Özkök(1923 İstanbul)

Sanatçı 1923 yılında İstanbul'da doğdu. Ortaöğretiminin bir kısmını Vefa Lisesi'nde tamamladı. Sonrasında Kumkapı Saint Jean d'Arc Fransız Okulu devam etti ve eğitimini Taksim Lisesi'nde tamamladı. İstanbul Üniversitesi'nde Fransız Filoloji'si, Paris Üniversitesi'nde ise tekstil okudu. İsveçli Anne- Marie Hanım ile evlendi. 1951 yılında İsveç'te yaşamaya başladı.

FOTO 2.2.1.21 Lütfü Özkök'ün kendi portresi

Sanatçıyı ifade etmek gerekirse tama anlamıyla bir Avrupalı Türk, şair ve fotoğrafçı olan Lütfi Özkök, Türkiye kadar İsveç'te de başarılı işler gerçekleştirdi. İlk fotoğraf çalışmalarına ise Hüsamettin Bozok'un Yeditepe dergisi için Çağdaş İsveç Şairi Antolojisi dizisine İsveçli Ozanların Portrelerini istemesiyle başladı. Bu çekimleri aralarında Nazım Hikmet, Melih Cevdet Anday, Oktay Rıfat, Jean Genet, Andre Breton, Rene Char, Andre Malraux, William S.Borroughs, Joseph Brodsky, Samuel Beckett, Marguarita Duras, James Baldwin, Octavio Paz gibi birçok yazar ve şairin de portreleri izledi. Sonunda, 1500 dolayında edebiyatçının portresinin bulunduğu zengin bir arşiv oluştu. Zamanla çektiği edebiyatların portreleri *Lütfi Özkök Objektifinden Nobel Ödüllü Edebiyatçılar* adlı kitapta toplandı. Yine İrlanda ile İsveç'in ortaklaşa çıkardığı İrlandalı yazarlar pul serisinde Özkök'ün çektiği yazar portreleri kullanıldı.

Lütfü Özkök'ün fotoğraf çalışmalarının daha da tanınmasını sağlayan olay ise Life dergisinin Samuel Beckett'in portresini çekmek istemesiyle yaşandı. Samuel Beckett'in dergiye "Stockholm'de bir Türk var ondan isteyin" demesiyle bu sözleri medya dünyasında ses getirdi. Sanatçı kısa sürede dünya medyasının yazar portreleri için aradığı bir isim haline geldi. Sanatçı bu portre çekimleriyle birçok ödüle de layık görüldü. Bu ödüller tarihsel sıralamasıyla şöyledir: 1986 yılı Belediye İşçileri Federasyonu Sanat Ödülü (Meksika), 1993 yılı Stokholm Şehri Onur Ödülü, 1996 yılı İsveç Akad emisi ödülü, 2000 yılı Rinkeby Kitap Fuarı Ödülü ve 2002 yılı İsveç devletinin 1785'ten bu yana verdiği en kıymetli ödül sayılan "İllis quorum meruere labores"di. (Çalışmalarıyla hak edenlere verilir ödülü)

FOTO 2.2.1.22 Lütfi Özkök-Nazım Hikmet

Mustafa Kapkın(5 Mayıs 1924 İzmir, 19 Ekim 1975-?)

1924 yılında İzmir’de doğdu. Liseyi İzmir’de bitirdi. Hava Kuvvetlerinde üç yıl pilotluk yaptı. Fotoğrafçılığa 1943 yılında portreci olarak başladı. Porte fotoğrafçılığı onu fotoğraf konusunda daha da ileriye götürdü. Almanya’da, Devlet Yüksek Fotoğrafçılık Enstitüsü’nde fotoğrafçılık eğitimi aldı; ancak maddi imkânsızlıklardan dolayı eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalarak Almanya’dan İzmir’e döndüğünde burada bir fotoğraf stüdyosu açtı.

FOTO 2.2.1.23 Mustafa Kapkın’ın kendi portresi

İzmir’deki stüdyosunda çalışmalarına devam ederken bir yandan da avcılık, balıkçılık ve balıkadamlık gibi hobileriyle ilgilendi. Bu hobileri zaman içinde tutkuya dönüştüğünde makinesiyle seyahatlere çıkmaya başladı. Daha çok Türkiye’nin az bilinen köşelerini tercih ettiği seyahatlerinde bu yöreleri birçok kişiye tanıtabilecek fotoğraf ve belgesel filmleri çekti. 1952 yılından sonra tamamen denizaltında fotoğraf ve sinema çalışmalarına yönelen sanatçının sualtı fotoğrafları Hürriyet gazetesinde altı hafta süreyle yayınlandı. Hayat, Image, Mondo Sommerso, Skin Diver, H Longee gibi mecmualarla, sualtı arkeolojisinden söz eden kitaplarda sık sık fotoğraflarına yer verilen sanatçının Pennsylvania Üniversitesi’nden Prof. Bas’ın yönetimindeki sualtı araştırmaları ile ilgili renkli fotoğrafları National Geographic Magazine’de yer aldı. Bu fotoğraflar Bodrum’un tanınmasında büyük etki yarattı. Mustafa Kapkın’ın bu çalışmaları Türk fotoğrafçılığı için de farklı bir boyut oluşturdu. Çektiği birçok sualtı fotoğrafıyla Türkiye’nin yegane sualtı müzesi olan Bodrum Sualtı

Müzesi'nin kurulmasında büyük katkısı oldu. Türkiye'deki ilk sualtı fotoğraf ve filmlerini de kendisi çekti.

Mustafa Kapkın kişisel gelişimi için de durmadan çalışan biriydi. Almanya ve İtalya'daki renkli fotoğrafçılık kurslarından diploma alarak bilgisini daha da ilerletti. Mustafa Kapkın, aldığı eğitimlerin sonucu olarak fotoğrafçılığın temelini siyah beyaz fotoğrafçılık olduğunun bilincindeydi; ancak işi gereği sualtı dünyası onu renkli fotoğrafa itiyordu. İster portre olsun, ister doğa siyah beyaz fotoğraflarında bir özgürlük hâkim olan sanatçı, bunu çekim tekniğiyle fotoğraflarına yansıtabilen ender fotoğrafçılarımızdandır. Bir süre sonra zamanının çoğu sualtında geçen Mustafa Kapkın'ın bu sevdası onu ölüme götürdüğünde hakkında çıkan haber şöyleydi:

"Ege'nin en büyük gazetesi Yeni Asır'da çıkan (21 Ekim 1975) "Bir Büyük Usta Öldü" başlıklı haberde onun için "... Hastalığı da sanat aşkından beslenmişti Kapkın'ın... On yıl kadar önce sualtı fotoğrafçılığı'na başlamış, ilkel dalış malzemesiyle daldığı Ege'nin derinliklerinde kalbini yaralıyivermişti. Doktorlar 'Dalma' diyordu. Ama, dinlemiyordu... Bodrum yakınlarındaki Yassıada'da Amerikan arkeoloji heyetiyle 30-40 metreye dalmış, antik batıkların sırlarını objektifiyle dünyaya ulaştırmıştı. Çektiği fotoğraflar dünyanın en büyük dergilerinden *Geographic Magazin*'de yayınlanırken, bu dergiye ilk kez Türk mührünü vurmıştu... Sualtında çektiği renkli filmler Amerika'nın en büyük televizyonlarında programları süslemişti..."²⁵ Sanatla dopdolu geçen kısa yaşamı boyunca Seyit Ali Ak'ın da dediği gibi "O bir sanatçı olarak ne yapması gerekiyorsa onu yaptı." ve 19 Ekim 1975'te genç yaşta aramızdan ayrıldı.

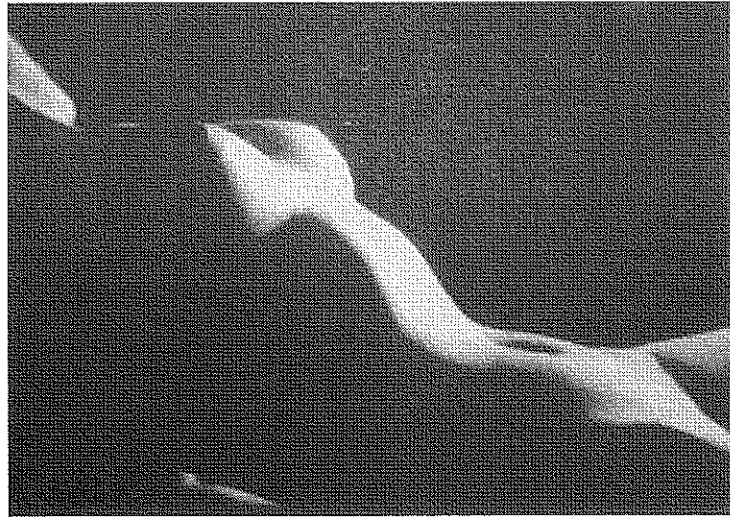

FOTO 2.2.1.24 Mustafa Kapkın-Nü

²⁵Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 284s.

Mustafa Türkyılmaz(Balaban/Malatya 1934)

Küçük yaşta anne ve babasını kaybettiği için 1944'te Düzce'deki dayısının yayına gitmek zorunda kaldı. Düzce'den Zonguldak'a geçerek burada çalışmaya başladı. Biriktirdiği parasıyla ilk fotoğraf makinesini aldı. İlk çektiği arasında Bartın Pazarı, Celal Bayar'ın seçimin ardından ilk çekimleri Zonguldak ziyareti ve kömür ocaklarındaki kazalara ilişkin fotoğraflar yer aldı. İlk fotoğraf sergisini 1950 yılında Kömür İşletmeleri Misafirhanesi'nde açtı. Bu dönemde kötü bir hastalık geçirerek Zonguldak'tan Ankara'ya geldi. Ankara'da sırayla Zafer, Tercüman, Dünya gibi gazetelerde çalıştı ve bu yıllarda basın kurumlarından birçok ödül aldı.

Bir dönem Gazeteciler Cemiyeti Onur Kurulu üyeliği yaptı. Ayrıca FSK(Fotoğraf Sanatı Kurumu) kurucu üyesidir. 1968'de "Mehter Takımı" afişinin fotoğrafıyla ve 1986'da İtalya'da "Altın Fil", Avrupa-Asya-Afrika Turizm Afişleri Yarışması'nda büyük ödülü kazanan afişin fotoğrafı Mustafa Türkyılmaz'a aitti.

Münif Fehim Özarman(1900 İstanbul- 6 Kasım 1983 İstanbul)

"1923-1960 dönemi Türk fotoğraf sanatı tarihi biraz da amatörlerin tarihidir. Onlar, sanat damarlarında yaşamlarının bir döneminde fotoğraf kanı dolaşmış olan amatörlerdir. Ahmet Fehim Efendi ve oğlu Münif Fehim buna tipik bir örnektir. Bunu anlamak için Münif Fehim'in ölümünden birgün sonra (7 Kasım 1983) Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan kısa habere göz atmak yeterlidir: "**Ressam Münif Fehim Özarman öldü. Tarihi resimleriyle ünlü, Türk basınının en eski "illüstrasyon" ressamı Münif Fehim Özarman, dün sabah saat sekizde öldü.**"

FOTO 2.2.1.25 M. F. Özarman'ın kendi portresi

Ünlü tiyatro sanatçısı Ahmet Fehim Efendi'nin oğlu olan Münif Fehim, 1900 yılında İstanbul'da doğdu. Sanayii Nefise Mektebi'nde okudu. Tiyatro dekorları, afişler ve reklam işleri yaptı. Ahmet Fehim Efendi'nin yönetmenliğini yaptığı iki filmin (Yusuf Ziya Ortaç'ın **Binnaz** ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın **Mürebbiye** adlı yapıtlarının uyarlamaları) senaryo, dekor, kostüm ve makyajlarını gerçekleştirdi. 1921 yılında, Celal Nuri Bey'in **İleri** gazetesinde ressam olarak çalışmaya başladı. 1924 yılında Reşat Nuri Güntekin, İbnürrefik Ahmet Nuri ve Mahmut Yesari ile **Kelebek** adlı mizah dergisini çıkardı. **İkdam**, **Vakit**, **Son Posta**, **Cumhuriyet**, **Tan**, **Aydede**, **Akbaba**, **Yedigün**, **Yirminci Asır** gazete ve dergilerinde çalıştı. Yedigün yayınları tarafından çıkarılan **Elli Türk Büyüğü**, **Dünden Hatıralar** (1943) adlı kitapları resimledi.

*Günümüze kadar gelen binlerce kitap ve derginin kapağı Münif Fehim'in imzasıyla süslüdür.*²⁶

FOTO 2.2.1.26 M.Fehim Özarman-Kadın

Nurettin Erkılıç(Şarköy 1926-İstanbul 1983)

1926 Şarköy doğumlu olan sanatçı İstanbul Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi. Hukuk eğitimi aldı ve bir süre Sümerbank'ta çalıştı. Fotoğraf çalışmalarına 1940 yılında Fatih Halkevi'nde başladı. İFSAK'ın kurulmasında etkin rol oynadı. Uzun bir süredir çalıştığı kurum olan Sümerbank'tan istifa ederek Sine-Filma isimli bir kurum açtı; ancak burayı da ekonomik nedenlerden dolayı kısa bir süre sonra kapatmak zorunda kaldı. Bir süre Ulusal Verem Savaş Derneği'nin Görsel-İşitsel Eğitim Merkezi'nde fotoğraf uzmanı-laboratuar şefi olarak çalıştı.

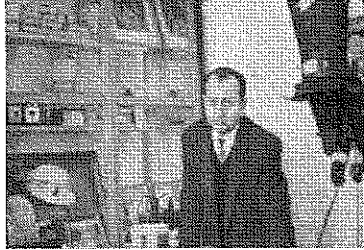

FOTO 2.2.1.27 Nurettin Erkılıç'ın kendi portresi

Nurettin Erkılıç, 1960'larda matbaa fotoğrafçılığı ve renk ayrımı konularıyla ilgilenip konu hakkında derin araştırmalar yaptı ve faaliyete geçirdi. Bir süre sonra Aynil Organizasyon'u açtı. Burada ilaç fabrikaları ve matbaalara renkli reklam fotoğrafları çekiyor, kendi laboratuvarında banyolarını yaparak renk ayırımına hazır hale getirdi. Nurettin Erkılıç'ın son dönem çalışmalarını fotoğraf yazılarını toplayıp derlemek oluşturdu. Önce iki fotoğraf yazısını genç amatörler için faydalı olur düşüncesiyle derledi; ancak ekonomik şartlardan dolayı basamadı. Yine bu yıllarda çektiği fotoğraflar yıllıklarda ve ansiklopedilerde kullanılıyordu. Birçok yarışmadan ödül alan sanatçı 1983 yılında İstanbul'da vefat etti.

²⁶ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 272s.

FOTO 2.2.1.28 Nurettin Erkalıç

Sabit Karamani(1916 İstanbul-7 Aralık 1993 İstanbul)

1916 yılında İstanbul'da doğdu. Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi ve bir süre İstanbul Üniversitesi Fizik/Matematik bölümünde eğitim gördü. 1945 yılından itibaren Ankara Radyosu'nda çalışmaya başladı. 1946'da Amerika'ya yollandı. 1951'de İstanbul radyosuna geçti, 1960'da istifa edene kadar burada çalıştı. Bu yıllarda seramik sanatçısı Ayfer Hanım ile evlendi ve kendi anlatımıyla o günden sonra fotoğrafa çok devam etmedi, seramik sanatına yöneldi.

FOTO 2.2.1.29 Sabit Karamani'nin kendi portresi

“Kızı Arzu Karamani Pekin onun için sevecen bir içtenlikle “...Hayatı boyunca hobilerini iş haline getirmiş, bunlardan para kazanmış biri. Ama maymun iştahlı, gel-geç gönüllü. Keşfedecek yeni bir şey bulunca, diğerlerini hemen bırakıyor. Bir tek şeyi bırakamıyor yaşamının sonuna dek: Annemi ve seramiği...”²⁷ ifadesini kullanmaktadır.

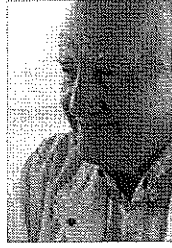

FOTO 2.2.1.30 Sabit Karamani

²⁷Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 263s.

Sami Güner(Kosova 1915-Bolu 20 Şubat 1991)

Sami Güner,1915'te Kosova'ya bağlı olan Piriştine'de doğdu. 1924 yılında ailesiyle İzmir'e yerleşti. 1926'da ise okumak için amcasının yanına, İstanbul'a geçti. Fotoğrafa başlaması ise lise yıllarında bir kıza aşık olması ve onun fotoğraflarını çekmesiyle başladı. Bu güzel başlangıç Sami Güner'i büyük bir fotoğraf sanatçısı olmaya yönlendiren sadece bir başlangıçtı.

Üniversite eğitimini aldığı sırada Merkez Bankası'nda çalışmaya başladı. 25 yıl bu bankada çalıştı. Seyit Ali Ak'ın da deyişiyle altın yıllarını burada harcayarak ancak bankadan emekli olduktan sonra profesyonelliğe adım atabildi. Emekli olduğu 1961 yılından, yaşamını yitirdiği 1991 yılına kadar, 30 yıl dopdolu bir fotoğrafçılık hayatı yaşadı.

FOTO 2.2.1.31 Sami Güner'in kendi portresi

Otuz yıl boyunca karış karış gezerek fotoğraf çekti, Anadolu insanını yakından tanıdı ve bunu objektifine yansıttı. 1979'da eşini trafik kazasında kaybetti. Bu kaza sonrası kendini tamamen fotoğrafa verdi. Bu yıllarda Türkiye'nin tanıtımında kullanılan birçok afiş sanatçı tasarlamış ve bu afişler çeşitli ödüller almıştı. Sanatçı, 1975 yılında 'Kilyos' afişiyle Torina'da aldığı altın madalyayla bir ilki gerçekleştirdi, yine 1984'te Sami Güner'in gece görünümü 'İstanbul' afişi Çekoslovakya'da düzenlenen 'Uluslar arası Turizm Afişleri Yarışması'nda fotoğraf dalında ödül aldı. "1991 yılında Çin Fotoğrafçılar Birliği'nin Şangay'da düzenlediği 43 ülkeden 2500 fotoğrafçının 12.500 yapıyla katıldığı yarışmada birincilik ödülünü Ağrı Dağı fotoğrafıyla kazandı. 17-31 Aralık 1990 tarihinde Taksim Vakıfbank Sanat Galerisi'nde Seyit Ali Ak tarafından İFSAK, İstanbul Fotoğraf Günleri Programı çerçevesi içinde düzenlenen 6.Ustalar Sergisi Sami Güner'in siyah-beyaz amatörlük(1936-1956), renkliye geçiş(1956-1976) ve olgunluk dönemi(1976-1990) çalışmalarını toplu olarak gözler önüne serdi. Söz Konusu sergi, Türk fotoğrafından bir sanatçının yaşamı boyunca ürettiği seçkin yapıtlarından örnekleri kronolojik bir düzen içinde veren kurgusuyla ilgi gören, ülkede türünün ilk örneği sayılabilecek sergilerden biriydi."²⁸ 1991 yılında bir sergi açılışına giderken yolda trafik kazası geçirdiğinde Bolu yakınlarında hayatını kaybetti ve 20 Şubat 1991'de devlet töreniyle toprağa verildi.

Sami Güner, fotoğrafta dengeli ve ritmi başarılı bir leke dağılımıyla fotoğraflarında barındırabilen bir sanatçıydı. Özellikle insan yaşamını yakalamaya adanmış onlarca fotoğrafı arkasında bırakarak, Çağdaş Türk Fotoğrafçılığını bir basamak daha öteye taşıyan sanatçımız, fotoğraf alanında ilk Devlet Sanatçısı unvanını aldı.

²⁸Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 257s.

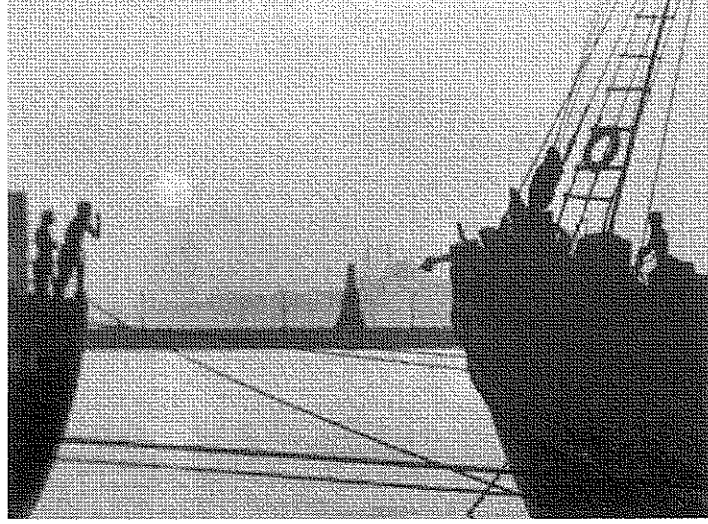

FOTO 2.2.1.32 Sami Güner

Semiha Es(İstanbul 1912-İstanbul 2012)

Türkiye'nin ilk, dünyanın da ilk kadın savaş muhabirlerinden olan Semiha Es 1912 yılında İstanbul'da doğdu. Ünlü gazeteci Hikmet Feridun Es'in eşi olan fotoğrafçı, fotoğraf çekmeye eşinin röportaj seyahatleri ile başladı. Özellikle Kore Savaşı'nda Türk askeriyle omuz omuza zaman geçiren Es, Hürriyet Gazetesi için savaşı fotoğraflandırdı.

FOTO 2.2.1.33 Semiha Es'in kendi portresi

2012 yılında 100 yaşındayken aramızdan ayrılan Es, bu büyük cesareti *İlk Türk Kadın Savaş Muhabiri* olarak ardında bıraktı.

FOTO 2.2.1.34 Semiha Es-Kore Cephe

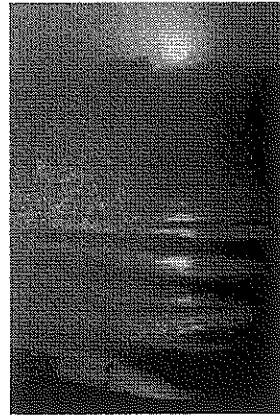
Şinasi Barutçu(İstanbul 1906-İstanbul 1985)

1906 yılında İstanbul'da doğdu. Dayısı Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından öğrenciyken çırak olarak yetiştirilen sanatçı mesleğe Rahmizade Behaeddin'in yanında (Resne Fotoğrafhanesi) başladı. 1928 yılında Almanya'ya güzel sanatlar eğitimi alması için gönderilen Barutçu, 1932'de ülkeye döndü ve Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü'nde Yazı, Grafik Sanatlar ve Fotoğraf öğretmeni olarak atanan ilk kişi oldu.

FOTO 2.2.1.35 Şinasi Barutçu'nun kendi portresi

Fotoğraf öğretmenliğinin yanı sıra Halkevlerinde de fotoğraf amatörlerine ders vererek onlarla çalıştı. Amatörleri daha da hırslandırmak amacıyla Ankara ve Türkiye çapında fotoğraf yarışmaları düzenlenmesini sağladı. Yurtiçi ve yurtdışındaki yarışmalarda önemli dereceler alan sanatçı, daha çok karanlık odada çalıştığı siyah beyaz fotoğraflarında grafik etkileri ön planda tuttu. Değişik devlet kurumlarında öğretmenlik yapan Barutçu bir eğitmen, sanatçı ve fotoğrafçı kimliğiyle tanınan, Türkiye'nin ilk fotoğraf dergisi, ilk fotoğraf kulübü, ilk renkli fotoğraf sergisini (Adana) açarak fotoğraf sanatımız için birçok ilki gerçekleştiren çok yönlü bir kimlik oldu.

Sanatçının çalışmalarında aldığı grafik eğitiminin etkisi belirgin bir leke anlatımıyla görülür. Yakaladığı lekelerde güzeli anlatma ve estetik bakış açısı ön plandadır. Bu anlatıma en güzel örnek, sanatçının "Grupta Dalga" fotoğrafıdır. Şinasi Barutçu leke içinde açık-orta-koyu dağılımını dengeli bir biçimde kullanarak bunu adeta şiirsel bir görselliğe dönüştürmeyi başarmış bir fotoğrafçıdır. Fotoğraflarında yatay veya dikey olarak uzanan ışık da kompozisyon bütünlüğünü oluşturmaktadır.

FOTO 2.2.1.37 Şinasi Barutçu, Grupta Dalga

Şinasi Barutçu tam bir doğa tutkunudur ve bu yüzden güzel görüneni çekmeyi sevmektedir. Elbette güzeli çekerken onu basit, güzel bir manzara görünümüne dönüştürmekten uzak durmuştur. Estetik kaygıların, lekelerin, kompozisyonun ve bakış açısının ön planda olduğu kareleri yakalamayı başaran sanatçı zamanla kendini fotoğraf eğitimine adanırken, aynı başarıyı eğitimci olarak da göstermiştir.

Turgut Gökberk(1914 Selanik-?)

"Fotoğrafçılığı lise öğrenimi yıllarında Foto Kanzler'in (İzzet Kaya) stüdyosuna devam ederek öğrendi. DGSA Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. 1938

yılında öğrenimini sürdürmek üzere Almanya'ya gitti. Ayrıca, iki yıl kadar bir resmi kuruluşun fotoğraf bölümünde çalıştı. Rus Cephesi'nde ölen ünlü Alman fotoğrafçı Sevan Rayzazer'in etkisinde kaldı. 1943 yılında Ankara'ya döndü.

“Seyirci koltuğundan Türk sahnesi” başlığı altında bir sahne fotoğrafları dizisi hazırladı. 1940'lı yıllarda Ankara'da organize bir amatör fotoğrafçı çevresinin oluşması için çaba harcadı. Türkiye'nin ilk fotoğraf dergisi olan Foto'nun yayın çalışmalarına katıldı. 1961'de TAFK adına Arkeolog Prof. Dr. Arif Müfit Mansel'in gerçekleştirdiği Perge, Side kazılarını çekti.”²⁹

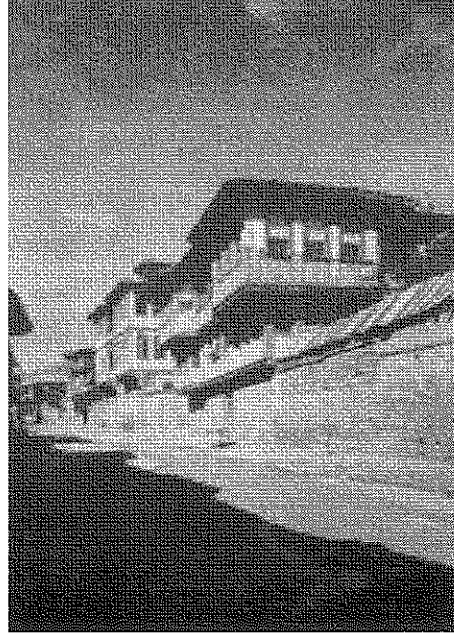

FOTO 2.2.1.38 Turgut Gökberk-Kastamonu Kuruçay Mahallesi

Turhan Doyran(20 Haziran 1926 Ankara-?)

Uluslar arası alanda tanınmış olan sanatçı, matbaacı bir ailenin çocuğu olarak 1926 yılında Ankara'da doğdu. “...Onun özgeçmişini, Who's Who in Turkey, The International Authors and Writers Who's (International Biographical Centre Cambridge England), International Biographical Art Dictionary (Publish and distributed in Switzerland) ya da Who's Whon in the World'da (USA) bulabilirsiniz.”³⁰ Sadece fotoğrafçı değil; şair, yazar, tiyatrocı, sinemacı, eleştirmen, kısaca çok yönlü biriydi.

“Liseyi bitirdikten (1943) sonra Fransa'ya giderek Grenoble Üniversitesi'ne girdi. Conservatoire National des Arts et Metiers; tiyatro diploması, Academie Ansaldi; Paris Üniversitesi, Özel Diploma; 1957 Institut de Filmologie Sorbonne Üniv; Lisans 1948. Or-An Galerisi, Ankara,1974; Photo-Graphies diplomalarını aldı. Grenoble Üniversitesi'nde başuzman olarak

²⁹ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 293s.

³⁰Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 295s.

çalıştı. Cliche-Color, Central Color, Long Basımevi'nde ve Pubiliphoto'da teknik müdür olarak çalıştı(1959-1983). Yurtiçi ve yurtdışında şiir kitapları, oyunları Belçika, Fransa, İtalya ve Türkiye'de yayınlandı. Fotoğraf sergileri açtı. **Partir** (1961) adlı şiir kitabıyla Roma'da Uluslar arası Şiir Yarışması'nda armağan kazandı. Böylece Leonarda da Vinci Akademisi'ne seçilen ilk Türk sanatçısı oldu (1962). İlk olarak Photo- Graphies çalışmalarını Ankara Or-An Galerisi'nde sergiledi(1974). Bunu Fransa, Hollanda, İtalya, Brezilya, Federal Almanya kişisel sergileri izledi. **Yeditepe** dergisine 1950 ve 1960'lı yıllarda Paris'ten fotoğraf yazıları yolladı.”³¹ Bunlar dışında özel grafik düzenlemeleri, fotoğrafik buluşlar diğer çalışmaları arasındadır. Sadece fotoğraf çekmekle kalmayıp; ona yenilik katarak fotoğrafı anlamlandırmıştır.

FOTO 2.2.1.39 Turhan Doyran

Vehbi Yazgan (1923 Sivas-?)

1923 yılında Sivas'ta doğdu. Ortaöğretimini de burada tamamladı. Gazi Eğitim Enstitüsü'nü 1950 yılında bitirdi. Vehbi Yazgan, bundan sonraki yıllarda fotoğrafçılığın teknik boyutu ile ilgili çalışmalara geçti.

Meslek hayatı ilk olarak İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'ne atanmakla başladı. Burada bir fotoğraf servisi kurması isteniyordu; bu amaçla Almanya'ya gönderildi. Almanya'da makine teknolojisi, mikro fotoğrafı, rötuş ve renkli fotoğraf gibi alanlarda incelemeler yaptı. Almanya'da bir yıl kaldı ve 1952'de İstanbul'a döndü. 7 yıl boyunca mikro fotoğrafı üzerinde çalıştı ve bu süre içinde 100.000 parçanın üzerinde kitap kopyalama işleri yaptı.

1952 yılından itibaren Matbaacılık okulunda fotoğrafçılık dersi verdi 1959 yılında İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Grafik Bölümüne bağlı olarak fotoğraf dersi vermesi ve karanlık oda kurması istendi. 1982 yılına değin çalıştı.

³¹Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 296s.

Yıldız Moran(24 Temmuz 1932 İstanbul-15 Nisan 1995 İstanbul)

FOTO 2.2.1.40 Y.Moran'ın kendi portresi

Babası dilbilimci Ahmet Vahit Moran, dayısı değerli sanat tarihçimiz Mazhar Şevket İpşiroğlu ve eşi şair Özdemir Asaf olan Yıldız Moran 1932'de İstanbul'da doğdu. Maddi olarak rahat olan bir hayatın ve kültür birikimi olan bir ailenin içinde büyüdü; ancak derslerinde aile ortamında olduğu gibi başarılı olamadı.

Moran, bu başarısızlığın onu fotoğrafa nasıl ittiğini şöyle anlatıyor:

"Beni fotoğrafçılığa iten başarısızlığımdı. Kolejde 8.sınıfta hiç beklenmeksizin sınıfta kalınca oldu. Nazım'ın eşi Münevver Hanım geliyordu dersime. Çok iyi bir hoca idi ama Moda'da oturduğumdan yola dayanamayıp hiç derse girmedim. Kalmak büyük şok oldu. Dayım Mazhar Şevket İpşiroğlu, 'Niçin fotoğraf yapmıyorsun' dedi. Resme olan ilgimi biliyordu. Kendi imkanlarımla İngiltere'ye gittim, talebe oldum. O zamanlar İngiliz Ateşesi bile İngiltere'de bir fotoğraf okulu olduğunu bilmiyordu. Dekorasyon çalışan bir arkadaşımın okuluna yazarak ve apar topar beş gün içinde gittim, ucu ucuna yani..."³²

İngiltere'de başlayan fotoğrafçılık eğitimini çeşitli Avrupa ülkelerinde çektiği fotoğraflardan oluşan karma ve kişisel sergiler izledi; ama o hayatı boyunca her zaman Anadolu'nun fotoğraf çekmek için iyi bir malzeme olduğunu düşündü. İngiltere'den İstanbul'a dönüşünden sonra Adalet Cimcoz'un yardımıyla Beyoğlu Kallavi Sokağı'nda Maya Galerisi'nin üstünde bir stüdyo açarak çalışmalarına başladı. Büyük oğlu doğana kadar da çalışmalarını burada sürdürdü. Yıldız Moran 3 çocuk annesiydi ve büyük oğlunun doğumundan sonra fotoğrafçılığa ara verdi ve bir daha dönemedi. Etkileyici yaşam kişiliğiyle hayatının sonuna kadar bu renkliliği koruyan Yıldız Moran, fotoğrafçılığı bırakmış olmanın biraz da pişmanlığıyla 1995 yılında vefat ettiğinde ardında birçok fotoğraf ve çeviriyi bıraktı.

FOTO 2.2.1.41 Yıldız Moran

³² Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 287s.

Zeki Faik İzer(İstanbul 1905-İstanbul 1988)

1905 yılında İstanbul'da doğan Türk ressam ve fotoğraf sanatçımızdır. Sanata ilgi duyan bir aile ortamında büyümesi onu küçük yaşlarında sanata yönlendirdi.1923 yılında Güzel Sanatlar'a girerek İbrahim Çallının öğrencisi oldu. 1928 yılında Avrupa sınavını kazanıp Paris'e gitti. Burada Andre Lhote ve Othon Friesz'den ders alıp 1932'de yurda döndü. Aynı yıl Gazi Eğitim Enstitüsü'nde resim öğretmenini olarak göreve başladıktan sonra İstanbul'a gelerek Nurullah Berk, Elif Naci, Zühtü Müridoğlu ile birlikte "D Grubu" nu kurdu. 1934'te tekrar Paris'e gidip burada resim çalışmaları ve illüstrasyonlar yaptı.1936'da,Türkiye'ye döndükten sonra Güzel Sanatlar Akademisi Fotoğraf Atölyesi'ne, daha sonra Afiş Atölyesi öğretmenliğine atanacaktı.

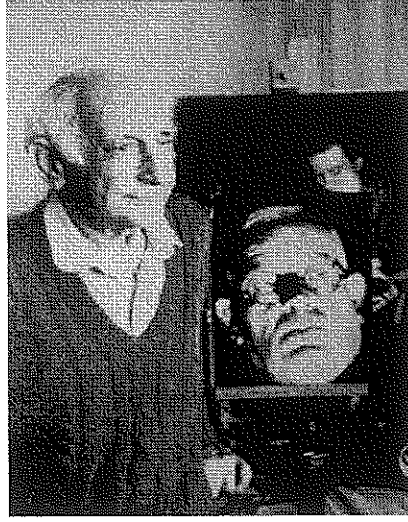

FOTO 2.2.1.42 Zeki Faik İzer'in kendi portresi, Fotoğraf: Seyit Ali Ak,1984

1948-52 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisi'nde müdürlük yaptı. 1950 yılında Paris'te düzenlenen ilk UNESCO sergisine afiş dalında seçici kurul üyesi olarak gönderildi. Türk Sanat Tarihi Enstitüsü'nü 1951 yılında kurarak Türk Sanatına büyük katkı sağlamış oldu. Akademiden emekli olunca tekrar Paris'e giderek buraya yerleşen sanatçı, 1984'e kadar çalışmalarına burada devam etti.

"Zeki Faik İzer, Paris yıllarında bir fotoğrafhanenin şefliğine kadar yükseldiği artistik rötuş bölümünde çalıştı. Fotoğraf çekmenin yanı sıra, negatif üzerindeki istenmeyen nokta ve çizgilerin düzeltilmesinde detay ve ara tonların alınmadığı mat kağıt fotoğraf baskılarını renklendirerek yeniden yaratılması olanağını tanıyan artistik rötuş çalışması, Fransız sanat çevresi, sanat kültürü, yeteneği Zeki Faik İzer'i fotoğrafta önemli noktalara getirdi."³³ Yurtiçi ve

³³ Seyit Ali Ak- Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960),Remzi Kitabevi2001, 230s.

yurtdışında birçok sergiye katılan sanatçı, 1988'de, Akademinin kuruluşunun 100. Yılında Osman Hamdi Onur Ödülü'nü aldı.

Çağdaş Türk Fotoğraf Sanatı için önemli sanatçılarımızdan biri, Türk resminin öncü sanatçı ve eğitmeni kimliklerinden olan Zeki Faik İzer, 1998 yılında İstanbul'da vefat etti.

FOTO 2.2.1.43 Zeki Faik İzer

3.BÖLÜM

3.1 SOSYAL GERÇEKÇİ BİR DÖNEM VE ÇAĞDAŞ TÜRK FOTOĞRAFINA GEÇİŞ YILLARI

3.1.1 1960'lardan 1985'e Türkiye'de Fotoğraf

Bir ülkede oluşabilmesi için zaman ve birikim isteyen sanatın, aynı zamanda doğru zamanı da yakalaması gerekir. Tıpkı XV. yüzyılın Rönesans için, yenilik ve aydınlanmada doğru zaman olması gibi. Türkiye'nin Avrupa'dan farkı ise şudur: Yıllardır ve sürekli Avrupalı olabilme çizgisi içinde mücadele edip toplumsal zorunlulukları sanatında taşıma görevinde olan ve bir yandan da ülke içindeki basmakalıp engeller karşısında durmak zorunda kalan sanatçılar yetiştirir. Bu durum ülkemizde, kendini en çok fotoğraf sanatında gösterir; çünkü fotoğrafın belgeleme özelliği kendisini diğer sanat dallarından ayırmaktadır.

Fotoğrafın Türkiye'de Osmanlı'nın son döneminde kendine yer bulup 1960'lardan sonra Çağdaş seviyeye ulaşabilmesi tamamen yukarıda anlatılan nedenlere bağlanabilir. Osmanlı'nın son döneminde doğu hayranı Avrupalılar sayesinde ülkemize giren fotoğraf, I.Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı ve yeni kurulan cumhuriyet, II. Dünya Savaşı ve etkileri,1950 sonrası yoğun göç dalgası gibi çerçevelerin içinde kendine bir gelişim bulmuştur.

1960'lara geldiğimizde nüfusunun büyük bir kesimi köylerde yaşayan ülkemizde, sanayileşmeyle beraber işsiz olan köylülerin köylerini adeta boşaltıp şehirlere göç etmesi, şehirleri bu insanlarla dolup taşma seviyesine getirdi. Birinci sırada İstanbul, sonrasında Ankara, İzmir, Adana gibi şehirlerimizde daha da büyük bir altyapı ve şehirleşme sıkıntısı yaşanmaya başladı. Bu sıkıntılar çözülemeden yenileri eklenen Türkiye'de, 1960'lı yıllar sadece şehirleşmenin başaramadığı bir ülke olarak değil, köy ve şehir arasındaki farkın kurulamayıp aynı ülke içinde büyük bir kültür açığının oluşmaya başladığı yıllar olacaktı. Yine bu yıllarda, özellikle İstanbul'da, gün geçtikçe artan adaletsiz bir göçün sonucu olarak gecekondulaşma ve buna bağlı olarak kenar mahallelerin sayısı arttı. Bu şartlarda yaşayan dönemin tanıkları olan fotoğrafçılarımız, bir süre sonra iyiden iyiye kenar mahallelerde gördüklerini kayıt altına almaya başladılar. Sonuç olarak, fotoğrafçılarımızın 1950'lerin başında yöneldiği Anadolu, köy gerçeği ve göç, 1960'larda yerini İstanbul ve kenar mahalle gerçeğine bıraktı.

Varoşlaşan İstanbul'da sadece bir mahalle bile başlı başına bir malzemeydi. Göç eden insanlar, o insanların arayışları, göç edip bırakmak zorunda kaldığı toprağının etkisinden sıyrılamayıp şehirdeyken bile köydeymiş gibi yaşayışları onları ortak bir amaçmış gibi bu şehirde bir araya getirdi. Fotoğraflardaki, aynı mahallelerde bir araya gelen göç insanının yöresel farklılıkları, özellikle de büyük İstanbul'da ne umduk ne bulduk

dercesine bakan yüz ifadeleri görülmeye değerdi. Fakirleşen, varoşlaşan sokaklar, gecekondu ve kenar mahalleler, kenar mahallelerde kirli üst başları ile oyun oynayan çocuklar, kapı önlerine asılan çamaşırlar, kapı önlerine yığılan kadınlar, kıraathane köşelerine hayal kırıklığıyla sıkışan erkekler hepsi o günlerin en büyük tanıklarındır.

Kısaca, Türkiye'nin 1960'larının bu sosyal ifadesini fotoğrafçılarımız gerçekçi estetik bir yaklaşımla işlediklerinden 1960'ların fotoğraflarının 1950'lerdekilere göre farkı göç insanının daha başarılı bir şekilde objektife yansımalarıdır. Bu yüzden Türk Fotoğrafçılığı'nın 1960-1985 yılları "Sosyal Gerçekçi Dönem" ve ayrıca "Çağdaş Türk Fotoğrafçılığı'na Geçiş Yılları" olarak kabul edilmektedir.

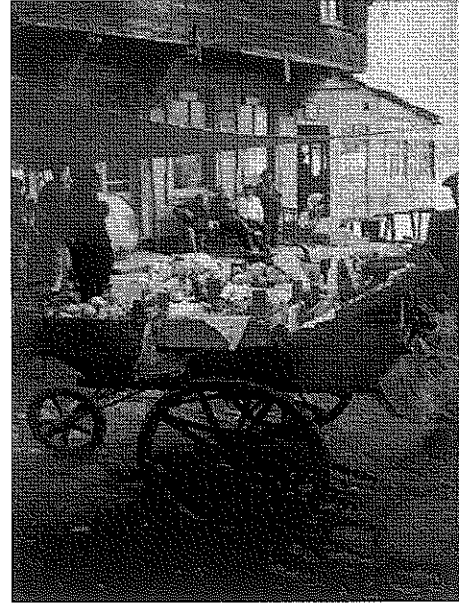

FOTO 3.1.1.1/2 Ara Güler. O günlerin yeni problem olan şehri İstanbul'dan iki ayrı fotoğraf(1 ve 2) O dönemde iş bulamayan insanların son çare olarak başvurduğu seyyar sebze-meyve veya simit tezgâhları, 1960'ların İstanbul'unun en bilindik görüntülerindendi.

Fotoğraf bu yıllarda öncelikle tüm ülkede hareketli bir sergi dönemi yaşadı. Sergilerin birbirini izlemesiyle de fotoğraf yoğun bir dönem yaşamaya başlayacaktı. O kadar ki neredeyse bütün coğrafi bölgelerimizde sırayla fotoğraf sergileri düzenlendi. Özellikle İstanbul dışında Ankara, Trabzon, Adapazarı, Balıkesir, Eskişehir, Edirne, Adana, İzmit, Ayvalık, İzmir, Antalya, Samsun ve Bursa gibi illerimiz aktif fotoğraf faaliyetlerinin uğrak noktasıydı. Bu illerde açılan sergilerimize daha detaylı olarak Seyit Ali Ak'ın aktarımıyla şu şekilde ulaşıyoruz:

"Sergilerimizin Ara Güler'in I.Kişisel Sergisi "Fotoğraflarla Anadolu'dan(1966)" İbrahim Zaman'ın "Güvercinler" ine(1967) Teoman Madra'nın çeşitli tarihlerde sergilediği ritmik fizyogramlarına değin uzanan nefis bir örgüsü vardır. İlk büyük karma sergimiz, Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin 1972 yılında düzenlediği I.Türkiye Fotoğraf Sergisi'dir. Seçkin

60 fotoğrafçının 120 yapıtıyla katıldığı bu sergi, durup değerlendirilmesi gereken bir kilometre taşıdır. Sergi broşüründe kullanılan deyimlerle, ışık çizerlerimiz yurt ve tarih bilinci ışığında getirdikleri yorumlarıyla Türkiye’de fotoğraf sanatı ve sanatçısının varlığını kanıtlamışlardır.”³⁴ Bu sergilerdeki ortak nokta ise konuları oldu. İstanbul’un görsel zenginliğinin yaşandığı karelerin yanı sıra Anadolu’nun mistik zenginliği de sergilerde boy gösteren karelerdi.

Fotoğraf sergilerinin en büyük destekçisi ise fotoğraf derneklerimiz olur. Yine bu dönemde dernekleşme çabalarında da yol kat edildiği görülür. Özellikle 1970’li yıllar fotoğraf dernekleri yılları olmuştur. “Denilebilir ki 1970-1980 arası, bu eğilimde sayısal olarak en fazla üretimin verildiği bir dönemdir. Türk fotoğrafında örgütlenme çabaları ve bu bağlamda örneklerin çoğalması, görüntü patlamasını hazırlayan en önemli faktörlerden biridir.

Bu dönemde 1950 yılında TAFK(Türkiye Amatör Foto Kulübü), 1959 yılında TAFK(Trabzon Amatör Foto Kulübü) başlangıçta “Erenköy Foto Kulübü” olarak 1959’da kurulan İFSAK(İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Kulübü)’nün ardından; 1977 yılında AFSAD(Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği), aynı yıl BASAF(Balıkesir Sanat Fotoğrafçılar Derneği), 1978 yılında FOTOS(Fotoğraf Sanatçıları Derneği), 1979 yılında KASK(Kocaeli Amatör Sanatçılar Derneği), aynı yıl AFAD(Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği) kuruldu.”³⁵

Kurulan bu dernekler fotoğraf sanatımızı yaygınlaştırmak için uğraşırken; bir yandan da fotoğrafçılarımıza destek verdi; ancak maddi ve manevi destekten yoksunluk birçoğunun kısa ömürlü olmasına neden olacaktı. Ülkemizde fotoğraf derneği faaliyetleri oldukça yetersiz kalarak birçoğu kuruluşundan en fazla 15 yıl sonra kapanmak zorunda kaldı. Bu kadar kısa ömürlü olmaları uzun vadede faaliyet göstermelerini engelleyip var oldukları kısa sürede gösterdikleri büyük çabayla geride ancak isimlerini bırakabilmişlerdir.

Kısaca 1960-1985 Dönemi’nde de fotoğraf dernekleri 1950 sonrasında olduğu gibi, var olan kaderini bir kere daha yaşadı. Bu durum Türkiye’nin sanat alanındaki destekten yoksun oluşuna sadece bir örnek daha olarak tarihteki yerini aldı.

³⁴ Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 7s.

³⁵ <http://www.fotografya.gen.tr/issue-4/ahmet2b.html>(erişim tarihi:23.06.13.)

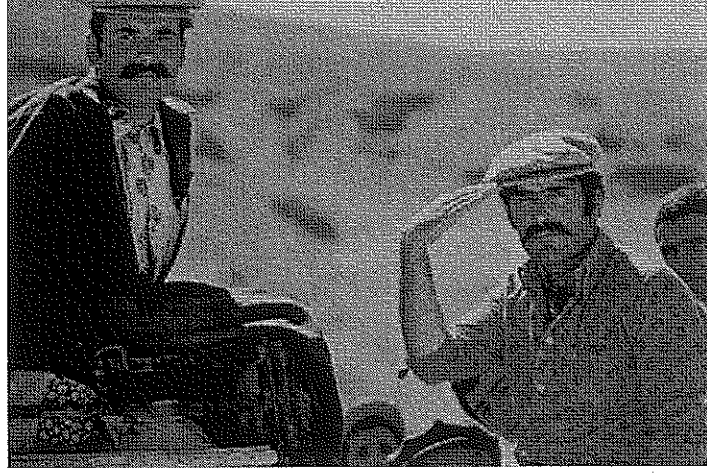

FOTO 3.1.1.3 Gültekin Çizgen

FOTO 3.1.1.4 Sabit Kalfagil

1960'larda yukarıda görülen fotoğraf kareleri gibi yöresel fotoğraflara dergi ve gazetelerde ağırlık verildiği görülür. Bu yayınlarda burada çekilen dikkat çeken nokta şudur: Gerek büyük kent gerçeğinde; gerekse Anadolu fotoğraflarında insan ve arka mekân arasındaki görünüme bir yönelme yaşandığıdır. Bu yönelmede insan ve mekân birbirini tamamlamış ve fotoğrafın bütününe baktığımızda bir ritim oluşturarak gerek İstanbul gerekse Anadolu yöresel renkliliğiyle ön plana çıkmıştır. Özellikle insan veya portredeki ifade ve arka fon arasındaki diyalogun o günlerde yakalandığı birçok başarılı fotoğrafı günümüzde arşivlenen yayınlarda da görmemiz mümkündür. Bu da fotoğrafçılığımızın estetik boyutunu bir adım daha ileriye taşımış, fotoğrafımızın kadraj anlayışını daha da geliştirmiştir. Bu yaklaşım bir süre sonra portre fotoğrafçılığında başarılı kareleri beraberinde getirir. Anadolu ve İstanbul'da yöresel renklilik kadar çeşitli insan ifadelerini bulmak da iyice kolaylaşır. Yöresel renkliliği tamamlayacak, belki bir adım daha öteye taşıyacak portre fotoğrafları şiirsel bir betimlemeyle Ara Güler, Ozan Sağdıç, Gültekin Çizgen, Şahin Kaygun, İsa Çelik, Fikret Otyam gibi fotoğrafçılarımız karşımıza çıkmaktadır. Bu fotoğrafçılarımızın portre çekimlerini detaylı bir

taramayla gözden geçirdiğimizde ise karşımıza dönemin birçok başarılı oyuncu, ressam, yazar, şair gibi kişiliklerinin portreleri çıkmaktadır. Bu sanat adma ismi geçen bu kişiliklerin tanınmasını sağlayan önemli bir detaydır.

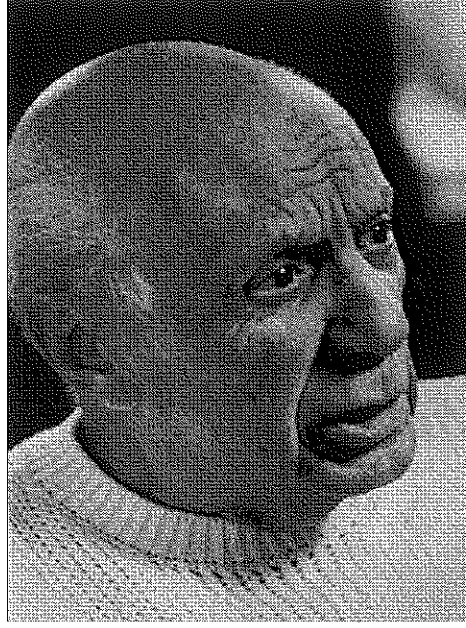

FOTO 3.1.1.5 Ara Güler-Picasso

FOTO 3.1.1.6 Ozan Sağdıç-Eren Eyüboğlu

FOTO 3.1.1.7 Çerkes Karadağ-Cihan Ünal Tiyatro

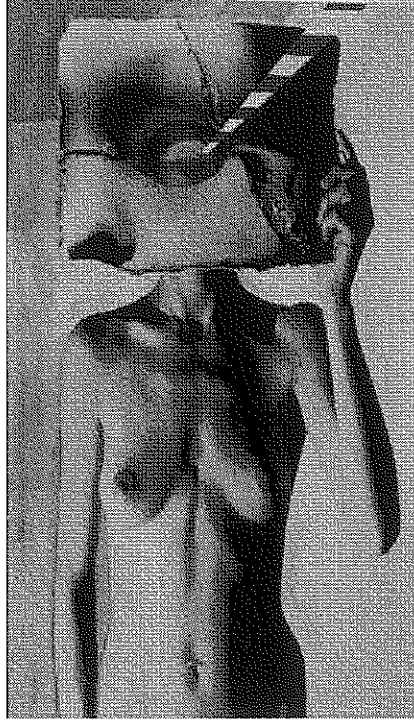

FOTO 3.1.1.8 Şahin Kaygun

Toplumsal gerçekçilik akımına karşı tavır olarak değerlendirilen bu çıkış aslında hiç yoktan bir ülke yaratma sürecini yaşamış sanatçının özel bakış açısıdır.³⁶

Fotoğrafta estetik kavramı ve eleştirisini Şinasi Barutçu'nun sadece bu ifadesi ile noktalayamayız. İcadından hemen sonra bu ülke topraklarında kendine yer bulabilen fotoğraf; toplumsal değişim ve devinim sürecinden yıllarca etkilenerek bu yönde görüntülere hizmet ederken "kendini" ifade edememiştir. Artık gelişen teknolojinin de etkisiyle bu atılımı gerçekleştirmek durumundadır ve bunu ilk başardığı yıllar 60'lı yıllar olacaktır. Son olarak Fotoğrafın "ulusallık, toplumsallık" gibi konulardan sıyrılarak kendi gördüğünü yakalayabilme yaklaşımına sahip olması gereken Şahin Kaygun, Şakir Eczacıbaşı, Çerkes Karadağ gibi sanatçılarımız, İstanbul ve Anadolu gerçeğinden kendilerini biraz da soyutlayarak, kendilerine özgü bir tarz oluşturarak özgün ve estetik fotoğraf çalışmalarını arkalarında bırakmışlardır.

Şu ana kadar anlattığımız tüm yaklaşım ve amaçlar birleştiğinde kendini fotoğrafa veren isimleri özetlersek, öncelikle Türkiye Fotoğrafçılığı ile ilgili olan birçok kaynaktan bu yılların Türk fotoğrafçılığı için en önemli isimlerinden biri olarak Ara Güler kabul edilmektedir.

³⁶ Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 7/8s.

“...Ara Güler, göç olgusunun büyük kentte yarattığı sosyal dramı lirik ve romantik bir dille aktarmayı başarmıştır. 1960’lı yıllardan itibaren büyük bir kaosun içine giren İstanbul kenti ve insanı(tıpkı şarkın gizem dolu atmosferini fotoğraflamaya çıkan Osmanlı dönemindeki yabancılar gibi), belki de ilk kez Ara Güler tarafından ustaca fotoğraflandırılmıştır. 1960 kuşağının diğer isimleri arasında; önceleri tek çıkar yolun modern fotoğrafı olduğunu gören, ancak sonraları-kendi tanımıyla-“doğrudan” ya da pür” fotoğrafıye yönelen Gültekin Çizgen’i, kırsal kesim insanını konu alan foto röportajları ile Fikret Otyam’ı, ilk dönem çalışmalarında betimlemeye dayalı, sonrasında teknik ve estetiğin birleştiği doğa fotoğraflarıyla tanıdığımız Ersin Alok’u, Hüsnü Gürsel’i, İbrahim Zaman’ı; fotoğrafıye tasarımcı bir dil çeşitliliği içinde kullanan Teoman Madra’yı, kendisini basından tanıdığımız Mustafa Türkyılmaz’ı, ilk dönemlerinde biçimci ve renkçi tavrı ile tanıdığımız, sonraları izlenimci(impresyonist ya da pictorealist) yaklaşımlarıyla Şakir Eczacıbaşı’nı, Taçay Erdemsel’i, 1960 sonrası takvim ve turizm fotoğrafçılığının önde gelen ismi Sami Güner’i, foto-grafikleri ile tanıdığımız Güler Ertan’ı anmadan geçemeyiz.”³⁷

“1960-1980 arası kuşağının diğer isimleri arasında, 1970’li yıllardaki etkinlikleriyle dikkat çeken İbrahim Demirel’i, Şemsi Güner’i, İsa Çelik’i, Sabit Kalfagil’i, örgütlenme çabalarında büyük emeği geçen Mehmet Bayhan’ı, ülkemizde “mimari fotoğrafı” dendiğinde ilk akla gelen ismi Reha Günay’ı, bale fotoğraflarında biçimci ve lirik yaklaşımıyla Hasan Kurbanoglu’nu, doğa ustası Nusret Nurdan Eren’i, Sıtkı Fırat’ı, Ergun Çağatay’ı, M.Erem Çalikoğlu’nu, amatör heyecanlarını profesyonel yaşam boyutunda bugün dahi sürdüren Gülnur Sözmen’i, 90’lı yıllarda başlangıcından çok farklı bir çizgiye oturan Nazif Topçuoğlu’nu sayabiliriz.”³⁸

Bu fotoğrafçılarımız Çağdaş Türk Fotoğrafçılığının demirbaşı olan fotoğrafçılarımızdır. Ara Güler hem Anadolu hem de dünyada birçok başarılı fotoğrafa imza atarak Türk Fotoğrafı için dünya çapında idol haline gelirken Gültekin Çizgen fotoğrafçılık için hazırladığı kaynaklarla fotoğraf sanatımızın en büyük yardımcısı olmuştur. Yine bu yıllarda Fikret Otyam bütün Anadolu’yu Anadolu’ya ulaşamayanlara tanıtmıştır. Sami Güner ve Şemsi Güner’in hazırladığı afişlerin Türkiye’nin tanıtılmasında büyük katkısı olmuş; Ersin Alok birçok doğa güzelliğini fotoğraflarıyla ülkemize kazandırmıştır. Ayrıca diğer sanatçılarımızın fotoğraf faaliyetleri; sergiler, etkinlikler ve yarışmalar 1960’lardan 1980’lere kadar büyük ve bir o kadar da verimli sanat etkinlikleridir. Bütün bu gelişmelerin yanı sıra hem fotoğrafçılarımızın hem de

³⁷<http://www.fotografya.gen.tr/issue-4/ahmet2b.html>(erişim tarihi:29.05.13)

³⁸<http://www.fotografya.gen.tr/issue-4/ahmet2b.html>(erişim tarihi:29.05.13)

fotoğraf derneklerimizin ortak sıkıntıları vardı. Öncelikle bu yıllarda en büyük sıkıntı malzeme sıkıntısıydı. Türkiye’de fotoğraf malzemesi sıkıntısı ilk kez II. Dünya Savaşı yıllarında başlayıp o günlerde çözülemeyen bir sıkıntı olarak zaman içinde büyüyerek 1970’lere kadar geldi. 1970’lerde ise fotoğrafçılarımızın en büyük sıkıntısı kâğıt ve banyo malzemesi bulamamasıydı.

Fotoğrafçı bir kâğıda alıştıyordu; ama o kâğıdı bir süre sonra Türkiye’de bulamıyordu. Yeni malzemeyi bulma, getirtme, alışma ve alışılan malzeme ile yeni çalışma süreci yaşıyordu. Fotoğrafçı banyo malzemesine alıştıyordu; bir süre sonra banyo malzemesi bulunmuyordu. Başka bir banyo malzemesi getiriyordu. Bunun gibi bütün bu aksaklıklar fotoğraf sanatçımız için gereksiz bir zaman kaybıydı. “İFSAK”ın kurucu üyesi ve birinci adamı Nurettin Erkilic (1926-1983) o yıllardaki malzeme sıkıntısını şöyle dile getirmişti:

“Tahsis büroları tevzi günü geldiği zaman amatörlerden fotoğraf makinasını da yanında getirmesini istiyordu. Makinanın arka kapağının içine tornovidanın ucu ile bir çarpı işareti yapıyor ve bir adet filmin yanı sıra bir kutu 6x9 fotoğraf kağıdı verilmesi için ordine keserek bu şanslı amatörü malzeme satıcılarına gönderiyorlardı.

Ankara’da görevli bulunduğum yıllarda Amerikalıların yoğun olduğu semtlerde çöp kutularına atılmış ve süresi geçmiş renkli filmleri bularak çalışmalarını sürdürmek isteyen fotoğraf amatörlerini hatırlıyorum.”³⁹

Fotoğrafçılarımızın yaşadığı bu sıkıntılardan farklı olarak fotoğraf derneklerimiz de zorluklar yaşıyordu. Öncelikle ciddi bir maddi sıkıntı vardı, dernekler ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk yaşıyor; buna rağmen ulusal ve uluslar arası alanda seslerini duyurabilmek için büyük çaba harcıyorlardı. Birçok fotoğrafçımızın yakından şahit olduğu İFSAK’ın 1960’larda başlayan bu çabası günümüzde de devam etmektedir.

Maddi imkânsızlıklara karşılık fotoğraf ve sinema alanında ulusal ve uluslar arası birçok başarıya imza atarak Türkiye’nin adını duyurabilmiştir. Buradaki en büyük eksiklik şundan kaynaklanmaktadır: Fotoğraf sanatına öncelikle halk ve ilgili bakanlıklar ilgisiz kalmıştır. Açılan birçok fotoğraf sergimize o yıllarda giden ziyaretçi sayısı oldukça üzücü bir rakamdır. Bu duruma o yıllarda fotoğrafçılarımız duydukları üzüntüyü şu eleştirileriyle dile getirmişlerdir:

“Yurdumuzda fotoğraf sergilerinin kötü bir kaderi vardır. O da halkın ilgisizliğidir. İlk gençlik yıllarımızda, önünden binlerce kişinin geçtiği Taksim

³⁹ Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 40s.

Su Dağıtım Tesisleri'nin duvarına fotoğraf sergisi asmayı düşlerdik. Köklü bir çözüm olup olmadığını hiç düşünmemiştik. Buna halkın ayağına gitmek diyorduk. Olayın temelinde toplumsal yapımıza bağlı bir kültür sorununun yattığını, çözümün yurt düzeyine yayılmış kurumsal çabaya bağlı olduğunu sonradan öğrendik.”

Seyit Ali Ak⁴⁰

“Geçen yıl fotoğraf sanatında kıpırdanmalar oldu; ancak bunları yönlendirici çabadan yoksunduk.”

Gültekin Çizgen

...

“1975, plastik sanatlarda özgün bireşimlere ulaşma yılı oldu; ama bazı bürokratik engeller aşılamadı.”

Kaya Özsezgin⁴¹

Bu eleştiriler yaptıkları işe kendi isimlerinden çok, fotoğrafın gelişimi için ilgi duyulmasını isteyen fotoğrafçılarımızın eleştirileridir; hepsi ilgisiz bir toplumda büyük bir çabayla fotoğrafa yıllarını vererek hem fotoğrafçı, hem fotoğraf eleştirmeni, hem de yazar olup birçok fotoğraf kitabını sırf faydalı olsun amacıyla hazırlamışlardır.

Yapılan bir başka eleştiri, genel bir ilgisizlikle beraber bürokrasi desteğinden de yoksun kalmış bir sanat mücadelesinde yeri gelmiş bürokrasi gibi davranmak zorunda kalıp kendilerini kendileri halletmiş sanatçıların yaşadıklarını ifade ettikleri cümlelerdir. Buna örnek olacak Seyit Ali Ak ve Şinasi Barutçu arasındaki diyalog şöyledir:

“... Kendini fotoğraf sanatına adayanlarımız okuluyla, müzesiyle, arşiviyle, sivil toplum atılımlarıyla, yayıncılığıyla kurumlaşmış, yurt çapında yaygınlaşmış bir fotoğraf dünyası beklentisi içindeydik. Yalnız bir konuyu görmezden geliyorduk. Sorunun özünde ülkenin kültürel yapısı vardı. Gerçekleşmesini istediğimiz, peşinde olduğumuz kültürel bağlamda yalnız “arz” değil, bir de “talep” sorunu vardı. İnsanlığı yukarı çekme tutkusunun ülke koşullarıyla bağlantısını kuramıyorduk. 1945 yılında ilk fotoğraf dergimizi yayımlayan Şinasi Barutçu Hoca'ya (1906-1985) “Neden iki sayıda kaldınız” diye sorduğumda yanıt olarak “Bakanlık maddi destek veriyordu. İkinci

⁴⁰Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 80s.

⁴¹Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 38s.

sayısının kapağında bir bayan sinema artistinin portresini yayımlayınca desteği çektiler.” demişti.”⁴²

Toplum olarak bürokrasiden kenar mahallede yaşayan işçiye kadar kafamızdaki kalıplaşmış zihniyetten sıyrılmamız gerekmektedir. Bir dergi editörünün seçip yayınlamayı uygun gördüğü fotoğraftan dolayı sanatçının ve sanatın önünü tıkayan bu davranış; ancak durup düşünülüp değerlendirilmesi gereken büyük bir yanlışır. Fotoğraf alanında ilk profesör unvanını alan fotoğraf sanatçımız Prof. Dr. Mehmet Bayhan'ın bu duruma ait farklı bir gözlemini, Seyit Ali Ak Fotoğrafın İçinde Kırk Yıl adlı kitabında şöyle aktarmıştır:

“Kasım ayı başında İFE tarafından düzenlenen bir açikoturumda Mehmet Bayhan “ Bir milletin gelişmişlik düzeyini saptamamızı sağlayan bazı ölçütler vardır. Örneğin, sokaklarda kaldırımlar çok alçaksa ve araçlar üzerine park etmiyorsa gelişmiş bir ülkede yaşıyorsunuz denilebilir. Bence, gelişmişliğin asıl ölçüsü ülkede bulunan dernek sayısıdır. 600 bin nüfuslu Lüksemburg'da 33 fotoğrafçılık derneği varken; 6 milyonluk İstanbul'da tek olması düşündürücüdür. Sanırım para sorunu olmaktan önce kafa, yürek ve deneyim birikimi sorundur bu.” demişti.”⁴³

Anlaşıldığı gibi fotoğrafın halkın seviyesine inmesi veya başka bir deyişle halkın fotoğraftan biraz anlaması o dönem fotoğrafçıları için oldukça önemli bir olaydı. 1987'de İFSAK Fotoğraf ve Sinema Dergisi'nde yayınlanan makalesinde Seyit Ali Ak bu durumu şöyle ifade etmekteydi: *“1974 yılının soğuk bir mart sabahı sokağa çıktığımızda kentin duvarlarının bir fotoğraf sergisi afişiyle bezendiğini gördük. Ara Güler'in Kamil Şükun ile açtığı serginin afişleri deterjan, kadın çorabı ve türkücü afişleriyle yan yanaydı. İlk kez, fotoğraf sergisi afişi kentin bir parçası oluyordu.”⁴⁴*

O yıllardaki diğer önemli sıkıntı fotoğraf eğitimi veren bir kuruluş ve okulumuzun olmayışındır. Prof. Dr. Mehmet Bayhan Cumhuriyet gazetesine yazdığı bir yazısında bu durumu şöyle dile getirmiştir:

“Bir, iki okulda, haftada iki üç saatin dışında fotoğraf eğitimi yoktur. Fotoğraf eğitimi veren bir okulun kurulması gecikmiş gerekliliktir. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin Fotoğraf Enstitüsü kurulması sevinçle izlediğimiz bir gelişmedir. Bu enstitünün çalışmaya başlaması

⁴² Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 274s.

⁴³ Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 57s.

⁴⁴ Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 71s.

yurdumuzda fotoğrafın aşamalara ulaşmasını sağlayacaktır. İlgili bütün bakanlıkların bu kuruluşu en büyük oranda destekleyeceklerine inanıyoruz.”⁴⁵

Bu eksikliği ortadan kaldırma idealist yaklaşımıyla dönemin fotoğrafçılarının girişimiyle, 1978 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Fotoğraf Enstitüsü açıldığında (Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde kurulan bu enstitü) Türkiye'nin üniversite düzeyinde fotoğraf eğitimi veren ilk kurumu olarak tarihe geçti. (Sonradan Mimar Sinan Üniversitesinde) Fotoğraf eğitimi daha önce de değinildiği üzere Halkevlerinde ve fotoğraf derneklerimizde büyük bir özveriyle verilmekteydi. İlk kez akademik alanda fotoğrafın varlığı kabul edilerek fotoğrafın sanatsal boyutunu ilerletecek bir atılım yapılmış oluyordu; fakat bu atılım uzun ömürlü olamayacaktı.

“DGSA Fotoğraf Enstitüsü 1978-1979 ders yılında 14 öğrencinin katılımıyla öğrenime başladı. 4 yıllık öğretim dönemi sonunda 3 öğrenciye diploma ve fotoğrafçılığımıza emeği geçmiş 21 kişiye onur belgesi veren enstitünün çalışması aynı yıl çıkan yasa gereği törenlerle noktalandı. Öğrencilerin, okullarının kapatılmasından kısa bir süre önce bir dergide yayımlanan ortak yazılarının son cümlesi şu olmuştur: “*İsteğimiz, ulusumuzun, yetişen ya da yetişmeye çalışan beyinlerinin elinden tutması, onlardan sonuna kadar yararlanmasıdır.*”⁴⁶ Şimdi ilk fotoğraf okulumuz MSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Ana Sanat Dalı, birimine dönüştürüldü.” Bir ülkede fotoğraf eğitimi veren bir akademinin kurulması ve ilk mezunlarını verir vermez kapatılması da fotoğraf alanındaki diğer yanlış yaptırımlar gibi üzerinde durulması gereken bir konudur.

Fotoğraf Enstitüsünün kurulmasından iki yıl sonra bütün çabaların somut bir faydası olarak fotoğraf alanındaki Türkiye'nin ilk sempozyumu 1978 yılında düzenlendi Bu sempozyumu 1982 ve 1987 yıllarındaki fotoğraf sempozyumları izledi.

Fotoğrafi bir yayım bünyesinde belgelemek amacıyla ilk önemli girişim ise Şakir Eczacıbaşı öncülüğünde hazırlanan Eczacıbaşı Yıllıkları olacaktır. İlki Bu sempozyumlar Türkiye'deki fotoğraf sanatının kuramsal boyutu ve gelişimini gösteren ilk örneklerdi. (Fotoğrafın belgesellik bir unsur oluşuyla yaratıcılığı birleştirmesini ele alana bu sempozyumlar Çağdaş Türk Fotoğrafi'nin varlığını ispat ettiği girişimler olarak günümüze kaldı.)

1968 yılında basılan renkli Eczacıbaşı Yıllığı dönemin fotoğrafçılarının çalışmalarını arşivleyen bir fotoğraf ansiklopedisi niteliindedir. Diğer sanat

⁴⁵Mehmet Bayhan-Cumhuriyet Gazetesi, 24 Haziran 1978(Seyit Ali Ak-Fotoğrafın İçinde Kırk Yıl kitabından)

⁴⁶Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 42s.

dallarında olduğu gibi fotoğraf sanatında da eleştirinin ne kadar önemli olduğu ise bu yıllarda yayınlanan fotoğraf dergilerindeki eleştiri yazılarında görülmektedir. Özellikle çıkartılan fotoğraf dergileriyle büyük bir fotoğraf yazını çabası harcanmıştır. 1970'lerde harcanan bu çabanın 1980'lerde devam ettiği görülmektedir. O yıllarda çıkartılan fotoğraf dergilerimiz şunlardır: Yeni Fotoğraf Dergisi(1976), Fotoğraf Sanatı Dergisi(1977), FOTOGEN Fotoğraf Sanatı Dergisi(1985), REFO Fotoğraf Sanatı Dergisi(1985).

“Ekim 1976 ve Şubat 1977 tarihlerinde *Yeni Fotoğraf* ve *Fotoğraf Sanatı* adlı dergilerin yayımlanmaya başlaması eleştiri dağarcığımızın gelişmesine neden olmuştur. *Yeni Fotoğraf* dergisinde sergi eleştirisi ve tanıtımıyla ilgili olarak Engin Uludağ, Sabit Kalfagil, Enis Hekimoğlu, Engin ve Gültekin Çizgen yazmıştır. *Fotoğraf Sanatı* dergisinde de Yılmaz Kaini, Rauf Miski, Haluk Uluhan ve Mehmet Saçlıoğlu'nun eleştiri yazdıklarını görüyoruz. Bu isimler dışında Erhan Karaesmen, Samih Rifat, Rıza Arat(AFSAD Fotoğraf Dergisi) Mehmet Bayhan ve Seyit Ali Ak vardır.”⁴⁷

“Yeni Fotoğraf” dergisi fotoğraf sanatımız için bir dergi klasiği olmuştur. 1976-1981 yıllarında faaliyet gösteren dergi, fotoğraf sanatımızın yazın dünyasını büyük oranda elinde tutarak onu birkaç kilometre öteye taşımıştır. Derginin önemini bir fotoğrafçımız şöyle dile getirmiştir: “Şakir Eczacıbaşı Yeni Fotoğraf Dergisi'nin 6. Sayısında (1977) çıkan bir yazısında “Bana öyle geliyor ki, ileride Türk fotoğrafçılığının tarihini yazanlar, Yeni Fotoğraf Dergisi döneminden söz edecekler” diyor”⁴⁸

Bu gelişmeyi 1978 'de 4 ayrı dilde ve 1980'de 2 ayrı dilde yayınlanan “Türk Fotoğraf Yıllığı” izlemiştir. Son olarak 1980'lerin ortalarında çıkartılan REFO Fotoğraf Sanatı Dergisi bu dönemin son fotoğraf dergisi denemesidir. Arşivlemek, fotoğrafı görsel sunum kadar yazın dünyasına da taşıyarak okuyucu ile buluşturmak, belgelemek, pratik fotoğraf bilgileriyle fotoğraf severlere yardımcı olmak, fotoğraf sanatını yazıyla destekleyerek daha ileri seviyeye taşımak amaçlarıyla birçok fotoğrafçımız, en çok da kendi isteğiyle bu dergilerde etkin rol oynamıştır.

Dergilerde Türk ve yabancı fotoğrafçıların seçkin fotoğraf karelerine yer verilmiş, kimi zaman Türk fotoğrafçılar gibi dünyanın farklı ülkelerindeki başarılı fotoğrafçılar ve onların hayatları tanıtılmıştır. Tüm bu girişimler, sergiler, dia gösterileri, yarışmalar, yayıncılık, sempozyumlar, akademik eğitim, bu gelişmelerin hepsi Türk Fotoğrafçılığı'nın bir nevi *Sanatsal Klasik Dönemi*'ni oluşturmaktadır. Klasik Dönemin ortak amacı ise Batı Fotoğrafı seviyesine ulaşabilmektir. 1960'ların başında dikkat çeken gelişmelerden biri de fotoğrafın farklı alanlarda kullanımının artarak afişçiliğin daha da önem kazanması olur. Bunun nedeni ise 1960'ların başında tipo baskıdan tifdruka,

⁴⁷ Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 68s.

⁴⁸ Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 108s.

kısa bir süre sonra da ofset baskıya (kolay çoğaltım imkânı) geçilmiş olmasıdır. Bu gelişme ülke tanıtımına verilen önemi de arttıracaktır. Buna örnek olarak 1960'lar ve özellikle 1970'lerde, Turizm ve Kültür Bakanlığı tarafından ülkenin tanıtımına önem verildiğini gösteren gelişmeler kaydedilir. Bakanlık bu yıllarda birçok fotoğraf sanatçımıza ülkemizin değişik turistik yerleri için birçok afiş ve tanıtım broşürü tasarlattırır. Bu kapsamda Sami Güner'in ülkenin tanıtımı için hazırladığı **Turkey** tanıtım kitapları önemli çalışmalardandır.

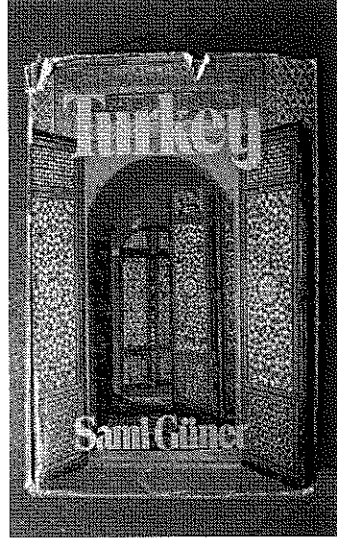

FOTO 3.1.1.9 Sami Güner'in Turkey tanıtım kitabı,1974

Sami Güner dışında, bu yıllarda Şemsi Güner, Hüsnü Gürsel, Sabit Kalfagil, Mustafa Türkyılmaz, İbrahim Aktaş, Sıtkı Fırat ve Haluk Konyalı gibi isimler afişçilik konusunda ülkemizde başarılı işler yapan diğer fotoğrafçılarımızdır. Bu yüzden yerinde bir tespitle afişçilik 1970'li yıllarda ülkemizde yükseliş çağını yaşamış demek yanlış olmaz. Bu yükseliş, Türkiye'nin uluslar arası alandaki afiş alanındaki başarılarına da yansiyacaktır. O yıllarda sanatçılarımız başarılı işlerle isimlerini şöyle duyurdular: Sami Güner 1975 yılında '**Kilyos**' afişiyle Torina'da aldığı altın madalyayla bir ilki gerçekleştirerek ülkemizde büyük bir sevinç yarattı. Yine 1984'te Sami Güner'in gece görünümü '**İstanbul**' afişi Çekoslovakya'da düzenlenen 'Uluslar arası Turizm Afişleri Yarışması'nda fotoğraf dalında ödül aldı. 1985'te Şemsi Güner '**Pamukkale**' afişi ile Milano'da düzenlenen 16. Turizm Afişleri Sergisi'nde gümüş madalya, değişik tarihlerde yapılan Sami Güner, Hüsnü Gürsel, Sabit Kalfagil ve Mustafa Türkyılmaz'a ait 6 afişe ise İtalya'da düzenlenen Afrika, Asya, Avrupa Ülkeleri Turistik Film ve Afiş Yarışması'nda onur mansiyonuna ödülüne layık görüldü.

1980'lere gelindiğinde, 1960'ların büyük kent sıkıntısı ve Anadolu'yu gözlemlemek şeklinde başlayan çağdaş fotoğrafçılık yıllarıyla 1970'lerin fotoğraf yayıncılığı, dernekleri ve akademisi birleştiğinde fotoğrafı daha profesyonel yıllar beklemektedir. 20 yılda oluşan bu görsel ve teorik birikim, daha yoğun fotoğraf etkinliklerini de beraberinde getirir.

“1980’li yılların getirdiği ikinci yeni bir olgu da fotoğrafçıların okulda yetişmeye başlamasıdır. İlk mezunlarını 1982 yılında veren Fotoğraf Enstitüsü, bu tarihten sonra YÖK yasası gereğince Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Ana Sanat Dalı altında öğrenimini sürdürerek birçok öğrencinin yetişmesini sağlamıştır.”⁴⁹ Bu gelişmeler, Türk Fotoğrafçılığı’nın ulaştığı çağdaş seviyedeki nitelik farkını arttırırken, fotoğrafın bireysel gelişimini de hızlandırmıştır.

1980’lerin ilk yıllarında düzenlenen sergi sayısında gözle görülen artış buna bir örnektir. Bu zamana kadar siyah-beyaz açılan fotoğraf sergileri,1979’da renkli fotoğrafın ülkemize girmesiyle farklı bir kapıyı kendine açmıştır. İçinde birçok renksel biçimi barındıran, daha öznel; ama kendi kadrajı içinde var olmayı başaran bu renkli fotoğraflar ve onların fotoğrafçıları bu yıllarda açtıkları sergilerle karşımıza çıkarlar. Fotoğraf daha bireysel ve kendine güvenen bu tavrıyla, Gültekin Elibal’ın 1970 yılında yazdığı bir fotoğraf eleştirisindeki deyimiyile, “*fotoğrafçılığımız 1980 sonrası bir kişisellik dönemi*” yaşamayı başarmıştır. Bu kişisellik döneminde fotoğraf yazınında gözle görülen artış,1984 İFSAK FİAP 12.Renkli Baskı Bienali, 20 Mayıs 1985’te Gültekin Çizgen tarafından İFE(İstanbul Fotoğraf Evi)’nin kurulması, Batı Fotoğrafıyla aramızdaki nitelik açığını azaltan sanatsal yansımalar olsa da yeterli değildir. İFE’nin kurucusu Gültekin Çizgen bu yıllarda gösterilen çabalara rağmen; fotoğraf sanatının Avrupa Fotoğraf Sanatı seviyesine ulaşamamışlığının üzüntüsünü birkaç yıl sonra şu sözleriyle dile getirmiştir:

*“1984 yılı itibariyle Avrupa’nın 16 ülkesinde fotoğraf etkinliklerine ait sema, bildiğimiz kadarıyla şöyledir. Fotoğrafa yer veren 197 galeri ile 30 müzede 1733 sergi programlanmıştır. 52 süreli yayına ek olarak 46 yayınevi 228 kitap çıkartılmıştır. Avrupa’da bu şemada yürüyen bir fotoğraf sanatı ortamı vardır. Bu rakamlar bizdeki rahvan durumu ortaya çıkarmaktadır.”*⁵⁰

Bu yılların nitelik farkını azaltan diğer önemli fotoğraf faaliyetleri şunlardır: “Ustalardan” başlığı altındaki fotoğraf sergisi bütün usta Türk fotoğrafçıları bir araya getiren ilk sergidir(1300 fotoğraftan oluşmaktadır.) Diğer önemli bir fotoğraf organizasyonu 29 Kasım-31 Aralık 1985 tarihlerinde düzenlenen “İstanbul Fotoğraf Günleridir. İFSAK’IN 8.başkanı İbrahim Akyürek’in projesi olan bu uygulama uzun zamandır beklenen bir etkinlik olmuştur. (Bu organizasyonun ikincisi bir yıl sonra düzenlenecektir.)1985 yılında yüzün üzerinde fotoğraf sergisinin açılıp dia gösterisinin gösterilmiş olması ve fotoğraf yazınında ulaştığımız son nokta fotoğraf sanatındaki verimliliği gösteren diğer gelişmelerdir.

⁴⁹ Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 130s.

⁵⁰ Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 53s.

1960-85'li yıllarda fotoğrafımızın geldiği noktayı Seyit Ali Ak'ın yazdığı bir makaledeki şu sözleri ile özetleyebiliriz:

*"1 Mayıs 1985 tarihli Milliyet gazetesinin 12. Sayfasına şöyle bir başlık atılmıştı. "Yarım baş ağrısı olarak nitelenen migrenin fotoğrafı çekildi." 19. Yüzyılın ikinci yarısından günümüze başı ağrıyan adam fotoğrafından baş ağrısı fotoğrafına değin gelişen uzun ince yolda Türk fotoğrafı bir var olma savaşı verdi. Bu savaşta, dernek ya da benzeri kuruluşların önemli bir yeri olduğu rahatlıkla söylenebilir."*⁵¹

Fotoğrafçılığımız kendi gelişim çerçevesinde bunları yaşarken; o yıllarda yaşanan toplumsal olayların yansması birçok alanda olduğu gibi sanatımızda da etkili oldu. 1980 darbesi ve sonrasında ülkede yaşananlar toplumumuzda bir pop kültürünün yolunu açtı. Bu yıllardan sonra gözlemlenen fotoğraf karelerinin daha çok tanıtım amaçlı güzeli göstermeye yönelik fotoğraflar olması dikkat çekmektedir. Seyit Ali Ak bu yansıma için şunları söylüyor: "1980 sonrası tanıtım albümleri, takvim, kartpostal ve reklam benzeri medyada görülen İstanbul manzaraları halkın arasında yaşayan motiflere, öğelere yer veren, onlardan yararlanan "pop" fotoğrafın bir başka yüzüdür."⁵²

Pop kültürün oluşturduğu bir toplumun üretimden çok tüketime yönelmesi ve sürekli tüketim talebinde bulunup bilinçsiz tüketici kuşağını oluşturması o yılların Türkiye'sinin bir başka sıkıntısı olarak hayatımıza girdi. İnsanlarda bilinçli bir yaşam biçimi yerine, göze güzel görüleni arzularıp bunu kolay yoldan elde etme anlayışı 1980'lerden 1990'lara doğru hızla yayıldı. On yıl öncesine kadar toplumsal gerçekler, ülkenin var olduğu durum, Anadolu ve insanı, İstanbul gibi konu başlıklarını içeren fotoğraf sergilerinin adları 1980'lerin sonlarında çok fazla duyulmamaya başladı. Bu fotoğraf sanatımızın ulusal öğelere eğilen sanatçı profilini bırakması ve sanatsal fotoğrafla ilgilenmeye başlamasından çok; varolan değerlerin de bilinçsizce yok edilmesiydi.

İşte bundandır ki mistik ve güzel olan(ama ulaşamayacak uzaklıkta olan mistik ve güzel) yerlerin fotoğraflarının toplumumuzda hızla yayılmaya başlaması fotoğraf sanatımızın oluşturmak için çabaladığı ve var olduğu çizgiden uzaklaşmasına neden olarak fotoğrafımızda farklı bir sorun daha ortaya çıktı. Sonuç olarak fotoğraf, bilinçsizce farklılaştırılan bu toplum önünde "güzel görünenin" elde edebileceği bir algılama biçimi olarak o günlerden günümüze kadar geldi. Bu sadece fotoğraflarda değil, birçok reklam fotoğrafı ve afişinde de kendini gösterdi. Örneğin bu durum grafik ve fotoğraf

⁵¹Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 60s.

⁵² Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 187s.

sanatımızda tüketime ve talebe yönelik hizmet şekline dönüştüğünde, fotoğraf zamanla dijital tasarımlarda kullanıldığında yaşayacağı estetik yoksunluğun asıl nedeni olacaktır.

3.2.1 Çağdaş Türk Fotoğrafçıları(1960-1985)

Adnan Ataç(1954 İskenderun)

Sanatçı 1954 yılında İskenderun'da doğdu. 1970'te Kuleli Askeri Lisesi'ni ve 1975'te İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi. Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde çalışmaya başlayan Adnan Ataç, burada doktorasını vererek doçentliğe kadar yükseldi. Doçent olduktan sonra Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim Başkanı olarak çalışmalarına devam etti. Fotoğrafla ilgilenmeye 1974 yılında başladı ve o günden günümüze mesleği kadar fotoğrafla da geçireceği bir yaşamı oldu. Burada genellikle nesnelere veya doğaya üzerine düşmüş olan ışığın belirgin etkisi yumuşak renk tonlarıyla kendini ifade etti. Fotoğraflarında uyguladığı yumuşak geçiş etkileriyle renkleri bir suluboya resmi gibi karıştırarak kendine özgü bir tarz belirleyerek rengin fotoğraf içinde farklı bir görünüme bürünmesini de sağladı.

FOTO 3.2.1.1 Adnan Ataç

Afife Bilek

Ülkemizde fotoğraf alanında ilkleri gerçekleştiren kadınlardan biri olan Afife Bilek'i kendi ağzından anlatımıyla fotoğraf hayatı ve fotoğrafa yaklaşımını anlatan Hacer Yılmaz'la yaptığı söyleşi şöyledir:

"Ülkemizde 1960 lı yıllarda ilk konulu sergiler açan kadın fotoğraf sanatçımız Afife Bilek ile Kalamış'taki evinde söyleşi yaptık. 1982 yılında Güzel sanatlar Akademisi Fotoğraf Enstitüsü tarafından onur üyeliğine seçilen sanatçımızı yeni kuşaklara hatırlatmak ve anılarını paylaşmak istedik.

Türkiye'deki öncü kadın fotoğrafçılardan birisiniz. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

-Sergi açan ilk kadın fotoğrafçı benim. Benden önce Yıldız Moran vardı. Ama o Türkiye'de faaliyet göstermemiş, İngiltere'de çok iyi bir yerde asistanlık

yapmıştır. Ondan sonra Türkiye’de ilk kadın fotoğrafçı bendim. Asıl mesleğim heykeltıraşlıktır. Heykeli isteyerek, bilinçli olarak seçmişim; ama yapmayı hiç düşünmedim bile. Heykeli yapmak başka bir zevktir. Her şeyi kendiniz seçersiniz, koyarsınız, elle yaparsınız. Heykel çalışırken fotoğrafa merak sardım. Sonra arkası geldi, devam etti.

Fotoğrafa başlamanız nasıl oldu?

-Gültekin Çizgen’in bir sergisine gittim. Sergi beni çok etkiledi. O sırada bir başka arkadaş akademide onun büstünü yapıyordu. Akademiye geldi, öyle tanıştık. O bana yardımcı oldu. Benim fotoğrafa olan merakım arttı. Bana bir takım şeyleri anlattı. Beraber çekimler yaptık, sergiler açtık. O zamanlar heykel bölümünü bitirmiş ama misafir öğrenci olarak çalışmaya devam ediyordum.

Ben daha sonra fotoğrafçılığın ticari yönüne geçtim. Reklam fotoğrafçılığına başladım. Matbaacılık yaptım. Reklamcı araya hiç sokmuyorduk. Direkt olarak işi alıyorduk, fotoğrafları çekiyorduk, seperasyonunu yapıyorduk, ayırıyorduk ve baskıya giriyorduk.. Ufak bir matbaamız olmasına rağmen Borusan gibi İyi ve büyük firmalarla iş yapıyorduk. Hatta Türkiye’de ilk melamin tabakları biz bastık. Daha önce Avrupa’da bastırıyorlardı. Resimlerini ressamımız Mehmet Bey yaptı. İlk işe Gültekin Çizgen, ben ve Tuncay Cilasun olarak başladık. Sonra Gültekin bizden ayrıldı. Senelerce Tuncay ile birlikte çalıştım. O da fotoğrafçıydı. Fotoğraf stüdyom Galatasaray’daydı, aniden satıldı. Orayı stüdyo yapmak için büyük emek vermişim. Sonra bütün hevesimi kaybettim. Çünkü stüdyo yok oldu, matbaa da orada burada! Tekrar bir yer yapmak bana çok zor geldi. Cilasundan da ayrılmıştım. Bir ara İsa Çelik ile de çalıştım. Sonra ben işi bıraktım.

O dönemde yaşadığınız zorluklar nelerdi?

-Biz çok imkânsızlıkta imkânlar yarattık. Öyle iptidai şeylerle seperasyonlar yaptık ki. Mesela koskocaman bir kamerayı Balyoz sokaktan soktuğumuz zaman bütün sokak ilgilendi. Pencerelerden içeriye soktuk. Basit bir yerde çalışıyorduk. Vedat Nedim Tör bize çok yardım etti. Çok iş gönderdi. Yapı Kredi’nin sanat işlerini yönetiyordu. Biz öyle kötü şartlarda çalıştık ki. Türkiye’de ilk büyük fotoğrafları biz yaptık. 10 m2 kahverengi fotoğraf; teknik olarak yapılan bir şey. Yukarıda ayakkabı dolabının kapağında bir tane var. Üzerine polyester çekilmiştir. Büyük bir fotoğraftı. Bunlar profesyonelce para kazanmak için yapılan işlerdi. Biliyorsunuz fotoğraf para gerektiren bir iş; kâğıdından tutun filmine kadar paradır. Hele şimdi büsbütün pahalı. Onun için bunun ticaretini yapmaya, profesyonel olmaya mecbursunuz. Ama amatör kalırsanız, Eczacıbaşı gibi olursanız başka. O keyfi istediği gibi yapabilir.

Sergileriniz...

-İlk fotoğraf sergim “merhaba fotoğraf” ikinci sergim “Er meydanı-Kırkpınar”. Ondan sonra Muhsin Kut ile birlikte sergi açtık. O resim, ben siyah beyaz fotoğraf olarak sergi açtık. “Haliç üzerine bir etüt”. Ondan sonra renkli bir sergi açtım. Orada fotoğrafçılıktan daha ziyade sanat ve teknik vardı. Ama tekniğin içinde üç boyut vardı, heykel orda işin içine giriyor. Çok

güzel bir sergiydi, çok güzel renkleri. Hepsi resim gibiydi. Hatta Salih Acar "Siz objektifle resim yapıyorsunuz" demiştir. Derinliği olan işlerdi. Amerikan haberler Merkezi'nde bir sergi açtık, sonra o sergiyi Ankara'da tekrar açtık. "Biz türkler". Beş türk fotoğrafçısının fotoğraflarıydı. Herkes istediğini çekiyordu.

Akademide Şeref ödülüne layık görüldüm fotoğrafçı olarak, plaketimde var.

Profesyonel olarak çalışmaya başladığınız dönemlerde de sergi açmaya devam ettiniz mi?

-Başladıktan sonra 2 tane açtım, sonra açamadım. Hem matbaa, hem fotoğrafçılık çok yoğun oluyorsunuz. Gece fotoğraf çekiyorduk; gündüz matbaaya veriyorduk. Matbaanın kontrolü vardı. Yaklaşık 20-22 kişi çalışıyordu.

Bir de Amatörlüğün zevki bambaşkadır biliyor musunuz? Çekiyordum, eve geliyordum, evde jalúzileri kapatıyordum. Kendim de battaniyenin altına giriyordum, filmi sarıyordum. Gidiyordum karanlıkta banyoda banyo yapıyordum. Oturuyordum agrandizörün başına kadrajını yapıyordum, basıyordum. Büyük zevk alıyordum. Ama daha sonra Afife Hanım siz çekin, biz yıkarız, biz basarız olunca o zevki yavaş yavaş kaybediyorsunuz. Profesyonelliğe başladığımızda o amatörce zevki bulamıyorsunuz. Zaten bugün yeni makineler her şeyi yapıyor. Ben yeni makinelerden zevk almıyorum. Eski Asahi Pentax makinemi sakladım.

Biraz da fotoğraf tarzınız hakkında konuşa bilir miyiz?

-Ben daha ziyade objeler üzerinde çalıştım. Aklınıza ne geliyorsa çekmişim; süpürgeler, oyunlar, çarklar, sandallar, kuşlar. İllaki insana eğilmemişim. On ayda 10.000.000 kare fotoğraf çeken insan her şey ile ilgilenir. Işığı gördüğüm zaman çekiyordum "Bilek ışığın altın kesimini biliyor" bir eleştirmen yazısında böyle diyor. Ben flu fotoğrafları seviyorum, yumuşattıyor. Hatta flular diye de bir sergi açmayı istedim. Benim süpürge fotoğrafım vardı, bir ayakkabı dolabına da bastım,. Dekoratör Valenberg vardı. Süpürge balesi derdi. Bir ara Kenterler'i çekmek istedim. Müşfik Bey çok da mutedil davrandı. Çok memnun oluruz demişti. Profesyonel olunca her şey bitti. Moda'da otururduk. Köşeye otururdum yoldan geçenleri çekerdim. Bir fotoğrafım vardı o zamanlardan yağmurda şemsiyeli bir adam çekmişim. Bu fotoğraf büyütüldü bir ilaç firmasına basıldı. Çocuk fotoğrafları ilgimi çeker. Öyle bir sergi niye açmadım diye çok düşünmüşümdür. Ben çocuk portrelerinde başarılı oluyordum.Çocuğu olduğu gibi çekmek önemli. Yoksa çocuk bakıp poz verdikten sonra olmuyor. Benim arkadaşlarım var. Tutarlar ihtiyarı oturturlar onu çekerler iyi olmaz.

Mesela Ian James; Photography dergisinin editörü bana bir yazı yazdı, "bana bir koleksiyon gönderin bu sayıyı sizin için çıkaracağız" dedi ama ben göndermedim. Bende tembellik vardı. Ara Güler bana dedi ki "On tane fotoğrafını ver, benim çantamda olsun, o on fotoğrafınla ben seni, gittiğim zaman tanıtayım". Ama vermedim. Üstelik Atölyemiz nasıldı biliyor musunuz? Benim atölyemin arkasında Tosbağa sokakta idi. Vermedim ihmal yada önemsememek.

En çok etkilendiğiniz fotoğraf sanatçıları kimler di?

-Yurt içinden en çok beğendiğim fotoğrafçı Ersin Alok'tu. Neden Ersin Alok diyeceksiniz? Ersin Alok zaten ressam, çok hesaplı kitaplı fotoğraf çekendi. Işığı iyi hesaplıyor. Aynı zamanda kendisi dağcı, istediği yere çıkıyor, istediği yerde istediği kadar bekliyor. Gültekin Çizgen'ide beğenirdim. Fikret Otyam var. Ara Güler var, baba fotoğrafçı. Zaten o sanat olarak kabul etmiyor; ben gazeteciğim diyor. Ama bir erkek ile bir kadının çalışması arasında çok fark var. Erkeğin gücü var, Kariye Camii'ne ışıklarını götürüyor iskele kuruyor. Ara güler iskelenin üstüne çıkıyor. O iskelede fotoğraf çekiyor. Benim bir kere taşıma gücüm yok. Sami Güner'i de çok beğenirim. Onun fotoğrafları başka türlü. İlk zamanlar beğenmiyordum. Fakat sonraki fotoğraflarını çok beğeniyorum. Sami Güner kendisi arabasını kullanıyordu. Modellerini alıyordu. Biraz yapay olmasına rağmen fotoğrafları iyi idi. En verimli zamanda vefat etti.

Akademik sanat eğitimi aldığınız zaman sanatı belli kurallar içinde öğrendiniz. Bu eğitim fotoğraflarınıza nasıl yansdı?

Muhakkak etkisi oldu. Bir alman fotoğrafçıya fotoğraflarımı gösterdim "siz katiben yalnız bir fotoğrafçı değilsiniz, olamaz böyle bir şey, çünkü fotoğraflarınız da üç boyut var" dedi. Yani görüşünüz farklı oluyor. Çekerken farklı çekiyorsunuz, satıhta (iki boyutlu) görmüyorsunuz, fotoğrafların derinliğini görüyorsunuz. Fotoğraf çekmek biraz içgüdüselidir. Ben fotoğraflarımı üç boyutlu olarak çektimse, onu üç boyutlu olduğu için çekmedim. O benim içimden geldiği için ve çekmek istediğim için çektim. Yoksa illa orayı çekeceğim, bu bir fotoğraf, şu çiçeği çekeyim diye bir arzu yok. Orada bir ışık görüyorum, bir şey görüyorum, beni etkiliyor. Etkilendiğim için çekiyorum.

Unutamadığınız anlarınız var mı?

-Kırkpınar ile ilgili anılarım var. Sabri Acar vardı, ortaya güreşiyordu. Bir de Mustafa Yıldız isimli Arap çocuk vardı. Arap ve renkli oluşu, bir de zeytinyağını sürünce pırıl pırıl parlıyordu. Seyirciler bağıyor, benim için Sabri Acar'a vuruldu diyorlar. Tabii ben hiç ehemmiyet vermiyorum. devamlı çekim yapıyordum. Kırkpınar'da fotoğraf çekerken ne mücadele verdik. Çok sıcağı. Çarşaf gibi bir elbise giymiştim, çünkü pantolonla o kadar rahat edemiyorsunuz, öyle büyük bir elbise, şemsiye gibi. O yağların içerisinde onunla oturuyorum, kalkıyorum. Bütün etekleri yağ içinde. Akşam otele gidiyorum, yıkıyorum. Ertesi sabah yine geliyorum. Öyle bir çalışmam oldu. Sonra yine Kırkpınar'da Aziz Nesin; o da oradaydı. Bizi vali şeref misafiri olarak davet etti. Aziz Nesin fevkalade utangaç bir insandı. Onu, benim yanıma kavalie olarak verdiler. Kendisi gelemedi oğlunu benim yanıma gönderdi. Önemli bir anı benim için. Her zaman Aziz Nesin gibi bir adamın o kadar utangaç olmasını düşünürüm. Ben arşivimi kaybettim. Kırkpınar fotoğraflarımın tümünü kaybettim. Yoksa çok güzel Kırkpınar fotoğraflarım vardı.

Haliç sergisinde kapıdan girer girmez bir Çamur fotoğrafı koymuştum. Şinasi Bey çok sinirlendi. "Bütün Avrupalıların Altın Boynuz dedikleri bir yere siz nasıl böyle bir şey yaparsınız?". Dedi. "Vallahi Şinasi Bey ben Haliç'e gittiğim zaman hangi çizmemi giysem de çamur içine girmese diye

düşünüyorum. Birazda bu utandırıcılığı, eğer etkilenecek insanlar varsa Haliç için belki etkilenirler diye koydum” dedim.”⁵³

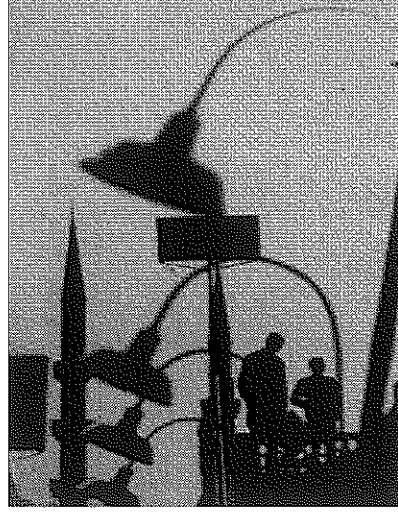
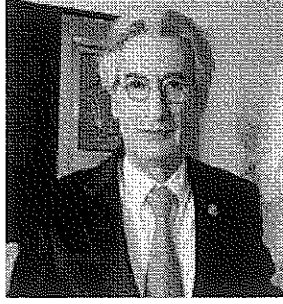

FOTO 3.2.1.2 Affe Bilek

Ahmet Öner Gezgin(1948)

1948 doğumlu olan sanatçı, 1965 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Tekstil Bölümü'ne girdi. 5 yıllık eğitim sonrasında, 1972'de aldığı devlet bursuyla Almanya'nın Kassel Üniversitesi'nde "Deneysel Fotoğraf ve Grafik Tasarım İhtisas" eğitimi aldı. 1978 yılında İstanbul'a dönene kadar Avrupa'nın çeşitli birimlerinde seminer ve workshop çalışmalarına katıldı.

FOTO 3.2.1.3 Ahmet Öner Gezgin'in kendi portresi

1978'de İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Bölümü'nde asistan olarak çalışmaya başladı. İlk kişisel sergisini 1974 yılında "Objeler" başlığıyla eğitim aldığı Kassel'de açtı. Bunu 1980 yılı ve sonrasında açtığı deneysel fotoğraf sergileri izledi; ayrıca yurtiçi ve yurtdışında birçok karma sergiye katıldı. Çok sayıda seminer, konferans, söyleşi ve sempozyuma katılan sanatçı; ayrıca deneysel fotoğraf üzerine birçok deneme kaleme aldı. 1991 yılında Ankara Sanat Kurumu tarafından kendisine fotoğraf dalında "Yılın En Başarılı Fotoğraf Sanatçısı" ödülü verildi. Bir dönem Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümünde uzun yıllar fotoğraf dersleri verdi ve bölüm başkanı olarak çalıştı. Türk fotoğrafına 1980 sonrası deneysel fotoğraf anlayışını getirerek Türkiye'de öncüsü durumuna gelen sanatçı halen Işık Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Moda Tekstil Tasarımı Bölüm Başkanlığı yapıyor ve çalışmalarına devam ediyor.

⁵³ <http://www.haceryilmaz.com/soylesii/s-bilek.htm> (erişim tarihi:02.07.13)

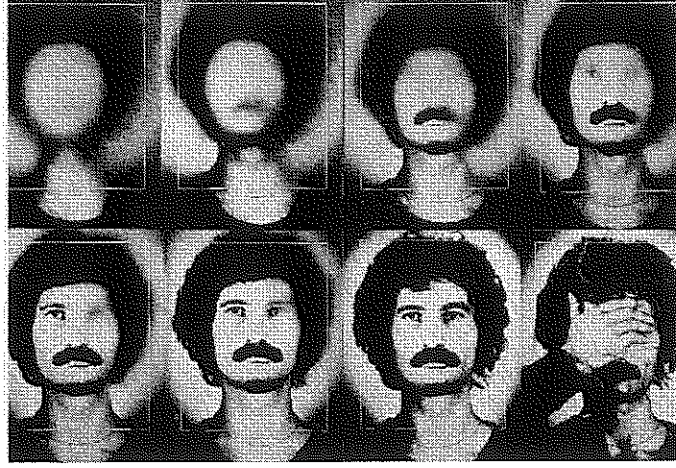

FOTO 3.2.1.4 Ahmet Öner Gezgin

Ahmet Ertuğ

Londra Architectural Mimarlık Okulu'nda mimarlık öğrenimi gördü ve 1974 yılında mezun oldu. İlk olarak İran'da 1974-1976 döneminde mimar olarak çalışırken, İran'daki tarihi kentlerin ve anıtların fotoğraflarını çekti. 1979 yılında Japonya Vakfı bursuyla Zen bahçeleri ve anıtları, geleneksel Japon evleri hakkında araştırma yaparak fotoğraflarını çekti.

FOTO 3.2.1.5 Ahmet Ertuğ'un kendi portresi

Son yıllarda Avrupa Kültür Mirası ile ilgili projelere yoğunlaşarak Avrupa'nın önde gelen opera evleri, kütüphaneleri ve eski eserlerini kapsayan kitaplar yayınladı. Ayrıca Roma, Bizans ve Osmanlı dönemi Mimari mirası konusunda 25 kitabı bulunmaktadır. Ayasofya'da çekilmiş olduğu fotoğrafları bugün kalıcı bir sergi olarak, İstanbul'da Ayasofya'nın üst galerisinde sergilenmektedir. Mayıs-Haziran 2009 döneminde, Fransa Ulusal Kütüphanesi'nde, Avrupa Tarihi Kütüphaneleri üzerine yaptığı büyük formatta, fotoğrafları sergilendi. Bizans eserleri ile ilgili fotoğraf sergisi "Vaults of Heaven: Visions of Byzantium" Amerika'da 2010-11 yıllarında Ann Arbor da Kelsey Museum of Archaeology de ve 15 Ekim 2011-12 Şubat 2012 tarihleri arasında Penn Museum(University of Pennsylvania Museum of Archaeology) de sergilenmiştir. New York, Londra ve Paris'te Uluslar arası müzayede evlerinde eserleri satılan çağdaş fotoğrafçılar arasında yer almaktadır. Sanatçı günümüzde de çalışmalarına devam etmektedir.

FOTO 3.2.1.6 Ahmet Ertuğ

Sanat, mimari ve tarihi birleştirdiği fotoğraflarında perspektif ve mekânın dokusal öğelerinin ön planda olduğu görülmektedir. Fotoğraflarında simetrik bir etkiye sahip olan mekanlar genelde dikeyler ve yataylıklardan oluşmakta, eğri bir ovallik içindeki fotoğraf örgüsel örüntüsünü tamamlamaktadır.

Ahmet Esmer(1934 Bulgaristan)

Sanatçı 1934 yılında Bulgaristan'da doğdu. Ailesiyle buradan Balıkesir'e göç etti. Fotoğraf çekmeye bir akrabasının vasıtasıyla başlayan Ahmet Esmer, ilk fotoğraflarını körüklü el makinesi ile Atatürk Parkı'nda çekti. İlk fotoğraf sergisini 1957 yılında Balıkesir'de açtı. Ayrıca bu sergi Balıkesir'de açılan ilk fotoğraf sergisi oldu. Bu sergiyi 1960 yılında açtığı sergi izledi. Balıkesir'den İstanbul'a geçen sanatçı Hayat Mecmuası'nda rötuşör olarak çalıştı.

FOTO 3.2.1.7 Ahmet Esmer'in kendi portresi

Bu yıllarda karikatürle de ilgilendi. Karikatürden etkilenerek bir süre mizahi fotoğraflara yöneldi. Bu fotoğrafları Bulgaristan, Belçika, İspanya ve Kanada gibi ülkelerde sergilendi, albümlere girdi, çeşitli ödüller aldı. Balıkesir'de fotoğraf alanında önemli çalışmaları oldu. Balıkesir Halk Eğitim Merkezi'nde fotoğraf kurslarını yönetti. BASAF(Balıkesir Sanat Fotoğrafçıları Derneği)'in kuruculuğunu yaptı ve arkadaşlarıyla birlikte yönetti. Balıkesir'deki bu çalışmalarından dolayı sanatçıya BASAF tarafından onur üyeliği verildi. Ayrıca İstanbul Karikatürcüler Derneği ve Bursa Anadolu Karikatürcüler Derneği üyelikleri olan sanatçı Balıkesir'in içinden Anadolu'ya açılan tren

garlarından Anadolu evlerine ve yaşayışına uzanan geniş bir fotoğraf hazinesinin de sahibidir

1960'ların etkili göç dalgası, göç dalgası gibi geçim sıkıntıları ve bu sıkıntılar içindeki yöresel renklerin buluşmasını Ahmet Esmer'in fotoğraflarında bulabiliriz. O yılların Anadolu köylerinde geçim kaynağı olan genel meslek çobanlık Ahmet Esmer'in motifsel bir fotoğrafa dönüştürmesiyle farklı bir görüntü kazanmıştır, fotoğraflarına tat veren odak noktası da buradadır.

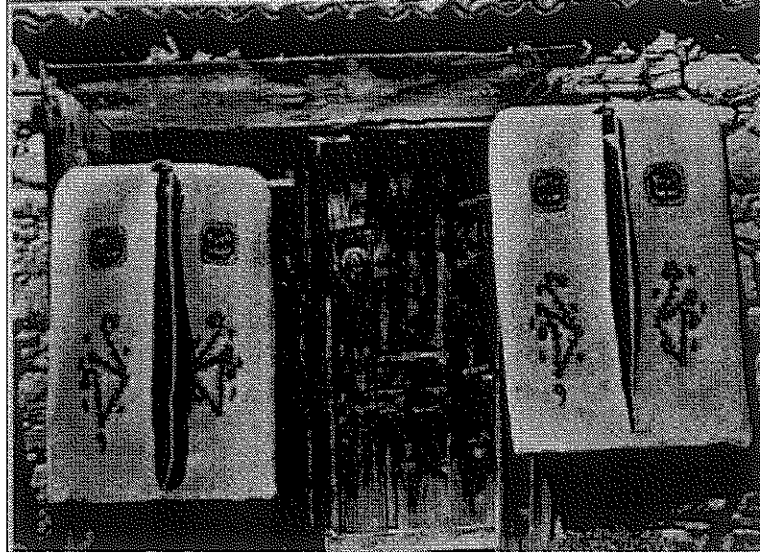

FOTO 3.2.1.8 Ahmet Esmer

Alberto Modiano(1960 İstanbul)

Sanatçı 1960 yılında İstanbul'da doğdu. Annesi Ester Yahni Modiano II.Dünya Savaşı sırasında Alman işgalinden kaçarak İstanbul'a göç etti. Sanatçı 1979 yılında profesyonel olarak fotoğrafçılığa başladı. 1985'ten sonra fotoğraf derneklerinin çeşitli çalışmalarına katılarak fotoğraf tekniğini ilerletti.

FOTO 3.2.1.9 Alberto Modiano'nun kendi portresi

Bir dönem İFSAK'ta yayın ve araştırma çalışmaları yaptı. İlk kişisel sergisini 1985'te "I.Fotoğrafik Etüt Sergisi" başlığıyla açtıktan sonra bu sergiyi değişik tarihlerde açacağı birçok sergi izledi. Sanatçı ayrıca 1985 sonrası saydam gösterileri de düzenledi. 1992'den sonra ise fotoğraf araştırmaları yaparak fotoğraf yazımına yöneldi. Osmanlı'dan günümüze Türk Fotoğraf Tarihi üzerine detaylı araştırmalar yaptı. Birçok fotoğraf sempozyumu, paneli ve söyleşisine katıldı, Milliyet Sanat, Gösteri, İFSAK, Fotoğraf ve Sinema Dergisi, REFO Fotoğraf Dergisi gibi sanat dergilerinde fotoğraf üzerine eleştiri

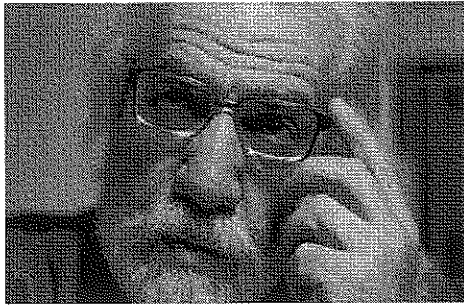
yazıları ve araştırmaları yayımlandı. Sanatçı BASAF, FOTOGEN Üyesi ve İFSAK'ın Onursal Üyesi'dir.1992'de İngiltere Kraliyet Fotoğrafçılığı kuruluşuna üyeliği kabul edilmiştir. 1996'da Truva Kültür ve Sanat Derneği tarafından "Yılın Fotoğraf Ödülü" nü almıştır. 2000'den sonra "Print Photobank Turkey", Diatürk gibi kurumlarda çeşitli görevleri üstlenmiştir. Günümüzde "Fotoğraf Tarihi ve Görselin Tarihi" konusu üzerine eğitimlik yapmakta, araştırmalarına devam etmektedir. Sanatçının yaptığı bu araştırmaları birleştirdiği iki kitabı bulunmaktadır: Fotoğrafın Tarihine Giriş ve Türk Fotoğrafında Çıplak. Sanatçının ayrıca Seyit Ali Ak'la derlediği "Türk Fotoğraf Yayınları Kataloğu" isminde bir kitabı da bulunmaktadır. Sanatçı günümüzde fotoğraf yazını araştırmalarına ve çalışmalarına devam etmektedir.

FOTO 3.2.1.10 Alberto Modiano-Yaşamdan Kareler Serisinden

Ülkemizde fotoğraf tarihiyle ilgili çok fazla araştırma yapılmamasından dolayı daha çok araştıran ve yazan sanatçı çalışmalarına devam ediyor.

Ali Rıza Akalın(1946 Ankara)

Sanatçı 1946 yılında Ankara'da doğdu. Fotoğraf çekmeye 1977'de başladı ve 1978'de AFSAD'a üye oldu. Ayrıca bir süre AFSAD'ın yönetiminde yer alarak iki kez başkanlığını yaptı. İlk kişisel sergisini "Yığılmalar" başlığıyla 1990 yılında Adana'da açtı. Bu sergiyi 1996 yılında açtığı "Bir Mekan Birkaç Tanıdık Yüz" Ankara sergisi izledi.

FOTO 3.2.1.11 Ali Rıza Akalın'ın kendi portresi

1997'de "Cam Gözler" i Ankara'da, 1999'da "Geçmiş Zamana Yolculuk" u Ankara'da, 2000'de "10*15'ler" i Mersin'de, 2004'te "Doğa Gezintileri" ni Ankara'da, aynı yıl "Resimsel" i Çanakkale'de açtı. İlk kişisel

fotoğraf albümü olarak da “Resimsel” i yayınladı. Sanatçı Devlet 7. Fotoğraf Yarışması’nın “Özel Ödülü” nü kazandı. Bu ödülü çeşitli yarışmalarda kazandığı ödüller izledi. Fotoğrafları İsviçre ve Belçika dergilerinde yayınlandı, birçok yurtdışı sergisinde yer aldı. Türkiye’nin birçok fotoğraf kataloğunda hayatı ve fotoğrafları yayınlanan sanatçının ART TV ve İZ TV’de de özgeçmişi ve fotoğraflarına yer verildi.

Sanatçı günümüzde fotoğraf kursu ve atölye eğitmenliği yapıyor. Ayrıca sergi eleştirileri ve fotoğraf üzerine denemeler yazıyor. Son dönem çalışmalarında ise “vazelin sıvama”, “aynalı yansımaya”, “kuru kazıma” tekniklerini kullanarak fotoğraf çalışmalarında uyguluyor.

FOTO 3.2.1.12 Ali Rıza Akalın

Ani Çelik Arevyan(1961 İstanbul)

Sanatçı 1961 yılında İstanbul’da doğdu. Fotoğraf çalışmalarına 1985 yılında başladı. Çalışmaları Pamukbank Fotoğraf Galerisi ve Fransız Ulusal Kitaplığı koleksiyonuna alındı. Birçok kişisel sergi açtı, karma sergiye katıldı ve çeşitli ödüller kazandı. En önemlilerinden biri 1990 yılı Kodak Professional Avrupa Ödülleri’nde aldığı Türkiye Birinciliği ve Arles’te Türkiye Temsilciliğidir.

FOTO 3.2.1.13 Ani Çelik Arevyan’ın kendi portresi

Sanatçı son sergisini İstanbul Modern Fotoğraf Galerisi’nde “Göründüğü Gibi Değil” başlığıyla açtı. Serginin kuratörlüğünü ise Engin

Özences yaptı. Sanatçı bu sergisinde gündelik nesnelere baz alarak bu nesnelere yeni bir anlatım ve görüntü dili oluşturdu.

FOTO 3.2.1.14 Ani Çelik Arevyan'ın "Görüldüğü Gibi Değil" sergisinden
-İstanbul Modern-

Ara Güler(16 Ağustos 1928 Beyoğlu-İstanbul)

Türk fotoğrafının önemli isimlerinden biri olan Ara Güler,16 Ağustos 1928 tarihinde İstanbul'un Beyoğlu semtinde doğdu. Tam adı Aram Güleryan'dır. Babası Eczacı Dacat Güler ailesini Gümüşhane'den İstanbul'a getirmiş, burada eczacılık mesleğine devam etmiştir. Sanatçının çocukluk yılları babasının eczanesine gelen tiyatrocuların arasında geçecektir. Sanatla ilk tanıştığı yıllar da bu yıllardır. Liseyi Getronagon Ermeni Lisesi'nde okuyan sanatçı için bu yıllar tiyatro yılları oldu, birçok kez sahneye çıkıp piyesler yazdı. Bir yandan film stüdyolarında çalıştı; bir yandan da Muhsin Ertuğrul tiyatrosuna katılarak oyunculuk ve yazarlık dersleri aldı. Amacı yönetmen veya oyun yazarı olmaktı. Fotoğrafla da yine bu yıllarda tanışacaktı.

Babasının ona aldığı fotoğraf makinesi ile fotoğraf çekmeye başlayan Ara Güler, o günlerden günümüze kadar fotoğraf makinesini bir daha elinden bırakmadı. Fotoğrafçılık kariyeri ise 1948 yılında "Yeni İstanbul" gazetesinde başladı. 1950'lerde hem fotoğraf muhabirliği yapıyor; hem de İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ndeki eğitimine devam ediyordu. Kısa bir süre sonra Hayat Mecmuası'na girdi. 1954'ten 1961'e dek burada fotoğraf bölüm şefi olarak çalıştı. Sanatçının ulusal ve uluslararası başarıları 1950'lerin ortalarına rastladığında ve uzun yıllar fotoğraf başarıları içinde geçecek yoğun bir fotoğraf hayatı da devamında geldi. Sanatçının bu fotoğraf kariyeri boyunca kazandığı başarılarının tarihsel sıralaması ise şöyledir:

1958 yılında Time-Life, Paris-Match ve Der Stern dergilerinin Yakın Doğu foto muhabirliği görevlerini üstlendi. Bundan sonra uluslar arası çalışmaları birbirini izledi. Aynı yıllarda bir davette Henri Cartier-Bresson ile tanıştı. Bu yıllardaki en önemli başarısı ise İngiltere'de yayımlanan Photography Annual antolojisinin onu dünyanın en iyi yedi fotoğrafçısından biri olarak tanımlaması oldu.

ASMP'ye (Amerikan Dergi Fotoğrafçıları Derneği) tek Türk üye olarak kabul edildi. 1962'de Almanya'da çok az fotoğrafçıya verilen *Master of Leica* unvanını kazandı. İsviçre'de çıkan Camera dergisi kendisine özel bir sayı ayırdı. 1964'te Mariana Noris'in ABD'de basılan Young Turkey adlı yapıtında fotoğrafları kullanıldı. 1967'de Japonya'da çıkan Photography of the World antolojisinde Richard Avedon ile birlikte bir dizi fotoğrafı yayımlandı. 1967'de Kanada'da açılan *İnsanların Dünyasına Bakışlar* sergisinde, 1968'de New York Modern Sanatlar Galerisi'nde düzenlenen Renkli Fotoğrafın On Ustası adlı sergide aynı yıl Almanya'da, Köln'de Fotokina Fuarı'nda yapıtları sergilendi. 1970'de *Türkei* adındaki fotoğraf albümü Almanya'da yayımlandı. Sanat ve Sanat tarihi konularındaki fotoğrafları ABD'de Time-Life, Horizon ve Nesweek kitap bölümlerince ve İsviçre'de Skira Yayınevi tarafından kullanıldı. 1971'de Lord Kinross'un Hagia-Sophia (Ayasofya) kitabının fotoğraflarını çekti. Yine Skira yayınevince Picasso'nun 90. yaş günü için yayınlanan Picasso *Metamorphose et unite* adlı kitap için Picasso'nun foto-röportajını yaptı. 1972'de Paris Ulusal Kitaplıkta bir fotoğraf sergisi açtı. 1975'de ABD'ne davet edildi ve birçok ünlü Amerikalının fotoğraflarını çektikten sonra Yaratıcı Amerikalılar adlı sergisini dünyanın birçok kentinde sergiledi.

Sanatçı, fotoğraf alanındaki başarılarının yanı sıra belgesel film, kitap fotoğrafçılığı gibi alanlarda da başarılı işleri arkasında bıraktı. Önce 1975'te Yavuz zırhlısının sökülmesini konu alan *Kahramanın Sonu* adlı bir belgesel film çekti. 1980'de fotoğraflarının bir kısmı Karacan Yayıncılığın bastığı *Fotoğraflar* adlı kitabında bastırıldı. 1986'da Hürriyet Vakfı'na basılan Prof. Abdullah Kuran'ın yazdığı Mimar Sinan kitabını fotoğrafladı. Aynı kitap 1987'de Institute of Turkish Studies tarafından İngilizce olarak yayımlandı. 1989'da Ara Güler'in Sinemacıları kitabı basıldı. 1991'de Dışişleri Bakanlığı için Halikarnas Balıkcısı'nın (Cevat Şakir Kabaağaçlı) *The Sixth Continent* adlı kitabını fotoğrafladı. Bu arada bütün dünyayı gezerek

foto röportajlar yaptı ve bunları Magnum ajansı ile dünyaya duyurdu. Birçok tanınmış ve dünyaya iz bırakan isim onun objektifinde yer aldı: İsmet İnönü, Winston Churchill, Indira Gandhi, John Berger, Bertrand Russell, Bill Brandt, Alfred Hitchcock, Ansel Adams, Imogen Cunningham, Marc Chagall, Salvador Dali, Maria Callas, Fikret Mualla, Picasso gibi... Bu ünlülerin fotoğraflarını çekerken onlarla pöportajlar yaptı. En ünlüsü ve bilineni fotoğrafçılara poz vermeyen Pablo Picasso röportajıydı. Picasso, Ara Güler fotoğraflarını çekerken o da Ara Güler'in portresini çizip hediye etti

FOTO 3.2.1.15 Ara Güler ve Picasso birlikte

Yıllarca Mimar Sinan'ın yapıtları üzerinde çalışmalar yaptı. Yaptığı çalışmaların sergisini ilk olarak 1992'de Fransa'da açtı. Bu sergiyi ABD ve İngiltere'deki Sinan, Architect of Souleiman the Magnificent adlı kitabı izledi. Aynı yıl Living in Turkey adlı kitabı İngiltere, ABD ve Singapur'da Turkish Style başlığıyla, Fransa'da Demeures Ottomanes de Turquie adıyla yayımlandı. 1994'de Eski İstanbul Anıları, 1995'de Bir Devir Böyle Geçti, Yitirilmiş Renkler ve Yüzlerinde Yeryüzü, fotoğraf kitapları yayımlandı.

Sanatçının bu başarıları aldığı ödüllerle perçinleşecekti. İlk ödülü 1979 yılındaki Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin Birincilik Ödülüdür. (foto muhabirliği dalında) Sanatçıya 1999'da Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, meslekte 50 yılını dolduran gazetecilere verilen "BURHAN FELEK" basın hizmeti ödülü verildi. 2000'de Fransa Légion d'honneur nişanı, 2004'te Yıldız Üniversitesi fahri doktora unvanı, 2005'te Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü, 2008'de İstanbul Fotoğraflarıyla İstanbul Turizm Özel Ödülü, 2011'de Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nü aldı.

Anadolu'yu defalarca ve dünyayı birkaç kez gezerek genişlettiği görüş dağarcığıyla ulaştığı fotoğrafları bizimle paylaşan Ara Güler, yetenekli bir fotoğrafçı olmasının yanı sıra anı çok iyi yakalayan bir yeteneğe de sahiptir. Dünya İstanbul'u Ara Güler'in fotoğraflarıyla tanımış; bu yüzden Ara Güler "İstanbul fotoğrafçısı" unvanıyla anılmıştır. Ayrıca 1960'lı yıllarda çektiği "Adıyaman-Nemrut Dağı" fotoğraflarıyla Nemrut'u da dünyaya tanıtan fotoğrafımız olmuştur. Bu yıllarda savaş foto muhabirliği de yapmış olan sanatçı, fotoğraf çeken kişinin çok yönlü olması gerektiğini ise şöyle ifade ediyor:

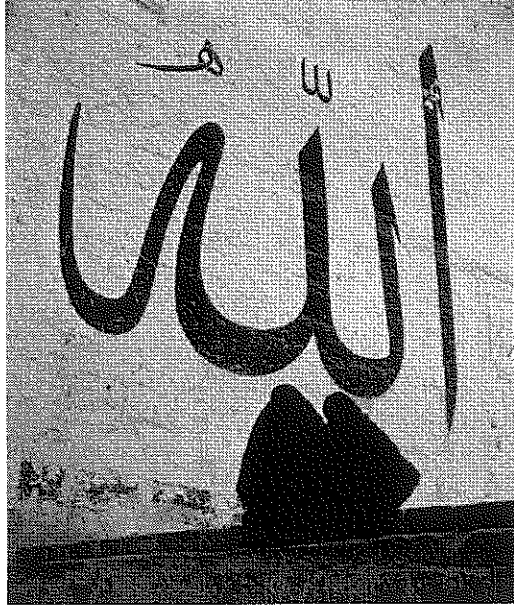
"Fotoğrafçı çok dolu olmalı... Resim bilecek, müzik bilecek, tiyatrodan anlayacak, çok okuyacak, anında karar verebilecek; yani çok zeki olacak."

Ara Güler."⁵⁴

Fotoğrafçının çok yönlü olması gerektiğini belirten Ara Güler bize göre bir sanatçı olsa da, o kendini her zaman fotojurnalist bir fotoğrafçı olarak gördüğünü söylemektedir. Bugün Türk Fotoğrafı dediğinde akla gelen ilk isim olan sanatçı yaşamına İstanbul'da devam etmektedir. Ara Güler, fotoğrafta özellikle İstanbul, sonrasında siyah beyaz, derinlik, renk, perspektif, portre, portredeki ifade, mekan, ev, sokak, sokak satıcıları, kompozisyon, biçim, estetik, denge, doygunluk, doygunluğun içinde yeri geldiğinde espas, ağırlık ilişkisi, ..., dir. Ara Güler'in deyimiyle o fotojurnalist bir fotoğraf ressamı, fotoğraf şairi ve fotoğraf yazarıdır. Dikkatli bakılırsa çektiği fotoğrafların birçoğunun içinde gizlenmiş öyküleri bulabilirsiniz. İnsanları sever Ara Güler'in fotoğrafları. Çektiği karelerin neredeyse hepsinde insan bulunur. İnsan olmayanlarında da yaşanmışlık vardır.

⁵⁴ <http://www.araguler.com.tr/aboutaraguler.html>(erişim tarihi:09.08.2013)

İstanbul'un, Anadolu'nun, dünyanın belki de kimsenin bakıp da göremeyeceği fotoğraflarına objektifinde ulaşmayı başaran sanatçı deklansöre basmadan görüntüyü dengeler ve ritmik parçalara böler. Bir ressamın çalışırken tuvaline kompozisyonunu yerleştirmesi gibi dikkatlidir ve düğmeye basacağı noktayı iyi bilir. Ayrıca renkleri de başarılı bir ressam kadar iyi kullanmayı bilir. Renk kullanmayacaksa, siyah beyaz fotoğraflarındaki açık-orta-koyu dengesi yine bir ressam titizliğindedir.

Kısaca Ara Güler'i Ara Güler yapan "başarılı bir objektif" olması kadar, objektifini nereye çevireceğini iyi bilmesidir. Ara Güler en bilindik fotoğraflarından biri olan "Allah" fotoğrafını 1954 yılında Kırkpınar için gittiği Edirne'de çekti. Bu fotoğraf için yıllar sonra "Baktım iki kadın Allah yazısının altına yaklaşıyor, bekledim ve çektim." şeklinde anlatmıştı.

FOTO 3.2.1.16 Ara Güler-Edirne 1954

Aramis Kalay(1 Mayıs 1953)

1 Mayıs 1953 tarihinde doğan sanatçı fotoğrafla 1982 yılında ilgilenmeye başladı ve birkaç yıl içinde adı duyulan biri konumuna geldi. Ulusal ve uluslar arası birçok yarışmada ödül alan sanatçı, yarışmaya tek çalışmayla katılmanın gerçek ölçüt olamayacağını savunduğu için uzun yıllardır yarışmalara katılmayı bıraktı. İlk kişisel sergisini Paris'te Gölgele başlığıyla açtığı bu sergideki 20 fotoğrafı Fransa Ulusal Kitaplığı koleksiyonuna alındı. 1991 yılında Fransa'nın düzenlediği "Akdeniz Kimliği" başlıklı Akdeniz Ülkeleri Fotoğraf Festivali'ne davet edildi. Sanatçı 1990 sonrası fotoğrafın çeşitli alanlarında çalışmalarına yöneldi. 1994'te AFSAD'ın 4. Fotoğraf Sempozyumunda iki bildirim sundu.

Fotoğrafla ilgili düşünceleri ve yazıları zamanın çeşitli dergi ve gazetelerinde yer aldı. Kaya Özsegin 1994'te hazırladığı *Türk Plastik Sanatçıları* kitabında sanatçıya yer verdi. Bir dönem İFSAK yönetim kurulumunda yer alan sanatçı kurum adına yeni yetenekler yetiştirmek amacıyla karanlık oda dersleri verdi. Sanatçı halen fotoğrafın çeşitli alanlarında çalışmalarını sürdürüyor ve serbest fotoğrafçı olarak çalışıyor.

Fotoğrafçı ton farklılıklarından yola çıkarak negatif görüntü etkisiyle kendine özgü bir tarz oluşturarak ışık ve gölge etkisine de dikkat çekmeyi başarmıştır. Fotoğraflarının içindeki insanlar belirli hareketler içindedir ve bu hareketi tamamlayan bir doku etkisi muhakkak bulunur. Fotoğraflarının genelinde kompozisyonun yarısından biraz fazlasını açık lekeler oluşturur. Koyu leke onu tamamlayan ve dikkatin yoğunlaşmasını sağlayan bir arka fon biçimindedir.

FOTO 3.2.1.17 Aramis Kalay

Arif Aşçı(1958 Adana)

Sanatçı 1958 yılında Adana'da doğdu. Sanata resim yaparak başladı. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde resim eğitimi aldı.1982 yılında mezun olduğu akademide 1984-1986 yılları arasında asistanlık yaptı. Fotoğrafla tanışması ise 28 yılında oldu.

FOTO 3.2.1.18 Arif Aşçı'nın kendi portresi

Aldığı resim eğitiminin fotoğraf çalışmalarına olan katkısından sıkça bahseden sanatçı 1986 yılında akademideki asistanlık görevinden istifa ederek üç yıl sürecek olan Asya seyahatine çıktı. Bu seyahat sırasında birçok Türk Cumhuriyeti'ni yakından tanıma fırsatı bulduğunda özellikle Uygur Türkçesi dikkatini çekecekti. Dikkatini çeken diğer bir olay ise (bir Japon belgeselinde de anlatılan) Çin İmparatorluğu'nun tarihi İpek Yolu'na olan katkılarını anlatan belgesel yapımlarıydı. Oysa tarihte tekerlek, meyve gibi birçok ürünün İpek Yolu kervanları aracılığıyla Çin'e geçtiği gerçeğini ortaya koyma fikriyle 18 ay sürecek olan tarihi İpek Yolu belgeseli fikri sanatçıyı çok farklı bir çalışma alanının içine itti.

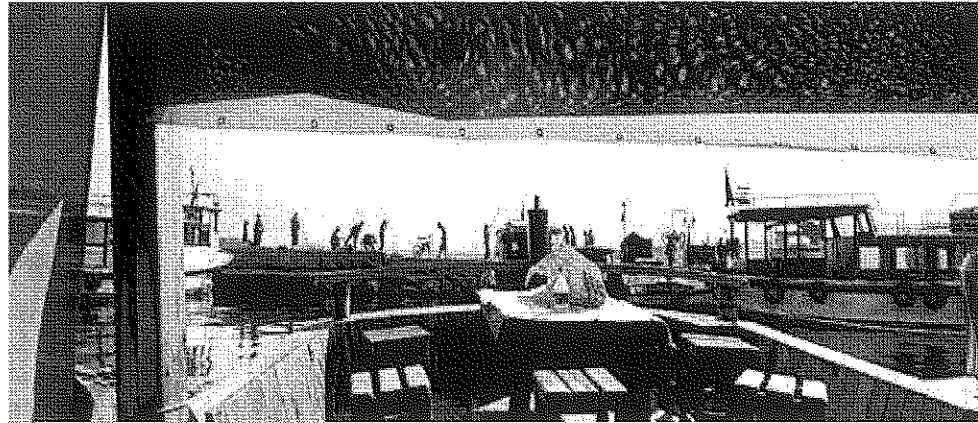

FOTO 3.2.1.19 Arif Aşçı-İstanbul Panorama

Tarihi İpek Yolu belgeseli ekibinde Arif Aşçı dışında Murat Özbey, Necat Nazaroğlu isminde iki fotoğrafçı ve Amerikalı film yapımcısı Paxton Winters vardı. Bu proje için uzun hazırlıklar yapılarak develerle kervan yolculuğu esnasında yüzlerce fotoğraf çekildi. Arif Aşçı ve ekibi bu projeye fotoğrafı bilinçli bir sanat tarihi yaklaşımıyla birleştirdi. Sanatçının bundan sonraki “Bahtabakan”, “İstanbul Panorama” gibi projeleri de fotoğraf sanatımız açısından önem arz eden projelerdi. Bu projeler yurtiçi ve yurtdışında çeşitli yayınlarda yer aldı. Sanatçı çalışmalarına devam ediyor.

Atilla Torunoğlu

Atilla Torunoğlu dediğinde, akla Anadolu'nun herhangi bir köşesinde tarlada çalışan köylüler gelir. Bunlardan en bilineni ise “Yabalı Adam” fotoğrafıdır.(Bu fotoğraf günümüzde İstanbul Modern Müzesi koleksiyonunda bulunmaktadır.)

FOTO 3.2.1.20 Atilla Torunoğlu Yabalı Köylü fotoğrafının önünde

Fotoğrafa başladığı dönemde birçok fotoğrafçımız gibi Anadolu gerçeğine yönelerek özellikle siyah beyaz kareler çeker ve Türkiye'nin bir dönemine toplumsal gerçekçi bu fotoğraflarla bakılmasını sağlar. Bir dönemin toplumsal gerçekçi olan bu yüzü, fotoğrafımızda toplumsal-belgesel fotoğraf anlayışını da oluşturur.

Sanatçının çektiği bu fotoğraflarda ön planda ise insan bulunur ve adeta insan devalaşır. Bu insanlara yakından bakmayı sever. İnsanı tamamlayan ise içinde bulunduğu tarla veya köylülüğüne ait olan simgelerdir. Dikkat çeken diğer bir özellik ise insanların yüzlerinin gülmesidir. Sanatçı böylece o döneme ve insanına daha da dikkat çekerek Anadolu insanının mutlu olduğunu göstermeyi hedefler.

Sonuç olarak fotoğrafa sosyal gerçekçi bir yaklaşımla eğilen sanatçı topluma dönük kareleriyle belgesel bir anlayış oluşturmayı başaracaktır.

Barbaros Gürsel(1950 Adapazarı)

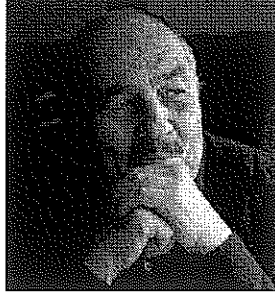
1950 yılında doğan sanatçı, fotoğraf sanatçımız Hüsnü Gürsel'in oğludur. İlk fotoğraf eğitimini de babasından almıştır. İlk ve ortaöğrenimini Adapazarı'nda tamamlayan sanatçı, 1973 yılında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Grafik Sanatları Bölümü'nü Fotoğraf Seçmeli olarak bitirdi. Bir dönem tanıtım fotoğrafçılığı yaptı; yurtiçi ve yurtdışında çeşitli ödüller aldı.

FOTO 3.2.1.21 Barbaros Gürsel'in kendi portresi

Birçok sergi açan sanatçı ayrıca seçici kurullarda jüri üyeliği ve bilirkişilik görevlerinde bulundu. 1994'te Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Güler Ertan ve Kemal Şen'le birlikte fotoğraf bölümünü kurdu.

Halen bu üniversitede Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölüm Başkanı olarak çalışmaya devam etmektedir.

Burhan Doğançay(11 Eylül 1929 İstanbul-16 Ocak 2013 İstanbul)

Sanatçı 11 Eylül 1929 tarihinde İstanbul'da doğdu. Türk ressam ve fotoğraf sanatçısıdır. İlk sanat eğitimini ressam olan babası Adil Doğançay ve başka bir ressam Adil Kaptan'dan aldı. Üniversiteyi Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. 1953'te Paris Üniversitesi'nde iktisat konusunda doktora yaptı. 1955'te Fransa'ya giderek Fransa Academie de la Grande Chaumiere Sanat Kurslarına katıldı.

FOTO 3.2.1.22 Burhan Doğançay'ın kendi portresi

Fotoğraf çekmeye 1970'li yıllarda başladı. Bu yıllarda dünyadaki tüm duvarları çekmek gibi bir girişimde bulundu. Bu yıllardan sonra resim çalışmalarına ağırlık verdi. Sanatçı 16 Ocak 2013'te İstanbul'da vefat etti.

Birçok ressamımız özgün kompozisyon oluşturma ahlakına özen göstererek çalışmalar yapmışlar ve başarıya ulaşmışlardır. Zeki Faik İzer ve Burhan Doğançay gibi sanatçılarımız buna en güzel örneklerdir. Fotoğraf çekmeye yönelmelerinin sebeplerinden biri de yapacakları yağlıboya tabloları için kompozisyon oluşturmaktır. Nihayetinde iki fotoğrafçımızın yağlıboya çalışmalarına baktığımızda entelektüel kimlikleri birikimleriyle karşımıza çıkmaktadır.

Cemal Turgay(1929 İzmit)

1929 yılında İzmit'te doğdu. Fotoğrafçılık kariyeri 1950 yılından sonra açtığı fotoğraf stüdyosuyla profesyonel olarak başladı. 1966 yılında, Adapazarı'nda Hüsnü Gürsel'in başkanı olduğu Grup 5'e katıldı. Grup 5'le birlikte birçok sergiye katıldı; ayrıca birçok kişisel sergi açtı, yarışmalara katıldı ve ödüller aldı. Kendisi gibi fotoğrafçı olan oğlu Cem Turgay ile endüstriyel ve tanıtım fotoğrafçılığı yapan bir stüdyo açtı. 1997 yılında eski İzmit fotoğraflarından oluşan "İzmit'i Aramak" isminde bir kitabı bulunan sanatçı vefatıyla çalışmalarını oğluna bıraktı.

İzmit için önemli fotoğrafçılık faaliyetleri gerçekleştiren sanatçı özellikle İzmit'in birçok köşesinde özellikle manzara ve kent yaşamı fotoğrafları çekmiştir. Çoğunluğu siyah beyaz olan çalışmalarıyla dikkat çeken sanatçı; sanat için illa da büyük kentte yaşama anlayışına doğru bakmayarak Anadolu'da da fotoğraf sanatının gelişimini sağlayan önemli isimlerden biri olmuştur. Kurdukları fotoğraf grubuyla da(Grup 5) Anadolu fotoğrafçılığı için önemli bir adım atmışlardır.

FOTO 3.2.1.23 Cemal Turgay-1959

Cemal Turgay İzmit aşığı bir fotoğrafçımızdır. İzmit'ten birçok manzara görüntüsünü günümüze ulaştıran sanatçı özellikle İzmit'ten kesitler içeren siyah beyaz fotoğraflara yoğunlaşmıştır.

Cengiz Akduman(1952 İstanbul)

Sanatçı 1952 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisini bitirdi. Bu akademiye okuduğu sırada fotoğrafçılığa başladı. Çalışmalarını serbest fotoğrafçı olarak sürdüren sanatçı ulusal ve uluslar arası birçok yarışmada ödüller kazandı. Yurtiçi ve yurtdışında toplam 18 kişisel sergi açtı. 1988-1993 yılları arasında Anadolu Üniversitesi İletişim Sanatları Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı.

FOTO 3.2.1.24 Cengiz Akduman'ın kendi portresi

2000 yılında "Anlar ve Anılar" isimli siyah-beyaz, 2012 yılında "Yüzyıllık Kapılar" renkli fotoğraf albümünü yayınlamıştır. Sanatçı halen Muğla Fakültesi'nde "Temel Fotoğrafçılık" ve "Reklam Fotoğrafçılığı" dersleri vermektedir.

Ön planda ve etkili portre çekimleriyle mekânı arka fon olarak kullanmayı başaran sanatçı, fotoğraflarındaki yalın anlatımla da dikkat çekiyor. Onu ara bir sokakta veya bir esnaf çarşısında görmemiz mümkündür.

FOTO 3.2.1.25 Cengiz Akduman

Cengiz Karlıova(1954 İstanbul)

Sanatçı 1954 yılında İstanbul'da doğdu. 1972 yılında kendi adını taşıyan bir fotoğraf stüdyosu kurdu. O günden günümüze çalışmalarını burada sürdürüyor. Ayrıca 1984'te gerçekleştirilen Diatek Diapozitif Merkezi'nin kurucu üyeliğini yaptı. Sanatçı birçok kişisel sergi açtı ve karma sergilere katıldı. Yurtiçi ve yurtdışında birçok ödül aldı, FIAP tarafından AFIAP unvanına layık görülen sanatçı FOTOGEN'in kurucu üyelerindedir.

FOTO 3.2.1.26 Cengiz Karlıova'nın kendi portresi

FOTO 3.2.1.27 Cengiz Karlıova

Coşkun Aral(1 Mayıs 1956 Siirt)

Uluslar arası savaş fotoğrafçısı, belgesel yapımcısı ve gazeteci olan Coşkun Aral 1 Mayıs 1956'da Siirt'te doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Gazeteciliğe ilk olarak basın fotoğrafçısı olarak başladı. 1974 yılında Günaydın ve Gün gazetelerinde çalıştı. 1976 yılından sonra Ekonomi ve Politika gazetelerinde devam etti. Coşkun Aral'ın adını dünya basınına ilk kez duyurduğu olay ise 1977 kanlı 1 Mayıs olayları oldu. Gazeteci bu

olaylardaki birçok kareyi fotoğraflandırmayı başarmıştı. Bu fotoğraflar dünyaya Sipe Press Ajansı tarafından dağıtıldıktan sonra fotoğrafların birçoğu dünya basınında önemli yer tutan Times ve Newsweek dergilerinde yayınlandı. Aynı yıllarda Türk Haberler Ajansı, Milliyet ve Hürriyet gazetelerinde serbest gazeteci olarak çalıştı. Yurtdışında görev alıp uluslar arası savaş fotoğrafçısı olması 1980 sonrasına rastlar.

FOTO 3.2.1.28 Coşkun Aral'ın kendi portresi

Yurtdışından ilk fotoğrafları Polonya’da yaşanan Gdansk Grevi ve İran, Irak olaylarına ilişkin görüntülerdi. Anı yakalamış çarpıcı ifadeleri barındıran bu fotoğraflarla uluslar arası platformda ismi önemli bir yere gelmeye başlayacaktı.

12 Eylül 1980 darbesiyle ilgili birçok arşiv çalışması yaptı. Bu arşivdeki fotoğraflar, sonrasında Newsweek, L’Ekspress gibi dergilerin kapaklarında yer aldı, uluslar arası birçok dergide basıldı; ama Coşkun Aral’ı dünya platformunda önemli bir konuma taşıyan 14 Ekim 1980 günü hava korsanları tarafından kaçırılan bir uçakta röportaj gerçekleştirmesi oldu. Bu röportajla Türk ve dünya basınında çeşitli ödüller aldı. Bu olaydan sonra birçok ülkede meydana gelen olayları sığağı sığağına fotoğraflandırarak gündemi sıcak tutan bir gazeteci oldu.

Çektiği savaş fotoğrafları ilk kez 1983-1985 yılları arasında Paris FNAC’de sergilendi. Aynı yıllarda New York Time Life Galerisi’nde de sergilenen fotoğraflar büyük ilgi gördü. 1988 yılında Ara Güler ile birlikte Danimarka ve Finlandiya ülkelerinde bir sergi açtı. 1993 yılında Almanya-Düsseldorf kentindeki yabancılar kültür merkezinde “Savaş ve İnsan” konulu bir sergi hazırladı. Bu sergiyi 2001 yılı Viyana Kültür Bakanlığı Yabancılar Kültür Merkezi’ndeki sergisi izledi. Son olarak 2008 yılında “Le Figaro” dergisi tarafından seçilen fotoğrafı 30 yıla damgasını vuran fotoğraflar arasında yer alarak Paris’in Luxembourg Bahçeleri’nde sergilendi.

Coşkun Aral’ı Türkiye’de halkın tanınması ise “Haberci” başlığı altındaki belgesel programıyla oldu. Program Türkiye’den ve dünyadan birçok yeri belgesel tadıyla sundu. Bu program ilk kez Dünya Günlüğü alt başlığıyla ATV kanalında yayımlandı. Daha sonra sırasıyla NTV, SHOW TV ve TRT kanallarında yayımlandı. Özellikle TRT’de Türkiye’nin birçok yerini tanıtan seyahat içerikleriyle izleyiciye sunuldu. Coşkun Aral, Türkiye’nin ilk bilgi ve belge kanalı olan İZ TV’nin de kurucusudur ve genel yayın yönetmenliğini yapmaktadır. İZ TV 2006’da Hot Bird Tv ödüllerinden mansiyon, 2007’de belgesel dalında Hot Bird Tv ödülü, 2009’da da yine bir mansiyon aldı.

Coşkun Aral’ın savaş fotoğraflarında özellikle çocuklara sıkça rastlanır; çünkü savaşlardan en çok etkilenenler bilinir ki bir şey bilmedikleri halde çocuklardır. Genelde ıssızlaşmış sokaklarda birçok yazının yazıldığı duvar diplerindedirler. İfadeleri belirsizdir, belirsizliktir. Bu savaş çocuklarının birçoğunu Coşkun Aral’ın bu fotoğrafında görmemiz mümkündür.

FOTO 3.2.1.29 Coşkun Aral

Çerkes Karadağ(1953 Kağızman/Kars)

Sanatçı 1953 yılında Kars-Kağızman'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ağrı'da tamamladı. 1978 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü'nü, 1985 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Grafik Bölümü'nü bitirdi. 1971'den bu yana grafiker, reklam yönetmeni, yayıncı, tanıtım fotoğrafçısı ve film denetçisi olarak çalışmaktadır. "Siyah-beyaz sanat takvimleri ve sanatsal posterler bastı, mesleki dergiler ve sendika gazeteleri hazırladı. Kültür Bakanlığı'nda belgesel film ekibinde görev aldı. Reklam ve tanıtım kampanyaları yürüttü. Ticari amaçlı kataloglara ve broşürlere fotoğraf çekti.

FOTO 3.2.1.30 Çerkes Karadağ'ın kendi portresi

Birçok kültürel kitap ve sanatçı katalogu fotoğrafladı. Kamu kurumlarında fotoğraf seminerleri verdi Panel, sempozyum ve açık oturumlara katıldı, üniversitelerde konferanslar verdi. 100'ün üzerinde saydam gösterisi yaptı. Ulusal ve uluslararası fotoğraf yarışmalarına ve bienallere; Türkiye'de ve yurt dışında birçok karma sergiye katıldı.

Ulusal ve uluslararası fotoğraf ödülleri kazandı. Dergi ve gazetelerde fotoğraf sanatı konusunda makaleleri ve denemeleri yayınlandı. Prag, Budapeşte, Mersin/Mut ve Gaziantep kentlerini fotoğrafladı. Kendisi ve fotoğrafları birçok Türk şair, yazar, ressam ve seramikçinin eserlerine konu oldu.

Ankara'da siyasal tanıtım fotoğrafları çekti ve politikacı portreleri konusunda uzman bir fotoğrafçı olarak ün yaptı. 1987 yılında Ankara'da kurduğu profesyonel fotoğraf stüdyosunu 2005 yılına kadar sürdürdü. Halen Photoshop Magazin Dergisi'nde kuramsal fotoğraf yazıları yazmaktadır.

Bugüne değin Türkiye'nin önemli sanat dergilerinde, mahalli ve ulusal gazetelerde, radyo ve TRT kanallarında sanatsal çalışmalarını konu alan birçok haber, röportaj ve söyleşi yayınlandı. TRT1, TRT2 ve TRT4 kanalları kendisi hakkında farklı zamanlarda belgeseller hazırladı.

Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, bazı Türkiye büyükelçilikleri, Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü ve birçok Üniversite ve kamu kuruluşunun resmi web sitelerinde çağdaş Türk fotoğrafının önemli isimleri arasında gösterilmektedir."⁵⁵ Sanatçı ayrıca gençlik yıllarından beri öykü, resim, senaryo ve fotoğraf gibi farklı sanat dallarında ödüller kazandı. Bunlar arasından sanatçının önemli gördüğü bazı ödülleri şunlardır:

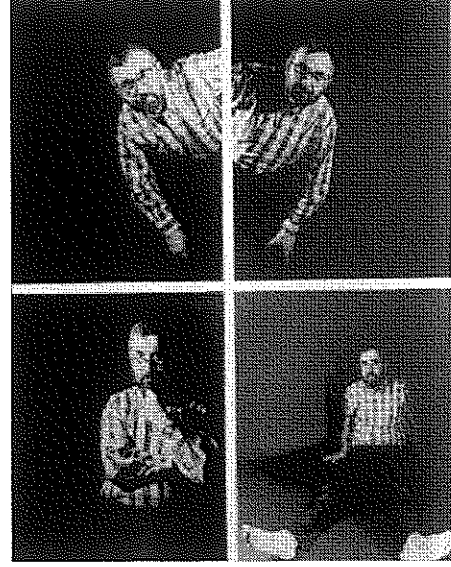
1969 yılında Türkiye Liselerarası Öykü Yarışmasında ilk ödülünü alan sanatçı 1973'te Tasvir Gazetesi öykü yarışması ödülü, 1977'de DYÖ resim yarışması onur ödülü, 1977'de HEY Dergisi Sanat takvimi ödülü, 1977'de Ankara Sanat Sergileri/ resim ödülü, 1977'de Ankara Sanat Sergileri/ fotoğraf ödülü, 1978'de Ormancılar Cemiyeti ödülü, 1986'da 6. Devlet Fotoğraf

⁵⁵<http://www.fotografokulu.org/2010/03/cerkes-karadag-ozgecmis/>(erişim tarihi: 09.07.13)

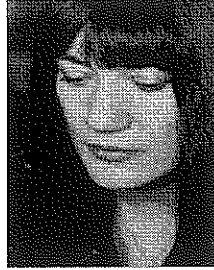
Yarışması ödülü, 1986'da Le Theatre dans L'art Photographique 8 Triennale Internationale, Gümüş madalya-Yugoslavya, 1989'da Birkenhead International Colour Salon, Honourable Mention, İngiltere 1986'da Kültür Bakanlığı Devlet Senaryo Yarışması, "Bir Yalnız Anıt", Mansiyon, 1987'de Uluslararası Nasreddin Hoca Fotoğraf Yarışması ödülü, 1989'da İFSAK Uluslararası Fotoğraf Yarışması ve İFOD Ödülünü almıştır.

Bu fotoğraf sanatçının "Tamıdığım Yüzler-Siyah Beyaz Portreler" kitabından alınmıştır. Özellikle lekesele etkilerin ağırlıkta olduğu fotoğrafta, sanatçı grafik öğelerini de kullanarak dört parça içinde bütünü oluşturduğu bir fotoğraf çalışması gerçekleştirmiş. Çağdaş sanat alanında fotoğraf çalışmalarıyla tanınan sanatçı, portredeki veya insan vücudundaki ifadeyi de sanatsal hareketlerle yakalamayı tercih ediyor.

FOTO 3.2.1.31 Çerkes Karadağ

Emine Ceylan(1955 İstanbul)

Sanatçı 1955 yılında İstanbul'da doğdu. Çocukluğunun bir dönemi Çanakkale Yenice' de geçti. Yenice ortaokulunun ardından, İstanbul Bakırköy Lisesini bitirdi. 1973'te girdiği Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinden 1978'de mezun oldu. Kendine ait bir klinik açtı. 1998 yılında kliniğini tamamen kapatana kadar burada çalıştı. Fotoğraf çekmeye üniversiteyi bitirdiği yıllarda başladı.

FOTO 3.2.1.32 Emine Ceylan'ın kendi portresi

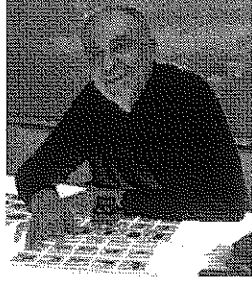

İlk çalışmalarında siyah beyaz ve karanlık oda çalışmalarına yöneldi. Şimdilerde ise dijital fotoğraf alanında çalışmalarını sürdürüyor. Sanatçı açtığı birçok fotoğraf sergisinde ruhsal etkileri birleştirerek insan psikolojisinin derinlerine inmeyi amaçlıyor.

Görmeye alıştığımız bir portreden çok ruhundaki ve bilinçaltındaki alt psikolojiyi yansıtan ve ifade barındıran bir portre çalışması.

FOTO 3.2.1.33 Emine Ceylan

Ergun Çağatay(5 Ocak 1937 İzmir)

Sanatçı 5 Ocak 1937’de İzmir’de doğdu. İlk ve ortaöğrenimini İzmir’de tamamladı. Lise öğrenimi için İstanbul’a geldi ve Robert Koleji’nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ne devam etti. Gazetecilik hayatı bir gazete ilanı ile başladı(“Yetiştirilmek üzere gazeteci aranıyor” ilanı) Fotoğrafçılığa ise 1968 yılında başladı. 1974’te Paris GAMMA Fotoğraf Ajansı’na girdi.

FOTO 3.2.1.34 Ergun Çağatay’ın kendi portresi

Bu tarihten sonra uluslar arası bir foto muhabiri olarak dünyanın birçok bölgesini dolaştı, röportajlar yaptı. 1980’li yıllarda kısa bir süre New York Time/Life dergisinde foto muhabiri olarak çalıştı. Life dergisi için yaptığı karaciğer naklini gösteren röportajıyla derginin kapak konusu olduğunda bu röportajıyla ses getirdi. Bu yıllarda Amerika’da yaşayan Siyahî Müslümanlar üzerine de çalışmalar yapıp yaşamlarını fotoğraflandırdı. Ergun Çağatay’ın hayatını tamamen değiştirecek olay ise 1983 yılında Paris’te yaşandı.1983 yılının Temmuz ayında, haber kovalamak için bulunduğu havaalanında, Ermeni terör örgütü Asala’nın Türk Hava Yolları bileti kontuna koyduğu bomba patladığında Ergun Çağatay da oradaydı. Patlama sonrası vücudunun %35’i yanmış olan Çağatay, yaşadığı o dehşet anını şöyle anlatıyor:

“Tarih 15 Temmuz 1983. Saat 13.30 suları. THY bankosu önündeki kuyruktayım. Ve bir patlama, bir patlama daha... ölümler, yaralılar, çığlıklar. Ceketim yanmaya başladı. Duvara dayanıp söndürmeye çalışıyorum. Sürünerek dışarı çıktım. Suratımı gören çığlık atıyor. Yanıklar içinde bir telefon kulübesinin yanına çöktüm. Hemen arkasından bir foto muhabiri geldi, fotoğraflarımı çekmeye başladı. Demek böyle oyluyormuş, dedim içimden. Hep acı içinde fotoğrafını çektiğim insanlar, yüzleri, yardım arayan bakışları, acı dolu gözleri, ümitsizlik...Orly’den sonra yaşama hürsum arttı. Yaşamımın her an bitebileceğini artık çok iyi biliyorum. Bitmeden önce bir şeyler yapmak istiyorum. Zamana bırakmak istemiyorum. Problemlerimi çözme noktasına gelmişim. Bomba olayı çok önemli 4 yılımı götürdü. Bomba olayından 6 ay önce Life dergisine kapak olmuşum. Amerika’da kapılar bir bir açılıyordu bana. Tekrar aynı kapıları zorlamam gerekmekte. Tekrar açılır mı açılmaz mı bilemiyorum. Bu bir tür baştan yaşamaktır. 4 yıl daha yaşlandım. Şu anda sağlığım fena değil. Dışarıda bu iş köpek balıklarının yüzdüğü havuza atılmaya benzer. Ayrıca dışarıda yaşamayı sevmiyorum. Burada aradıklarımı bulamadığım için gidiyorum.”⁵⁶

⁵⁶Seyit Ali Ak-25 Yılım Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 83s.

Kendi ifadesiyle daha hırslı olarak çalışmaya başlayan sanatçı ilk olarak Topkapı Sarayı Kütüphanesi ve buradaki el yazması olan nadir kitaplar üzerine bir çalışma yaptı. Bu çalışma Japonya'dan Brezilya'ya kadar dünyanın çeşitli ülkelerinin yayın organlarında basıldı. Sonrasında Avrupa ve özellikle de Almanya'ya gelen Türk, Cezayir, Pakistanlı ailelerin Avrupa'da büyüyen çocuklarına yönelik "ikinci kuşak" başlığıyla çalışmalar yaptı. Bu çalışmayla ilgili Fransa/Paris Mathon Yayınevi için "Türkiye" kitabını hazırladı. "Türkçe Konuşanlar" projesi kapsamında Bir Zamanlar Orta Asya adlı bir kitap ve sergi hazırladı. Çoğunluğu XIX. yy. Orta Asya fotoğraflarından oluşan sergi, sırasıyla İstanbul, Eskişehir, Taşkent(Özbekistan), Almatı(Kazakistan), Austin(Texas/ABD), Kashiwazaki(Japonya) ve Uppsala(İsveç) şehirlerinde sergilendi.Yine aynı proje çerçevesinde Çernobil'den sonra dünyadaki en büyük çevre felaketi olarak nitelenen Aral Gölü'nü anlatan bir belgesel film hazırladı. Bu filmden kısaltılarak hazırlanan 30 dakikalık bir film, Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde Kısa Belgesel Film Festivali dalında 98 yerli ve yabancı katılımcı arasından birincilik ödülü "Altın Portakal"ı kazandı. "1992 yılından bu yana, Avrupa ve Türkiye'de çeşitli kurumların (Başbakanlık Tanıtma Fonu dahil) desteğini alarak Türkçe Konuşanlar (Turkic Speaking Peoples) adlı projeyi 2005 yılında gerçekleştirdi. Çok geniş ve kapsamlı olan bu proje; kitap, sergi ve belgesel film çalışmaları hedeflenerek hazırlandı.

İçinde 400 adet fotoğraf ve 37 makale ile 2006 yılının Kasım ayında Turkic Speaking Peoples kitabı Almanya'da Prestel Yayınevi tarafından Hollanda Kraliyet Vakfı Prince Claus Fund desteği ile yayımlandı. İngilizce olarak yayınlanan kitap, Amerika ve Avrupa ile beraber Türkiye'de de satışa sunuldu ve kısa sürede tükendi. Kitabın ikinci basımı 2008 yılında hazırlanırken aynı anda Türkçe baskısı da yayın olarak kitapçı raflarına girdi. Paris'te 2009 Eylül ve 2010 Ocak/Şubat aylarında Türkçe Konuşanlar kitabı için çekilmiş fotoğraflardan oluşan iki sergi açıldı. Eylül 2009'da açılan sergi Paris'ten sonra sırası ile La Rochelle, Clermont-Ferrand, Bordeaux (le Conseil general de Gironde), Lyon kentlerini dolaştı." ⁵⁷ Sanatçı günümüzde çalışmalarına devam etmektedir.

Ersin Alok(1937)

1937 yılında doğdu. Üniversite eğitimini Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'yle I.I.T.I. Akademisi Ticaret ve Gazetecilik bölümlerinde tamamladı. Çok yönlü kişiliğiyle geniş bir başarı geçmişine sahip olan Ersin Alok, sanat hayatına ilk olarak resim yaparak başladı. Onu fotoğrafa iten ise dağlar ve sualtı oldu.

FOTO 3.2.1.35 Ersin Alok'un kendi portresi

⁵⁷ Çetin Nuhoglu-Cumhuriyet Dönemi Fotoğrafında iz Bırakanlar(1923-2010),İstanbul Fotoğraf Müzesi Yayınları,2011.

Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Enstitüsü'nün kuruluşunu yapan sanatçılardan olan Ersin Alok, ilk kişisel sergisini 1953 yılında Dil Tarih Coğrafya Fakültesi salonlarında açtı. Profesyonel dağcılık hayatı da yine bu yılda başladı. İki yıl sonra da sualtı çalışmalarına başladı. Ersin Alok'un doğaya olan sevgisi, onu doğa adına çalışan bir fotoğrafçı olmaya itti. Bu sevgiyle birçok başarıya ulaştı. Bu başarılar arasında Güney Amerika Amazonlarında yaptığı araştırma gezisi bulunur. Araştırma sonunda doğal hayatın bütünlüğüyle nesli tükenen hayvanların korunmasına yönelik çalışmaları olmuştur. Yine Türkiye Milli Parkı'nın kurulmasında yaptığı çalışmalar da ülkemizde ilk niteliğindedir.

Sanatçı, profesyonel fotoğrafçılığa 1967 yılında geçti. Bundan sonra profesyonel alandaki başarıları da ardı ardına geldi. İlk olarak V.Paris Bienali'nde birincilik ödülü aldı. Bu ödülü Roma, Brüksel, Sofya, Varşova ve ABD Berkley'de aldığı çeşitli birincilik ödülleri izledi. 1989 yılında Dünya Fotoğrafçıları birliği tarafından, Helsinki'de sanatçıya Asya'yı temsil etme hakkı verildi. Sanatçı burada Doğa temalı Panoramik Sergisi'ni üç sanatçı ile birlikte açtı. Sanatçıya 2005 yılı Dünya Kardeşlik Ödülü, 2006 yılı Uluslar arası AFAD Fotoğraf Ödülü, 2008 yılı Türkiye Bilimsel Fotoğraf Ödülü gibi ödüller de verildi.

Sanatçının sadece fotoğraf alanında değil; ses kaydı ve kamera arkasıyla ilgili önemli çalışmaları oldu. Ses kayıtları konusunda araştırma yaparak oluşturduğu ses arşiviyle ülkemizin ilk DİABANK'ını kurdu. Bu DİABANK günümüzde Orta Doğu'nun sayılı DİABANK'ları arasındadır. Yine aynı yıl Video Beta-Com stüdyolarını endüstriyel ve antropoloji konularında kullanılmak üzere kurdu. Ersin Alok'un bu çok yönlü kişiliğine eklenecek önemli yanlarından biri de yazarlığıdır. Sanatçı bugüne kadar 24 kitap yayınlamıştır. "Kendisinin keşfi olan Doğu Anadolu Kaya Üstü resimleri yaklaşık olarak 10.000'in üstündedir. Güney Afrika Kaya üstü Resimleri konusunda da Sevilla'da araştırmalar yaptı (1998).Konu ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında konferanslar verdi ve iki kitap yayımladı. Bunlardan biri, Resimlerin psikoanalitik açıklamaları ile ilgili olarak yapılmış dünyadaki ilk eserdir. Ayrıca "Anadolu Sinagogları" isimli eseri de bu ilklere aittir. Melting Pot of Civilizations isimli kitabı fotoğraf tekniği ve teknolojik çalışmalar açısından çağını yansıtmaya yönünden en önemli yapıtlarından biridir (1998). Ayrıca "Adım Adım Alacahöyük" isimli arşiv kökenli kitabı da kendi konumunda ilktir. Alok, 2000'i aşkın araştırma konferansı verdi. Bugüne kadar Yeni Zelanda ve Güney Kutbu dışında her yerde Prehistorik ve Antropolojik araştırmalar yaptı."⁵⁸

Sanatçının dokümanter film, endüstri fotoğrafçılığı, arkeolojik ve mimari fotoğraf çekimi ve dijital fotoğraf diğer çalışma alanları olmuştur. Sanatçı kariyeri boyunca 43 dokümanter film çekmiş, endüstri fotoğrafçılığı konusunda başarılı broşür, pankart, kitapçık ve fuar sergileri hazırlamıştır. Ayrıca arkeolojik ve mimari fotoğraf çekimi ile ilgili bulduğu buluşlarıyla da adından sıkça söz ettirmiştir. Bunun dışında fotoğrafta renk, kontrastlığın kontrolü, mavinin kuvvetlendirilmesi, Türkiye'de ilk kez 360 derecelik görüş

⁵⁸ <http://www.fotografya.gen.tr/issue-6/alok.html>(erişim tarihi:11.07.13)

açısına sahip eskiz fotoğraf çekimi buluşları bulunan sanatçı çalışmalarına devam etmektedir. Ersin Alok fotoğrafla geçen bir hayat ve fotoğraf alanındaki buluşlarıyla anlat anlat bitmeyecek bir hayata sahip. Doğasever bir kişilik, sualtı tutkunu bir balıkadam, dağlara tutkun bir fotoğrafçı olan sanatçı bu alanlarda birçok kuruluşa da yardımcı olmuştur.

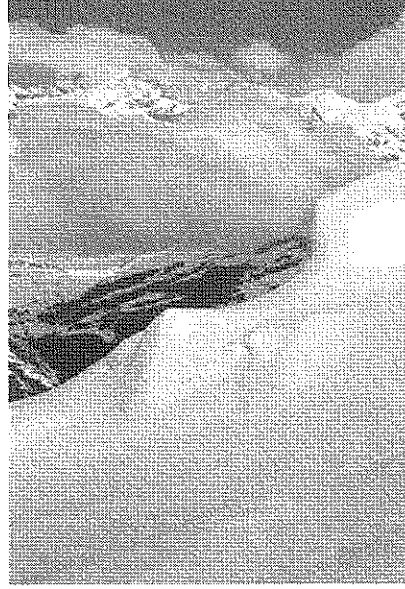
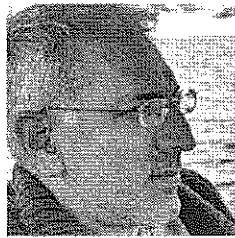

FOTO 3.2.1.36 Ersin Alok

Faruk Akbaş(1959 Mersin)

Sanatçı 1959 yılında Mersin’de doğdu. Muğla İşletmecilik Meslekoku’nu bitirdi. Fotoğraf çekmeye ise askerlik yaptığı Hakkâri Dağları’nda başladı. Hakkâri Dağları ve yörenin yaşayışının etkisinde kalıp gördüklerinden etkilenmesi onda kayıt altına alma merakı uyandırdı. Sanatçı o günden sonra çıkacağı birçok fotoğraf macerasının peşine düştü

FOTO 3.2.1.37 Faruk Akbaş’ın kendi portresi

Kendi tabiriyle “*Sarı Otobüs*”le fotoğraf gezilerine çıkarak başta Anadolu olmak üzere İran, Suriye, Mısır, Afganistan, Sibiryaya, Hindistan, Çin gibi birçok ülkede fotoğraflar çekti, sergiledi, belgeseller hazırladı. Hazırladığı bu belgeseller TRT ve İZ TV’de yayımlandı. Anadolu’da ise Van, Hakkâri, Rize, Artvin gibi yüksek rakıma sahip illeri ve bu illerin yolları üzerindeki hayatları tercih etti. Belirgin bir doğa ve belgesel fotoğrafçısı olan sanatçı, birçok yarışmadan çeşitli ödüller aldı. Fotoğrafları günümüzün çeşitli gazete, dergi ve kitaplarında yayınlanmaktadır. Fotoğraf dergilerine gezi ve fotoğraf yazıları da yazan sanatçı Yolculuk Dergisi’nin görsel yönetmenliğini de yapmaktadır. Sanatçı ayrıca fotoğraf yazımına yönelerek birçok kitap yayınlamıştır: Bunlar: Anadolu Orkideleri(Say Yayınları), Asya Yollarında(Say Yayınları), Dijital Dünyada Fotoğraf&Dijital Fotoğrafın Temelleri(Say Yayınları), Fotoğrafta Pratik Kompozisyon(Say Yayınları), Maçahel(Artvin Karçal Dağı Gürcü

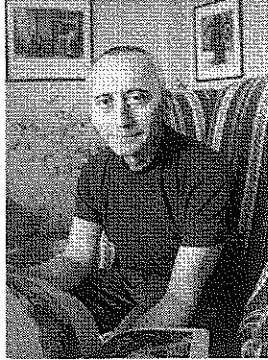
Köyleri-Say Yayınları) kitaplarıdır. Ayrıca Emre İkizler ile birlikte hazırladıkları Fotoğraf Teknik Okumaları(Say Yayınları) kitabı bulunmaktadır.

Sanatçının en büyük projelerinden biri ise yaşamını sürdürdüğü Fethiye Kayaköy’de kurduğu sanat kampıdır. Fotoğraftan resim sanatına, tiyatrodan heykele, edebiyattan sinemaya dek sanatçı yetiştiren bu kampa her yıl mayıs ve ekim ayları arasında Türkiye ve dünyadan birçok öğrenci ve sanatçı gelmektedir. Türkiye için büyük bir eksikliği gideren, Kamil Fırat gibi öncü olduğu farklı bir sanat ortamını Türkiye’ye kazandıran sanatçı çalışmalarına hala devam ediyor, jüri üyelikleri yapıyor ve fotoğraf yazıları yazıyor.

FOTO 3.2.1.38 Faruk Akbaş

Fethi Sabunsoy(1950 Adana-2007 Adana)

Sanatçı 1950 yılında Adana’da doğdu. İlkokulu bitirmesinden kısa bir süre sonra, çocuk denilebilecek bir yaşta 1987 yılına kadar bir fotoğraf stüdyosunda çalıştı. Fotoğrafa ilgisi de bu yıllarda başladı. Bir süre Çukurova Üniversitesi’nde fotoğrafçı ve kameraman olarak çalıştı. Ayrıca 1980-1986 yılları arasında TRT’de kameramanlık yaptı. Bu yıllar aynı zamanda sanatçı için dönüm noktası olan yıllardı. Ortaokul ve liseyi dışarıdan bitirerek 1992 yılında Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği’ni kazandı.

FOTO 3.2.1.39 Fethi Sabunsoy’un kendi portresi

Bölümde okurken ana sanat olarak grafik bölümünü seçerek bölümden 1996’da mezun oldu. 2000 yılında aynı bölümde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Bu zamana kadar geçen zaman bir bireyin fotoğraf tutkusuyla sanatçılığa giden hayatını anlatan bir hayat öyküsüyü.

AFAD(Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği) ve Kooperatif için Fotografe üyesiydi. 1992 yılında Uluslar arası Fotoğraf Sanatı Federasyonu’ndan AFIAP unvanını aldı. Pek çok kişisel sergi açarak karma sergilere katıldı. Sanatçının sergilerindeki fotoğrafların 11’i Macaristan Fotoğraf Müzesi koleksiyonunda bulunmaktadır. Sanatçının “Sabunsoy” ve “Kahvehaneler” isminde iki fotoğraf

albümü, YGS yayınları tarafından çıkartılan orijinal baskı fotoğraflardan oluşan bir portfolyosu ve çok sayıda kartpostalı bulunmaktadır. Sanatçı genç yaşta, 2007 yılında Adana’da vefat etti.

Sanatçı önceki yaşamıyla sonradan yönünü çizdiği hayat arasındaki büyük farkı hayattayken defalarca söylemiştir. Önceki yaşamında özellikle kahvehanelerde çok zaman geçirmiştir. Bu yüzden önceleri kahvehaneler temasına sıcak bakmayarak uzun bir süre kahvehanelere uğramaz; ancak sonraları elinde makinesiyle çok yakından tanıdığı bu mekânın içinden birçok fotoğraf çıkartır. Böylece kahvehaneler fotoğrafçının belli başlı çalışma konusu içine girerek çektiği fotoğraflardan birçok fotoğraf sergisi açar.

FOTO 3.2.1.40 Fethi Sabunsoy

Yukarıdaki fotoğrafa ilk bakıldığında öndeki ve onun hemen arkasındaki iki yaşlı adam dikkat çekmektedir, fotoğrafın odak noktası burasıdır, ifade buradadır; fakat fotoğrafın tamamına göz gezdirildiğinde fotoğrafın her bir noktasında dikkat çeken ayrı ayrı fotoğraf karelerinin birleştiği görülür. Bu yüzden Fethi Sabunsoy’un fotoğraflarının birçoğunda gerçekçi; ama bir o kadar da coşkulu bir hareket vardır.

Fikret Otyam(19 Aralık 1926 Aksaray)

1926 yılında Aksaray’da doğdu. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü’nde Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun öğrencisi oldu. 1950 yılında gazeteciliğe “Son Saat” gazetesinde başladı. Daha sonra Cumhuriyet ve Aydınlık gazetelerinde çalıştı. Aydınlık gazetesinde her hafta yazmaya devam eden Fikret Otyam, emekli olduktan sonra resim çalışmalarına ağırlık verdi.

FOTO 3.2.1.41 Fikret Otyam’ın kendi portresi

İlk fotoğraf sergisini 10 yıllık bir seri şeklinde sürecek olan “Gide Gide Serileri” adıyla 1964’te açtı(1964-1974). Bu sergileri sırayla 1979 Eğer Bizi Sual Eden Olursa, 1983 Dünya Güzel Olmalı, 1997 Otyam’ın Objektifinden

sergileri izledi. Ayrıca eşi Filiz Otyam ve arkadaşı İbrahim Demirel'le karma sergiler açtı.

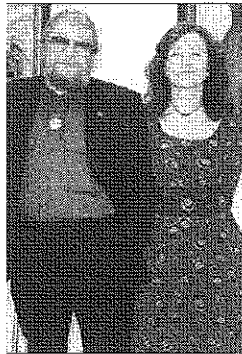
Anadolu(özellikle Güneydoğu Anadolu)'yla ilgili yaptığı röportajlarıyla Anadolu'nun yerel yaşamını ele aldı. Bu röportajlarını birçok kitapta toplayarak da bunları belge haline getirip kalıcı olmalarını sağladı. Sanatçı emekli olduktan sonra Antalya'ya yerleşti. Burada Akdeniz Gazetecilik Vakfı ve Altın Portakal Kültür Sanat Vakfı kuruculuğu yaptı. Antalya için sanat adına önemli girişimlerde bulunan Otyam, Antalya'da sanat dendiğinde ilk akla gelen kişi konumuna gelmiştir. Sanatçı halen Antalya'nın merkezine 26 km uzaklıktaki Geyikbayırı Köyü'nde eşi Filiz Otyam ile birlikte yaşamakta ve çalışmalarına devam etmektedir.

FOTO 3.2.1.42 Fikret Otyam

Sanatçı yıllarca Anadolu'yu büyük bir özenle ve karış karış gezdi. Bu gezilere hem bir fotoğraf sanatçısı, hem de bir gazeteci anlayışıyla yaklaşarak fotoğrafla bilgiyi birleştirdiği çalışmalarında birçok kişiye Anadolu'yu ulaştırdı.

Filiz Otyam

1963-1968 yıllarında, New York'ta iç mimari eğitimi aldı. 1979 yılında eşi Fikret Otyam ile birlikte Antalya'ya yerleşti. Burada özgün dokuma ve fotoğraf çalışmalarını sürdürdü. Dokumaları eşinin resim çalışmalarıyla birlikte yurtiçi ve yurtdışı birçok sergide yer aldı. 1992 yılında davetle katıldığı Polonya Lodz Uluslar arası Tekstil Triennale'inde dokumaları sergilendi. Bu sergiye "Toros Çitlembikler", "Bereket Tanrıçası Kibele" ve "Dokunmuş Bireyler" çalışmalarıyla katıldı. İki çalışması müzenin koleksiyonuna alındı.

FOTO 3.2.1.43 Filiz Otyam eşi Fikret Otyam ile birlikte

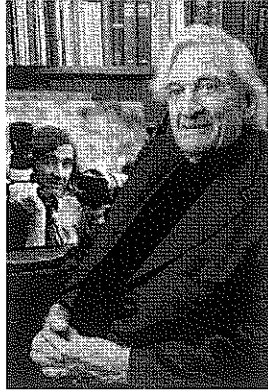
Fotoğraf çalışmalarına ise 1978 yılında AFSAD kurslarına katılarak başladı. Eşi Fikret Otyam ile birlikte yurtiçi ve yurtdışında birçok fotoğraf sergisi açtı. Sanatçı halen Antalya'nın merkezine 26 kilometre uzaklıktaki Geyikbayırı Köyü'nde eşi Fikret Otyam ile birlikte yaşıyor

Sanatçı 1970'li yılların sonunda eşi Fikret Otyam ile birlikte Anadolu'yu gezerek birçok fotoğraf çekmiş ve yine eşiyle birlikte bu fotoğraflardan oluşan birçok sergi açmıştır. Özellikle Anadolu'daki insanın yaşayış biçiminden ifadelerin barındığı fotoğrafları çekmeyi tercih eder. Anadolu'ya sosyal gerçekçi bir tavırla yaklaşmıştır.

FOTO 3.2.1.44 Filiz Otyam

Gökşin Sipahioğlu(28 Aralık 1926 İzmir-5 Ekim 2011 Paris)

Sanatçı 1926 yılında İzmir'de doğdu. Liseyi İstanbul Saint Joseph Fransız Lisesi'nde, üniversiteyi İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünde tamamladı. Gazeteciliğe İstanbul Ekspres gazetesinde spor yazarlığı yaparak başladı. O yıllarda Sait Ceylan takma adıyla yazdığı yazılar dikkat çekip beğenilince 1953 yılında bu gazetenin yazı işleri müdürü oldu. 1955'te "Selanik'te Atatürk'ün doğduğu evi bombaladılar" başlıklı yazısından dolayı 6-7 Eylül Olaylarının ortaya çıkmasını planlamakla suçlandı; ama o gazetecilik yapmaktan vazgeçmedi.

FOTO 3.2.1.45 Gökşin Sipahioğlu'nun kendi portresi

1956'da İsrail-Mısır Savaşı sırasında Sina Çölü'nde çektiği yaralı Mısır askerleri fotoğrafları ise ilk büyük haberi oldu. 1957 yılında fotoğrafa büyük emek verecek olan Yeni Gazete'yi kurdu. Bu gazetede Çetin Altan ve Aziz Nesin'in de ilk yazıları yayımlandı. Bir süre sonra Vatan Gazetesi'nin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Bu gazetede çalışırken başardığı önemli olay erken baskı sistemini kurması oldu. Bu sistemle Türk gazeteciliğine yeni ve modern bir kapı açtı. Sanatçı Vatan Gazetesi'nden sonra serbest foto muhabiri olarak çalışmaya başladı. İlk işi, o dönemde yaşadığı büyük karışıklıktan dolayı girilmeye korkulan Arnavutluk'a girmek ve burada birçok fotoğraf çekmek oldu. İlk işindeki bu cesareti onun adının dünya basınında duyulmasını sağladı. Devamında Tiran'da yaptığı pek çok çalışmayla birçok Batılı gazeteyle manşet olmayı başardı.

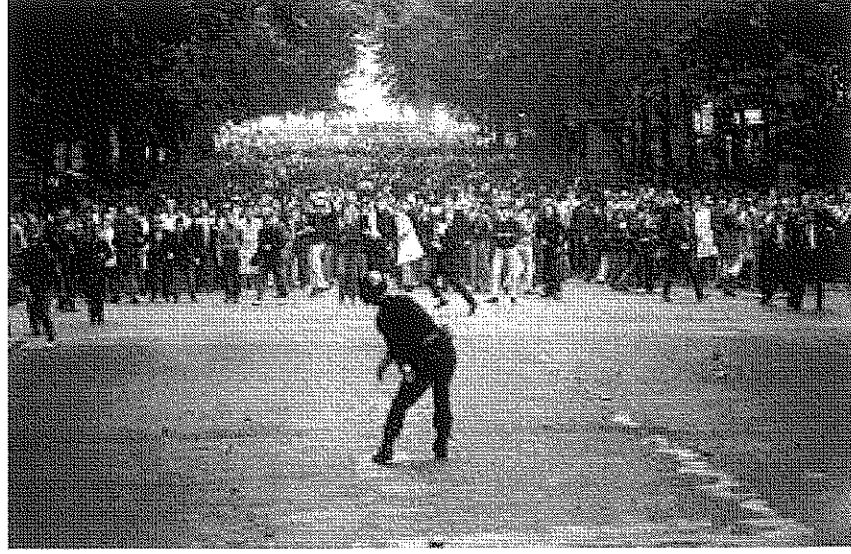

FOTO 3.2.1.46 Gökşin Sirahioğlu-1968 Olayları

Yine büyük bir cesaret ile füze krizi yaşanan ve bu nedenle giriş çıkışların yasak olduğu Küba'ya gemici pasaportuyla girmesi onu dünya basınında büyük bir üne kavuşturdu. 1961'de Hürriyet Gazetesi'yle de çalışmaya başladı.

Hürriyet gazetesi için 4 yıl boyunca dünyanın birçok köşesinde çeşitli röportajlar gerçekleştirdi. Bu röportajlarla dünyanın tamamında tanınan bir gazeteci oldu ve bu vesileyle Kültür Devrimi'nin yaşandığı yıllarda Çin'e vize alabilen ilk Türk gazeteci oldu.

1969'da kendine yapılan teklifi kabul ederek Hürriyet Gazetesi Paris Büro Şefi olarak Fransa'ya gitti ve bundan sonraki hayatını Frans Paris'te geçirdi. 1967'den sonra Paris için önemli olayların fotoğraflarını çekip yayınladı. 1969 yılında Goma Ajansı ile çalışmaya başladı; ancak bir anlaşmazlık sonucunda buradaki çalışması kısa sürdü. Bunun üzerine kendi imkânlarıyla Çekoslovakya'ya gitti. Kısa bir süre sonra Çekoslovakya Varşova Paktı ülkeleri tarafından işgal edildi. Bu olayla, kendi röportajlarını dünya basınına duyurabilme fikriyle SIPA Press'i kurma düşüncesine yöneldi.

Bu fikri 1969 yılında faaliyete geçirmeye karar verdi. Önce gayri resmi bir ajans olarak SIPA Press'i Cumhuriyet Gazetesi Atina muhabiri Kosta Daponte ve sonradan eşi olacak olan Amerikalı gazeteci Phyllis Springer'la birlikte kurdu. Gökşin Sipahioğlu'nun usta gazeteciliğiyle ajans, kısa sürede bir marka haline gelmeyi başardı. SIPA Press ismindeki bu marka, dünyanın en zengin fotoğraf arşivine sahip bir ajans olarak dünya basın tarihine geçti. 1973 yılında resmi olarak kurulan ajans, 2001 yılında maddi imkânsızlıklardan dolayı Fransız Medya Grubu'na satıldı. Sanatçı yaşamı boyunca çalışmalarının bir karşılığı olarak yurtiçi ve yurtdışı çeşitli ödüller aldı. Bunlar: 1994'te Fransa Sanat ve Edebiyat Şövalyesi unvanı, 2000'de Türkiye Devlet Üstün Hizmet Madalyası, 2003'te Fransa Kültür Bakanlığı tarafından verilen sanat ve edebiyat nişanı, 2007'de Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac tarafından Chevalier de la Légion d'honneur Ödülü aldığı ödülleridir.

Güler Ertan(1 Nisan 1940 Balıkesir)

Sanatçının kendi kaleminden özgeçmişi:

“Merhaba, ben Güler Ertan,

Özgeçmiş denilince, ilk akla gelen doğum tarihidir.. Sürprizleri sevdiğim için dünyaya gelişim de ailem için sürpriz olmuş. Çünkü 1 Nisan 1940 tarihinde Balıkesir'in kazası olan Susurluk'ta doğdum. İlkokul eğitimimi Susurluk'ta tamamladım. 1952 yılında Susurluk'ta ortaokul ve Lise olmadığı için İstanbul'a geldim. Ortaokul ve Liseden mezun olduktan sonra 1959 yılında T.G.S. Y Okulu Grafik Bölümü'nün yetenek sınavını kazandım.

FOTO 3.2.1.47 Güler Ertan'ın kendi portresi

O dönemlerde Grafik kelimesi çok yeni ve yabancı olan bir terimdi. Pek çok kişi bu kelimeyi Trafik ve İstatistik kelimeleri ile karıştırıyordu.

.G.S.Y.O Bauhaus kökenine dayalı eğitim veren bir kurumdu. Genelde öğretmenleri de Almandı.Fotoğraf ise Grafik Bölümü'nün içinde ders olarak devam ediyordu. Son iki yılda ise seçmeli dersler vardı. Bunlardan biri de fotoğrafı. Ben Fotoğrafi seçmiştim. 1963 yılında da mezun oldum. 1964 yılında ise mezun olduğum kuruma fotoğraf asistanı olarak atandım. Atandığım zaman fotoğraf Grafik bölümünün içinde bir dersti. Bence bu yeterli değildi. Çünkü o tarihlerde, Avrupa'da okullarda Fotoğraf dersi, bölüm veya yüksek okul olarak eğitim veriyordu. O zamanki düşüncem, “buralara nasıl gelinir”in yollarını aramak ve çaba göstermekti.

1968 yılında Avusturya Hükümetinin vermiş olduğu bir bursla Viyana'daki T.G.S.Y.O nun eş değeri olan bir okulda 1 yıl renkli fotoğraf ve fotografik çalışmalara devam ettim. Bu ara henüz Türkiye'de uygulanmayan değişik karanlık oda tekniklerini denedim. Beğenilen bu fotografik çalışmalarım ile Almanya'nın birkaç şehrinde ve Viyana'da kişisel sergiler açtım. Buradaki müzeleri gezdiğimde ve kütüphanelerdeki fotoğrafla ilgili kitapları gördüğümde, Türkiye'deki fotoğraf ile ilgili yayınları karşılaştırmaya başladım. Böylece amacımı belirledim. 1 – Kitap yazmak 2- Fotoğrafın bölüm olarak kurulması için çalışmak. Bu amaçlarımı belirledikten sonra, madem ki eğitimciliği meslek olarak seçtim, mutlaka doğru bilgi içeren, fotoğraf ile ilgili kitaplar yazmam gerektiğine inandım. Türkiye'ye döndüğümde, öğretim üyeliğine geçiş için, fotoğraf makineleri üzerine hazırladığım tezi verdim.

1977 yılında “Çağdaş Fotoğrafi Sanatı” adlı kitabımı yazdım.

1978-1986 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Bölümü'nün kurucu üyeliği ve öğretim üyeliği görevlerini üstlendim.

1991 de TRT 2 nin fotoğraf belgeselinde ilk kadın fotoğraf eğitimcisi olarak belirlendiğimde, mesleğime karşı sorumluluğumun daha da arttığını hissettim. Türkiye'nin fotoğraf eğitimindeki yerini yurt dışında da duyurmak gereğine inandım.

1991 yılında Polonya'da Poznan Akademisinin düzenlediği uluslararası sempozyumda, Türkiye'den ilk fotoğraf eğitimcisi olarak bildiri verdim. Böylece Türkiye'deki fotoğraf eğitimi Avrupa kataloglarında yer aldı.

Bence fotoğraf eğitimi denildiği zaman sadece okulda okunan ders olarak görülmemelidir. Toplumun büyük bir kesimi, ama amatör olarak ama profesyonel olarak bu komıyla ilgililer. Fakat bu kişilerin fotoğraf ile ilgili ortak dillerinin olmadığı dikkatimi çekti. Çünkü fotoğraf sanatının Avrupa kökenli bir sanat olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu nedenle de değişik dillerdeki terimler kullanılıyor. Buradan yola çıkarak, 1994 yılında "Açıklamalı Fotoğraf Sözlüğü" kitabını yazdım. Bu kitapta ki amacım, yeni terimler, yakıştırma sözcükler bulmak ya da türetmek değil, fotoğrafçının ortak dilini oluşturmaktı.

2004 yılında ise, sözlüklerin yenilenmesine inanan bir kişi olarak ve aynı zamanda gelişen dijital teknolojinin de içine girmesi açısından, genç meslektaşım Bülent Erutku ile birlikte "Açıklamalı Fotoğraf Terimleri" sözlüğünü tekrar hazırladık. 2005 yılında ise "1960 Sonrası Türk Fotoğrafı" ve yine aynı yıl " Türk Fotoğrafçıları Kütüphanesi" katoloğu yayınlandı. Hazır olan "Dünden Bugüne Fotoğraf" isimli kitabında en kısa zamanda basılacak.

İkinci amacım ise, ancak 30 yıl sonra gerçekleşebildi. 40 yılımı verdiğim kurumum olan Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde ki Fotoğraf Bölümü, aynı zamanda Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fotoğraf Bölümü ve Haliç Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı olarak dört bölümün kurucuları arasında yer aldım. Şuna inandım ki amacımızı belirler, azimle çalışırsak, elde edemeyeceğimiz hiç bir şey yoktur.

Ödüllerim arasında beni en çok etkileyen "İfsak Yılın Eğitimcisi" ve "Truva - Yılın Fotoğrafçısı" ödülüdür. Fakat en önemlisi ise, ismimin sonsuza dek kalıcılığı açısından, beni onurlandıran ve gururlandıran "Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi" nde yer verilmesidir.

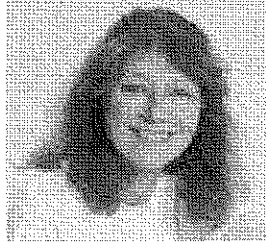
Fotoğraf eğitimcisi olarak 45. yılımı doldurduğum bugünlerde, İstanbul Arel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı ve öğretim üyesi olarak görevime devam etmekteyim."⁵⁹

⁵⁹ . [http://www.gertan.com/\(erişim tarihi:09.07.13\)](http://www.gertan.com/(erişim tarihi:09.07.13))

FOTO 3.2.1.48 Güler Ertan

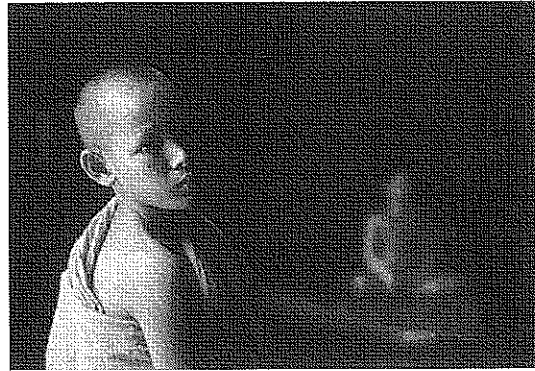
Gülnur Sözmen(1955 İstanbul)

Sanatçı 1955 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini aynı şehirde tamamladıktan sonra 1970 yılında fotoğraf çalışmalarına başladı. 1972-1976 yılları arasında Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda grafik tasarım ve fotoğraf eğitimi aldı, mezun olduğu yıl ilk kişisel sergisini açtı.1978'e kadar grafik tasarımcı ve fotoğrafçı olarak çeşitli ajanslarda çalıştı.

FOTO 3.2.1.49 Gülnur Sözmen'in kendi portresi

1978'de kendi atölyesini kurarak profesyonel olarak çalışmalarına devam etti. 1986'da sanayi çalışanlarına yönelerek bu alanda onlarca fotoğraf çekti. 1987'de PTFD(Profesyonel Tanıtım Fotoğrafçıları Derneği)'ne üye oldu. 1982-1986 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Ana Sanat Dalında

"Görsel İletişim" dersleri verdi. 1994'te San Fransisco'da konuk sanatçı olarak bulundu. 1995'e kadar Güneydoğu Anadolu'da pek çok fotoğraf belgeseli çekti. 1995'ten sonra Orta ve Güneydoğu Asya'ya yöneldi. Halen İstanbul'da yaşayan sanatçı, profesyonel fotoğrafçılık ve belgesel çalışmalarını sürdürmeye devam ediyor.

FOTO 3.2.1.50 Gülnur Sözmen

Gültekin Çizgen(1940 İstanbul)

“Yurdumuzda, 1960-1970 yılları arasında fotoğrafları sergilenen 75 dolayında kimse arasında sıyrılarak, bugünlere ulaşabilen yalnız iki isim vardır. Bu isimlerden biri de Gültekin Çizgen’dir.”⁶⁰ Seyit Ali Ak’ın bu tespiti fotoğraf sevdasıyla dolu dolu geçen bir yaşam içinde fotoğraf çeken, fotoğraf makalesi yazan, yeri gelince eleştiren, yeri gelince fotoğraf eğitimi veren, kitap hazırlayan bir kültür çınarı olan Gültekin Çizgen için yerinde bir tespittir.

FOTO 3.2.1.51 Gültekin Çizgen’in kendi portresi

Sanatçı 1940 yılında İstanbul’da doğdu. Güzel Sanatlar Akademisi’nin grafik bölümünden ayrıldı. 1958 yılında katıldığı bir fotoğraf yarışmasıyla fotoğraf yaşamı başladığında fotoğraftan bir daha kopamayacaktı. İlk kişisel sergisini 1962 yılında “Bir Dünya” başlığıyla İstanbul Şehir Galerisi’nde açtı. Bu sergiden sonra birçok fotoğraf sergisi ve dia gösterisi birbirini izledi.

Fotoğraf çekmeye başladığı ilk günden itibaren fotoğraflarına daha fazlasını katarak yoluna devam etti. Fotoğrafları Türkiye dışında Almanya, Fransa, İsviçre, İtalya, Çin Halk Cumhuriyeti, Kanada, Meksika ve Brezilya gibi dünyanın çeşitli ülkelerinde sergilendi. Ayrıca A.B.D, Almanya, Bahreyn, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Çin Halk Cumhuriyeti, Endonezya, Fransa, Güney Kore, Hindistan, Hollanda, Irak, İngiltere, İsviçre, Kazakistan, K.K.T.C, Kırgızistan, Kuveyt, Mısır, Rusya, Slovenya, Suudi Arabistan, Tunus ve Yunanistan gibi ülkelerde yönettiği mültivizyon programları gösterildi. Fotoğrafları ünlü yabancı dergilerde yayımlandı.

Başarılı işlerini bütün dünyaya yaymayı başaran sanatçı ülkemizde fotoğraf kuruluşları ve eğitimi alanında da şu çalışmaları gerçekleştirdi: Fotoğraf yayımlarının sahibi olan sanatçı, ayrıca Yeni fotoğraf Dergisi’ni eşi Engin Çizgen ile birlikte çıkardı(1976-1981).Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Enstitüsü kurucu onur üyesi ve Profesyonel Tanıtım Fotoğrafçıları Derneği’nin kurucu başkanıdır. Ülkemizde fotoğraf eğitiminin ilerleyip gelişmesi için çeşitli çalışmalarda bulunmuş, fotoğraf alanında 12 albüm yayınlamıştır. 1983 yılından sonra hızlı yazı temposuna geçen sanatçı deneme, teknik, gezi ve anı alanlarında 27 adet yayına sahiptir. 1964 yılında Yapı Kredi Bankası ve 1966/1983 yıllarında Ali Naci Karacan ödüllerine layık görülmüştür.

⁶⁰Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 100s.

FOTO 3.2.1.52 Gültekin Çizgen

Gültekin Çizgen'in fotoğraflarına baktığımızda anlık zaman dilimlerinin resimsel renk ve ışık ifadeleriyle bütünleştiğini görürsünüz. Sanatçı çok değil, iki dakika sonra gelmiş olsa belki o eller sigarasını çoktan yakmış içiyor olacaktır. Fotoğraf çekmek için bütün Anadolu'yu gezmiş olan sanatçının bu fotoğraflarından anlaşılıyor ki anlık zaman dilimlerini yakalamak için de üstün bir çaba sarfetmiş.

Güneş Karabuda(1933 İzmit)

1933 yılında İzmit'te doğdu. İstanbul'a gelerek Galatasaray Lisesi'ni bitirdi. Üniversite için Fransa'ya giderek Paris'te hukuk okudu. Aynı şehirde bir süre gazeteci/foto muhabiri olarak çalıştı, sonra televizyon ve yayın hayatına geçti. Kırk yılı aşkın süredir İsveç'te yaşıyor.

FOTO 3.2.1.53 Güneş Karabuda'nın kendi portresi

STV İsveç Televizyonunda sosyal, politik ve kültürel içerikli çeşitli belgeseller hazırladı. Bu belgeselleri Avrupa ve Amerika'nın değişik kanallarında hazırladığı belgeseller izledi. "1970-1972 yıllarında Şili'de, Allende iktidarı sırasında İsveç Televizyonu'nun Latin Amerika Temsilciliği'nde bulundu. Uzun yıllar Orta Doğu ve Uzak Doğu ülkelerinde çalıştı ve bu arada Vietnam Savaşı'nı görüntüledi.

70'li yıllarda Afrika'da Zimbabve(Rodezya), Mozambik, Gine-Bissau ve Botswana'nın bağımsızlıklarına kavuşmasına kamera ile tanık oldu."İsveçli yazar ve yönetmen Barbro Karabuda ile evli olan üç çocuk babası sanatçı, dünyadaki objektiflerimizden biri olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Halim Kulaksız(1944 Gümüşhane)

Sanatçı 1944 yılında Gümüşhane’de doğdu. Fotoğrafa lise yıllarında başladı. 1969 yılında Ankara’da REFO COLOR adıyla ilk laboratuvarını açtı. Ardından Amerika’ya gitti ve 1972’de New York İnstitute of Photography’yi başarıyla bitirdi. İlk kişisel sergisini 1971 yılında “Görüntüler I” başlığıyla Ankara Fransa Kültür Merkezi’nde açtı.

FOTO 3.2.1.54 Halim Kulaksız’ın kendi portresi

1972’de “Görüntüler II”yi İstanbul Şehir Galerisi’nde , “Görüntüler III” ü ise 1985’te Ankara’da açtı. Bu sergileri birçok kişisel sergi izledi. İlk ödülünü 1973 yılında Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü’nün düzenlediği “Türkiyemiz” adlı fotoğraf yarışmasında aldı. 1974’te Turizm ve Tanıtma Bakanlığı’nın düzenlediği Türkiye adlı dia pozitif yarışmasında birincilik ve üç mansiyon aldı. 2006 yılında Koç Allianz’ın düzenlemiş olduğu “Atlar” konulu yarışmada siyah-beyaz dalda birincilik aldı. Sanatçı yurtiçi ve yurtdışı pek çok fotoğraf yarışmasında da jüri üyeliği yaptı.

1975 yılında Türkiye’ye ilk kez Photo-Fishing sistemlerini ithal etti. 1979-1980 FOTOS’un (Fotoğraf Sanatçıları Derneği) başkanlığı yaptı. 1979-1981 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Bölümü’nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1984’te FIAP(Uluslar arası Fotoğraf Federasyonu) tarafından AFIAP(FIAP’ın Artisti) unvanını aldı. 1988-1991 yılları arasında REFO Fotoğraf Sanatı dergisini çıkardı. 1995’te ilk dijital çıkış makinelerini Türkiye’ye getirdi.

Dünyanın çeşitli yerlerinde renkli fotoğrafçılıkla ilgili çalışmalar yapan sanatçı 1996 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümü’nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Sanatçı günümüzde de çalışmalarına devam ediyor.

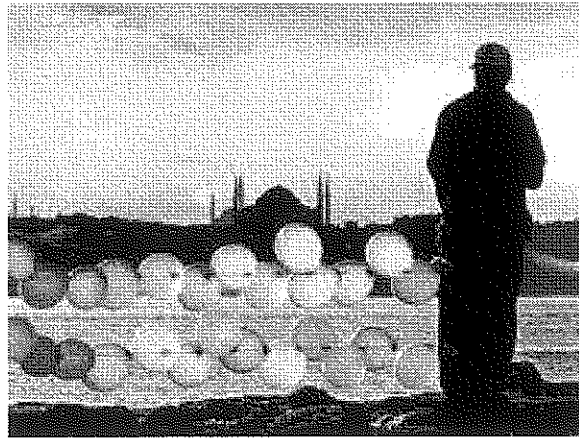
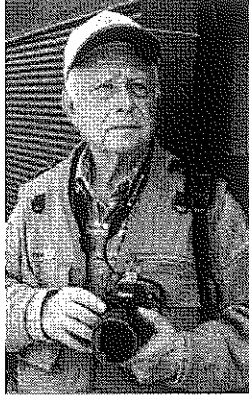

FOTO 3.2.1.55 Halim Kulaksız-Sergiden bir fotoğraf

Hüsnü Gürsel(1925 Adapazarı-2009 Adapazarı)

Sanatçı 1925 yılında Adapazarı'nda doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Adapazarı'nda tamamladı. Lise öğrenimini Balıkesir Necatibey Öğretmen Okulu'nda, üniversiteyi Gazi Eğitim Enstitüsü'nde okudu. Trabzon, Kastamonu gibi Anadolu illerinde öğretmenlik yaptıktan sonra Adapazarı Ortaokulu'nda 32 yıl resim öğretmeni olarak çalıştı. 1961 yılında İbrahim Zaman'ın kurduğu Grup 5'e katıldı. Fotoğrafçılığa 1960'lı yıllarda başlayan sanatçı AFAK'ın (Adapazarı Fotoğraf Amatörleri Derneği) da kurucuları arasındadır.

FOTO 3.2.1.56 Hüsnü Gürsel'in kendi portresi

1967, 1973, 1994, 1998 ve 2004 yıllarında Sakarya Valiliği için il yıllıklarının fotoğraflarını çekti. Meydan Larousse Ansiklopedisi için de 37 vilayetin fotoğrafını çekti. Turizm ve Kültür Bakanlığı fotoğraflarını kullanarak tanıtım afişleri yaptı.

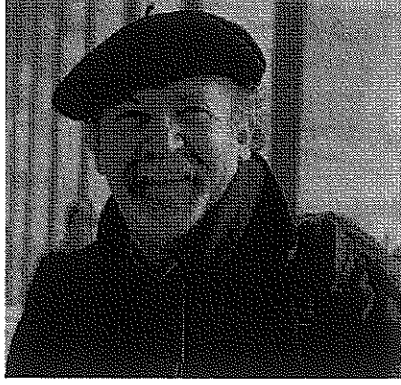
“Halk Sanatlarında El”, “Anadolu Ev ve Sokakları”, “Selçuk ve Beylikler Devri Ahşap İşçiliği”, “Türk Sanatı'nda Kapı Tokmakları” konulu fotoğraf sergilerini açtı. Bu sergilerdeki fotoğrafları da Anadolu'yu karış karış gezerek büyük bir çabayla ortaya koydu.

Birçok ulusal ve uluslar arası yarışmada seçici kurul üyeliği yapan Hüsnü Gürsel, SAGÜSAD, İFSAK ve KASK'ın Onur Üyesi'dir. Eğitimi, sanatçı kişiliğiyle tüm Türkiye'de beyefendiliği ile örnek bir insandı. Eğitime ve sanata yapmış olduğu hizmetlerle, birçok kişiyi bilim ve sanat dünyasına kazandırmış, Adapazarı'nın adının ulusal ve uluslar arası alanlarda duyurulmasına büyük katkıları olmuştur.

FOTO 3.2.1.57 Yaşayan Bilim ve Teknik III fotoğraf yarışması siyah beyaz dalda 3.lük ödülü Hüsnü Gürsel-Nostalji

İbrahim Demirel(1941 Malatya)

Sanatçı 1941 yılında Malatya’da doğdu. Çapa Öğretmen Okulu’nu bitirdi ve Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu’na devam etti. Sanat hayatına çeşitli kuruluşlarda grafikerlik, reklam ve tanıtım fotoğrafçılığı yaparak başladı. 1975’te kendi grafik stüdyosunu kurdu.(Umut Poster Yayıncılık ve Grafikerlik Stüdyosu) 1979’da ilk fotoğraf albümü olan “Yaşam Kavgası” Hollanda Hükümeti tarafından yayımlandı.

FOTO 3.2.1.58 İbrahim Demirel’in kendi portresi

1981’de “Fotoğraf” isimli ders kitabını yazdı. 1982’de “Sanat Yapım Plastik Sanatlar Atölyesi” adıyla galeri kurdu.1995’te 4 adet fotoğraf portfolyosu yayımlandı. Grafik ve fotoğraf çalışmalarıyla yurtiçi ve yurtdışında birçok ödül aldı. 2004 yılında “İbrahim Demirel Fotoğrafları Üzerine Bir İnceleme” kitabı yazdı. Aynı yıl fotoğraf çalışmalarıyla Truva Sanat ve Kültür Derneği’nce “Yılın Fotoğraf Sanatçısı” ödülünü aldı. 2008 yılında emekli olana kadar Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü’nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Ayrıca fotoğraf üzerine çeşitli konferanslar, seminerler verdi; çeşitli sanat yayınları ve televizyon programları hazırladı. Sanatçı PTFD(Profesyonel Tanıtım Fotoğrafçıları Derneği) üyesi, AFSAD ve Gezinler Kulübü’nün de onur üyesidir.

FOTO 3.2.1.59 İbrahim Demirel

“Ömrünü, “an”ları fotoğraflarla yansıtmaya adanmış sanatçı, fotoğraf karelerinde yalnız gerçekliği sunmuyor; tıpkı bir ressam gibi onu biçimlendirip, izleyenleri somuttan soyuta doğru bir yolculuğa sürüklüyor. Duyguyu, rengi ve “o an”ı baştan sona şiir gibi estetik bir dille fotoğraf karelerine taşıyan Demirel, var olanla imgenin, insanın ruhunda

bütünleşmesini sağlayarak izleyenleri yeniden düşünmeye sevk ediyor. Demirel'in fotoğraflarında, gerçek ile düş dünyasının birbirine girdiği, kesinliklerin yok olduğu yeni bir dünya başlıyor. Sanatında 40 yılını dolduran İbrahim Demirel, artık cep telefonlarıyla bile fotoğraf çekilebilmesinin bu sanata bakışı nasıl etkilediğini anlattı. Kendisine "fotoğrafçı" denmesini "zulüm gibi" gördüğünü ifade ederek, yaptıklarının sanat olduğunu, herkesin diline "fotoğraf çekme" tabirinin yerleştiğini, sanattan söz ettiğimizde, bu işin "çekmek" değil "yapmak" fiiliyle ifade edilebileceğini söylüyor."⁶¹

"Yalınlık" ve "ifade" ikisi beraber; ama bir o kadar da ayrı ayrı aynı fotoğrafın içindedir İbrahim Demirel fotoğraflarında. göstermek istediği ifadeyi objektifine en yalın şekliyle alır ve bunu estetiksel bir görüntüye döndürerek, anlam karmaşasından uzak ve etkili fotoğraf kareleri ortaya çıkarır. Görüntü fotoğraftan dışarı doğru taşar, bu fotoğrafın ifadesini daha da derinleştirir.

İbrahim Zaman(1937 Adapazarı)

1937 yılında Adapazarı'nda doğdu. 1959 yılında sanatsal nitelikte fotoğraf çekmeye ilgi duydu ve fotoğrafçılık kariyeri bu şekilde başladı. Adapazarı'nda Grup 5'in(Hüsnü Gürsel, Naci Sevinç, Hayri Yazıcıgil ve İbrahim Zaman) ve AFAK(Adapazarı Fotoğraf Amatörleri Kulübü) kurucu üyeliğini yaptı. Katıldığı ilk sergi Hüsnü Gürsel, Naci Sevinç, Mümtaz Ertürer ve kendisinin Adapazarı Ticaret Meslek Lisesi Salonu'nda açtığı sergi oldu.

FOTO 3.2.1.60 İbrahim Zaman'ın kendi portresi

Uzun yıllar Grup 5 ile birlikte fotoğraf sergileri açtı. İlk kişisel sergisini ise 1967 yılında "Güvercinler" adıyla İstanbul Şehir Galerisi'nde açtı.

Ulusal birçok sergi açarak karma sergilere, uluslar arası sayısız sergi, saydam gösterisi ve yarışmalara katıldı. Ayrıca uzun yıllar ulusal ve uluslar arası yarışma jürilerinde görev aldı. Birçok fotoğrafımız gibi İbrahim Zaman'ın fotoğrafları da Turizm Bakanlığı tarafından tanıtım afiş ve broşürlerinde kullanıldı.

Uzun bir süre fotoğraf dergisinde fotoğraf eğitimi üzerine yazılar yazdı ve Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümü'nde bir dönem portre fotoğrafçılığı üzerine dersler verdi. Sanatçının "Türkiye'de Zaman" isminde bir de kitabı bulunmaktadır.

⁶¹http://serdaragir.com/ibrahim_demirel.html(erişim tarihi:13.07.13)

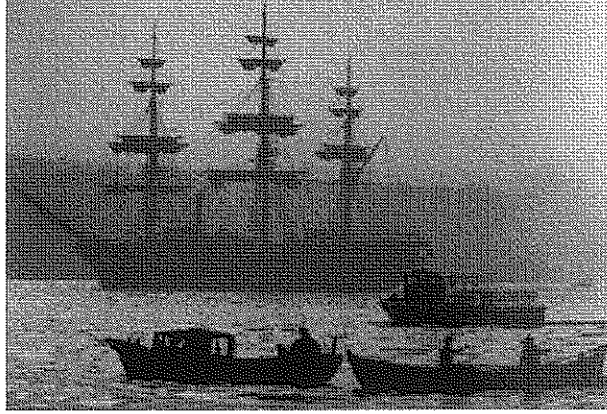

FOTO 3.2.1.61 İbrahim Zaman

İlteriş Sezer(1943 İstanbul)

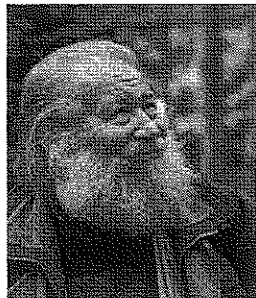
Sanatçı 1943 yılında İstanbul'da doğdu. Liseyi Alman Lisesi'nde tamamladıktan sonra O.D.T.Ü Mimarlık Fakültesi'ne devam etti. Fotoğrafla lise yıllarının başında tanıştı. Bu yıllarda amatörce fotoğraf çeken sanatçı 1970

yılında kendi karanlık odası ve atölyesini kurarak geneli mimari, aile ve manzara fotoğrafçılığından oluşan çalışmalar yaptı. Burayı kapatıp bir dönem Muğla'ya taşındı. Burada fotoğraf sanatçımız Nevzat Çakır ile tanıştı. Çocuklarının okul çağına gelmesiyle İstanbul'a geri dönen sanatçı, 1985'te Nevzat Çakır vasıtasıyla İFSAK'la tanıştı. Bu yıllarda İFSAK faaliyetleri ve Nevzat Çakır'dan hassas banyo formülleri gibi özel fotoğraf tekniklerini öğrenince fotoğraf sanatına olan bakış açısı tamamen değişerek bu dönemden sonraki çalışmaları da tamamen değişti. Sanatçı İFSAK, ayın yarışmaları, ulusal ve uluslar arası yarışmalar gibi çeşitli yarışmalardan birçok ödül kazandı. 1990 yılından sonra İFSAK atölye çalışmalarını yöneten sanatçı çalışmalarına halen devam etmektedir.

FOTO 3.2.1.62 İlteriş Sezer

İsa Çelik(1944 Gülnar-Mersin)

Sanatçı 1944 yılında Mersin Gülnar İlçesi'nde doğdu. Fotoğrafa 1958 yılında başladı. 1970 yılında Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde İşletme-İktisat bölümünü bitirdi. Fotoğrafa başladığı ilk günden itibaren, özellikle sanatsal yönünü geliştirdiği portre fotoğraflarına yönelik sanatçı için Denilebilir ki çalışmalarının genelini insan ve çocuk portreleri oluşturdu.

FOTO 3.2.1.63 İsa Çelik'in kendi portresi

Ayrıca birçok plak, kaset, CD kapağı hazırladı, tiyatro oyunlarına dia projeksiyon çalışmaları yaptı. Bir süre İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde "Temel Fotoğrafçılık" dersleri verdi. Halen İstanbul Kültür Üniversitesi, İşletmecilik Meslek Yüksekokulu Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Sanatçı FIAP'ın AFIAP unvanına sahiptir.

Fotoğrafları ulusal ve uluslar arası birçok sergi, yarışma ve bienalde yer almıştır. Bir süre Antalya Altın Portakal Film Festivali ve Adana Altın Koza Film Festivali'nde seçici kurul üyeliği yapmıştır. Bunun dışında GSD (Görsel Sanatçılar Derneği) Başkanlığı, PERSAİŞ(Perde ve Sahne Sanatçıları Sendikası) Yönetim Kurulu üyeliği ve Mimar Sinan Üniversitesi'ne bağlı Fotoğraf Enstitüsünün kuruluşunda danışma kurulu üyeliği bulunmaktadır. PFTD(Profesyonel Tanıtım Fotoğrafçıları Derneği), Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı, UMAG(Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı) gibi birçok dernekte üyeliği olan sanatçı ayrıca İFSAK'ın onur üyesidir.

FOTO 3.2.1.64 İsa Çelik

İzzet Keribar(1936 İstanbul)

1936 yılında varlıklı Yahudi bir ailenin oğlu olarak İstanbul'da doğdu. Fotoğrafa olan ilgisi ise ağabeyinden etkilenmesiyle başlayan sanatçıya ailesi 17 yaşındayken ilk fotoğraf makinesini aldı. Bu makineyle çektiği aile fotoğrafları, sanatçının ilk fotoğrafları oldu. Ortaöğrenimini Saint Michel Fransız Lisesi'nde tamamladı, ardından askerlik için Güney Kore'ye gitti.

FOTO 3.2.1.65 İzzet Keribar'ın kendi portresi

Güney Kore'de çektiği fotoğraflar, sanatçının fotoğrafçılık hayatının stilini geliştirdiği yer oldu. Türkiye'ye döndükten sonra uzun bir süre bir daha fotoğrafla ilgilenmedi, ta ki 1980 yılına kadar. 1980 yılına kadar geçen sürede işadamlığı yaptı; ancak ekonomik krizde tekstilin artık eskisi gibi yürümeyeceğini anlayarak kendini profesyonel fotoğrafçılığa verdi. 1982 yılından itibaren yurtiçinde ve yurtdışında çok sayıda fotoğraf sergisi ve dia gösterisi gerçekleştirdi. Ulusal ve Uluslar arası fotoğraf yarışmalarında sık sık

jurilere katıldı. Fransız Kültür Bakanlığı'ndan Akademik Başarılar Şövalyeleri Ünvanı aldı.

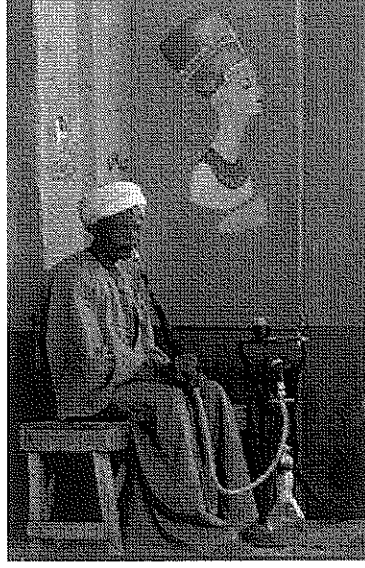

FOTO 3.2.1.66 İzzet Keribar

Diğer ödülleri ise National Geographic Traveler'de aldığı 2.lık ve Fuji Avrupa Basın Ödüllerinde aldığı ayrı iki 1.lık ödülüdür. Sanatçı, İFSAK üyesidir ve günümüzde birçok kuruluştaki fotoğraf dersleri vermektedir.

Kamil Fırat

Kendini “nesnelerin estetiğini arayan bir fotoğrafçı” olarak adlandıran sanatçı İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Fotoğraf Bölümü mezunlarından ve Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Bölümü öğretim görevlilerindedir. Fotoğraf yaşamı boyunca nesnelerin estetik görünümünü aradığını belirten sanatçı, özellikle son yıllarda bu arayışının arttığı çalışmalar ortaya koymuştur. Bu yüzden gündelik hayatımızda görmeye alışık olduğumuz birçok sıradan objeye dahi estetik bir kaygıyla yönelerek onlara farklı bir gözle bakmayı başarır.

FOTO 3.2.1.67 Kamil Fırat'ın kendi portresi

Sanatçının objeler dışında, estetik kaygılar içinde yöneldiği konular ise sonsuzluk, varlık, yokluk, zaman, ölüm, yaşam gibi birbirine tezatlık oluşturan konular olmuştur.

Yönelimleri içinde oluşturduğu fotoğrafları için en çok önemseddiği şey ise “zaman ayırmak”tır. Kendi tabiriyle “ *İyi fotoğraf yapmak istiyorsan, koşarken yapmayacaksın.*” diyen sanatçı, fotoğraflarına fazlasıyla zaman

ayırarak büyük bir sabır ve disiplinle çalışmaktadır. Böylece fotoğraflarına özenle yönelerek onlara felsefi bir alt yapı kazandırmayı da başarır. "Sonsuzluk" kavramı çerçevesinde iki yıl boyunca İstanbul ve Anadolu'nun farklı bölgelerinde camilerin kubbe fotoğraflarını çekmesi veya Türk Fotoğrafı'nda haklı bir yere sahip olduğu kabul gören "Kapadokya Serisi" için 15 yılını ayırmış olması sanatçının sabrı için önemli tespitlerdir. Sanatçı fotoğraf dışında özgün baskı alanında da çalışmalar ortaya koymuştur. Sanatçının birçok fotoğrafı ve özgün baskı çalışması uluslar arası müze ve koleksiyonlara seçilmiştir. Bunlardan bazıları: Belçika ANVERS Fotoğraf Müzesi, Almanya Bochum Müzesi ve İstanbul Modern Müzesi'ndeki çalışmalarıdır. Birçok kişisel fotoğraf sergisi açan sanatçının fotoğraflarının yer aldığı yayınlanmış birçok albümü de bulunmaktadır. Bu albümler: Atlar (1989), Kırkpınar Yağlı Güreşleri (1994), Kapadokya (1996), Özne: Hilmi Yavuz (1997), Pervane (2000), Kıyı (2003), Kubbe (2004), Pandora/Da (2005), Günebakan-Artakalan (2007), 1994 (2007), Düş Kentleri (2008), Kök (2008), Geçmiş Zaman Defterleri (2008), Adatepe (2009) albümleridir.

Fotoğrafları gibi sıra dışı bir öğretmen kişiliğine sahip olan Kamil Fırat, Mimar Sinan Üniversitesi'ndeki öğretmenliğinin dışında, Adatepe Taş Mektebi'ni kurarak sanat eğitimi için ülkemizde kalıpları aşan bir ilki başarmıştır.

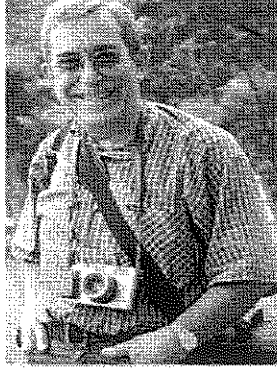

FOTO 3.2.1.68 Kamil Fırat-Nesnelerin Estetiği arayışının olduğu fotoğraflarından

Adatepe Taş Mektebi, Çanakkale Adatepe'de açılan bir sanat okuludur. Çanakkale Valiliği'nden kiralanarak sanat okuluna dönüştürülen okul, önceleri bakımsız eski bir ilkokul konumundadır. Restorasyonu tamamlandıktan sonra çok farklı bir alana dönüşen okulda felsefe, edebiyat, sinema ve sahne sanatları alanında seminerler yapılmakta; sanatçılar burada atölye çalışmalarını sürdürebilmektedir.

Sanatçı son kişisel sergisini 2011 yılında “Taş Yüzler” ismiyle açmıştır. Halen çalışmalarına nesnelere estetiği arayışıyla devam etmektedir.

Kemal Cengizkan(1950 Ankara)

Sanatçı 1950 yılında Ankara’da doğdu. Fotoğraf çekmeye 1968 yılında başladı. İlk kişisel sergisini 1978 yılında “İngiltere’den İnsan Görüntüleri” başlığıyla Ankara’da açtı. Bu sergiyi birçok kişisel ve karma sergi izledi. 1977’de AFSAD (Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği)’a üye oldu. Bir dönem AFSAD dernek başkanlığı yaptı. Bir dönem belgesel çalışmalarına yönelik sanatçı 2002 yılında Dora Günel ile birlikte “İç Kalpakçı Çıkmazı” ve “Bir Sokağın Monografisi” projelerini gerçekleştirdi.

FOTO 3.2.1.69 Kemal Cengizkan’ın kendi portresi

Büyük yankı uyandıran proje, yurtiçi ve yurtdışında birçok defa sergilendi ve projenin albümü yayınlandı.

İç Kalpakçı Çıkmazı: İç Kalpakçı Çıkmazı, İstanbul’un Samatya semtinde bir çıkmaz sokağın adı. Samatya semti tarihi sokakları ve birçok yöreden insanların yaşayıp farklı yaşayışların bulunduğu bir semt. Samatya semti son zamanlarda dizi çekimleriyle tekrar hareketlenmeye başladı. Kemal Cengizkan ve Dora Günel Samatya’ya farklı bir açıdan bakmayı amaçlayan bir projeye Samatya’yı bu sefer fotoğrafla buluşturdular. Çalışmalarından dolayı sanatçıya FIAP tarafından AFIAP unvanı verilen sanatçı çalışmalarına halen devam ediyor

FOTO 3.2.1.70 Kemal Cengizkan

Laleper Aytek(1960 İstanbul)

Sanatçı 1960 yılında İstanbul'da doğdu. 1985 yılında Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. 1987'den bu yana profesyonel olarak çalışmalarına devam etmektedir. Günümüze dek 12 kişisel sergi açan ve 22 karma sergiye katılan sanatçı 1991'de kendi stüdyosunu kurarak burada tanıtım-reklam fotoğrafçılığı yapmaya başladı. Çalışmaları yurtiçi ve yurtdışında çeşitli dergilerde yer aldı.

FOTO 3.2.1.71 Laleper Aytek'in kendi portresi

2002-2007 yılları arasında Geniş Açı dergisine fotoğraf yazıları yazdı. 2009 yılından bu yana Koç Üniversitesi Medya ve Görsel Sanatlar Bölümü'nde fotoğraf dersleri veren sanatçı çalışmalarına serbest fotoğrafçı olarak devam etmektedir.

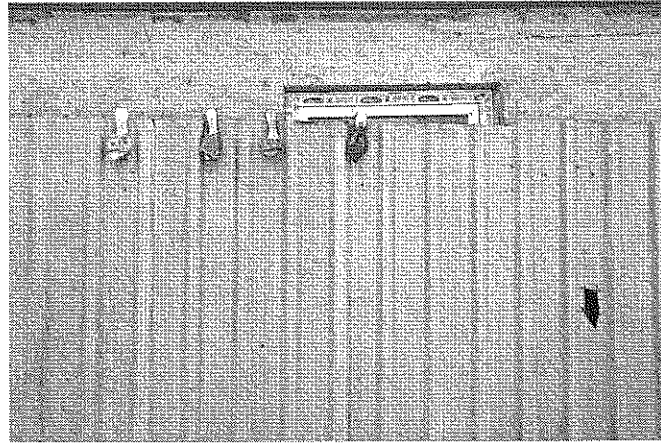

FOTO 3.2.1.72 Laleper Aytek

Levend Kılıç(Eskişehir)

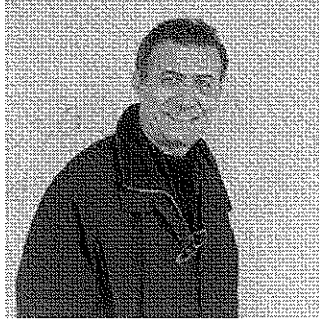
İlk, orta ve lise öğrenimini Eskişehir'in farklı okullarında tamamlayan Levend Kılıç, üniversiteyi Ankara Üniversitesi SBF Yayın Yüksekokulu'nda tamamladı. İlk sergisini 1977 yılında "Seyrederken Çevremiz" başlığı altında Ankara'da açtı. Bunun dışında 1996'da "Odunpazarı 24 Saat" başlığıyla EFSAD Toplu Fotoğraf Sergisi'ne katıldı. Yine aynı yıl EFSAD "Bulutların Altında Uygarlığın Altında" toplu fotoğraf sergisine katıldı.

FOTO 3.2.1.73 Levend Kılıç'ın kendi portresi

2008'de "Meslekte Kırk Yıllıklar/Siyah-Beyaz Fotoğraf Sergisi"ni Eskişehir ve İstanbul'da açtı.

Levend Kılıç, fotoğraf ve sinema üzerine hazırladığı kitaplardaki çağdaş anlatımla sanat yazını konusundaki başarısını ortaya koydu. Kalemeye aldığı kitapları şunlardır: "Fotoğrafa Başlarken", "Görüntü Estetiği", "Video Sanatı: Eleştirel Bir Bakış", "Fotoğraf ve Sinemanın Toplumsal Tarihi" Bunlar dışında Anadolu Üniversitesi Yayınlarından oluşan birçok derleme ve makaleleri bulunmaktadır. 1985 yılında doktorasını veren Levend Kılıç, 1988'de Doçent, 1993'te profesör oldu. Sanatçı halen Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'nde Görüntü Estetiği, Optik Bakış, Televizyon Programcılığı ve Video Sanatı Konularında lisans-lisansüstü dersler vermektedir.

Lütfü Dağtaş(28 Mayıs 1953 Nazilli-Aydın)

Sanatçı 1953 yılında Aydın'ın Nazilli ilçesinde doğdu. Liseyi İzmir Karşıyaka Erkek Lisesi'nde okudu. Ege Üniversitesi'nde Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü'nü bitirdi. 1973'te Yeni Asır gazetesinde foto muhabiri olarak çalışmaya başladı. Bu yıllarda dericilik alanıyla ilgili çalışmalara yöneldi. 1973'ten sonra 13 yıl dericilik üzerine fotoğraflar çekti; araştırmalar yapıp belgesel film hazırladı.

FOTO 3.2.1.74 Lütfü Dağtaş'ın kendi portresi

Bir dönem de TRT için Orman Bakanlığı adına "Ulusal Parklarımız" ismiyle bir belgesel film çekti. 2006 yılından bu yana da "deri" genel başlığı altında Türkiye geneli karikatür yarışmasını İzmir-Menemen Serbest Bölge A.Ş adına düzenliyor. Sanatçı uzun bir süredir dergi yazarlığı da yapıyor. Sanatçı geçmişte İzmir'de "Ünlem" isminde bir sanat dergisini sanatseverlere kazandırdı. Halen dergi çalışmalarına devam eden sanatçı İzmir Life dergisinin yazarı ve Risk&Life Dergisi'nin de yayın yönetmenliğini yapıyor. Özellikle Ege Bölgesi'nde fotoğrafa büyük emeği geçen sanatçı İFOD(İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği) 'un kurucu üyeleri arasındadır.

Maggie Danon(1933 İstanbul)

Sanatçı 1933 yılında İstanbul'da doğdu. 1962 yılında Resim ve heykel çalışmalarına başladı ve biri resim; diğeri resim-heykel karma çalışmalardan olmak üzere iki sergi açtı. Fotoğrafa ise 1964 yılında yönelerek fotoğraf çalışmalarını günümüze dek sürdürdü. Türkiye'de 18, yurtdışında 26 sergi olmak üzere toplam 44 kişisel sergi açtı.

FOTO 3.2.1.75 Maggie Danon'un kendi portresi

Sanatçı ayrıca birçok karma sergiye katılıp 100'ün üzerinde dia gösterisi gerçekleştirdi. Sanatçıya FIAP tarafından AFIAP ve EFIAP unvanları layık görüldü.

“RIPPLES”(Londra), “Özgürlük”, “Yarına Ümit”, “Sanal Görüntüler” isminde dört fotoğraf albümü bulunan sanatçı 1999 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı.

Mehmet Avcıdırlar(1929 Mersin-1996 Mersin)

Sanatçı 1929 yılında Mersin'de doğdu. Lise öğrenimini Mersin Endüstri Meslek Lisesi'nde tamamladı. İstanbul'la taşınıp buradaki sanat çevresine girmesi Hayat Mecmuası'nın 1962 yılındaki fotoğraf yarışmasını kazanmasıyla gerçekleşti. 1969'da Trabzon'a göç ederek uzun bir süre burada yaşadı. İş hayatı TRT'de bir süre sözleşmeli olarak çalışmasıyla başladı.

FOTO 3.2.1.76 Mehmet Avcıdırlar'ın kendi portresi

Trabzon'da yaşadığı yıllarda Doğu Karadeniz'in(Trabzon, Rize, Artvin) kırsal kesimlerinde fotoğraf çalışmaları yaptı. İlk fotoğraf sergisini 1972'de Trabzon'da açtı. Bu sergiyi 1975 ve 1980 yıllarında yine Trabzon'da açtığı iki sergi izledi. Çektiği fotoğraflardan bazıları çeşitli ödüller aldı. 1996 yılında Mersin'de vefat etti.

Gültekin Çizgen 2000 yılında sanatçı ile ilgili yazdığı yazısında şunları söylüyor:

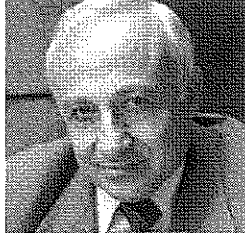
“Mehmet Avcıdırlar, Türk fotoğrafının gerçek evliyasıdır. Yakın yıllarda kaybettiğimiz Mehmet Avcıdırlar için “eşittir fotoğraf” demek herhalde yanlış olmaz. Çünkü onun kadar fotoğrafa tutkulu bir başka kimse neredeyse yoktur. “Yahu ben fotoğraf yüzünden evlenmedim” dediği bilinir. İşte üstünde şeytan tüyü olan, müthiş sempatik, oya gibi bu adan, namı diğer “emmi” böyle bir kimlikti. Sahi, kendi gibi bir adamdı.

Avcıdırlar'ı tanıyan hemen herkes bilir ki, o yalnız fotoğraf aleminin değil, tüm sanat çevresinin en bal dudak adamlarından biridir. Yaşanmış benlerce hikaye Dede Korkut masalları gibi bin renkli tarif içeren olaylar bitmek bilmez.

Bitmesini de hiç kimse istemezdi. Avcıdırlar gerçek bir tiryakilikti. Onun bir göçebe kültürü temsilcisi olduğu her halinden belliydi. Anadolu'nun dört bir köşesinde uzun süreler yaşanmış, her tarafa da binlerce güzel anı serpmiş bir yaşam. Çanakkale, Mersin, İstanbul, Ankara, Trabzon onun yaşam

gemisinin baş iskeleleri sayılmalıdır. Ancak Anadolu gerçekten ondan sorulurdu.”⁶²

Mehmet Bayhan(1940 Malatya)

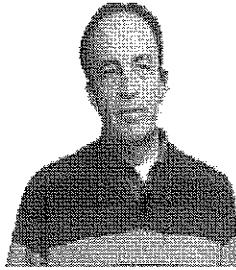

Sanatçı 1940 yılında Malatya’da doğdu. Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümünü bitirdi. Güzel Sanatlar Akademisi Fotoğraf Enstitüsü’nün kurucularından olan sanatçı 1979-1984 yıllarında burada fotoğraf dersleri verdi. Türkiye’de fotoğraf alanında ilk profesör unvanını alan sanatçımız 1985’te Yıldız Üniversitesi Fotoğrafçılık Bölümü’nde akademisyen olarak çalışmaya başladı.

FOTO 3.2.1.77 Mehmet Bayhan’ın kendi portresi

Bir dönem İFSAK’ın başkanlığını yaptı. FIAP(Uluslar arası Fotoğraf Sanatı Federasyonu) tarafından kendisine “AFIAP” ve “EFIAP” unvanları verildi. İlk ödülünü de FIAP’ın Andorra’da düzenlediği Renkli Baskı Bienali’nde aldı(FIAP özel ödülü.) Sanatçı yurtiçi ve yurtdışında toplam 34 adet ödül kazandı. 1970-1980 dönemi fotoğraf yazınının en önemli isimlerinden biri oldu. Bir dönem Maltepe ve Yıldız Teknik Üniversitesi’nde çalışan fotoğrafçı, halen Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Bölümü’nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Mehmet Kısmet(1952)

1952 yılında doğan sanatçı, daha ilkokul sıralarındayken fotoğraf çekmeye başladı. Öyle ki 12 yaşındayken ilk karanlık odasını kurarak siyah beyaz fotoğraf baskıları yapmaya başlamıştı. Lise öğrenimini Galatasaray Lisesi’nde tamamlayan sanatçı kendisi için zor bir seçim olan fotoğraf mı mühendislik mi ikileminin sonunda İstanbul Üniversitesi Makine Fakültesi’ni bitirdi.

FOTO 3.2.1.78 Mehmet Kısmet’in kendi portresi

Bu yıllardaki en önemli fotoğraf faaliyeti beş arkadaşı ile birlikte FOG fotoğraf grubunu kurması oldu. FOG Fotoğraf Grubu başlığı altında birçok sergi açan grup, önemli belgesel çalışmalarına da imza attı. Sanatçının bireysel başarısı ise 1980’lerin başında kendini gösterdi. Sanatçının ilk ödülleri, 1982 yılında İFSAK Ulusal Ödülü ve 1984 yılında Uluslar arası Renkli Baskı Bienali Cumhuriyet Gazetesi Ödülü’dür. Aynı yıl FIAP tarafından AFLAP unvanı verilen ve İspanya’dan FIAP madalyası alan sanatçımız, bir sene sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan Uluslar arası Yarışma ödülünü alacaktır. Yurtiçi ve

⁶² <http://www.kameraarkasi.org/galeri/avcidirlar/onunhakkinda/soylenenler/gultekincizgen.html>(erişim tarihi:13.07.13)

yurtdışı çeşitli sergilere katılan sanatçı, 2001 yılında Toronto Canada “Contact” fotoğraf festivaline davet edildi. Bu yıllardaki en önemli çabası ise misyonu müze ve koleksiyon kalitesinde bir merkez oluşturarak çağdaş fotoğraf sanatı seviyesinde bir merkez kurma çabası oldu. Bu amaçla 2003 yılında İstanbul Fotoğraf Merkezi’ni kurdu. İstanbul Modern Müzesi Koleksiyonu olmak üzere New York, Paris gibi dünya kentlerinde çalışmaları bulunan sanatçı, çalışmalarına İstanbul’da devam ediyor.

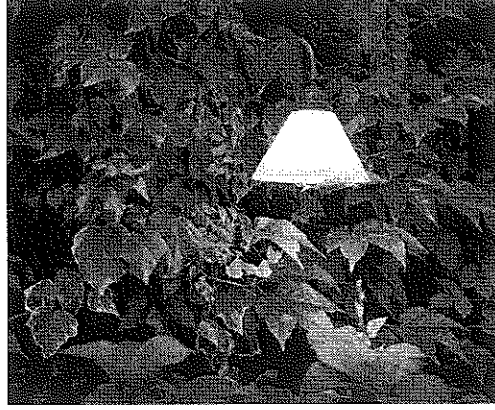

FOTO 3.2.1.79 Mehmet Kısmet

Mehmet Ünal(1951 Çanakkale)

Sanatçı 1951 yılında Çanakkale’de doğdu. 1969 yılında fotoğraf çekmeye başladı ve oyunculuk kurslarına katıldı. 1976 yılına kadar İstanbul’un farklı tiyatrolarında oyuncu olarak çalıştı. Kasım 1976’da Almanya’ya göç etti ve hala burada yaşıyor. 1977’den bu yana Alman ve Türk dergi ve gazetelerinde çalışıyor. Ayrıca serbest fotoğrafçı ve gazeteci olarak da çalışmalarını sürdürüyor.

FOTO 3.2.1.80 Mehmet Ünal’ın kendi portresi

Sanatçı 1951 yılında Çanakkale’de doğdu. 1969 yılında fotoğraf çekmeye başladığında oyunculuk kurslarına devam ediyordu. 1976 yılına kadar İstanbul’un farklı tiyatrolarında oyuncu olarak çalıştı. Kasım 1976’da Almanya’ya göç etti ve hala burada yaşıyor. 1977’den bu yana Alman ve Türk dergi ve gazetelerinde çalışıyor. Ayrıca serbest fotoğrafçı ve gazeteci olarak da çalışmalarını sürdürüyor. Sanatçının çalıştığı bu yıllara ait birçok fotoğraf röportajı bulunmaktadır. Fotoğrafa ise eşinin ona hediye ettiği fotoğraf makinesiyle başlayan sanatçı Avrupa’da göç olgusuna tüm sıcaklığıyla değinmeyi başarıyor. Göç temasıyla ilgili 1980-1985 yılları arasında Almanya’nın çeşitli şehirlerinde 35 sergi açtı. Ayrıca “İki Yabancı Gözler, Kısa Bir Bakışta”, “Beyaz Siyah”, “Türkiye, seni seviyorum!”, “Fotoğraf-Şimdi”, “Geçersiz”, “Yağmurlu İst” gibi başlıklar içeren fotoğraf sergilerini Türkiye, Almanya ve dünyanın çeşitli ülkelerinde sergiledi. Sanatçının 1979’da Politika(Türkiye’deki bir günlük gazete) özel ödülü, 1981 ve 1983 Almanya Basın Ödülü, 1985 KODAK ödülü, 1985 Moskova Uluslar arası Basın Fotoğraf Ödülü, 1985 Varşova Uluslar arası Fotoğraf Yarışması Ödülü, 1985

Siegen Şehri Onur Ödülü, 1987 Bağdat/İrak fotoğraf ödülü, 1994 KODAK fotoğraf yarışması gümüş madalya gibi ödülleri bulunmaktadır

FOTO 3.2.1.81 Mehmet Ünal

Mehmet Ünal, fotoğraf çekmeye Almanya'da eşinin hediye ettiği fotoğraf makinesiyle başlar. Sanata çok uzak değildir aslında, aldığı tiyatro eğitimi onu sonradan dekor olarak kullanabileceği göçmen mekânları içindeki insanlara yönlendirir. Kendi gibi göçmen olan Almanya'daki işçiler, özellikle de Türk aileleri üzerine birçok fotoğraf karesi çeker. İki farklı kültür arasında kalan aileler hem kültürlerini korumak isterler, hem de içinde buldukları farklı dünyaya ayak uydurmaya çalışırken arada kaldıkları yaşamlarıyla şaşkınlıklarını, beklentilerini, adapte olma sürelerini bu fotoğraf karelerine yansıtırlar. Avrupa'nın ortasında kendi beğenileri olan mobilyalar veya ev düzenlemeleriyle mekan içinde her bir evde farklı şehirlerden Türkiye evleri, adetleri, yaşayışları oluşması Almanya içinde de farklı ve renkli alt kültürlerin kendini ifade etmesine neden olacaktır. Görüntüler aslında Türkiye'deki gibi, ama farklı bir dünyanın içindedir. Zaman içinde Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde kültür, alt kültür, kültürleşme gibi kavramların arasına sıkışan bu hayatları Mehmet Ünal'ın birçok fotoğraf karesinde görmemiz mümkündür.

Muhlis Hasa(1932 İstanbul-2001 İstanbul)

Sanatçı 1932 yılında İstanbul'da doğdu. Üniversiteyi İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Sanatçı ilk olarak Yeşilçam'da kameraman olarak çalışmaya başladı. Ayrıca İstanbul Reklam ve Radar Reklam'da kameraman olarak çalıştı. 1961 "Küçük Dünya", "1973 "Felek", 1974 "Gecelerin Ötesi" filmlerinin görüntü yönetmenliğini yaptı. Fotoğraf sanatına ilgisi ise sonraki yıllarda başlayacaktı.

1984-1985 yıllarında Ex yapım isminde reklam-sinema ve fotoğraf işleri yapan bir stüdyo kurdu. Sanatçının önemli çalışmalarından biri Türkiye'deki foto-roman çalışmalarının öncülerinden olmasıydı. 1986-1989 yılları arasında Milliyet Gazetesi ve Larousse ansiklopedisinin fotoğraf şefliği ve editörlüğünü yaptı. Bir dönem Türk sinemasında ve sonradan fotoğrafçılığında etkili olmuş olan sanatçı, ünlü yönetmen ve koleksiyoner Martines tarafından İsviçre'de üç dilde yayınlanan Camera Dergisi'nin Türk

Fotoğrafçıları sayısında yer aldı. Pek çok karma sergiye katılan sanatçı 2001 yılında vefat etti.

Nadir Ede(1945 Zonguldak)

Sanatçı 1945 yılında Zonguldak'ta doğdu. Üniversiteyi İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü'nde tamamladı. Bu yıllarda amatör olarak fotoğrafçılığa başladı. Birçok kişisel sergi açtı ve karma sergiye katıldı. Kişisel sergilerinden bazıları "İstanbul Solarizasyonları", "Nadir Ede'nin arşivinden 1950'lerin İstanbul'u", "İstanbul Yüz Yıl Önce, Yüz Yıl Sonra" isimlerini taşıyor.

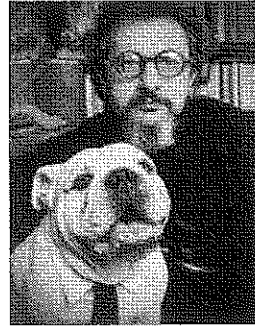
FOTO 3.2.1.82 Nadir Ede'nin kendi portresi

1985-2007 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Bölümü'nde ders veren sanatçı 2008 yılından sonra Işık Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde fotoğraf dersleri vermeye başladı. Halen bu üniversitede çalışmaya devam ediyor. Sanatçı ayrıca 1995-2008 yılları arasında "Fotoğraf Dergisi" adlı yayını yönetti. 2008 yılından sonra bu dergiden ayrılarak "www.fotopya.com" adlı web sitesinde yönetici olarak çalışmaya başladı.

FOTO 3.2.1.83 Nadir Ede

Nazif Topçuoğlu

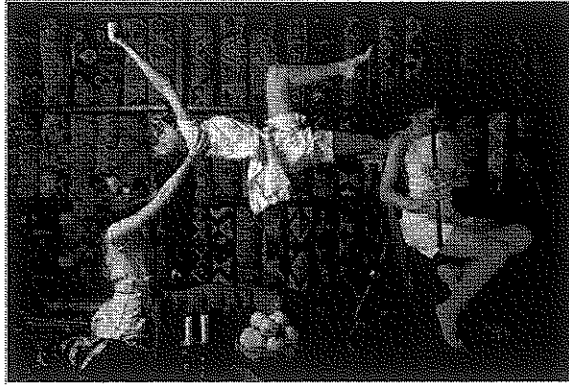
Ankara Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde Mimarlık okudu. Ardından Chicago Tasarım Enstitüsü 'nü iki master derecesiyle tamamlayan sanatçı Türkiye'de çeşitli üniversitelerde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Fotoğraf eleştirileri yazdı, fotoğraf konusunda 3 kitap hazırladı. Çalışmaları Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri, A.B.D, İngiltere, Almanya ve Hollanda gibi ülkelerin koleksiyonlarına alındı. Ayrıca dünyanın birçok ülkesinde sergi açtı.

FOTO 3.2.1.84 Nazif Topçuoğlu'nun kendi portresi

Fotoğraflarında mekân, figür ve psikolojiyi birleştirirken kendine özgü kompozisyonlarıyla Türk Fotoğrafçılığı'nın çağdaş yönünü oluşturan önemli sanatçılarımızdan biri oldu.

Fotoğraflarını erotizm tadında bir tablo gibi işleyen sanatçı, dingin mekan düzenlemeleriyle de farklı bir etki yaratmayı başarıyor. Belki de kadınların cinsel bir metaya dönüştürülmelerine gizliden bir eleştiri gönderiyor veya kadınların hemcins hoşlanımlarını burada ön plana çıkarıyor. Mekandaki birçok obje Barok üslubunda bir 17. Yüzyıl Avrupa evi dizaynında ve koyu renklerin hakim olduğu mobilyalardan oluşuyor.

Mekan içinde özellikle beyaz erotik kıyafetleriyle var olan kadın ise kompozisyonun tinini oluşturan en çarpıcı obje olma özelliğini koruyarak görüntünün en önemli konumdaki objesi olma özelliğini de korumayı başarıyordu.

Sanatçı fotoğrafı kurgulanmış bir mekan içinde, bir ressamın tablosunun içine figürleri ve objeleri yerleştirmesi gibi, kendi tarzını yakalamış bir düzen içinde var etmeyi başarıyor. Fotoğrafın sadece diyar diyar gezilerek çekilmesinin olmadığını, bu çağdaş sanat yaklaşımıyla da başarıyla ifade ediyor.

FOTO 3.2.1.85 Nazif Topçuoğlu

Necmettin Külahçı(1932 Elazığ)

Sanatçı 1932 yılında Elazığ'da doğdu. Fotoğraf a 1952'de hocası Şinasi Barutçu ile birlikte MEB'e bağlı Öğretici Filmler Merkezi'nde çalışarak başladı. Burada 6 yıl çalıştı, sonrasında kendi stüdyosunu açarak profesyonel olarak reklam fotoğrafçılığı ve diğer dallarda çalışmaya başladı. Yurtiçi ve yurtdışında çeşitli ödüller kazanan sanatçı doğaya olan sevgisiyle doğa fotoğrafçılığı alanında da birçok girişimde bulundu.

FOTO 3.2.1.86 Necmettin Külahçı'nın kendi portresi

Bu alandaki en önemli çalışmalarından biri DASK(Doğa Araştırmaları ve Sporları Kulübü)'ün kurucu üyelerinden biri olması oldu. Ayrıca DASK'ın düzenleneceği Türkiye'de bir ilk olan DOĞAY (Doğadan Görüntü Avcılığı Yarışması) için öncü oldu.

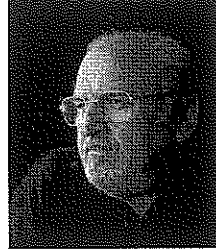
Yine DASK'la anlaşmalı olarak TRT belgeseli ve radyo programı çalışmaları yaptı. Sanatçı 1994'te FSK(Fotoğraf Sanatı Kurumu) kurucu üyeleri arasında da bulundu.

Fotoğrafa 20 yaşında başlayan sanatçı, 1950'lerin, 1960'ların ve sonrasındaki fotoğrafcıların yöneldiği konulardan farklı olarak doğayla iç içe geçen yaşamını da fotoğrafla birleştirdi.

FOTO 3.2.1.87 Necmettin Külahçı

Nevzat Çakır(Muğla)

Sanatçı Muğla'da doğdu. 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'ni bitirdi. 1970 yılında fotoğrafa başladı. Birçok ulusal ve uluslar arası yarışmada ödül aldı, fotoğrafları sergilendi ve çeşitli dergilerde yayınlandı. Sanatçının çalışmalarının çoğunu portre fotoğrafları oluşturdu. Romanya 14.Uluslararası fotoğraf yarışmasında portre dalında birincilik ödülü aldı.

FOTO 3.2.1.88 Nevzat Çakır'ın kendi portresi

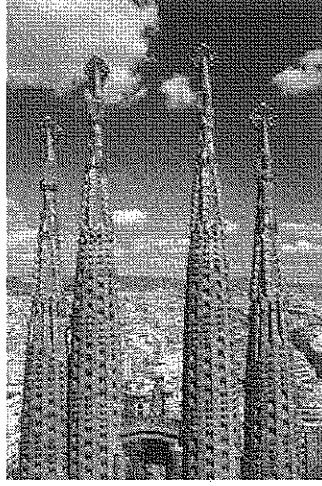
Alarko'nun "Eski Evler" konulu fotoğraf yarışmasında birincilik, Cumhuriyet Gazetesi Yunus Nadi Fotoğraf Yarışması'nda birincilik, İş Bankası Büyük Ödülü aldığı diğer ödüller oldu. FOG Fotoğraf Grubu adıyla açılan birçok fotoğraf sergisine katıldı. Eczacıbaşı yıllıklarından seçilerek oluşturulan *Bir Portre-Türkiye* kitabında fotoğrafları yayınlandı. FOTOTREK Fotoğraf Merkezinde atölye çalışmaları yaptı. OGZALA seyahat aracılığı ile Anadolu'da fotoğraf WORKSHOP'ları düzenledi. İFSAK'a onur üyesi seçilen sanatçı Cumhuriyet, Milliyet Sanat, Gösteri gibi birçok dergi ve gazeteye fotoğraf yazıları yazdı ve yazmaya devam ediyor.

Toplumsal görüntülere büyük bir eğilimi olan sanatçının, genelde kenar mahalleler ve kenar mahallelerde yaşayan insan ifadeleri objektifine takılan konular olmuştur.

FOTO 3.2.1.89 Nevzat Çakır

Nevzat Yıldırım(1959 İstanbul)

Sanatçı 1959 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Fotoğrafa da bu üniversite yıllarında başladı. İFSAK'a üye olduktan sonra fotoğrafa olan ilgisi daha da artıp profesyonel olarak çalışmaya başladı. Çeşitli karma sergilere katıldı ve yarışma sergilerinde ve çeşitli dergilerde fotoğrafları yer aldı. Birçok fotoğraf yarışması için de seçici kurul üyeliklerinde bulundu. 1992-1995 yılları arasında İFSAK Yönetim Kurulu Başkanlığı yapan sanatçı fotoğrafın çeşitli dallarında çalışmalarına devam ediyor.

FOTO 3.2.1.90 Nevzat Yıldırım

Nusret Nurdan Eren

Seyit Ali Ak, Nusret Nurdan Eren'i anlatıyor:

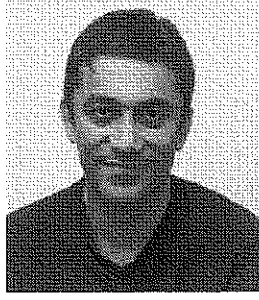
“Nusret Nurdan Eren'in fotoğraflarıyla ilk kez 1973'te Eczacıbaşı takviminde tanıştık. Türk Fotoğraf Yıllığı niteliğindeki takvimin konusu o yıl “Kıyıları”dı. Eren'in Bodrum, Ulubat Gölü ve Kekova'dan almış fotoğrafları usta işiydi. Daha sonraki yıllarda yayımlanan Eczacıbaşı takvimlerinin değişmez fotoğrafçılarından biri olmuştur. Fotoğrafçılığa mimarlık öğrenimini tamamladıktan sonra ilgi duymaya başladı. 1967 yılında Sabit Kalfagil ve Reha Günay'ı tanınması onu yeni bir sanatın eşğine getirdi.

1969 yılında çıktığı Güneydoğu Anadolu gezisinde ilk artistik fotoğraflarını çekmeye başladı. Kaybolan mimari eserlerin saptanması amacıyla başlayan fotoğraf çekme tutkusunu, taşın kuruluşundan, insan, doğa ve doğa detaylarına geçiş sürecini yaşadı.

Ödüller alarak başarısını belgeledi. 1977 yılında Color Photo'nun açtığı yarışmada, 23.400 dia arasında 17. olması, o günlerde fotoğraf dünyamızın en önemli konularından biriydi. Ardından I. International Dia Wettbewerb, 1980 Kakteen'de bronz, 1984 yılında düzenlenen FIAP yarışmasında gümüş madalya aldı. Kodak ve Leitz Oscar Farb Olimpiyat yarışmalarında çeşitli derecelere girdi. Birçok yabancı yıllıkta fotoğrafları basıldı. Canon, fotoğraflarını reklamlarında kullandı.”⁶³

⁶³Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985),İFSAK,1987, 54s.

Nuri Bilge Ceylan(1959 İstanbul)

Yönetmen, senarist ve fotoğraf sanatçısı olan Nuri Bilge Ceylan 1959 yılında İstanbul'da doğdu. Üniversite eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği'nde tamamladıktan sonra Mimar Sinan Üniversitesi'nde iki yıl sinema eğitimi aldı. Fotoğrafa olan ilgisi Boğaziçi Üniversitesi'nde okuduğu yıllarda başladı.

FOTO 3.2.1.91 N.Bilge Ceylan'ın kendi portresi

Üniversitenin fotoğrafçılık (BÜFOK) kulübüne katılarak fotoğraf çalışmaları oldu. 1980'lerde dönemin kaliteli kültür ve sanat dergisi olan "Gergedan"da ilk portföyleri yayımlandı.

Sinema ve yönetmenlik hayatına ise çektiği ilk film olan Koza ile başladı ve bundan sonra aldığı ödüller birbirini izledi.

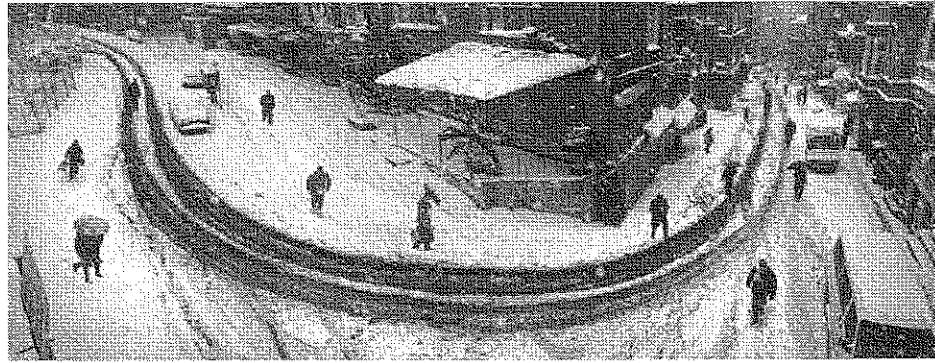
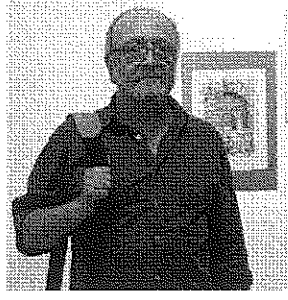

FOTO 3.2.1.92Nuri Bilge Ceylan

Türkiye Nuri Bilge Ceylan ismini yönettiği filmlerde aldığı ödüllerle tanıdı. Sanatçının yönetip başarıya ulaşan filmlerinin kronolojik sıralaması ise şunlardır: 1995 *Koza*, 1997 *Kasaba*, 1999 *Mayıs Sıkıntısı*, 2002 *Uzak*, 2006 *İklimler*, 2008 *Üç Maymun*, 2011 *Bir Zamanlar Anadolu'da*. Yönetmen bu günlerde yeni filmi "Kış Uykusu"nu çekmek için hazırlanıyor.

Fotoğraf çekerek dondurduğu görüntüleri adeta birleştirerek sinemaya dönüştüren sanatçı, yalın ve öz anlatım biçimiyle temayı işliyor. Fotoğraflarının hepsinde kendine ait(özgün) bir tarz yakalıyor, fotoğrafa baktığınızda bu kesin Nuri Bilge Ceylan'ın fotoğrafıdır, diyebiliyorsunuz. O zaman bu noktada şu ortaya çıkıyor: Nuri Bilge Ceylan'ın fotoğrafları, görüntüyü fark edip deklanşöre basmaktan çok farklı olarak, belki bir süre durup bekleyip işte budur dediği kendine özgü kompozisyonları elde etmeyi başarmış tarzı olan fotoğraflara dönüşüyor.

Orhan Cem Çetin(1960 İstanbul)

Sanatçı 1960 yılında İstanbul'da doğdu. 10 yaşından itibaren fotoğraf çekmeye başladı ve üniversite yıllarına kadar tekniğini geliştirdi. 1977'de babasının doldurduğu üniversite tercihleri sonucunda Boğaziçi Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'ne kayıt oldu; ama mutsuz olduğu bu bölümden bir yılın sonunda yatay geçişle Psikoloji Bölümüne yerleşti.

FOTO 3.2.1.93 Orhan Cem Çetin'in kendi portresi

Sanatçı, o yıllarda bir fotoğraf okulu olsaydı, oraya yerleşeceğini de Mesut Kaplan/Ayhan Sevim'le yaptığı söyleşide ifade etmiştir. Psikoloji eğitiminden sonra, İstanbul Bilgi Üniversitesi Görsel İletişim Bölümü'nde yüksek lisansını tamamladı. Boğaziçi'nde okuduğu yıllarda ise BÜFOK'a üye olarak aktif bir şekilde fotoğraf etkinliklerine katıldı. Psikoloji eğitimi sırasında bu meslekten uzaklaşan sanatçı 1980'den sonra aktif olarak fotoğrafçılığa başladı. İlk olarak Taksim Lemartin Caddesi'nde küçük bir dükkanda açtığı fotoğraf stüdyosuyla karanlık oda işleri yapmaya başladı, İlk kişisel sergisini 1988'de açtı.

1980'lerin sonundan günümüze kadar İstanbul'daki değişik üniversitelerde fotoğraf öğretmenliği yaptı. Bir dönem İFSAK ve Galata Fotoğrafhanesi gibi kurumlarda da öğretmenlik yaptı. Fotoğraf editörlüğü, çevirmenlik ve fotoğraf yazarlığı da yapan sanatçının fotoğraf alanındaki denemeleri çeşitli dergilerde yayınlanmaktadır.

Fotoğraflarında psikoloji eğitiminin etkisi görülür. Sanatçı bu eğitimdeki bilgilerinden çoğu zaman bilinçli olarak faydalanarak onları görsel bir boyuta taşır. Sanatçı Mesut Kaplan/ Ayhan Sevim ile yaptığı söyleşide bu durumu şöyle özetliyor: *"Fotoğrafın kendi içinde birçok anlamı var; bu yüzden iyi fotoğraf üretilme amacına uygun ve karşıya iletilmek istediğimiz mesajı iyi verebilen fotoğraftır."*

Seyahat etmeyi çok seven sanatçı seyahatlerinde bitpazarlarından, şehrin ara sokaklarından hayatları fotoğraflandırmayı seviyor. Bu karelerde kavramsal yönelimleri ağır basıyor; ama en çok da samimiyet, fotoğraflarının en önemli ortak özelliği.

FOTO 3.2.1.94 Orhan Cem Çetin

Osman Aziz Yeşil(1939 Gümüşhane)

Sanatçı 1939 yılında Gümüşhane Öğretmen Okulu'ndan sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş bölümünü bitirip resim öğretmeni olarak çalışmaya başladı. Fotoğrafa da bu yıllarda başlayan sanatçı 1967 yılında FRTM(Film-Radyo-Tv ile Eğitim Merkezi)'ye geçti. Burada eğitim programları ve çeşitli belgeseller için proje yönetmenliği yaptı.

FOTO 3.2.1.95 Osman Aziz Yeşil'in kendi portresi

Fransa'ya giderek bir yıl süreyle plastik ve görsel sanatlar üzerine araştırmalar yaptı. Geri dönüşünde ilk düşüncesi Anadolu'yu fotoğraflamaktı. Belgesel nitelikli bu Anadolu fotoğraflarıyla birçok sergi açtı, karma sergilere katıldı. Yurtdışındaki bienallere çağrıldı, ödüller aldı ve fotoğrafları sergilendi. Bunun dışında fotoğrafla ilgili ders notları ve eğitim kitapları hazırladı, Türkiye tanıtım yayınlarında fotoğrafları yer aldı. Ulusal ve uluslar arası yarışmalarda 78 ödülü bulunan sanatçı GESAM üyesi ve ayrıca Fotoğraf Sanatı Kurumu'nun onur üyesidir.

Çalışmalarında Anadolu'nun doğal güzellikleri ve renkli yaşamına eğilen sanatçı bu fotoğraf karelerinde daha çok yaşlı insanlar ve çocuklara ağırlık vermiştir.

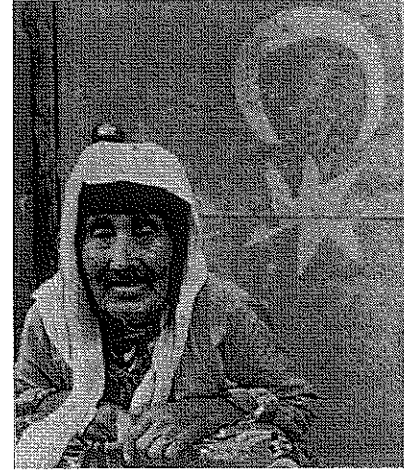

FOTO 3.2.1.96 Osman Aziz Yeşil

Ozan Sağdıç(1934 Balıkesir)

1934 yılında Balıkesir'de doğan sanatçının çocukluğu da aynı şehirde geçti. Ortaöğrenimini İzmir'de, liseyi İstanbul Kabataş Lisesi'nde tamamladı. Fotoğrafla tanıştığı yıllar da bu lise yıllarına denk geldi. 1956 yılında Hayat Mecmuası'nda başlayan fotoğrafçılık kariyeri, günümüze dek gelen fotoğraf sevdasıyla birleşti.

FOTO 3.2.1.97 Ozan Sağdıç'ın kendi portresi

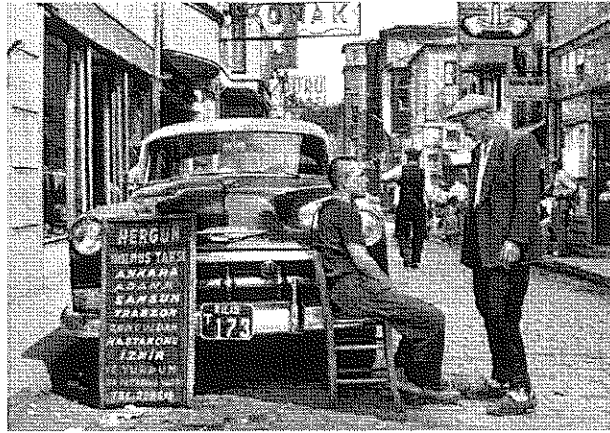
Fotoğrafla geçen bu hayatta Türkiye'nin yenilikçi görsel yanına büyük katkısı olan fotoğrafçılarımızdan biri oldu. Hayat Mecmuası'nda çalıştığı yıllarda Ara Güler'le ortak olarak Anadolu çalışmalarını gerçekleştirdi

1956-1959 yılları arasında İstanbul'un Hayat Mecmuası bürosunda çalıştı, 1959'dan sonra Ankara bürosuna geçti. Bir süre sonra Hayat Mecmuası'ndan ayrıldı. Ankara'da kalarak burada yayın endüstrisi genel başlığı altında turizm fotoğrafları, takvim, poster, afiş gibi tanıtım çalışmaları yapan bir baskı ajansı kurarak uzun bir süre burayı işletti.

Bir yandan fotoğrafçılığı ticari bir uğraş olarak sürdürürken, bir yandan sanatsal çalışmalarına devam etti. Öncelikle Ankara'da önemli fotoğraf çalışmalarında bulundu ve öğretmenlik yaptı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde sanat dersleri verdi. Ankara Büyükşehir Belediyesi için çeşitli fotoğraf albümleri hazırladı. 1959 yılında Balıkesir'de konusu "insan manzaraları" olan bir açık hava sergisi açtı. 1960 yılında bir kitap sergisinin yanında "yazar portreleri" sergisini Ara Güler'le birlikte açtı. Bu sergileri 1962 ve 1963'te Ankara'da açtığı iki sergi izledi.

Ozan Sağdıç ilk kez 1930'larda Henri-Carter-Bresson'un başlattığı fotojornalist fotoğraf akımını Türkiye'ye taşıyıp başarılı bir şekilde icra eden fotoğrafçılarımızdan biri olmuştur. Ozan Sağdıç'ın başarılı bir fotojornalist fotoğrafçı oluşu, Anadolu'nun birçok köşesinde, yaşananları anlık olarak durdurmayı başarmış olmasından gelmektedir. Yakaladığı veya durdurduğu anda kimi zaman esprili bir dil; kimi zaman ise büyük bir gerçeklik yer almaktadır.

Açtığı sergilerin kataloglarını yayınlayan Ozan Sağdıç, günümüze kadar onlarca fotoğraf sergisini arkasında bıraktı. AFSAD'a ve Bursa Fotoğraf Derneği'ne onursal üye olarak seçilen sanatçı, aynı zamanda fotoğraf dalında devlet sanatçısı seçilen isimler arasındadır. Fotoğraftan sonra edebiyata ilgisi olan Ozan Sağdıç'ın "Çağla Çağı" isiminde bir de şiir kitabı bulunmakta, ayrıca Ömer Hayyam ve Mevlana'nın rubailerini Türkçe'ye çevirmiştir. Bu çok yönlü kişiliğiyle fotoğraf sanatımızın önemli temsilcilerinden olan Ozan Sağdıç, ardında Anadolu'nun eşsiz görüntülerinden oluşan bir fotoğraf albümünü bizlere sunan ve sanatsal gerçekliği ağır basan bir isim oldu.

Türk fotoğraf sanatının en önemli isimlerinden biri olmayı başaran Ozan Sağdıç, etkili ifadeleri barındıran ve bu ifadelerde Anadolu'nun birçok yöresinden kendi üslubunu oluşturduğu fotoğraf kareleriyle tanınır.

FOTO 3.2.1.98 Ozan Sağdıç

Reha Bilir(Beyşehir)

İlk ve ortaokulu Beyşehir, liseyi Eskişehir’de okuduktan sonra üniversiteyi İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’nde tamamladı. Fotoğrafa ilgisi ortaokul yıllarında başladı. Üniversite yıllarından sonra fotoğraf çalışmalarına yöneldi.

FOTO 3.2.1.99 Reha Bilir’in kendi portresi

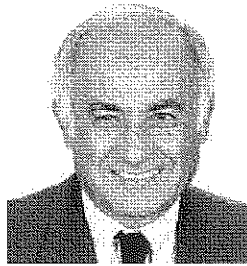
Sanatçı FSK(Fotoğraf Sanatı Kurumu), EFSAD(Eskişehir Fotoğraf Sanatı Derneği), AFAD(Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği), KONFAD(Konya Fotoğraf Amatörleri Derneği) üyelikleri bulunan sanatçı yurtiçi ve yurtdışı birçok fotoğraf yarışmasında ödül aldı. Ülkemizde düzenlenen fotoğraf

günlerinin birçoğunda katılımcı olarak bulunan sanatçı Türkiye Fotoğraf Dernekleri Birliği’nin Konya delegesidir. Çalışmalarına günümüzde de devam etmekte ve birçok fotoğraf etkinliğine katılmaktadır.

FOTO 3.2.1.100 Reha Bilir

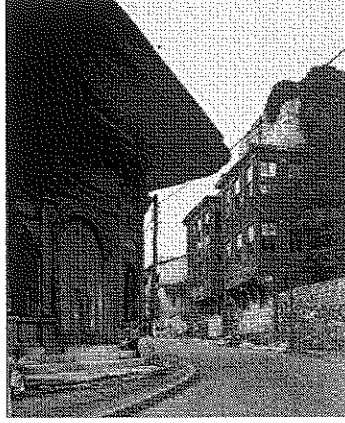
Reha Günay(1937 İstanbul)

Sanatçı 1937 yılında İstanbul’da doğdu. Üniversiteyi 1960 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’nde bitirdi. Doktorasını İstanbul Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü’nde yaptı. 1994 yılında profesör olan sanatçı sırasıyla Yıldız Teknik Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi ve Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Bölümü’nde çalıştı.

FOTO 3.2.1.101 Reha Günay’ın kendi portresi

Fotoğraf çalışmalarında öncelikli konu olarak kültür varlıkları ve mirasında mimari eserlerin belgelenmesine öncelik verdi. Bu çalışmalarını ilgili kitaplar hazırladı ve çektiği fotoğrafları kullandı. Sanatçı ayrıca bu amaç çerçevesinde birçok yayına imzasını attı. Sanatçı halen Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Bölümü’nde Mimari Fotoğraf Dersleri veriyor. Sanatçı

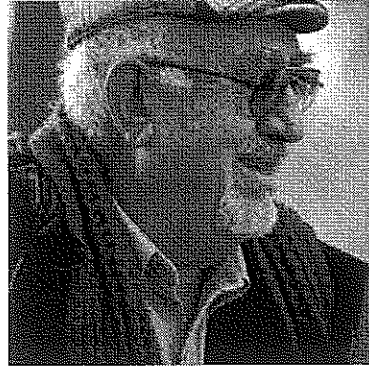

1979-80 yıllarında Japonya'da sanat tarihi incelemeleri yaptı. Ayrıca 1966'da CENTO, 1967'de Evrensel Barış Şenliği, 1970'te Photokina Fuarı, 1974'te Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın Tarih Yönünden Türkiye ve Akbank'ın Evlerimiz, Yalılarımız adlı yarışmalarında çeşitli ödüller kazandı. İlk yurtiçi kişisel sergisini 1976'da Selimiye Camisi fotoğraflarıyla açtı. Bu sergiyi pek çok yurtiçi ve yurtdışı sergisi izledi.

FOTO 3.2.1.102 Reha Günay

Hayatı fotoğrafla dolu dolu geçen sanatçının çalışmalarını manzalar oluşturur. Özellikle de İstanbul manzaraları, tarihi eserleri ve yalıları. Bu görünümde belirgin bir perspektif dikkat çeker. Sanatçı bu fotoğraflarıyla birçok ödül kazanmıştır.

Sabit Kalfagil(1934 Elazığ)

1934 yılında Elazığ'da doğdu. Lise eğitimini Konya Lisesi'nde, üniversiteyi İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde tamamladı. 1980 yılına kadar İstanbul Belediyesi'nde çeşitli görevlerde çalıştı. Fotoğrafla tanışması ise 26 yaşında, mimarlık yapmaya başladığı yılların başına rastlar. Başlangıçta mimari ve arkeolojik eserlerin tanıtımı ve belgelenmesi amacıyla başladığı fotoğraf çekimleri kısa sürede farklı bir boyut kazanarak profesyonel fotoğrafçılığa doğru gelişti.

FOTO 3.2.1.103 Sabit Kalfagil'in kendi portresi

Anadolu'nun birçok yerini gezdi. Bu gezilerinde Anadolu insanını, kültürünü, doğasını ve yaşayışını yakından gözlemleyerek fotoğraflandırdı. Çektiği fotoğraflardaki başarı sanatçıyı zamanla tamamen fotoğrafa yönlendir

Bir dönem çalışmalarında birçok fotoğrafçımız gibi Anadolu'ya yönelip gezdiği birçok şehirden etkili görüntüleri bizlere sunan sanatçının bu fotoğrafı Kırşehir'den.

FOTO 3.2.1.104 Sabit Kalfagil

İlk kişisel sergisini 1973 yılında İstanbul Sinematek Derneği Salonu'nda açtı. Bu sergiyi birçok kişisel ve karma sergi izledi. Çektiği fotoğraflar ulusal ve uluslar arası birçok yarışmada ödül aldı. (Bu ödüller 1981 yılındaki uluslar arası yarışmasındaki birincilik, 1983 Devlet Fotoğraf Yarışmasındaki birincilik, 1988 D.D.Y Fotoğraf Yarışmasında birincilik ve 1989 İslam Konferansı Teşkilatı Uluslar arası yarışmasındaki birincilik ödülleri'dir.) Aynı zamanda birçok fotoğrafı Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan yayınlar ve Türkiye Tanıtım Afişleri'nde kullanıldı.

26 yaşında biraz da hobi amaçlı başlayan fotoğraf hayatı onu birçok başarıya götürürken; ülkemizde fotoğraf eğitimi alanında da önemli çalışmaları oldu. Yine ülkemizde birçok fotoğraf konferansı verdi ve sempozyumlara katıldı. 1978 yılında kurulan Güzel Sanatlar Akademisi Fotoğraf Enstitüsü'nün kurucuları arasında yer aldı. 1978'den 1989 yılına kadar yarı gün öğretim görevlisi olarak çalıştı ve aynı yıl doçent oldu. Fotoğraf eğitmenliği kariyeri önce Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümünde ve ardından Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümünde devam etti. 1998'de bu üniversitede profesör oldu, bir süre fotoğraf ana sanat dalı başkanlığı yaptı.

Sabit Kalfagil ikinci meslek gibi başlayan fotoğrafı bir hayata dönüştürmeyi başararak birçok fotoğrafçımızın yaptığı gibi fotoğraf yazını ile ilgili önemli yazıları da kaleme aldı. "Fotoğrafın Yapısal Öğeleri ve Fotoğraf Sanatı'nda Kompozisyon", "Fotoğrafça 1000 Soru,1001 Cevap", "Türkiye'nin Üzerinde Işık" kitaplarını yazdı. Ayrıca Sabit Kalfagil'in objektifinden 1960'lı ve 70'li yılların İstanbul'unu gösteren "İstanbul" ve Sabit Kalfagil'in fotoğraf arşivinden seçilmiş 40 fotoğraftan oluşan "Türk Fotoğrafçıları Kütüphanesi-7" yayınlandı. 1993 yılında TRT için Kamil Fırat(Güzel Sanatlar Akademisi Fotoğraf Enstitüsü mezunlarından) ile birlikte "Işığın Peşinde Anadolu" isminde 9 bölümlük bir belgesel hazırladı. P.T.F.D(Profesyonel Tanıtım Fotoğrafçıları Derneği) ve İFSAK'ın onur üyesi olan sanatçı çalışmalarına İstanbul'da devam etmektedir.

Sait Maden(3 Mayıs 1931 Çorum)

Sanatçı 3 Mayıs 1931'de Çorum'da doğdu. Şair, çevirmen, yayıncı, ressam, fotoğraf ve grafik sanatçısı yönleriyle çok yönlü bir kişiliğe sahip olmayı başarmış olan Saït Maden sanatla ilgilenmeye 13 yaşındayken başladı. 18 yaşında Fransızcadan çeviriler yapabilecek kadar özel bir yeteneğe sahipti. Kısa bir süre sonra şiir ve resme olan tutkusu onu İstanbul'a getirdi.

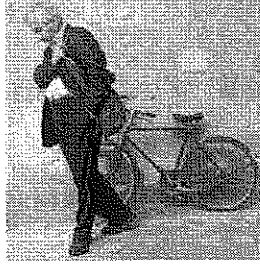
FOTO 3.2.1.105 Saït Maden'in kendi portresi

Charles Baudelaire'den 'Moesta et Errabunda' çevirisiyle Varlık dergisinin yarışmasında birincilik ödülünü kazandı. Dünya şairlerinden birçok şairin şiirlerini dilimize çevirdi. Bir yandan şiir yazıyordu. Sanatçının şiirleri

zamanın "İstanbul", "Türkçe", "Soyut", "Yazko Edebiyat", "Varlık", "Gösteri" gibi önemli dergilerinde yayımlandı.

1950'li yılların başında sanatçının grafik sanatlara ve fotoğrafa ilgisi artmaya başladı. İlk olarak tiyatro dekorları ve sinema afişleri tasarlayıp çizdi. Bu çalışmalar ilgisinin tamamen grafiğe yoğunlaşmasını sağladı. Birçok dergi ve dergi kapağı resmi çizdi(8 bin kitap ve dergi kapağı) Bu çizimlerdeki tasarımların bazılarıysa kendisine aitti. 500 kadar logo, broşür, ambalaj ve etiket tasarımı da yapan sanatçı 1990'da bu tasarımlarını "Simgeler" adlı kitapta topladı. 1958-1963 yılları arasında gazetecilik yaptı. Bu yıllarda siyasi partiler için seçim afişleri de tasarladı. 1968 yılında ülkemizde faaliyete geçen "Grafik Sanatçıları Derneği"nin kurucularından oldu. 1979'da "Başlangıcından Bugüne Türk Grafik Sanatı" adlı kapsamlı kitap projesini sponsor bulamadığı için, maalesef yayınlamadı. Sonraki yıllarda kitabın bazı kısımları çeşitli yayınlarda yer aldı.

Sedat Pakay

1945 yılında doğan sanatçı 1963 yılından bu yana New York'ta yaşıyor. Yale Sanat Okulu'nda Walker Evans, Paul Rand ve Herbert Madde ile birlikte okudu. 1968 yılında Güzel Sanatlar master derecesi aldı. Gazetecilik kariyeri Tatil, Esquire ve New York gibi çeşitli dergilerde çalışmasıyla başladı.

FOTO 3.2.1.106 Sedat Pakay'ın kendi portresi

Hodson Film İşleri A.Ş için Walker Evans, James Baldwin ve Josef Albers gibi 20.yüzyılın önemli sanatçılarından yaşamları ve çalışmalarından oluşan filmlerin yapımcılığı ve yönetmenliğini üstlendi. 1995 yılında ilk kişisel sergisini İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde açtı. 1999'da Tremaine Galerisinde, 2002'de Wisconsin Üniversitesinde, 2003'te Balıkesir'de ve 2005 yılında İstanbul Modern Sanat Müzesi Fotoğraf Müzesi'nde sergiler açtı. Fotoğrafları, Modern Sanat Müzesi dahil olmak üzere uluslararası özel ve müze koleksiyonlarına alındı.

FOTO 3.2.1.107 Sedat Pakay-New York

Sedat Tosunoğlu(1954 Manisa)

Sanatçı 1954 yılında Manisa'da doğdu. Lise eğitimini Kabataş Lisesi'nde, Üniversiteyi İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde tamamladı. Fotoğrafla 1984 yılında ilgilenmeye başlayan sanatçı, halen İzmir'de yaşamaktadır.

100'ün üzerinde fotoğraf sergisinde yer alan sanatçı(kişisel ve karma) 10'u uluslar arası, 25'i ulusal olmak üzere toplam 35 fotoğraf ödülünün de sahibi. Birçok gazete ve dergide fotoğrafları yayımlandı; fotoğraf yıllıkları, kitap kapakları ve broşürlerde de fotoğrafları çeşitli işler için kullanıldı. 1989'da FIAP tarafından AFIAP unvanına layık görülen sanatçı çalışmalarına İzmir'de devam etmektedir.

1980'lerde yoksul kesimi ifade eden fotoğraf çalışmalarına yöneldi. Bu yıllardan sonra da konusu olan fotoğraf çalışmaları önceliği oldu. Kompozisyonlarının baş unsuru ise insan oldu; birkaç kare dışında insanın olmadığı kompozisyonu yok denilebilir. Özellikle insana yöneldiği 1985-1995 yılları arası sanatçının fotoğraf hayatının da en dingin dönemini oluşturur. Bu dönem aralığında yöneldiği önemli fotoğraf projelerinden bazıları şunlardır: "Haydarpaşa Garı'ndan 24 Saat" hedefiyle ana teması "Demiryolu ve İnsan" olan bir projenin içinde yer aldı; ancak bu proje maddi imkânsızlıklardan dolayı tamamlanamadı. 1986'da "Cumalıkızık Serisi" çalışmalarına başladı. Sanatçı 1992'ye kadar bu köyde yüzlerce fotoğraf çekti. Yine bu yıllarda farklı yörelerdeki dar gelirli aileler ve onların yaşamlarına yönelerek fotoğraflar çekti.

FOTO 3.2.1.108 Sedat Tosunoğlu'nun Cumalıkızık Serisi'ni gösteren bir kapak

Selim Seval(1953 İstanbul)

Sanatçı 1953 yılında İstanbul'da doğdu. 1972'de Darüşşafaka Lisesi'ni, 1976'da Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Fotoğrafa 1960'lı yıllarda annesinden kalan fotoğraf makinesi ile başladı. 1970'lerde profesyonelliğe geçen sanatçı ilk kişisel sergisini 1971'de okuduğu lisede açtı. Bu sergiyi 1972 yılında Çemberlitaş Sanat Galerisi'nde açtığı sergi izledi. Çeşitli yarışmalara katılarak ödüller alan sanatçı son yıllarda özellikle yurtdışında gerçekleştirdiği dia gösterilerine yöneldi. İFSAK'a üye olan sanatçı, FOTOGEN'in kurucu üyeleri arasında bulunmaktadır. Çalışmalarına halen devam eden sanatçı özellikle insan ve grafik öğelerinden oluşan fotoğraflarında deatycı bir yaklaşım sergilemektedir.

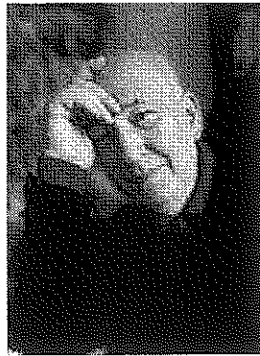
Selmin Başak(1934 İzmir)

1934 yılında İzmir'de doğdu. Notre Dame de Sion Kız Lisesi'nden mezun olduktan sonra, Paris'te Sorbanne Üniversitesi Sanat Tarihi ve Estetik Bölümünü bitirdi. Paris'te kalarak "Techniques Architecture" dergisinde 4 yıl çalıştı ve derginin baş yazar yardımcılığını yaptı. 1974 yılında Türk Turizm ve Tanıtım Bakanlığı'nda Fotoğraf ve Film Dairesi'nde çalıştı. Bu yıllarda Anadolu'yu gezerek birçok fotoğraf çekti. 1979 yılında Anadolu'daki göçerlerle ilgili bir belgesel film için set fotoğrafları çekti. Anadolu'da ve yurtdışı gezilerinde çektiği fotoğraflarla ilgili birçok fotoğraf sergisi açtı ve ödüller kazandı.

FOTO 3.2.1.109 Selmin Başak

Seyit Ali Ak(1947 İstanbul-19 Ocak 2009 İstanbul)

Seyit Ali Ak 1947 yılında İstanbul'da doğdu. Fotoğrafla ilgilenmeye lise yıllarında başladı. Askerliğini de fotoğrafçı olarak yapan sanatçı 1973-1978 yılları arasında renkli fotoğraf laboratuvarında teknisyen olarak çalıştı. 1978 yılında teknisyenlik işini bırakarak kendi iş yerini kurarak burayı işletti. Seyit Ali Ak fotoğrafçılık hayatının içinde fotoğraf yazımına yönelerek fotoğrafçılığımızın büyük bir eksikliği olan fotoğraf eleştirisi kısmını dolduran önemli sanatçılarımızdan biri oldu.

FOTO 3.2.1.110 Seyit Ali Ak'ın kendi portresi

1997 yılında İFSAK'a üye oldu ve bir süre İFSAK'ın yönetim kurulunda görev aldı. Birçok kişisel fotoğraf sergisi açtı ve karma fotoğraf sergilerine katıldı. 1977'de yüzyıllık bir dönemi kapsayan "Türkçe Fotoğraf Yayınları"nı, 1982 yılında "Osmanlı Dönemi Fotoğraf Koleksiyonu" yayınladı.

1982 yılından itibaren fotoğraf yazıları ve araştırmalarına kendini verdi. Bu ilgi giderek arttı ve 1980 döneminden sonra fotoğraf yazınının ismi konumuna geldi. Cumhuriyet, Hürriyet, Sanat Olayı, Gösteri, Milliyet Sanat, İFSAK, AFSAD VE REFO Fotoğraf Sanatı dergi ve gazetelerinde fotoğraf yazıları yazdı.

FOTO 3.2.1.111 Seyit Ali Ak

1986 yılında Anna Britannica ansiklopedisinin fotoğraf maddelerini yazan sanatçının fotoğraf alanında aldığı ödüller ise şöyledir: 1985 yılı ESFIAP (Exceillence rendering with Services of FIAP) unvanı verildi. Aynı yıl İFSAK yılın fotoğraf ödülünü alan sanatçı, 1994 yılında İFSAK'IN onur üyesi oldu. Sanatçıya son olarak 1998 yılında Truva Folklor Araştırmaları Derneği yılın fotoğraf ödülü verildi. Sanatçı 19 Ocak 2009 yılında vefat etti.

Seyit Ali Ak yıllarını verdiği fotoğraf dergiciliği yazıncılığı kadar, fotoğraf alanında yaptığı araştırmaları derleyip yazdığı kitaplarla da Türk Fotoğrafçılığı için önemli eserleri arkasında bıraktı.

Bu eserler şunlardır: Seyit Ali Ak-Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960), Seyit Ali Ak-25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı (1960-1985), Seyit Ali Ak-Fotoğraf/Söz Kavuşması, Seyit Ali Ak-Girit'ten İstanbul'a Bahaettin Rahmi Bediz: Fotoğraf ve kartpostallarıyla, Seyit Ali Ak-Türkiye Fotoğraf Yayınları Kataloğu, Seyit Ali Ak-Siyah-Beyaz İzler: Fotoğrafçılığıyla Zeki Faik İzer, Seyit Ali Ak-Fotoğrafın İzinde Kırk Yıl/ Seçme Yazılar.

Süha Aray(1955 Sivas)

Sanatçı 1955 yılında Sivas'ta doğdu. 1979 yılında Ankara Devlet Mimarlık ve Mühendislik Yüksekokulu'ndan Kimya Mühendisi olarak mezun oldu. Uzun yıllar Karayolları Genel Müdürlüğü'nde çalıştı. Fotoğrafa 1980 yılında başlayan sanatçı çok sayıda karma sergiye katıldı. AFSAD'ın 10.Ulusal

Fotoğraf Yarışması'nın Kreatif Bölümü'nden Sanat Kurumu ödülü ve 6. Devlet Fotoğraf Yarışması'ndan bir mansiyon ödülü bulunan sanatçı Fotoğraf Sanatı Kurumu Yönetim Kurulu'nun kurucugunu yaparak yönetim kurulunda yer aldı. Sanatçı halen çalışmalarına devam ediyor.

Fotoğraflarında saydam parçalanma etkileriyle soyut ifadeler yakalamayı başaran sanatçı, bir yandan da fotoğrafta kübizm etkileri yaratarak kendine özgü bir tarz oluşturmayı başarmıştır.

FOTO 3.2.1.112 Süha Aray

Şahin Kaygun(1951 Adana-1992 İstanbul)

Sanatçı 1951 yılında Adana'da doğdu. Üniversite eğitimini İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda fotoğraf ve grafik ana sanat dallarında tamamladı. Saizburg Uluslar arası Yaz Akademisi'ne katıldı ve aldığı eğitim onun çalışmalarında oluşturduğu sıra dışı ve özgün çizgiyi belirledi. Bir süre fotoğraf alanında etkinliklerde bulundu. Bunlar arasında Fotoğraf Sanatçıları Derneği(FOTOS)'nin kurucuları arasında yer alması vardır. Yine bu yıllarda çeşitli gazete ve dergilerde çıkan yazılarıyla fotoğraf sanatı için önemli eleştiri yazılarını arkasında bıraktı

FOTO 3.2.1.113 Şahin Kaygun'un kendi portresi

Fotoğraf dışında sinemayla da ilgilenen sanatçı, "Afife Jale"(1987) ve "Dolunay"(1988) isiminde iki filmin yönetmenliğini, Anayurt Oteli ve Adı Vasfiye'nin görüntü yönetmenliğini yapmıştır. Dolunay, başta Cannes olmak üzere birçok uluslar arası film şenliğinde gösterilmiştir. FOTOGEN dergisinin kurucusu olan sanatçı Sanatçı genç yaşında, 7 Aralık 1992'de İstanbul'da vefat etmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölüm Başkanı Beyhan Özdemir Şahin Kaygun'la ilgili el aldığı "Türk Fotoğrafında Bir Ekol; Şahin Kaygun" yazısında sanatçı hakkında şunları söylüyor:

"Şahin Kaygun, fotoğraf "çekmediğini" fotoğraf "yaptığını" belirtmiştir. O'na göre fotoğraf; makinanın sunduğu hazır görüntüyü kişisel bir vizyona dönüştürecek olanakların araştırıldığı bir alandır. Sanatın genelinde olan müdahale ya da değiştiricilik, Kaygun'un fotoğraflarında iyice yansımaları bulmuştur." Şahin Kaygun'un çalışmalarındaki bu yaklaşımı uzun

yıllar büyük eleştirilerin odak noktası olmuştur. Oysa sanatçı, bir sanatçının başlangıç, olgunlaşma ve ustalaşma dönemindeki evreyi aşamalarıyla geçmeyi başarmış; yaşadığı çağın ötesinde oluşturduğu çalışma tarzıyla Türk Fotoğraf Sanatını farklı bir boyuta taşıyan eserler bırakmıştır. İlk dönem çalışmaları daha sosyal içerikli *"Asker ve İşçi Fotoğrafları"*ndan oluşur. Sonrasında, fakültede aldığı grafik eğitiminin de etkisiyle birbirine yardımcı ve çok yakın olan grafik ve fotoğraf sanatını birleştirerek *"Grafiksel, Siyah ya da Beyaz Fotoğraflar"* dönemine geçer. Şahin Kaygun'un istediği varolan görüntüyü yakalayabilmekten öte devamlı sanatsal ve özgür bir fotoğraf yaklaşımı oluşturabilmektir. Bu yaklaşımını *"Sanat İnsanları"*, *"Polaroid Fotoğraflar"*, ve *"Foto-Pentür Çalışmaları"*nda görmemiz mümkündür.(Bu sınıflama Beyhan Özdemir'in *"Türk Fotoğrafı'nda Bir Ekol: Şahin Kaygun yazısından alınmıştır.*) *"Yeniliklere açık olduğunu kendisi de "Benim için sanat evrenseldir, dünyanın ortak dilidir. O yüzden yerel renkler beni ilgilendirmiyor. Ben ulusal değerlerden yola çıkarak film yapacaksam, tiyatrolar ille de ulusal tiyatro yapacaklarsa biz Hacivat ve Karagöz'den, Ortaoyunu'ndan, mehter takımından ileri gidemeyiz."* sözleriyle ifade etmektedir."⁶⁴

Bu çalışmalarının Türkiye dışında Avusturya, Almanya, İsviçre, İngiltere, A.B.D ve Japonya gibi ülkelerde sergilenmesi ve polaroid çalışmalarının bazılarının Uluslararası Polaroid Koleksiyonu'na alınmış olması eserlerinin uluslar arası alandaki başarılarıdır.

Şahin Kaygun çektiği fotoğrafların üzerinde resimsel oyunlar yaparak boyama, kazıma, silme, kolaj gibi resimsel teknikleri kullanarak fotoğraf+grafik+resim öğelerini bir arada kullanmıştır. Akrilik boyayla boyadığı fotoğraflarında özgür ve sanatçıya ait fırça kullanımı hâkimdir.

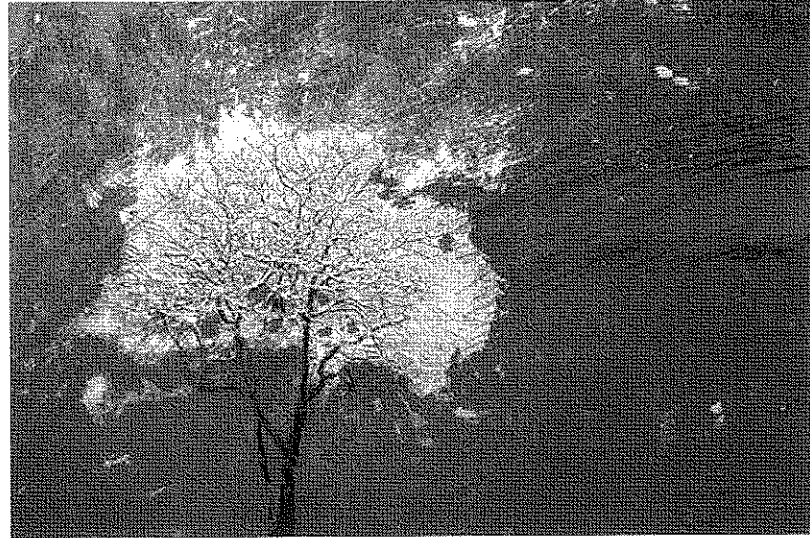

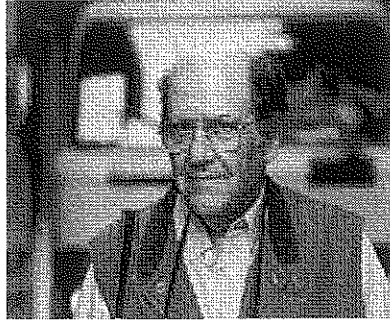
FOTO 3.2.1.114 Şahin Kaygun

⁶⁴<http://www.arsivfotoritim.com/yazi/beyhan-ozdemir-turk-fotograf-sanatinda-bir-ekol-sahin-kaygun/>(erişim tarihi:16.07.13)

Ayrıca bir ressamın yağlıboya tuvalini orantılı bir biçimde kullanışı gibi fotoğrafın yüzeyini kullanmış; renk dağılımındaki bilinçli yaklaşımıyla farklı sanatsal öğeler yaratmıştır. Boyamalarında doku, açık-orta-koyu, kontör çizgilerindeki rahatlık, kompozisyonun ön ve arka arasındaki ilişkisi çalışmalarında belirgin olarak görülen önemli sanatsal öğelerdir.

Şahin Kaygun'un fotoğrafları Türk fotoğrafında öncelikle farklı bir lezzettir. İlk bakıldığında bir fotoğraftan çok farklı sanat dalları ve tekniklerini kullanarak oluşturulmuş bir tabloya benzer. Sanatçının bu çalışmasında bolca türük(kazıma) ve silme teknikleri kullanılmıştır. Kompozisyonun sol tarafına düşen ağaç çalışmanın en dikkat çeken noktasıdır, en açık değerdir. Yeşil ve kırmızının kontrastlığından (ayrıca sıcak-soğuk renk dengesinden) yararlanan sanatçı kâğıdı ortadan bölme hatasına düşmemek için ağacı sol tarafa yerleştirmiştir. Üst kısımda kullandığı yeşili kırmızı kısma da yayararak kompozisyonda bu şekilde bir devamlılık sağlamıştır.

Şakir Eczacıbaşı(1929 İzmir-24 Ocak 2010 İstanbul)

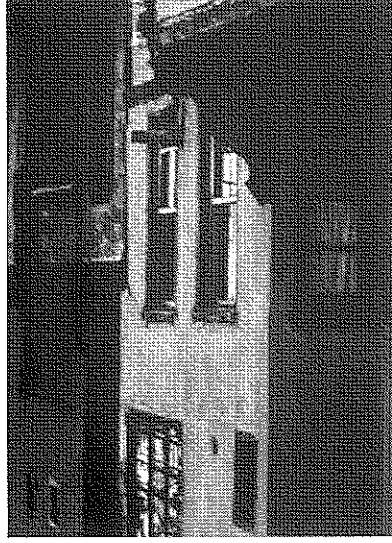

Eczacı, fotoğraf sanatçısı ve işadamı olan Şakir Eczacıbaşı 1929 yılında İzmir'de doğdu. Lise eğitimini Robert Koleji'nde tamamladı ve eczacılık eğitimi için İngiltere'ye gidip Londra Üniversitesi'nde eğitim aldı. Yurda döndükten sonra bir süre gazetecilik yaptı, bilim-sanat yazıları yazdı; "Sanat Yapağı" yayıncıları arasında yer aldı.

FOTO 3.2.1.115 Şakir Eczacıbaşı'nın kendi portresi

Ayrıca 1956-1967 yılları arasında çıkarttığı "Tıpta Yenilikler" bilim dergisi bilim, kültür ve sanat çerçevesinde büyük ses getirdi. 1955 yılında Eczacıbaşı ilaç kuruluşuna katıldı. İşadamı olarak sürdürdüğü Eczacıbaşı kariyeri devam ederken sanata olan ilgisi giderek arttı. Fotoğrafçılıkla 1960 yılından itibaren ilgilenmeye başladı 1960-1962 yılları arasında aile şirketinin hazırlattığı "Eczacıbaşı Kültür Filmleri" dizisini Sabahattin Eyüboğlu ve Pierre Loti ile birlikte yayınladı. Bu film dizisinden "Renk Duvarları" 1964 yılında Avrupa konseyinin "Kültür Filmleri Ödülü"nü kazandı. 1965 yılında Türk Sinematek Derneği'nin kuruluşuna öncülük ederek 10 yıl başkanlığını yaptı. Şakir Eczacıbaşı bir yandan işindeki kariyerinde yükseliyor; bir yandan da sanattan kopmayarak fotoğrafa olan sevgisiyle çalışmalarına devam ediyordu.

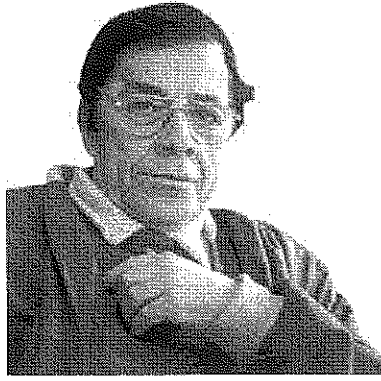
İlk kişisel sergisini Mayıs 1977'de İstanbul/ K.Parmakkapı İş Sanat Galerisi'nde açtı. Türkiye'de 13, yurtdışında 23 olmak üzere toplam 46 kişisel fotoğraf sergisi açtı. Sanatçı 1968 yılında basımına başlanan "Eczacıbaşı Yıllıkları"nın mimarı oldu. Edebiyat alanında da çalışmaları olan sanatçı çeşitli çevirileri yaparak dilimize kazandırdı. Fransa "Sanat ve Edebiyat Şövalyesi Nişanı" ve "T.C Devlet Üstün Madalyası" ödüllerine layık görülen sanatçı 24 Ocak 2010'da İstanbul'da vefat etti.

Fotoğraflarında empresyonist (izlenimci) bir ressamın gün ışığında kendini bulan tablolarının tadı vardır. Renk ve ışık daima ön plandadır. Bazen de soyut bir ressam gibi dokusal ve renksel armonilere sahip görüntülere ulaşır. Tabii ki hepsi nihayetinde fotoğraftır. Bu yüzden denilebilir ki Şakir Eczacıbaşı Türk Fotoğrafı'nın renk cümbüşüdür. Bu fotoğrafta mavi ve turuncu kontrastlığına sahip iki tarihi ev görmekteyiz. Fotoğraftı bu kadar etkili yapan da budur. Şakir Eczacıbaşı rengin en çarpıcı halini yakalamak için ışığın gün içindeki her halini ezberinden çıkarır ve fotoğrafa dönüştür.

FOTO 3.2.1.116 Şakir Eczacıbaşı

Şemsi Güner(1933 İstanbul-19 Mayıs 2010 İstanbul)

Sanatçı 1933 yılında İstanbul'da doğdu. Lise eğitimini Şehremini Lisesi'nde tamamladıktan sonra, İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda Opera ve Şan bölümlerinde öğrenim gördü. Çizim yapmaya ve özellikle karikatüre büyük ilgisi vardı. Bu ilgi onu o dönemin ünlü karikatüristi Ramiz Gökçe'ye götürdü. Ramiz Gökçe çizdiği karikatürleri beğenince kendisine ait Mizah dergisinde kendisine iş verdi. Böylece Şemsi Güner'in ilk çizimleri bu dergide yayımlanmaya başladı.

FOTO 3.2.1.117 Şemsi Güner'in kendi portresi

Günümüzde de olduğu gibi o yıllarda sadece karikatür çizerek geçinebilmek zor olduğu için çeşitli çizgi roman dergilerinde de illüstratör ve ressam olarak çalıştı. Kısa bir süre sonra dergiler için kapak resimleri, yazı resimleri ve afişler hazırladı.

Bu dönemdeki en önemli çalışması 1956 yılında TAN gazetesi için hazırladığı, Rıfat Ilgaz'ın ünlü Hababam Sınıfı eseri için çizdiği çizgi roman resimleri oldu. O yıldaki başarısından sonra Çocuk Haftası, Hayat, Tan, Ses, 1001 Roman, Yavru Türk Çocuk Postası gibi dergilerde karikatürist ve ressam olarak çalıştı. Çocuk Haftası dergisi için "Yaman İzci" ve "Kabasakal Amca" isimdeki, devrin en sevilen çizgi roman serisini hazırladı. Basın çizerliğindeki son çalıştığı kurum ise Yapı Kredi Bankası'nın çıkarttığı "Hayat" ve "Ses" dergileri oldu.

Şemsi Güner çalıştığı dergilerle maaş konusunda anlaşamayınca dergi ressamlığını bıraktı. Gözlerinin de bozulmaya başlamasıyla fotoğrafçılığa

yöneldi. Geçmişten gelen sanatsal birikimiyle fotoğrafçılıkta kısa sürede başarılı olup profesyonel fotoğrafçılığa geçti. İlk kişisel sergisini 1973 yılında "Öyküler" başlığı ile açtı. Bu sergiyi değişik yıllarda açtığı "Anadolu Uygarlıkları", "Sihirli Türkiye", "İspanya'da Sinan", "Topkapı Sarayı 99", "Dünya Mirasında Anadolu", "Türk Evleri", Anadolu'da Kral Yolları", "Karadeniz", "Geleneksel Türk Sanatları" gibi başlıklar içeren sergiler izledi.

Özelikle çektiği fotoğraflarla takvim, broşür, afiş, kartpostal gibi çalışmalar üzerinde yoğunlaştı. 1985'te Milano'da düzenlenen Turistik Afiş Yarışması'nda Pamukkale afişiyle gümüş madalya kazandı. Turistik birçok fotoğrafı yurtiçi ve yurtdışında çeşitli yayımlarda kullanıldı. Sanatçı 2010 yılında evinde geçirdiği kalp krizi sonucunda hayatını kaybetti

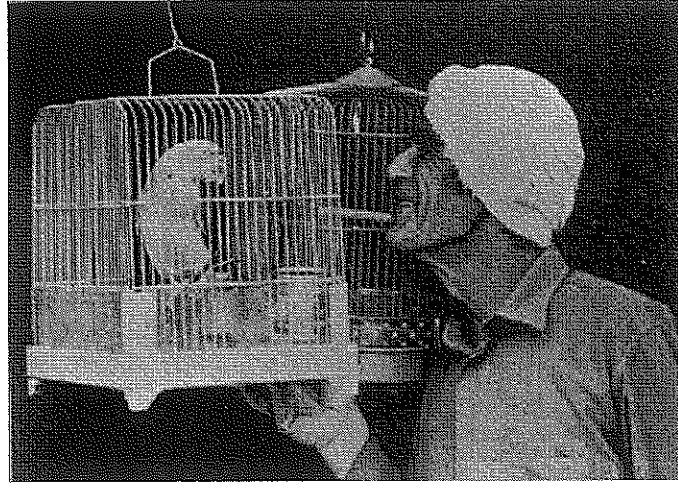
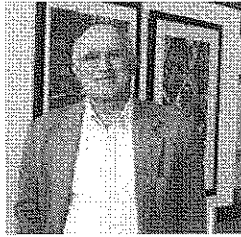

FOTO 3.2.1.118 Şemsi Güner

Tahsin Aydoğmuş(1953 Malatya)

Sanatçı 1953 yılında Malatya'da doğdu. 1979 yılında Ayasofya Müzesi'nde çalışmaya başlaması onu fotoğraf çalışmalarına yakınlaştıran nedenlerden biridir. 1985'te Ayasofya fotoğrafları çekerek fotoğraf çalışmalarına başladı. Sanatçı ulusal ve uluslar arası alanda birçok yarışmadan başarı ödülü aldı.

FOTO 3.2.1.119 Tahsin Aydoğmuş'un kendi portresi

Bunlardan bazıları: 1994,1996 ve 1997 yılları Ballantine Yarışması başarı ödülü, 1998 yılı Fuji Fim Türkiye Basın Fotoğrafçısı Ödülü ve Türkiye Röportaj Ödülü, yine 1998'de 8.Devlet Fotoğraf Yarışması Başarı Ödülü ve 1999'da 4.LEICA Fotoğraf Olimpiyatında aldığı ödüdür.

Başarıları dışında fotoğrafları yerli ve yabancı birçok dergi ve yayında kullanıldı; fotoğrafları uluslar arası karma sergilerde yer aldı. İlk kişisel sergisini 1991 yılında "Fotoğraflarla Ayasofya" başlığıyla Ayasofya

Müzesi'nde açan sanatçı günümüze dek 7 kişisel sergi açtı. Ayasofya'daki görevinden 2003 yılında emekli olduktan sonra kendi fotoğraf atölyesini kurdu. Atölyesinde önceleri renkli saydam çalışmaları yapan sanatçı son yıllarda siyah beyaz çalışmalara ağırlık verdi. Halen İstanbul'da yaşayan sanatçı bir süredir Urfa Foto röportajını hazırlamakta ve uzun süreli fotoğraf projeleri üzerinde çalışmaktadır.

FOTO 3.2.1.120 Tahir Aydoğmuş

Tayfun Kocaman (1954 İzmir)

1954 yılında İzmir'de doğan sanatçı fotoğrafa 1970 yılında başladı. İktisat Fakültesi mezunudur. Fotoğrafa başladığı günden günümüze kadar siyah beyaz ağırlıklı çalışan sanatçı temasal ağırlığı olan fotoğraflarıyla dikkat çekmektedir. İFOD (İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği) kurucu üyesi olan sanatçı, halen derneğin yönetim kurulumunda yer almakta ve dernek adıyla fotoğraf eğitmenliği yapmaktadır.

FOTO 3.2.1.121 Tayfun Kocaman'ın kendi portresi

FOTO 3.2.1.122 Tayfun Kocaman

Tarık Şıpka(1932 Aydın)

1932 yılında Aydın'da doğdu. Liseyi Edirne'de okudu ve bir dönem burada çalıştı. Edirne'den İstanbul'a gelerek merkez bankası İstanbul şubesinde çalışmaya başladı. Bu yıllarda İFSAK'a üye olup fotoğrafçılık çalışmalarına başladı. İlk sergisini 1981'de Edirne Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde açtı. Ayrıca birçok fotoğraf sergisi açtı, saydam gösterileri düzenledi. Ulusal ve uluslar arası birçok yarışmada ödülü bulunan sanatçı tarih ve doğa konularında koleksiyona sahiptir. 1982 yılında İzmit'e atandı ve burada KASK'a üye oldu. KASK'a bir dönem başkanlık da yaptı.

Teoman Madra(1931 İstanbul)

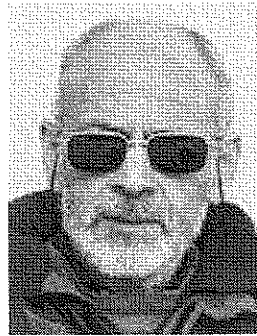

1931 yılında İstanbul'da doğdu. İlk olarak geleneksel fotoğrafçılıkla ilgilendi. Sonrasında önce mimari fotoğrafçılık, ardından soyut fotoğrafçılığa geçiş yaptı. 1996'dan bu yana çağdaş fotoğrafla ilgileniyor. İlk soyut fotoğraf sergisi "Fotoğrafta Işık Oyunu Denemeleriyle Caz Çizgileri"ni 1964'te İstanbul Şehir Galerisi'nde açtı. Bu sergiyi 1968'de açtığı "Işıklı Çizgiler Sergisi" ve 1971 yılında açtığı sergi izledi.

FOTO 3.2.1.123 Teoman Madra'nın kendi portresi

Fotoğraf üzerinde ışık oyunları yaparak fluxus-fotoğraf denemeleri yapan sanatçı, bunu yaparken soyut öğelerle grafik elemanlarından faydalandı. Bu çalışmalarıyla birçok sergiye katılan sanatçı, çalışmalarına devam etmektedir.

Tuğrul Çakar(1946 Sakarya)

Sanatçı 1946 yılında Sakarya'da doğdu. Üniversiteyi Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde okudu. 1978 yılında fotoğraf çalışmalarına başladı. Bir dönem AFSAD(Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği) yönetim kurulu üyeliği yaptı. Onun fotoğraf kariyerini pekiştiren 1980-1993 yılları arasında Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'nde fotoğrafçı olarak çalışması oldu. İlk kişisel sergisini 1985'te Londra "St Pancras Library" de açtı.

FOTO 3.2.1.124 Tuğrul Çakar'm kendi portresi

Bu sergiyi aynı yıl Ankara ve İstanbul'da açtığı iki sergi izledi ve bugüne kadar toplam 22 kişisel sergi açtı. Ayrıca ulusal ve uluslararası alanda düzenlenen birçok fotoğraf yarışmasının seçici kurul üyeliğinde bulundu.

Sanatçı fotoğraf çekmek dışında saydam gösterisi, fotoğraf yazını ve edebiyat(öykü) alanında çalışmalarda bulundu. Saydam gösterileri ile ilgili 8 kişisel sergi gerçekleştirdi. Fotoğraf yazını ve öykü alanında yazdıklarını derleyerek kitap haline getirdi.

FIAP tarafından AFIAP unvanı verilen sanatçının “Suya Çağrı” ve “Fıratı Beklerken” isiminde iki fotoğraf albümü yayınlandı. Çok sayıda fotoğraf ödülünün sahibi olan sanatçı FSK'nın (Fotoğraf Sanatı Derneği) kurucu üyesi ve AFAD'a (Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği) üyedir. AFSAD'ın onur üyesi seçilen sanatçı, 1993'ten günümüze sırasıyla Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi'nde fotoğraf dersleri vermiştir. Halen Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde ders veren sanatçı kişisel çalışmalarını Ankara'daki atölyesinde sürdürmektedir.

FOTO 3.2.1.125 Tuğrul Çakar

Yaşar Atankazanır(1929 İstanbul)

Sanatçı 1929 yılında İstanbul'da doğdu. Deniz Gedikli Mektebi'nden mezun olarak deniz astsubayı olarak uzun yıllar çalıştı. Bir süre sonra görevi bırakıp Mersin'de nakliyecilik yapmaya başladı. Nakliyecilik yaptığı yıllarda güreş ve halterle ilgilenen sanatçı halter dalında Balkan Şampiyonu olunca İstanbul'a geldi. Spor çalışmalarına bir kulübe yazılarak burada devam etti. Fotoğrafla tanışması ise 1960 ihtilali sonrası bir iddia ile başladı. Spordan sanata kayan ve tamamen değişen hayatı bundan sonra fotoğrafla iç içe geçecekti.

Fotoğrafçılığı öğrenmek için bir süre bir fotoğrafçının yanında çalıştı ve sonrasında kendi fotoğraf stüdyosunu “Taç Fotoğraf Stüdyosu” adıyla açtı. Fotoğrafları daha iyi öğrenmek için Amerika'ya gitti. Burada “School of Modern Photography” i bitirdi. Kısa sürede fotoğraf çalışmalarını Amerika ve

Avrupa'da adı duyuldu. Yurtdışında birçok ödül aldı. Bunlar arasında Amerika'daki bir ulusal fotoğraf yarışmasında iki portre fotoğrafıyla aldığı bir ikincilik ve mansiyon ödülü vardır. Yine yaptığı fotoğraf çalışmalarından dolayı 1969 yılında FIAP tarafından AFIAP unvanına layık görüldü.1971'de İsveç'teki Hasselblad fabrikalarının çıkarmış olduğu dergilere fotoğraf çekmeye başladı.Bu çalışması sırasında ilk defa çıkacak olan hasselblad fish eye objektifinin gözden kaçan bir kusurunu bularak fabrika tarafından ödüllendirildi. Bunlar dışında çekmiş olduğu portre fotoğraflarıyla birçok ülkede düzenlenen yarışmalarda, dokuz birincilik ve birçok mansiyon ödülü kazandı. 1978'de kurulan Fotoğraf Enstitüsü'nün kurucuları arasındaydı. Sonrasında Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Enstitüsü'ne dönüştürülen bölümde 16 yıl öğretim görevlisi olarak çalıştı. Aynı zamanda kendi stüdyosunda çalışmalarını sürdürerek endüstriyel fotoğrafılık çekimlerine ağırlık verdi. Fotoğrafla ilgili birçok seminer veren, fotoğraf yarışmalarında jüri üyeliklerinde bulunan sanatçı ilerleyen yaşına rağmen çalışmalarına devam etmeye çalışıyor.

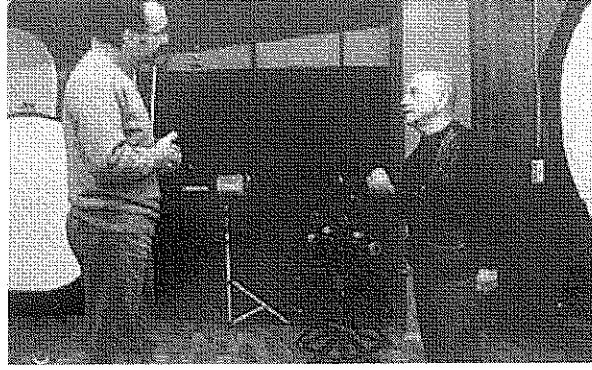

FOTO 3.2.1.126 Yaşar Atankazanır- İSFO İstanbul Profesyonel Fotoğraf Sanatkarları Odasında Özer Kanburoğlu ile birlikte(sağdaki)

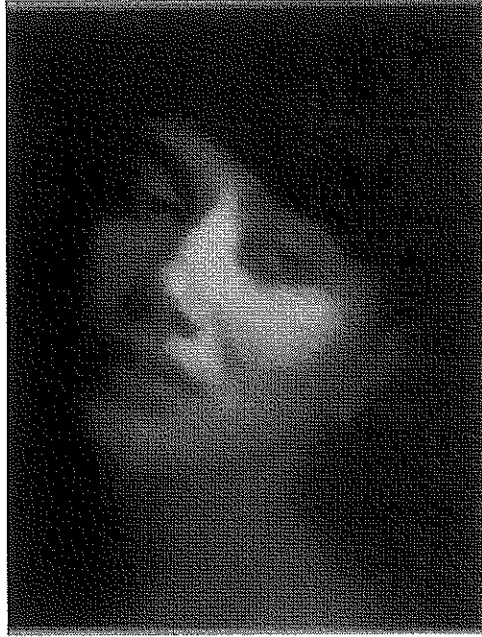

FOTO 3.2.1.127 Yaşar Atankazanır

Yılmaz Kaini(1932 İstanbul-1987 İstanbul)

“1932 yılında İstanbul’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini yine aynı kentte tamamladı. Fotoğrafa olan ilgisi Zağarofyan Lisesi’ne giderken başladı. İlk ödülünü de yine lisede öğrenciyken kazandı. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü’nü bitirdi. 1953’lerde başlayan bu ilgi üniversitede fizik-matematik eğitimi görürken de sürdü. Fen Fakültesi’nde araştırmacı olarak çalıştı. Bunun yanı sıra Fen Fakültesi’nde radyo program şefliği ve istasyon menajerliği görevlerinde bulundu

FOTO 3.2.1.128 Yılmaz Kaini’nin kendi portresi

1971-1976 yılları arasında İFSAK Yönetim Kurulu’nda görev aldı. 1980 yılında üniversitedeki görevinden istifa ederek bir yıl kadar süre ile bir reklam firmasında fotoğraf danışmanı olarak çalıştı.

1981 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Ana Sanat Dalı’na öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Ansel Adams’ın geliştirdiği siyah-beyaz fotoğrafta uygulanan ‘Zone System’ tekniğinin Türkiye’de ilk uygulayıcılarından biridir.”⁶⁵

FOTO 3.2.1.129 Yılmaz Kaini

⁶⁵Çetin Nuhoglu-Cumhuriyet Dönemi Fotoğrafında iz Bırakanlar(1923-2010),İstanbul Fotoğraf Müzesi Yayınları,2011.

Yusuf Darıyerli(1958 Düzce)

Sanatçı 1958 yılında Düzce’de doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı’nı ve Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi’ni bitirdi. Çeşitli kurumlarda bilgisayar programcısı olarak çalıştı. Fotoğraf çalışmalarına 1990’ların başında ağırlık verdi. Sanatçı 2000 yılından bu yana serbest fotoğrafçı olarak çalışmalarına devam ediyor.

FOTO 3.2.1.130 Yusuf Darıyerli’nin kendi portresi

Ayrıca belgesel nitelikli fotoğraf projeleri yürütüyor. Gerçekleştirdiği bu belgesel nitelikli fotoğraf projeleriyle Türk Fotoğraf Sanatı’na yeni bir soluk getiren sanatçı karma sergilere katıldı ve birçok kişisel sergi açtı.

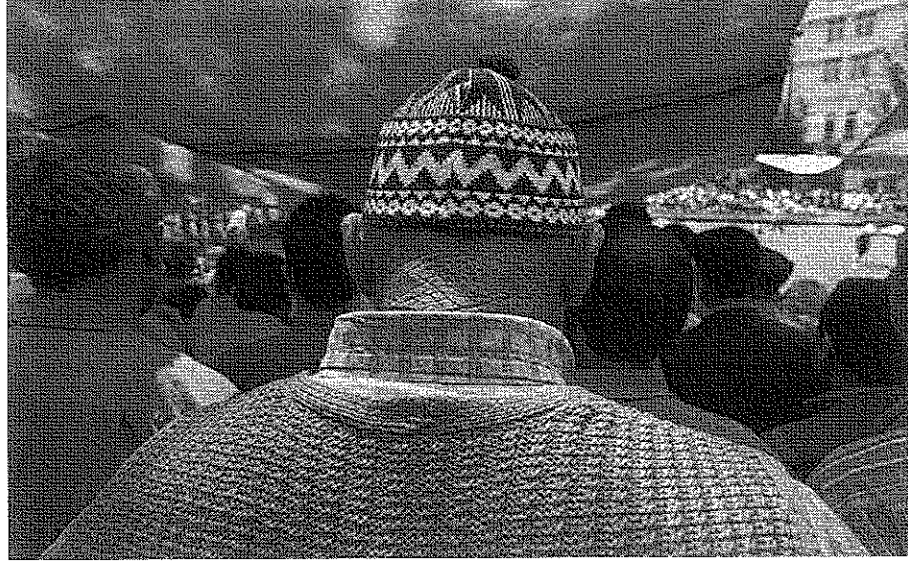
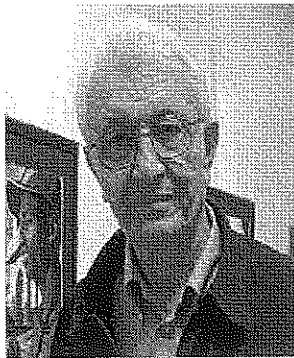

FOTO 3.2.1.131 Yusuf Darıyerli

Yusuf Tuvi(1938 İzmir)

Sanatçı 1938 yılında İzmir’de doğdu. 1960 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesini bitirdi. Bu yıllardaki fotoğraf ilgisi onu asla kopamayacağı bir fotoğraf dünyasına itti. Amatör olarak başladığı fotoğraf çalışmaları kısa sürede beğenilerek ses getirip ödüller aldı. Birinci önemli ödülü Kodak Film’in düzenlediği “Yaşam İçinde Çocuk” konulu fotoğraf yarışmasında aldığı birincilik ödülüdür. Bu ödülü 1983 I.Devlet Fotoğraf Yarışması’nda aldığı üçüncülük ödülü izledi.

FOTO 3.2.1.132 Yusuf Tuvi’nin kendi portresi

Sonrasında 1984 İFSAK 8.Ulusal Fotoğraf Yarışması İkinciliği, 1985 Enka Holding Sanat Vakfı'nın fotoğraf yarışması birinciliği ve aynı yarışmadan diğer 5 fotoğrafının aldığı mansiyon, aynı yıl İspanya REUS 7.Uluslararası FIAP yarışması "FIAP Bronz Madalya", Almanya FOTO CREATIV dergisi fotoğraf yarışmasındaki birincilik izledi. 1986 yılında Almanya FOTO CREATIV dergisi fotoğraf yarışması birinciliği, 1991 İstanbul Uluslar arası "BALLANTINE'S FINEST" yarışmasında, yarışmaya katılan 15 bin fotoğraf arasında ilk ona girerek aldığı özel ödül fotoğraf sanatındaki başarısını ortaya koydu. Sanatçının fotoğrafları dönemin Eczacıbaşı Yıllıklarında, birçok uluslar arası fotoğraf sergisinde yer aldı, Bu katılımlarından dolayı 1983 yılında FIAP tarafından AFIAP unvanı ile ödüllendirildi.

A.B.D'de, özellikle de New York'ta bulunduğu yıllarda çektiği fotoğraflar Doğan Kitapçılık tarafından basıldı. Bu fotoğraflar ayrıca Serdar Turgut tarafından kaleme alınan "New York" kitabında yer aldı. Amerika'da kaldığı yıllarda gerçekleştirdiği saydam gösterileriyle ülkemizin başarılı bir şekilde tanıtımını yaptı. İstanbul Modern'de fotoğrafları sergilenen sanatçının dört fotoğrafı sergi sonrası İstanbul Modern Koleksiyonuna alındı. Birçok kişisel sergi, saydam gösterisi ve ödülünden sonra çalışmalarına günümüzde de devam eden sanatçı İFSAK ve İzmir İFOD Derneklerinin üyesidir.

FOTO 3.2.1.133 Yusuf Tuvi

Karmaşık hale gelen veya birçok unsurun içine girdiği mekânların içinden en sade haliyle insanı bulup çıkartmayı bilen fotoğraflarıyla fotoğraf içindeki kadrajda kadraji yakalayabilen, çoğu zaman dikkati fotoğraf karesine çeken, kimi zaman da fotoğraf karesi içinde dikkat edilmesi gereken noktaları fotoğrafa serpiştiren sanatçı, Türk fotoğrafına çağdaş yüzümü kazandırmayı başaran önemli fotoğrafçılarımızdan biridir.

Zeynep Orhon Targaç(İstanbul)

İstanbul'da doğan sanatçı 1969-1971 yılları arasında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Bedri Rahmi Eyüboğlu Atölyesi'nde resim eğitimi aldı. Fotoğrafa başlaması ise 1954'te Kadıköy'de kurulan Cüneyd Orhon Fotoğraf Stüdyosunda babasının yanında fotoğraf teknikleri öğrenmesiyle başladı. 1979'da Roma'da, 1984-1987 yılları arasında Brüksel'de arkeolojik eserlerle ilgili fotoğraf çalışmalarına katıldı.

FOTO 3.2.1.134 Zeynep Orhon Targaç'ın kendi portresi

1990'larda araştırma yazıları yazmaya başladı. 1997'den günümüze Fotoğraf Dergisi'nde "Dünden Bugüne Stüdyolar" başlığıyla eski stüdyoları yayımlıyor. Net Şirketler Grubu adına 1999'da "Sikkeler Işığında Anadolu" ve 2000'de "Deniz Kokan Güç" konulu belgesel takvimlerinin fotoğraflarını çekti. 2000 yılında Yeşilköy'deki bir otelde İFSO(İstanbul Fotoğraf Sanatkarları Odası)'nun davetinde "Dünden bugüne fotoğraf stüdyoları" adlı bir multivizyon gösterisi gerçekleştirdi.

2002'de Safranbolu Fotoğraf Müzesi'nin kurulması için çalışmalar başlattı. Bir dönem Ortadoğu ile ilgili fotoğraf çalışmalarında bulundu. Birçok fotoğraf sergisi açtı, karma sergiye katıldı, dijital projeksiyonda söyleşiler gerçekleştirdi. 1993'ten bu yana İFSAK'a üye olan sanatçı çalışmalarını sürdürmeye devam ediyor.

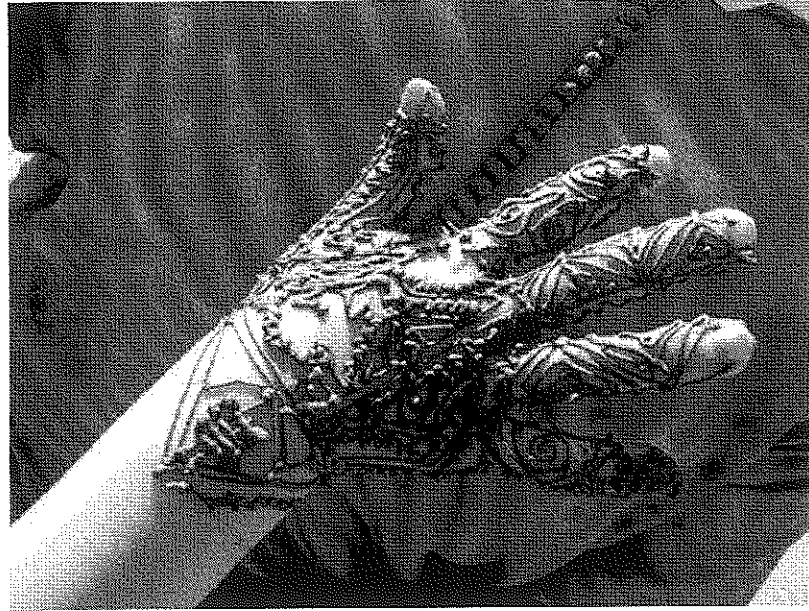

FOTO 3.2.1.135 Zeynep Orhon Targaç

4.BÖLÜM

4.1 ÇAĞDAŞ TÜRK FOTOĞRAFI'NDA DİJİTALE DOĞRU

4.1.1 1985 Sonrası Türkiye'de Fotoğraf

1980 devriminden sonra fotoğraf eğitimine yönelik yanlış olan yaptırımları Prof.Dr. Simber Atay Eskier "12 Eylül, Küreselleşme ve Türk Fotoğrafı" adlı yazısında şöyle maddelendiriyor:

"(1-) İstanbul'daki Güzel Sanatlar Akademisi lağvedilmiş, mevcut Mimar Sinan Üniversitesi ve Güzel Sanatlar Fakültesi Statüsünü almıştır. Bu bağlamda sanatın çeşitli dallarında temayüz etmiş öğretim üyelerine, hizmet süreleri göz önüne alınarak, ani bir kararla profesör unvanı verilmiştir. Bu kişiler, kamuoyunun hafızasında pijamalı profesörler olarak yer almaktadır.

(2-) Güzel Sanatlar Fakülteleri için, sanat alanındaki akademik çalışmalara bir sistematik getirmek üzere sanatta yeterlik kurumu, tıpkı yardımcı doçentlik gibi, icat edilmiştir. Yetki ve sorumluluk ve özlük hakları açısından doktoralı elemanlarla sanatta yeterli olanlar arasında bir fark yoktur. Ancak bunlar doktor ünvanını kullanamamaktadırlar. Sanatta Yeterlik başlangıçta sadece bir formalite sınavıdır. Ancak zamanla Sanatta yeterlik programları öylesine dallanmış budaklanmıştır ki bunun için Güzel Sanatlar Enstitüleri kurulmuş, sanat alanındaki diğer yüksek lisans ve doktora programları da uygulamalı dersler konulmak suretiyle değiştirilmiş, doktoranın evrensel ve geleneksel mana ve ehemmiyeti yok farz edilmiştir."⁶⁶

Yine aynı yazısında Atay şu sorunlara da değiniyor: "Üniversitelerde ve akademilerde genellikle çeşitli teorik ve pratik dersler olarak sürdürülen Fotoğraf, sözkonusu seçmeli konunun yanı sıra bağımsız bir dört yıllık lisans programına dönüştürülmüştür.

Zamanla, Fotoğraftaki Dijital Devrim, Fotoğraf Kuramı'na ve Tarihi'ne karşı küresel artış gösteren akademik ve entelektüel ilgi, siber kültürel yaşantıların, duyarlılıkların ve rekabetin gündelik yaşamın rutin bir özelliği haline gelmesi, internet yaygınlığı v.b. gibi gelişmeler, Erasmus programı ve Bologna kriterleri gibi ortak platformlar mevcut müfredatı ve uygulamasını arkaik hale getirmiştir. Yine de, Fotoğraf Bölümü'nden mezun olan öğrenciler, fotoğrafın gündelik kullanım alanlarında çalışabilmektedir. Ancak, Fotoğraf Dil Yetisi'ne katkıda bulunmak başka bir sorundur. Bu mertebeye erişmiş Türk

⁶⁶ <http://www.arsivfotoritim.com/yazi/simber-atay-eskier-12-eylul-kuresellesme-ve-turk-fotograf/> (erişim tarihi:06.08.2013)

fotoğrafçıları vardır. Ama onların başarısı ile üniversitedeki Fotoğraf programlarının mevcudiyetinin doğrudan ilgisi yoktur.

Yine de, öğrenci istihdamına katkısı ve niceliğin, niteliğin bir garantisi olma bakımından ve Fotoğraf Kültürü'nün toplumsal tesisi için Fotoğraf Bölümlerinin önemi vardır. Nitekim Fotoğraf, artık Vakıf üniversitelerinde ve Devlet üniversitelerinde yeni açılan ya da açılması planlanan Grafik ya da Sinema-Tv'yi kapsayan tasarım bölümlerinin bir dalı olarak düşünülmektedir.”⁶⁷

O günlerden gelen ve günümüzde de devam eden, fotoğraf alanındaki en büyük yanlışlardan biridir bu. Fotoğrafın grafik veya sinema bölümleri içinde bir dalmış gibi ders programlarına alınması fotoğrafın kendi içinde gelişmesini engellemektedir. Daha kötüsü bu durum ülkemizin sanat alanındaki eğitim yanlışlarından sadece biridir.

1980 sonrası fotoğraf eğitimi konusunda bunlar yaşanırken fotoğraf sanatı Şahin Kaygun, Kamil Fırat, Ahmet Öner Gezgin, Nazif Topçuoğlu gibi fotoğrafçılarımızın çalışmalarıyla postmodern bir bakış açısına kavuşmuştur. Bu çalışmalar günümüze kadar gelen çağdaş fotoğraf yaklaşımlarının öncüleri olması bakımından önemlidir. Bu fotoğrafçılarımızın dışında Ersin Alok, Sabit Kalfagil, Mehmet Kısmet, Ara Güler, Ozan Sağdıç, Şemsi Güner, Sami Güner, Fikret Otyam, Güler Ertan gibi isimler bu yıllarda fotoğraf sanatına gönül vererek onun gelişimini sağlayan diğer fotoğrafçılarımızdır.

Bu fotoğrafçılarımızın çalışmalarını yoğunlaştırmalarıyla 1990'lara doğru açılan fotoğraf sergilerinde daha da artış yaşandığı görülmektedir. Bir yandan fotoğraf etkinliklerinin sayısı gün geçtikçe artarken bir yandan da daha önce değindiğimiz pop kültürün etkisi 1990'lara doğru ülke içinde kendini iyiden iyiye gösterir. Güzeli elde etme ve tüketim yönündeki yaklaşımlara “zamanı(özellikle insanın yaşadığı zaman dilimini)” kendi beklentisi yönünde kullanmak da eklenecektir.

Bu bir yandan ülkemizde fotoğrafı yaygınlaştırmış; bir yandan da fotoğrafın halk içinde bir sanat olarak değerlendirilmesi iyiden iyiye azalmıştır. Elbette toplumlar içinde çoğunluğu oluşturan işçi, memur gibi çoğunluktaki kesimin çok pahalı olan fotoğraf makinesini edinmesi hem kolay olamaz hem

⁶⁷<http://www.arsivfotoritim.com/yazi/simber-atay-eskier-12-eylul-kuresellesme-ve-turk-fotografi/> (erişim tarihi:06.08.2013)

de gerekli görülmez. Ancak buna bir çözümmüş gibi görülen bir fotoğraf makinesinin icadı Türkiye’de yepyeni bir görüntü pazarının da oluşmasını sağlayacaktır. 1990’ların Türkiye’si ticari fotoğraf piyasasında yeni oluşan “sayısal veya dijital fotoğraf” makineleriyle 1990’ların ortalarında tanıştığında Türk Fotoğraf Tarihi için de yeni bir boyut başlamış olacaktır.

4.1.2 Dijital Fotoğraf ve Türkiye

Yeryüzünde kendi teknolojik serüveni içinde en hızlı gelişimi kaydeden sanat dalı fotoğraftır. İcadından günümüze, bu teknolojik serüven içinde birçok eleştiriye maruz kalan sanat dalı da yine fotoğraf olmuştur. Bu durum tamamen, fotoğrafın plastik sanatlardan farklı olarak teknolojiyle gelişim göstermiş olmasıyla ilgilidir. İlk olarak icadından kısa bir süre sonra resim sanatı ve fotoğraf arasında başlayıp uzun yıllar süren eleştiri dünya üzerinde etkili olmuştur. Günümüzde de dijital fotoğrafın icadıyla analog ve dijital arasındaki eleştiriler devam etmekte; dijitalin, fotoğraf sanatını öldürmeye başladığı tartışılmaktadır. Oysa analog fotoğrafla dijital fotoğraf kıyaslanamayacak kadar farklı özellikler barındırmaktadır. “Bilindiği gibi, analog fotoğraf gerçeklikle nedenli bir ilişkiye sahiptir. En basit ifadeyle nesneden yansıyan ışığın duyarkat üzerinde bıraktığı izdir. Nesnesiyle kurduğu bu nedenli-fiziksel- ilişkiden dolayıdır ki, o aynı zamanda gerçekliğin mekanik yolla bir yeniden sunumu olarak tanımlanmıştır. Dijital fotoğrafta ise herhangi bir şeyin fotografik görüntü olarak sunulması için, o şeyin objektifin önünde yer alması gerekmez. Dolayısıyla dijital görüntü o şeyin varlığının kesin ispatı anlamına gelmez.”⁶⁸ Burada dijital fotoğrafın teknik anlamda kolaylık sağlayan bir mekanik olduğu ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de bu mekanik kolaylık, 21.yüzyılda, kendimizi çılgınca talep ettiğimiz dijital görüntülerin dünyasına itmiştir. Bu da dijitali iki farklı tarafta varlık sürdüren bir konuma getirmiştir: Dijitali sanat olarak ve tüketmek için icra edenler.

⁶⁸ Ergün Turan, Dijital Çağ ve Gerçekliğin Ölümü, Fotoğraf Dergisi, Nisan-Mayıs 2008 sy.78, s.56.

Ülkemizde dijital, güzel görüneni çok daha kolay elde etmeyi sağlamış; 1980'lerde Türkiye'de oluşmaya başlayan pop kültürün de çılgınca talep edilir hale gelmesine neden olmuştur. Günümüzde maddi alımı kolay ve birçok çekim modunda üretilen dijital fotoğraf makinelerine birçok insan özellikle anı fotoğrafı çekmek için kolayca sahip olabilmektedir. Çok değil 1990'lı yılların başında Türkiye'de, 1960'ların başında da dünyada böyle bir teknolojiden söz etmekse mümkün değildi.

“Sayısal görüntü üretiminin ilk örnekleri, uzay araştırmaları ile aynı zamana rastlamaktadır. Bilinen ilk sayısal fotoğraf görüntüsü işleme teknikleri 1964 yılında NASA teknisyenleri tarafından Ranger 7 adlı uzay aracı tarafından, sayısal görüntüleme teknikleri Vogayer ve Magellan projelerinde Jupiter, Neptün ve Venüs Gezegenlerinin ayrıntılı ve renkli fotoğraflarının elde edilmesinde kullanılmıştır.”⁶⁹

Sayısal görüntü elde edilen ilk dijital fotoğraf makinesi ise 1975'te Kodak mühendisi Steve Sasson tarafından icat edildi. Bu makine fotoğrafın ilk icat edildiği günlerdeki makineler gibi oldukça ağır bir makineydi. Dijital fotoğraf makinesinin ticari piyasada kullanılabilmesi bu bağlamda 15 yıl aldı. 1990'da üretilen Dycam Model 1 ise ticari anlamda kullanılan ilk dijital fotoğraf makinesi oldu. 1998'e gelindiğinde tamamen (gövdesiyle) dijital olan fotoğraf makinesi üretildi ve 2000'lerin başından günümüze dek dijital fotoğraf yeni bir devrim olarak gelişimini sürdürüyor.

Dijital fotoğraf ülkemize 1995 yılında geldi ve Türkiye'de de hızlı bir gelişim seyreti. Birçok fotoğrafçı analogun yanında dijital çalışmaya başladı, birçoğu ise tamamen dijitale geçti. Ülkemizi dijital görüntüde en çok zorlayan ise (yıllardır yaşadığı sıkıntılara benzer olarak) dijital fotoğrafın da bir sanat olduğunun kavranamamış olması oldu. Kolay ve ucuz elde edilen fotoğraf makinesi dijital teknolojiyle kapitalizme daha kolay hizmet eden bir makineye dönüşünce birçok tartışmayı da beraberinde getirdi; özellikle fotoğrafın rolü, işlevi ve kullanılışı açısından. Günümüzde herkesin evinde muhakkak bir fotoğraf makinesi var, hatta artık cep telefonlarımız veya tablet bilgisayarlarımızla kolayca fotoğraf çekebiliyoruz. Bu, bir yandan fotoğrafı yaygınlaştırırken, bir yandan da özünden uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Fotoğrafla profesyonel bağlamda çalışan birçok fotoğrafçımız veya fotoğraf bölümü öğrencisi getirisi için bu alanlara yönelmektedir. Öncelikle dijital fotoğrafla Türkiye'de bambaşka bir pencere açılmıştır: Piyasa fotoğrafçılığı. Daha da kötüsü piyasada fotoğraf eğitimi almamış birçok kişi ve işyeri dijital fotoğraf ve baskı yöntemleri sayesinde fotoğrafı ucuz yoldan elde edilen ve

⁶⁹ Tolga Hepdinçler “Dünya ve Türkiye’de Sayısal Fotoğraf Tartışmaları: Sayısal Medya Çağı’nda Fotoğraf” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002 s41.

para kazanılan bir konuma getirmiştir; bunda ebette toplumun rolü büyüktür. Yine ülkemizde farklı bir renk olan dakikalıkçı(alaminütçü) tezgâhları dijital fotoğrafla 1990'ların ortalarında kayboldular. Belki de en önemlilerinden biri, görüntü kirliliği arttı. Bütün bu olumsuzluklara rağmen dijital fotoğrafı bir sanat olarak icra eden birçok fotoğrafçımız, günümüzde başarılı işler ortaya koymakta ve fotoğrafın sanatsal varlığını sürdürme gayreti göstermektedir.

Bütün bu gelişmelerin içinde(Türkiye'ye geldiğinden beri dijital fotoğrafa) birçok fotoğraf sanatçımız bu sürece farklı eleştirel bakış açılarıyla yaklaşmaktadır.

“Günümüze gelindiğinde ise, bazı sanatçı ve kuramcılar sayısal teknolojiler sayesinde artık fotoğrafın gerçekliğinden söz edilemeyeceği düşüncesinden hareketle “artık fotoğraf ölmüştür” tezinde birleşirken bazıları da söz konusu teknolojinin fotoğraf sanatçısına görüntüyü kaydetme, saklama ve işleminde yeni olanaklar sağladığına vurgu yaparak bu süreci “post fotografik” bir dönem olarak tanımlamaktadırlar.”⁷⁰

FOTO 4.1.2.1 Emine Ceylan-Rüya.(sanatçının son dönem çalışmalarını dijital oluşturmakta.)

Kısaca, fotoğraf ülkemizde yaşanan toplumsal gelişmeler, darbeler, halkın ve bürokrasinin ilgisizliğinden etkilenmiş; fotoğraf sanatçılarının gayretiyle bir gelişim çizgisi oluşturmuştur.

⁷⁰.Ergün Turan, Dijital Çağ ve Gerçekliğin Ölümü, Fotoğraf Dergisi, Nisan-Mayıs 2008 sy.78, s54.

Dijital fotoğrafin ÷lkemize geliŒi ise fotoğraf alanında birçok geleneğın deęiŒmesine neden olmuŒtur. Basit bir ÷rnekle karanlık odaların yerini bilgisayar ve baskı makineleri-yazıcılar almıŒtır.

Günümüzde birçok fotoğraf sanatçımız dijital fotoğrafı hakkıyla icra ederken dijital fotoğrafın dünya üzerinde de olduğu gibi Türkiye’de bir piyasa ve ticari pazarı vardır. Tüketim toplumları içinde fotoğraf, dijital sayesinde kolay ve ucuz yoldan elde edilebilen en etkili anı aletidir. Her gün insanlar tatillerinde, iŒ yerlerinde veya en basit bir akŒam yürüyüşlerinde birçok fotoğraf çekmekte ve bunları dünyanın hizmetine sunmaktadır! Bu noktada Nazif Topçuoğlu’nun Œu ifadesini kullanma ihtiyacı doğmakta:

“Fotoğraf ölmedi; ama tuhaf kokuyor.”

SONUÇ

Türkiye’de Sanat, yaşadığı toplumsal değişimler içinde şekillenen bir olgular bütünüdür. Bu toplumsal değişimlerden en çok etkilenen sanat dalı ise (görüntüyü kayıt altına alan teknolojik bir icat olmasının da etkisiyle) fotoğraf olmuştur. Ayrıca, ülkemizde diğer sanat dalları gibi varlık gösterme-benimsenme çabaları göstermek zorunda kalmadan, icadından kısa bir süre sonra Osmanlı topraklarında duyurusu ilgiyle karşılanan bir icat olarak da hızlı bir gelişim göstermiştir. (Diğer sanat dallarının gerileme dönemine kadar varlık gösterememesinin nedeni tasvir yasağıydı. Bu sanat dalları ancak Gerileme Dönemi’nde varlık gösterebildi, bunun nedeni ise Osmanlı’nın Batılılaşma Politikasıydı.) Bunda en önemli etken gizemli doğu ilgisiyle Osmanlı’ya gelip birçoğu İstanbul’a yerleşen yabancı gezgin fotoğrafçılar olmuştur. Bu fotoğrafçılar İstanbul’da birçok fotoğraf stüdyosu açmış, etkinlikleriyle Türk Fotoğrafçılığı’nın temelini oluşturan birçok İstanbul karesinin günümüze ulaşmasını da sağlamışlardır.

Fotoğraf bu yıllardan 1940’lı yıllara kadar, ülkemizde yaşanan toplumsal değişimleri tanıtan, kayıt altına alan önemli bir görsel unsur olmuştur. Özellikle I.Dünya Savaşı ve ardından Kurtuluş Mücadelesiyle tarihsel bir yaklaşımın ağır bastığı ülkemizde öncelikle savaşılan cepheler ve yaşananlar asker kökenli fotoğrafçılarımız tarafından fotoğraflandırılmıştır. Bu şekilde ülkemizde kendine bir zemin hazırlamayı başaran fotoğraf cumhuriyet sonrası süreçte modern dünyada kendine yer bulmaya çalışan bir ulusun en büyük yardımcısı olmuştur. Bu yüzden ülkede fotoğrafı basın-haber ve belge amaçlı kullanmak sanatsal yönden baskın gelmiştir. Özellikle Mustafa Kemal ve diğer yöneticilerin de fotoğrafı görsel bir güç olarak kullanması, ülkede fotoğrafın tanıtım amacını daha da arttırmıştır. Her şeyden önce tanıtılması gereken yeni bir ülke ve bu ülkenin devrimleri vardır.

1930’ların başından itibaren fotoğrafın bir ders olarak okutulmaya başlaması ve Halkevlerinde fotoğrafçılık kurslarının açılması fotoğrafı bir adım daha ileri taşıdı. Bu yıllar ülkede özellikle gazetecilik-dergi basını ve Türkiye’nin tanıtımı alanında çalışmaların yapıldığı yıllardı. Özellikle Türkiye’nin tanıtımı için Avusturya asıllı fotoğrafçımız Othmar Pfershy, yüzlerce fotoğraf çekerek günümüze çok önemli bir fotoğraf arşivinin kalmasını sağladı.

1940’lara doğru geldiğimizde ülkede cumhuriyetin ilanından sonra yetiştirebilen birçok Amatör Türk Fotoğrafçısı, hem ülkede düzenlenen fotoğraf yarışmalarında hem de yurt dışında çeşitli ödüller alacak seviyeye ulaşmışlardı.

II. Dünya Savaşı’nın patlak vermesiyle Türkiye savaşa barışçı politikası sayesinde girmede; ancak savaşın olumsuz etkilerinden fazlasıyla etkilendi.

Özellikle maddi güç isteyen fotoğraf sanatı bu yıllarda Türkiye’de maddi imkânsızlıklardan dolayı durgun bir dönem geçirdi.

1950’li yıllar Türk Fotoğrafı için zemin hazırlayan bir dönem oldu. Bu sebepten Türk fotoğrafına gönül vermiş birçok fotoğraf sanatçımız ve sanat eleştirmenimiz Türk Fotoğrafını belirli zamansal evrelere ayırarak Çağdaş Türk Fotoğrafı’na geçiş yılları olarak 1950-1960 yılları arasını kabul etti. Bu zaman diliminde ülkemizde varlık gösterme gayretinde olan fotoğraf, Seyit Ali Ak’ın deyişiyle fidelik dönemini yaşadı. II. Dünya Savaşı’ndan sonra ülkemizde çok partili yaşama geçişle birlikte gazeteler de fotoğrafçı kadrolarını oluşturmaya başladı. 1948 Yeni İstanbul Gazetesi ve 1950 Basın-Foto buna birer örnektir.

1952 yılında çıkartılmaya başlanan Hayat Mecmuası ise dünyadan ve yurttan haberleri ele alan temiz baskılı ve seçkin fotoğrafçı kadrosuyla kısa sürede haftalık olarak yayınlanan bir dergi haline dönüşerek ülke genelinde büyük bir ilgi gördü. Oluşan bu basın kadrosu fotoğrafta dernekleşme ihtiyacını doğurunca 1950’de Türkiye Amatör Foto Kulübü, 1959’da İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği (İFSAK) kuruldu.

Dernekleşme fotoğrafımıza daha çok sahip çıkmayı sağladı; bireysel ve özgün fotoğraf karelerini çeken birçok fotoğraf sanatçımız bu çatılar altında bir araya gelerek ülke genelinde fotoğraf bütünlüğü oluşmasını sağladılar.

Bu fidelik dönemi içinde birçok fotoğrafçımız toplumsal gerçekçi konulara yönelip adeta Anadolu’nun tozunu dumanına katarak yüzlerce fotoğraf çektiler. Özellikle Anadolu’da yaşayan insanların, sanayileşen ülkede köyden büyük kentlere (İstanbul en büyük fotoğraf malzemesiydi) göç etmiş; köy-şehir arası adaptasyon sorununu yaşayan, bir yere ait olup dikiş tuturmaya çalışan insanların yüz ifadeleri fotoğraf karelerine yansdı. Bu da fotoğrafçılığımıza kadraj anlayışını getirerek fotoğrafçılığımıza estetik boyut katılmaya başlanmıştı.

Kısaca Cumhuriyet dönemi Türk Fotoğrafçılığı 1923-1950 ve 1950-1960,1960-1985 yılları olmak üzere üç bölümde incelendi. 1923-1950 yılları arasında yeni ülkenin gereksinimlerine ayak uyduran ve devrimler doğrultusunda tarihsel bir yön çizen bir fotoğrafçılık söz konusudur. Özellikle bu yönde daha çok basın fotoğrafçılığı ve ülkenin tanıtımı amacıyla manzara fotoğrafçılığı gelişim gösterir. 1950-1960 yılları arasında ise faaliyet göstermiş fotoğrafçılarımız bir kültür atılımı gerçekleştirerek, 1960 sonrası Çağdaş Türk Fotoğrafı’nın başlangıç eserleri denilebilecek çalışmaları arkalarında bırakmışlardı. Bu birikim 1960’tan sonra Çağdaş Türk Fotoğrafçılığının gelişimini de kolaylaştırıyordu.

1960 sonrasında fotoğrafçılığımız, ülkenin giderek artan toplumsal gereksinimleri ve teknolojik yenilikler etrafında, kendini toplumsal-teknolojik

bir anlatım içinde buldu. Bu durum fotoğrafçılığımızın kısa sürede ülke geneline yayılmasını sağlayarak bir yoğunluk oluşturdu.

Bu dönemde özellikle dengesiz oranda gelişen sanayi ve göç, kısa sürede büyük kentte insan fazlalığı, işsizlik ve altyapı sorunlarını beraberinde getirdi. Bu sorunlar edebiyatçılarımızdan sonra fotoğrafçılarımızın da dikkatini çekti ve kısa sürede özellikle toplumsal bir gerçekliğe dönüşen İstanbul, birçok fotoğrafçımız tarafından fotoğraflandırıldı. Fotoğrafçılarımızın özellikle İstanbul'da ele attığı konular ve İstanbul'un genel durumu ise şöyleydi: "Günümüz İstanbul'unda göç, aşırı nüfus artışı, altyapı yetersizliği, ulaşım güçlüğü, çevre kirliliği, sağlıksız mimari yayılma, tarihi mimari mirasın süratle yok olması ve kimlik bunalımı, güzelliği arayış sürecini ters işler durumuna getirmiş, geçmişe özlem rüzgârının esmesine neden olmuştur. 1950'lere değin sürdürülen köycülük programının iflasi, ülke genelinde yaşamsal olanakların homojen bir biçimde yayılması kentleri kolay gidilir, güç yaşanır beldeler durumuna getirmiştir. 2000 yılında nüfusumuzun yüzde sekseninin kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Şuan ülke genelinde bulunan araç sayısının dörtte biri İstanbul trafiğine çıkmaktadır. 1930'lu yıllardaki yüzde seksenlik köylü nüfusu gerçeği tersine dönmüş, 1950-1990 yılları arasında İstanbul'da 37 çevre belediyesi kurulmuştur.

İstanbul'da 1950'den sonra "farklılığın zenginleştirdiği" kozmopolit yaşam kültürü yerini karmaşık, Beyoğlu'nun eski apartmanlarının teraslarına tavuk kümesi kuran bir anlayışa bırakmıştır. Fotoğrafımızda metropoliten sorunlar zaman zaman ön plana çıkmış, insanları bunaltan uygunsuz yaşam koşulları dile getirilmeye çalışılmıştır. Gizli işsizler ordusu sokak satıcıları, gecekondu bölgelerindeki sorunlar, mahalle duvarları arasında sıkışıp kalmış ya da çalışan çocukların güleç dramı, yaşlıların içinde buldukları duyarsız çevredeki itilmişlikleri, zaman ve doğaya karşı direnen eski evlerden oluşan mahallelerdeki insanların ya da kentin varoşlarında bulunan ilkel işyerlerinde çalışan "kentlileşmeyen köylüler" in çalışma yaşamı, fotoğrafçılarımızın el attığı konulardan bazılarıdır."⁷¹

Fotoğrafçılarımız İstanbul gerçeği kadar Anadolu'ya da değer vererek Anadolu'nun birçok bölgesini fotoğrafladılar. Özellikle Anadolu'nun yöresel farklılığını zengin bir renkliliğe dönüştüren fotoğrafçılarımız kolay bir şekilde ulaşabildikleri Anadolu insanını ve içinde bulunduğu çevreyi görüntülediler. İnsan ve mekân arasındaki dengenin ritimsel bir görselliğe dönüştüğü birçok fotoğraf karesi, 1960'ların belgelendiği toplumsal dönemin örnekleri oldu. Bazı fotoğrafçılarımız bu toplumsal gerçekliği gözler önüne

⁷¹ Seyit Ali Ak, Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960), Remzi Kitapevi, 2001, 186s

sererken, Şinasi Barutçu gibi bazı fotoğrafçılarımız da fotoğrafın bu gerçekliği değil, estetik olanın yakalanması gerektiğini savundular. Önemli olan güzel ve estetik olanı fotoğraflamaktı. Bu da fotoğrafçılığımızda bireysel yaklaşımların ve eleştirel bakış açısının gelişmeye başladığını gösteriyordu.

1960'lı ve 1970'li yıllar Türkiye'de o güne kadar sayısal anlamda en çok fotoğraf sergisinin açıldığı ve fotoğraf dernekleriyle fotoğrafçılığın desteklendiği yıllar oldu. Sergiler, dia gösterileri, yarışmalar Türk Fotoğrafçılığı'nı çağdaş seviyeye getiren önemli girişimlerdi. 1980'lerdeki sergi sayısı ise bu yirmi yılı geçecekti.

1970'lerde turizmin ülke içinde önem kazanmasıyla tanıtım albümleri, afişçilik, kartpostallar ve reklam fotoğrafçılığı önem kazandı. Bu alanda birçok fotoğrafımız ülke tanıtımına katkısı olacak, çoğunluğu fotoğraflardan oluşan tanıtım kitapları hazırladılar. Yine tanıtım amacıyla hazırladıkları afişlerle uluslar arası alanda birçok ödül kazandılar. 1980 sonrasında ise afiş tüketim toplumuna yönelik çalışmalar olarak varlığını sürdürecekti.

1970'ler fotoğraf yayıncılığının da etkin olduğu yıllardı. Yeni Fotoğraf ve Fotoğraf Sanatı Dergisi bu yıllarda yayınlanan ve fotoğraf sanatımıza büyük bir yardımcı kaynak durumuna gelen iki önemli yayındı. Fotoğrafçılığımızda ilk akademik atılımlar da bu yıllarda gerçekleştirildi. 1978 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde fotoğrafçılık dersinin okutulmaya başlanması fotoğrafçılık kariyerimiz için atılmış önemli bir adımdı. Fotoğrafçılarımız artık kendi imkânlarıyla kendilerini yetiştirmenin yanında, Türkiye'nin ilk akademik fotoğraf kadrosunu oluşturan akademi ilk mezunlarını 1982 yılında verdi. Bunun yansıması olarak 1980'ler şu ana kadar en çok fotoğraf sergisinin açıldığı ve dia gösterisinin yapıldığı yıllar oldu. 1980'lerin başında Türkiye'nin ilk fotoğraf sempozyumu düzenlendi. Bunu 1980'lerin ortalarında iki fotoğraf sempozyumu izledi.

“1980' li yıllardan başlayarak, tüm dünyada modernizmin yol açtığı tarihsel kopuşa karşı hızla alternatifleşerek seçeneklerini çoğaltan “post-” yaklaşımlara karşın, Türkiye' deki darbe bir bellek yitimini de beraberinde getirerek bunu resmi bir ideoloji yerine oturtmuştur.”⁷²Bu bellek yitimi kısa sürede kendine dahi faydası olmayacak bir bireyselliğin içinde kaybolan üretim anlayışının doğuracağı kavram sıkıntılarını da beraberinde getirdi ve bu bireysellik birçok alanda olduğu gibi fotoğraf alanında da zararlara sebep oldu. Bunun ilk örneği olarak toplumsal olayların yerine sıra dışı ülkelerin fotoğraflandırılması ve toplumun ilgisinin farklı yönlere çekilerek bellek yitiminin görsel hafızayla perçinleştirilmesi çabaları gösterilebilir.

⁷² <http://www.fotografya.gen.tr/issue-3/index.html>(erişim tarihi:29.05.13)

Sonuç olarak daha bireysel yaklaşımların yaşanmaya başladığı bu yıllar, fotoğrafın sanatsal gelişimi için faydalı olurken fotoğrafın gerçeklere bakma penceresinden uzaklaşıp insanların kolay ulaşamadıkları görüntülere hayran kaldığı, fotoğrafın ise güzeli elde etmeye yönelik hizmet eden bir metaya dönüşmesine neden oldu.

Bu yüzden fotoğraf sanatımız bir yandan çağdaş sanat profilinde ilerlerken, bir yandan da toplum içinde fotoğrafta basitleşmenin yaşanmaya başladığı, günümüzde fotoğrafla her istediği görüntüye ulaşabilen bir istekler toplumuna dönüştürerek fotoğrafın bir sanat olmaktan öte var olan bir makinedeki ulaşılacak görüntü olarak varlığını sürdürmesine neden oldu.

Türkiye’de hızlı ve orantısız toplumsal gelişmelere bağlı olarak oluşan yeni kuşak başlangıçları 1950’lerden sonra belirginleşir. İktidarların bu dönemlerde varlıklarını keskin çizgiler etrafında gerçekleştirdikleri ortaya çıkmaktadır. Siyah ve beyaz ağırlıklıdır. Oluşumun gerçeğini oluşturacak ara tonlardan, yani grilerden çoğu zaman yoksundurlar. Bu keskin hatlar toplumun birçok alanına nüfuz eder, bunlardan biri de sanattır. Öncelikle Türkiye’de fotoğraf alanındaki yenilikler belirli toplumsal evrelere göre geçiş göstermiştir. Cumhuriyet sonrasında ülkenin tanıtımını sağlamaya yönelik etkili bir araç olarak kullanılan fotoğraf, 1980’lere gelindiğinde toplumda yaratılmak istenenlere hizmet eden bir amaca dönüşür. Kapitalizmin ve beraberinde oluşan pop kültürünün insanlara ve ardından toplumlara empoze edilmesini sağlayacak en etkili görsel malzeme de fotoğraftır. Kısaca 1980’lere kadar bir sanat olabilme gayreti içinde çabalayan tarihsel bir sunum aracı olarak kullanılan fotoğraf, 1980’lerden sonra pop ve tüketim kültürünün etkisiyle “ulaşılamayan ve güzel görüneni elde etme” aracına dönüşür.

1990’ların başına gelindiğinde fotoğraf yeni bir icatla bir devrim çağı daha yaşayacaktı. Diğer adıyla sayısal fotoğraf, İlk kez 1964 yılında NASA tarafından bazı gezegenlerin ayrıntılı ve renkli görüntülerini elde etmek amacıyla kullanılmıştı. 1990’lara kadar belirli evrelerden geçti ve kolay bir şekilde görüntü elde edilmesini sağlayan dijital makineler piyasaya sürüldü. Bu teknoloji 1995 yılından sonra ülkemizde kullanılmaya başladı ve kullanılmaya başladığı ilk andan itibaren büyük tartışmalara konu oldu. Birçok sanatçı ve sanat eleştirmeni dijitalin fotoğrafı öldürdüğünü savunuyor, birçok fotoğrafçı da dijitali bir sanat olarak kullanmayı benimseyip dijital fotoğraf üzerine çalışıyordu.

Dijital öncelikle ülkemizde kısa sürede bir piyasa oluşturdu. Bu piyasa fotoğrafın kısa yoldan elde edilmesini sağlayan ve bu yolla para kazandıran bir sektördü. Bu yüzden günümüzde birçok fotoğraf stüdyosunda fotoğraf sanatıyla ilgisi olmayan, işi kolay yoldan öğrenmeyi başarıp fotoğrafı bir meslek gibi sürdüren birçok kişi ortaya çıktı ve fotoğraf daha da değersizleşti. Bu durum toplum içinde de farklılık göstermiyordu. Ülkemizde fotoğraf

sanatının geçmişinden günümüze fotoğrafa görüntüsünü elde ettiği için ilgi duyan; ama onu bir sanat olarak görmeyi başaramayan bir toplumda fotoğrafçılarımızın yaşadığı zorluklara değinmiştik. Toplumsal değişimler de 1980 sonrasında fotoğraf sanatımız üzerinde olumsuz etkilere yol açmıştı. O günlerde oluşan pop kültürü görüntüyü kısa yoldan elde edebilme arzusuyla birleştiğinde kısa sürede bir tüketim çılgınlığına dönüştü. Bu da fotoğraf eğitimi almış veya fotoğrafa yıllarını vererek profesyonel fotoğrafçılığa geçmiş fotoğrafçılarımızın işini zorlaştıran nedenlerin en önemlilerindendi. Aşırı tüketimin yol açtığı görüntü kirliliği ise günümüzün önemli bir sıkıntısı durumuna dönüştü.

İcadından dijital fotoğrafa ve günümüze kadar fotoğrafın teknolojik ilerlemesine ayak uyduran sanatçılarımızın günümüzde de ortak sıkıntısı fotoğrafa olan ilgisizlik ve bu ilgisizliğin çoğu zaman sanatçının gereksiz yere zaman kaybetmesine neden olmasıdır. Günümüzdeki teknolojik imkânları kolay yoldan para kazanma şekline dönüştürmeyi başaran ülkemizde, fotoğrafı bir sanat olarak görüp gelişmesini sağlayacak fotoğraf derneklerinin veya eğitim kurumlarının kurulmaması da hala düşündürücüdür. Fotoğrafta dernekleşme eksikliği günümüzde de bir problem olarak varlığını sürdürmektedir; ama belki de fotoğrafın en büyük sıkıntısı çağımızın görüntü kirliliğiyle mücadele edip içinden çıkmaya çalışması ve var olma savaşıdır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

AK, S.(1987), **25 Yıllık Türk Fotoğraf Tutanağı(1960-1985)**, İstanbul, İFSAK Yayınları.

AK, S.(1995), **Ustaların Fotoğraflarını Sergilerken, Sanat... Fotoğraf... Türkiye’de Fotoğraf Sanatı**, İstanbul, İFSAK Yayınları.

AK, S.(2001) **Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı(1923-1960)**, İstanbul, Remzi Kitabevi.

KILIÇ,L.(2007), **Fotoğrafa Başlarken**, Dost Kitabevi Yayınları.

NUHOĞLU, Ç.(2011), **Cumhuriyet Dönemi Fotoğrafında iz Bırakanlar(1923-2010)**, İstanbul, İstanbul Fotoğraf Müzesi Yayınları.

TURAN, E., GÖKTAN M.Ç., ÇETİN, O.C., KANBUROĞLU Ö.(2012) **Fotoğraf Tarihi**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Sürelî Yayınlar

TURAN, E.(2008), **Dijital Çağ ve Gerçekliğin Ölümü**, Fotoğraf Dergisi, Nisan-Mayıs, sy 78 s54.

TURAN, E.(2008), **Dijital Çağ ve Gerçekliğin Ölümü**, Fotoğraf Dergisi, Nisan-Mayıs, sy 78 s56.

Konferans Notları

ERTAN, G.(1996), **Fotoğraf Sanatı ve Türkiye(Cumhuriyet Sonrası Türk Fotoğrafı)**, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Toplantı Notları, İstanbul, Siemens Yayınları.

Tezler

HEPDİNÇLER, T.(2002), **“Dünya ve Türkiye’de Sayısal Fotoğraf Tartışmaları: Sayısal Medya Çağı’nda Fotoğraf”**, Yayınlanmamış, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ansiklopediler

ÇİZGEN, E.(1983), **Cumhuriyet Dönemi’nde Türkiye’de Fotoğraf**, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi 3.cilt, İletişim Yayınları.

İnternet Erişim Adresleri

AĞIR, S.(t.y), **İbrahim Demirel Biyografi**,
http://serdaragir.com/ibrahim_demirel.html (13.07.13)

ÇİZGEN, G.(2000), **Mehmet Avcıdırlar Hakkında**,
http://www.kameraarkasi.org/galeri/avcidirlar/onunhakkinda/soylenenler/gulte_kincizgen.html(13.07.13)

ERTAN, G.(2009), **Otobiyografi**, <http://www.gertan.com/>(09.07.13)

ESKİER, S.(2009), **-12-eylul-kuresellesme-ve-turk fotografi/**,
<http://www.arsivfotoritim.com/yazi/> (06.08.2013)

GÜLER, A.(t.y), **Fotoğraf Üzerine Bir Sözü**
<http://www.araguler.com.tr>(09.08.2013)

ÖZDEMİR, B.(2009), **Türk Fotoğrafı'nda Bir Ekol-Şahin Kaygun**
<http://www.arsivfotoritim.com/yazi/beyhan-ozdemir-turk-fotograf-sanatinda-bir-ekol-sahin-kaygun/> (16.07.13)

YILMAZ, H.(t.y), **Er Meydanında Bir Kadın**
<http://www.haceryilmaz.com/soylesii/s-bilek.htm>(02.07.13)

OZGECMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Fatma Nur Güler

Kırklareli/10.02.1986

Bekar

f-nur-guler39@hotmail.com

Hürriyet Ortaokulu/Bahçelievler

05076951478

EĞİTİM DURUMU

2005 Pınarhisar Lisesi

2009 Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş
Öğretmenliği

YABANCI DİL

İngilizce

İŞ TECRUBESİ

Hakkari-Yüksekova Şemsettin Onay Anadolu Lisesi Resim Öğretmenliği

İstanbul-Bahçelievler Ortaokulu Resim Öğretmenliği